

EGY MAGYAR SZENTEMBER

OROSZ ISTVÁN ÖNÉLETRAJZA

KIADTA

BÁLINT SÁNDOR

FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPEST

5643. FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

Órosz István arcsepe.

Kedves búrjő keresztények,
 Jézus Krisztusban Lelli Pestvé
 réim

Amikorunk Jézus Krisztus
 kelet nevében Kérdelem meg
 tőlen emléik könyvet megírni
 és a ti keresztetekbe adni. Nem
 azért hogy én ez által magam
 nak Díszetést szerezsek mert
 hiszen Jézus a Díszetek és
 Díszörög. Jméias Egedül
 csak őt illeti. En semmi
 sem vagyok por és hamu

Encsak az én életem tör
 ténetet akarom veletek meg
 ismertetni. Előtekbe adni
 Hiszen Istóhan Jméleték
 engem semidzemben. E
 kúrákat többben Jméleték a te

BEVEZETÉS.

Alig van idő a magyarság életében, amelyik annyi döntő: társadalmi, szellemi, gazdasági változást idézett volna elő, mint a XIX. század. Parasztságunknak mindenestre ez a legválságosabb korszaka.

A század technikai (gép) és közgazdasági (kapitalizmus) forradalma tönkretette a nép tárgyi kultúráját, el-sorvasztotta a termelés hagyományos rendjét, megbontotta a paraszti önellátás szerves világát. A politikai és gazdasági liberalizmus népünket éppen akkor hagyta magára, amikor évszázados patriarkális életviszonyait elhagyva, olyan nagy szüksége lett volna megértő tanácsra, okos ifjt ápolásra. Nem csoda, hogy a magyar nép a század nagy tülekedésében saját hazájában is lemaradt más, élelme-sebb fajtákkal szemben: nem élhetetlenségből, hanem készületlenségből. Pedig mennyit dolgozott, küzdött, munkájának azonban alig látta jutalmát.

Hasonló megpróbáltatások érték népünk szellemi műveltségét is. A régi szellemi hagyományokat, főleg a népköltészet és vallásos népelet világát gyökerében támadta meg az iskola, amely az individuális korszellem eszméit és alkotásait közvetítette népünkhöz. Ez a munka legtöbbször rosszul sikerült, mert a helyett, hogy a hagyományos népkultúra értékeit fölkarolta és az új korszerű magyar műveltségbe építette volna, «egy magasabbrendűnek minősített (idegen) művelődési ideál» szellemében pusztulásra ítélte. Népünk heroikus egyszerűségű, tökéletes zártságú, metafizikai határozományokon épült kultúra-

ját saját hibáján kívül elvesztette és általában szánalmas félműveltségbe süllyedt. Így aztán egyebek között az a bensőséges és termékeny kapcsolat egyszerre megszakadt, amely a magyar *magas* és *mély* kultúra, azaz a tudós és népi műveltség között annyi évszázadon át az egyetemes magyar kultúra dicsőségére fennállott.

A XIX. század, amely olyan büszke volt individualizmusára, népünk kollektív egyéniségét nem tartotta tiszteletben. A parasztéletnek és kultúrának nemcsak anakronizmusait, hanem sokszor legbensőbb lényegét, nagyjaink-csodálta örök magyar értékeit is *üldözőbe vette, még jó*, ha érdekes exotikumnak minősítette. Ez a század humanizmusról álmodozott, mégsem vette észre a népkultúránkban tükröződő humánusmot. Ez a század hangoztatta a nemzeti eszmét, de alig szívlelte meg népkultúránk örök magyarságát. Azt hitte, hogy a nemzeti klasszicizmus után népünknek nem lehet több mondanivalója a nemzet számára. Beszéltünk a nyugati műveltségről, de nem ismertük föl népkultúránkban a keresztény Európa egyik legszínesebb, leggazdagabb, legsajátosabb tartományát, amely Európához, de önmaga magyarságához is méltóan tanult és tanított egyszerre.

Mind többen kezdünk mostanában arra eszmélni, hogy a modern civilizáció magyarságunkat elszürkítette, fölhígította, válságba sodorta. Napjaink nagy magyar építkezésében keressük az alapokat, amelyeken jövőnk megállhat. Ezt a szegletkövet ott érezzük népünk éleiben, lelkivilágában, amely még mostani hanyatlásában is annyi üdvös tanulságot kínál magyarságra, emberségre egyaránt. Éppen ezért különös figyelemmel kell kísérnünk minden olyan megnyilatkozást, amely a magyar néplélek igazabb megismeréséhez segít bennünket. Ez ma már nemcsak öncélú tudományos feladat, hanem nemzeti kötelesség is.

A paraszti lélek általában hallgató, alig beszél magáról. Ismeretszerzésünk módszere tehát az, hogy a személytelen paraszti alkotásokon, kész műveken át próbálunk a népkultúra lényegéhez közelebb jutni. Így természetesen a kollektív vonások jutnak szemléletünkben túlsúlyra. Azokat a személyes elemeket, amelyeknek összegéből, együttes hatásából ez a népkultúra kialakult, sokszor elhanyagoljuk. Ennek a hiánynak az az oka, hogy a népi egyéniségek a keresztény lelkiismeretvizsgálat követelményein túl általában nehezen érnek a személyes tudatosság, a tárgyilagos öneszmélet fokára. A benneélőknek a népkultúrával való kapcsolatai ritkán kíváncznak ösztönös kifejezés után. Érthető tehát, hogy közvetlen, élményerejű vallomásaink a klasszikus parasztkultúráról alig vannak.

1.

Kivételes érdeklődésünkre tarthat számot mindezeknél fogva egy paraszti önéletrajz. Szerzője, *Orosz István* benne él ugyan a népkultúra immanens világában, nem is hagyja el sohasem, de már elég erős, öntudatos személyiség ahhoz, hogy életéről, a környező világról elmélkedjék és számot adjon. Egyéni sorsának színes gazdagságán át parasztságunknak középkorias lelkivilága tükröződik. Elvi szempontjaiban, megfigyeléseinek, élményeinek általános irányában a klasszikus paraszti kultúra íratlan törvényeihez alkalmazkodik. Így aztán természetes, hogy az Önéletrajz nemcsak *Orosz Istvánnak*, hanem a kortárs parasztságnak is páratlan önvallomása. Ilyen paraszt mémoires tudunkra egyedül áll az egyetemes folklórban.

*

Orosz István pályájáról önéletrajza szól, itt nem kell hozzátennünk sokat. Tősgyökeres magyar sarjadék, jász-

ládányi születés. Névadó őse, úgy látszik, telepes palóc volt. Erre utal eredeti *Oroszi* (azaz Oroszi-ból való) neve. Fiatal korában még ő maga is így nevezgeti magát, csak később változtatta meg bizonyára naiv-tudákos névelemzéssel *Orosz-ra*. Egész életén át sűrűn betegeskedett, ez sokban magyarázza lelkivilágának érzékenységét, rendkívüli vonásait. Erős paraszti szervezetével, szívós munkaszeretetével, mértékletes életmódjával azonban sikeresen le tudta küzdeni meg-megújuló betegségeit.

Önéletrajza az emberélet szakrális fölfogásában, középkorias elragadtatásában élő és égő paraszt léleknek klasszikus vetülete. Ebben a lelkületben van valami szuggesztív erő, kivételes összeszedettség, magasfokú lelkikultúra, amelyet a lélektan szokványos eszközeivel és módszereivel nemigen lehet értelmezni, legföljebb intuitív erővel megragadni. Nem csoda, hogy kortársaira és környezetére olyan meglepő hatást gyakorol. Az Önéletrajzban lépt ennyomon találkozunk lelki álmokkal, égi szózatokkal, mennyei jelenésekkel, titokzatos erőknék hősünk sorsába való avatkozásával, amelyek részben jámbor olvasmányainak, legendái közhelyeknek személyes élménnyé olvadt adaptációi, részben azonban bizonyára egyéni készség és képesség megnyilatkozásai. Bizonyos, hogy Orosz Istvánt korunkban már meglehetősen ritka és szokatlan érzékenység, misztikus képzelődés, az emberi lélek messze tartományaiban való középkorias otthonosság jellemezte, amelynek mását legföljebb ritka költőknél, művészeknél, szentéletű híveknél találjuk meg: a modern emberi szellem általában eltompult a lélek lebegő finomságai iránt.

A parasztság lelkivilágát bizonyos helyzetekben a szublogikus ihletettség jellemzi, mint a költőkét: a történetek pusztá egymásutánja oksági összefüggésnek tetszik előtte. Nem keresi, sőt olykor feltűnően el is hanyagolja

a természetes okokat önmagának és a jelenségeknek megértésében. Kényelemszeretetből vagy bölcseségből sokszor szeret Istenre, mint minden okok kútfejére hivatkozni. Az efféle értelemkeresésből természetesen sokszor lesz megmosolyogtató deus ex machina. Esetleges balsorsát is nem egyszer sommásan és véglegesen intézi el azzal, hogy Isten rendelte úgy. Amíg a kételkedésre hajló városi ember életének váratlan, furcsa, meglepő fordulatait a véletlenek játékának tulajdonítja, addig a paraszti lélek szimbolikus jelentést, mennyei sugallatot és parancsot olvas ki belőlük: Isten *jelekkel* irányítja az emberek életét. A parasztság vallásos világképében a menyország körülöleli a földi életet, Isten angyalai és szentjei mindig készen állanak arra, hogy az embernek szolgálatára legyenek, ügyes-bajos dolgaikat eligazítsák. A néplélek a világot és életet nyilván nem tekinti szigorú előírások és törvényszerűségek börtönének. Istennek mi sem lehetetlen, szabadságában áll, hogy híveinek kedvéért csodát műveljen. Természetes ennél fogva, hogy a néplélek józan realizmusában sem zárkózik el a szokatlan, titokzatos, irracionális benyomások elől, fogékony a csodák iránt, szívesen értelmezi álmait, szinte elvárja, hogy az égi hatalmak kezére járjanak.

Orosz István egyéniségében is sajátos egyvelegben váltakozik a misztikus hevület, a lélek boldog fölénye valami eleven valóságérzéssel, az élet anyagi tényeinek elismerésével. Hogy a kettő nem zárja ki egymást, a valóság világában elég csak Szent Benedek regulájára, Nagy Szent Teréz önéletrajzára, magyar vonatkozásban pedig Arany Jánosra utalnunk. Kétségtelen, hogy korának kapitalista szelleme alól Orosz István nem tudta magát teljesen kivonni. Az anyagiak megbecsülése annyira beléidegződött, hogy olykor gyanútlanul hajlandó kisebb-nagyobb megtevesztésekre is, ha érdekei parancsolják.

így amikor a szemét operálják Budapesten, szegénységi bizonyítványt mutat föl, pedig a költségeket maga is könnyen meg tudta volna fizetni, iratainak árusításával, kegytárgyakkal való kereskedéssel, a haszonszerzés más, egyébként korrekt módjaival szépen megtalálja számításait is. Reális érzéke azonban sohasem válik lelketlen öncéllá, vagyonáról könnyű szívvel le tud mondani, végül is szegényül hal meg. Egyébként a paraszti self made man érdekes típusa. Iskolába alig járt, mégis tanító lesz belőle, de közben nem tagadja meg a paraszti munkát sem. Szükség esetén elvégez minden kántori teendőket. Jámbor társulatok szervezésével kapcsolatokat teremt távoli szerzetesrendekkel és egyházi intézményekkel. Műveinek nyomdai kiadását és árusítását maga szervezi meg. Szülőfalujának bankja pénztárosává választja.

Igen jellemző, hogy Orosz Istvánt korának külső története, politikai eseményei, társadalmi viszonyai közzömbösen hagyják. Rógívágású parasztságunk dualisztikus világa, az égi és földi dolgok keresztény rangsora jut életében és Önéletrajzában tökéletes kifejezésre. Bár mindennapi életére, családi ügyeire, anyagi helyzetére is számos helyen kitér, teljes képet mégsem kapunk ezekről. Mintha csak véletlenül vagy üdvös tanulságszerzés «kából emlékeznék meg róluk: az *Emlékkönyv* inkább egy léleknek, mint egy életnek akar tükre lenni. Hősünk ezért nem találja szükségesnek, hogy élete sorát időrendben adja elő, a történetek és élmények laza mozaikja mégis szerves egészzé épül az olvasó tudatában. Mint ahogy a népmese, vagy a prousti regény csapongó művészi szabadságát sem köti az okság láncá és mégis van valami magasrendű művészi valóság benne.

Érdekes megfigyelnünk az Önéletrajz több helyén, különösen az elején és végén a bontakozni kezdő egyéniség naív lelkendezését, ösztönös dicsekvését, önkéntelen ön-

érzetét, egyszóval a paraszt közösség és a vallás klasszikus fegyelmében élő léleknek önmagára eszmélését.¹ Ez a közvetlen magatartás természetesen nem azonos az újkori ember immanens én-kultuszával, mégis a személyes kiválasztottságnak a legnagyobb egyéniségekre emlékeztető' élménye izzik a sorok között. Az önmagasztalásnak, vagy talán helyesebben az önvallomásnak hasonló hangjaival találkozunk minden naiv epikában. Homerosban, sőt a Szentírásban is.

Orosz István személyes kiválasztottságának gyermeg, meghatott öntudata sugárik azokon a helyeken, ahol életének jellemzésére bibliai párhuzamokhoz, szentírási képekhez fordul. Úgy kormányozta a búcsúsokat, mint Mózes a pusztában az izraelitákat. Olyan volt gyermekkorában az ájtatos öregek társaságában, mint a 12 éves Jézus a doktorok között. Amikor családjával kénytelen otthagyni a szülői házat, Szent József jut eszébe a menekülő Máriával és a kis Jézussal. Az egyiptomi Józsefhez hasonlítja magát, amikor Isten kiszabadítja szorongatott helyzetéből. Az épületes irodalomnak ősrégi gyakorlata ez: a földi élet eseményeinek, esetlegességeinek égi mása, szimbóluma, követendő példája ott van a Biblia történetei között.

Mindig és mindenütt — sokszor komikusnak tetsző körülmények között is — érzi, sőt érzékeli az isteni Gondviselést, amely nehéz percekben, válságos helyzetekben sorsába belenyúl és megmenti. Egyszer egy vendéglőben fogyasztás után jön rá, hogy nincs elég pénz nála. Már csendőrért küldenek, amikor Isten angyala megjelenik és kifizeti a zsidó kocsmárosnénak a hiányzó 12 krajcárt.

¹ V, ö. ehhez *Ortutay Gyula: Fedics Mihály mesél. Új Magyar Népköltési Gyűjtemény I. Budapest, 1940. Bevezetés, pass'm.*

Máskor a Tisza jegén kellett volna hűgával átmennie. Nem mernek a veszélyes útnak nekivágni, csak akkor, amikor egy angyal biztatja őket. Nagy betegségében álmában egy fehérruhás pap jelenik meg neki, aki megnyugtatója, hogy még nem hal meg, mert a népeknek szükségük van rá. Egyszer egy fontos irata kallódik el, a purgatóriumbeli lelkek vezeték nyomra, akikért mindig imádkozni szokott. Máskor Szent Antal segítségével talál meg egy fontos nyugtát. Isten angyalai többször is segítségére sietnek, Jézussal társalog, őrangyalával találkozik, a Szent Szűz is többször megjelenik kedvelt hívének. Orosz István áradó közvetlensége bizonyára több, mint könyv-élmény: az *unió mystica* pünkösdi lángját, ingyen ajándékát érezzük ki belőle. Mintha már itt a földön a keresztény menyország boldog látásában, szerelmes ígészetében, mámoros édességében élne. Kitérult lelke mennyei fényességgel, égi hangokkal és illatokkal töltekezik. Elragadtatásban a földi élet szűkös korlátai leomlanak és esehatologikus távlatok, létünknek platóni világgrészei villannak meg előtte, mint a középkor misztikus szentjei előtt. Szinte bizonyos, hogy Orosz Istvánban ott csíráztak a vallásos heroizmus lehetőségei, kedvezőbb korszellem talán meg is érlelte volna őket.

Orosz István egyébként tisztában volt társadalmi helyzetével, mert nem kívánczozott ki abból a kultúrából és közösségből, amelybe beleszületett, ösztönösen megérezte, hogy az egyéni nagyság nem a körülmények kedvezésétől, hanem önmagunktól függ elsősorban. Egész életében megmarad igénytelen, istenfélő, úrtisztelő parasztembernek. Vallásos indítékokból fakadó jóhiszeműségében az Önéletrajznak egyes, az úri társadalomra egyáltalán nem hízelgő élményei (főleg a tápiószentmártoni eset) sem tudják megingatni. Ez részben bizonyára a régi rendi világ hagyománya, a hierarchikus barokk

szellem örökölt hatása, részben pedig saját jámbor lelkének megnyilatkozása: a megbántást érdemszerző alkalomnak tekinti.

Stílusában van valami a bibliaolvasó keresztény lelkenedező kenetességéből, de van a népi mesélő könnyed, eleven beszélőkészségéből, művészi rögtönzéséből is. Előadását a nyelvújítás szavainak szórványos alkalmazása is tarkítja, Ez valószínűleg kora papi nyelvének hatása. Egyébként ritka természetességgel, közvetlenséggel ír, szinte az előszó melegével hat. Egészében az Önéletrajz mint stílusjelenség is méltó figyelmünkre.

2.

Kimagasló *személyiséggel*, aki a papi, orvosi, költői szerepeket egyesíti magában és a közösség szellemi irányítására hivatott, minden primitív népnél vagy primitív társadalmi osztályban találkozunk. Szóhasználatunkban a *primitív* nem jelent értékelést, hanem csak egy műveltségi állapot megjelölését, amelynek jellemző kultikus értékei vannak és így kozmikus gyökerei sokkal elevenebbek, mint az úgynevezett magas kultúráké, városi civilizációké. A típus a közösség szószólója, az ünnepek szertartásmestere, aki biztosítja a hagyományos rendet, ismeri az íratlan tradíciókat, amelyeknek értelme talán már el is homályosult, mégis ragaszkodnak hozzájuk, mert valami magasabb szimbolikus jelentést éreznek bennük. Ez a személyiség meg tudja adni Istennek, ami Istené és az embernek, ami az emberé. Ismeri az évszázados kultikus gyakorlatot, az ünneplés etikettjét, vagy legalább is annak beidegzett formáit és így képes arra, hogy a közösség egyes tagjaiért, akik valami misztériumban részesednek, mint vőfély, halotti sirató, búcsúvezető: Isten, ember előtt helyt álljon. Valamit őriz az ősi papi hivatásból is. Ügyel

a közösségi kultusz teljességére, amelyet a pap műveltségének, társadalmi helyzetének különbözőése folytán már nem tölt be egészen. Ez természetesen kiváltságos helyzetet, de egyúttal kenyérkereseti lehetőséget is biztosít a régi regősnek, igricnek, a mai vőfélynak, szentembernek, szentasszonynak a népi társadalomban.

Orosz István a magyar szentembernek klasszikus képviselője. A magyar szentemberekről vannak ugyan elszórt adataink, de céltudatos és főleg tárgyilagos megfigyelésekkel alig rendelkezünk. A típust régebbi kutatóink nem méltatták különösebb figyelemre, legföljebb mellékesen szólnak róla. Általában vagy korlátolt rajongónak vagy szélhámosnak rajzolják őket. A kérdés természetesen nem ilyen egyszerű.

A szentember típusában több készség, illetőleg hagyomány egyesül. Így az ősi orvosi gyakorlat, amely bizonyára még a pogány időkbe nyúlik vissza, azután a remeteélet és a licentiatús-hagyomány, amelyet az Egyház is szentesített. Végül pedig valami különös költői tradíció, amely a költészet eredeti mágikus hivatásából igen sokat megőrzött. Talán legjobb lesz, ha néhány szentember, szentasszony bemutatása után próbáljuk a típus jellemző vonásait megrajzolni.

A XIX. század első negyedének legnagyobb hatású szentembere bizonyos *Szent Miska*, igazi nevén *Frankomcs Mihály*, aki a Délvidéken hatalmas vallásos népmozgalmat idézett elő. A XVIII. század lappangó, már csak népszokásként élő vallásos hagyományait, amelyeket a jozefinista racionalizmus halálra ítélt, különösen pedig a régi kordaviseelő társulatot akarja ez a rajongó exfranciskánus papnövendék új életre, virágzásra kelteni. Csodatevő hírbe kerül, imádságával és nyálával betegeket gyógyít. A *hol-luthi* (ma *Küllöd*, Bácsbodrog vm.) plébános házába fogadja, sőt maga is résztvesz a rajongók ájtatosságain, ő is térde-

pelve fogadja a remete áldását. A nép messze vidékről fölkeresi, hogy tanácsát és imádságát kérje Szent Miskának. Meggyógyítja az alispán feleségét is, aki nagy tisztelettel van ettőlfogva iránta, asztalához ülteti és oltalomlevelet ad neki. Szent Miska társulatának megerősítése végett Rómába akar zárandokolni, de Pécssett a hatóságok kuruzslás címén elfogják, mert a betegeket imádsággal gyógyította. Római útja így abbamarad. Több délvidéki helységben megfordul, többek között Szegeden és Szabadkán is: a tömegek nagy tisztelettel fogadják. A papság és a hivatalos hatóságok magatartása különböző. A bácsmegyei alispán és a papok egy része Szent Miska mozgalmától a vallásos buzgóság emelkedését várja, a kalocsai egyházi főhatóság véleménye azonban elítélő. Szent Miska jelenéseket lát, égi szózatokat vél hallani. Különösen *Szent Annát* tiszteli, amivel öntudatlanul is mélyen gyökerező népi hagyományoknak áldoz. A befolyt alamizsnákból Szent Anna, illetőleg a *Mettertia* (= Szent Anna, Szűz Mária, kis Jézus) tiszteletére a kolluthi templomban oltárt emel, amelynek fölszentelési ünnepélyére a búcsúsoknak ezekre menő sokasága zárandokol a faluba. A Helytartó Tanács egyenes utasítására azonban a hatóságok a sereget szétverik, Szent Miskát pedig fogságra vetik. Hívei megostromolják ugyan a zombori börtönt és ki akarják szabadítani, de hiába. Később Szent Miskával szemben a társadalom felforgatásának vádját elejtik, de mint vallási tébolyban szenvedőt a pozsonyi irgalmasok rendházában helyezik őrizet alá.¹ Szent Miskát kétségtelesenül a keresztnek az a szent bolondsága hevítette, amelyről Pál apostol beszél és amely a kordavisező Szent Feren-

¹ Bende József: *A Szent Miska-féle vallási mozgalom keletkezése és lefolyása*. Bács-Bodrogh vármegyei történelmi társulat évkönyve 1890-ik évre. Zombor, 1890., 97—113.

cet is annyira jellemezte. Nem lehet itt feladatunk a Szent Miska-mozgalomból kínálkozó összes néprajzi tanulságok és következtetések levonása, egyszerűen csak arra utalunk, hogy a szentszövetségi korszak kérelmelhetlen rendőr - szellemével, illetőleg a jozefinizmusba hanyatló vallásos élet józan mértéktartásával szemben ennek a középkor extatikus világát idéző mozgalomnak el kellett buknia, mielőtt kiforrhatott volna.

A Szeged melletti *Tápé* szülöttje *Miklós* István (1888—1895), vagy másképpen *Tápai Pista*, aki a múlt század utolsó negyedében messze földön ismert szentember volt. Adatainkat a tápai nép előadásából merítjük, amely természetesen hajlik a mondaszerű színezésre, egyúttal azonban sajátos módon világítja meg a Miklós István-szerű szentembereknek a kortárs népközösségben és az utódok emlékezetében elfoglalt helyét. Tápai Pista árva gyerek volt, korán béresnek kellett állania. Fialat korában összeférhetetlen, káromkodós, tolvajtermészetéről volt híres. Egy este éppen tarhonyát főzött, amikor egy öreg ember jelent meg előtte, aki arra kérte, hogy ne káromkodjék többet. Pista durva szitkokkal felelt az öreg kérdésére. Az öreg ember, aki nem volt más, mint Isten angyala, másnap is megjelent, de most arra is kérte, hogy imádkozzék, sőt a szolgálattal is hagyjon fel. Pista megfogadta a tanácsot, bár még imádkozni sem tudott. Egy elhagyott pincében húzta meg magát, ahol Szent Antal megtanította imádkozni, sőt egy nagy könyvből írni-olvasni is. Később egy hétig *elrejtőzött*, azaz önkívületi állapotba esett. Közben a gonosz is megkísértette, de Istvánon most már nem tudott hatalmat venni. Életét ezentúl az imádságnak, zarándokságnak, munkának szentelte. Szeretett feszületet, szent szobrokat faragni, olvasót készíteni, házakat kifesteni. Ha úgy jött a sora, még bábáskodott is. Munka közben mindig derűs volt, szent énekeket énekelt. Mond-

ják, hogy a madarak szavát is értette. Szeged-Alsóvároson belépett Szent Ferenc harmadik rendjébe, ettől kezdve barátcruhában járt. A tápai temető kápolnája mellett húzódott meg. A jelesebb napokon ő végezte a kápolnában a litániát, az ő vezetésével imádkoztak az olvasót, olykor tanított is, azaz intelmeket rögtönzött. Jámorságának hamarosan híre futamodott, különösen betegek keresték föl nagy számmal. Amikor gyógyulásért imádkozott, jobbkezét a betegre, a balt pedig a maga fejére tette. Csodálatos gyógyításainak emlékezete most is él, az öregek szerint többet tudott száz orvosnál. A fiatalabb nemzedékek már táltosként emlegetik.

Szeged-Alsótanyán a századforduló táján nagy hírnévre tett szert *Engi Tüdő* Vince, akinek tanyájára nemcsak a környék magyarsága, hanem a délvidéki svábok és rácok is számosan zarándokoltak. Tüdő Vincének állítólag megjelent Szűz Mária és gyógyító erőt adott neki. Tiszteletére tanyáján kápolnát emelt, ahol szívesen prédikálgatott és végzett különböző ájtatosságokat: litániát, olvasót. Egyházának mindig hű fia akart maradni, sokszor kerül azonban a hatóságokkal összeütközésbe. Orvosló tudományáért, jóstehetségéért Szegedről is sokan fölkeresték osztálykülönbség nélkül. A betegek imádságot, penitenciát, búcsújárást szabott, hogy kiérdemeljék Istentől^a gyógyulást.

Szintén imádsággal gyógyított az országoshírű *ősi* orvosember, *Megyesi* József (f 1927), akit valami különös, ködös, magateremtette vallásosság hatott át. Kijelentése szerint tudományát még fogantatása előtt Istentől nyerte. Állandóan látta a túlvilágot és a lelkeket. Prédikálni, tanítani nem szokott. Nézete szerint minden testi betegség oka a bűn. A betegnek orvosságot nem adott, csak rá-nézett, meghallgatta és utána megmondotta: mit imádkozzék, hányszor gyónják és áldozzék. A súlyos betegekért,

másvallásúakért és a kis gyermekekért néha ő maga végezte az imádságokat. Tanácsadásaiban mindig volt valami sejtelmes titokzatosság, ami az emberi lélek kitűnő ismerőjének mutatja (például néha úgy rendelte, hogy az imádságokat éjfélkor kell végezni). Az emberek ezrével keresték föl az ország minden részéből és a társadalom minden rétegéből. Gyógyításáért nem kért semmit, de az ajánlékokat a meggyógyultaktól elfogadta. Jóslótehetséggel is rendelkezett, még a vesékbe is belelátott. Tudományát fia, ifjabb Megyesi József is örökölte, aki azonban már nem volt olyan kiváló javastehetség, annyira szuggesztív egyéniség, mint édesapja.¹

Egyes törmelék-adatokkal másokról is rendelkezünk. A szorgosabb kutatás még bizonyára több szeptember emlékezetét menthetné meg szerte az egész országban. Néhány szeptemberről, akinek működésében az éneklésen van a hangsúly, később lesz szó. Orosz István egyéniségét illetőleg magára az önéletrajzra utalunk.

A felsorolt szeptemberek olykor halottak sorsáról is tudtak felvilágosítást adni. Vannak azonban mellettük olyan szeptemberek, szeptasszonyok is, akikben éppen a *halottlátás* készsége a legelevenebb. Az egyszerű népet ugyanis sajátos lelkialkatánál fogva igen érdeklí halottjainak másvilági sorsa. Bizalommal fordul a *halottlátókhöz*, akik felvilágosítással tudnak szolgálni az elköltözöttek felől. Különösen a *dormándi* és *novaji* (Heves) halottlátó asszonyokat² emlegették még a közelmúltban is ország-szerte. A *dormándi* asszonyról beszélnek, hogy mindenki halottjáról meg tudta mondani, hol nyugszik, hol van a

¹ *Vajkai* Aurél alapos tanulmánya nyomán: *Az ősi-i javasember*. Ethn. 1938., 346. skk.

² *Nyáry* Albert báró: *A halottlátó*. Ethn. 1908: 91. és *Fekete* József: *Tudós asszonyok*. Ethn. 1910:291.

lelke, kell-e érte misét szolgáltatni. Megérezte, ha bizalommal fordultak hozzája, a gúnyolódókat elutasította. A novaji tudós asszonyról meg azt írják, hogy bármikor kész volt beszélni a megholtakról, nem várva be még azt sem, hogy föltegyék a kérdést neki. Sokan próba kedvéért élők-ről kérdezősködtek. Ilyenkor azonban minden harag nélkül közbeszólt, hogy kár volt idefáradni, menjen haza, ott várja friss egészségben, akiről hallani akar. Ha csakugyan gyászolót látott maga előtt, akkor magábamélyedten beszélni kezdett a halotról, ő maga különben buzgó katolikus volt, aki sokat szokott imádkozni.

Az Alföld leghíresebb halottlátója *Mészáros Mihály* volt, ismertebb nevén a *csépai embőr* († 1927). A néphit szerint tudományát magától Jézus Krisztustól nyerte, aki szegény utasember képében kereste föl betegen fekvő hívét. A Mester kijelentette neki, hogy hat napig el fog *rejtőzködni*, azaz halálszerű állapotba fog esni, miközben majd végigjárja a túlvilág tartományait: a menyországot, tisztítóhelyet és a poklot. Úgy is történt. Az emberek csodájára jártak, az orvos nem tudta, mitévő legyen. Hiába szóltak hozzá, hiába rázták, nem ébredt föl, csak a hetedik napon. Elmondta, hol járt. Akárhogy kérdezték azonban tőle, hogy mit látott és mit tudott meg, azt mondta, hogy látomásairól nem beszélhet. Pokoljáró Tar Lőrinc kései parasztutódja ettől kezdve óriási hírnévnek és tekintélynek örvend: betegek kérik segítségét, élők érdeklődnek halottjaik sorsa iránt. Sokszor egész kocsi-sorok állanak hajléka előtt.

Napjainkban a *lelei asszony* híre kezd mindinkább növekedni. *Püspöklelén* (Csanád) él *Fehérné*, született *Bödő Bozália*, mintegy hatvanéves, többgyermekes, hívő katolikus parasztasszony, aki így adta elő halottlátó készségének kialakulását: még fiatal asszony volt, amikor nagyobb ünnepek előtt mindig elfeketedett a teste. Nem

tudta a dolgot mire vélni, de egyszer olyan sugallatot hallott, hogy 35 éves korában nagy dolog fog történni vele. Így is lett. Éppen a konyhában beszélgetett egy asszonnal, amikor megjelent neki egy angyal. Az asszony csak a szavát hallotta, ő azonban látta is, hallotta is. Fölsóhajtott: *édös Istenöm, hunnan is érdemöltem ezt?* Az angyal így szólt: *Istentől posta jött hozzád — majd közölte vele, hogy Isten a léleklátásra választotta ki.* Rozália tiltakozni próbált, mert félt a börtöntől. Végül mégis megadta magát sorsának. Ettől kezdve megmondja, hogy a holt lelkek hova jutottak.

Ezek a *látók* bizonyára még a középkor magasrendű lelki kultúrájának, elragadtatott világának kései hírmondói. Egyszerűségükkel, érzékenységükkel, nagyfokú lelki koncentrációjukkal a létnek olyan tájait is ismerhetik, amelyek a modern, racionálisan művelt ember előtt már teljesen idegenek. A kérdés természetesen még sokoldalú vizsgálatra szorul.

3.

Szent embereink, szent asszonyaink — mint láttuk — általában egy ősi kultikus gyakorlatnak utolsó képviselői, hírmondói. Az újabb orvosi tudomány természettudományos fejlődése és világnézete természetesen sokat ártott nekik, bár a konstitucionális felfogás, a lelki gyógymódoknak napjainkban való terjedése, illetőleg újjászületése mintha igazolná őket. Maga a gyakorlat kettős: pogány és keresztény forrásra vezethető vissza. Az ősi magyar sámán javas gyógyítás, amely a bajokban a gonosz művét látta, elvben egyezett a betegség öskeresztény felfogásával, nem volt nehéz tehát az exorcista eljárásokba fölshívódnia. Maga Jézus Krisztus adott szüntelen példát az imádsággal való gyógyításra: kiűzi az ördögöt a betegből, megbocsátja az inaszakadt bűneit, mire az meggyó-

gyúl. A Mester szerint a betegség a gonosz lélek téteménye, ki kell tehát űzni az emberekből az imádság erejével, Isten hatalmára, szent nevére való hivatkozással. Beszél a hitből való imádság erejéről is. Jézus példáját követik az apostolok, szentek, akik a beteg embereket lelki ráhatással annyiszor meggyógyítják. Uthalhatunk az Apostolok Cselekedeteire, szentek életére. Természetes tehát, hogy maga az egyházi kultusz is felkarolta, mintegy intézményesítette a gyógyításnak ezt a Krisztus-hitelesítette módját.

A középkori liturgia gazdag áldás- és exorcizmus-készlete tekintélyes részben az emberi egészséget szolgálja, tehát a betegségnek bizonyos metafizikai távlatokat teremt: a gonosz lélek az ember megrontására tör, de nem tud rajta erőt venni. Isten a segítségkérő imádságokat meghallgatja, a szentségek és szentelmények hathatós erejével pedig mintegy beköltözik a betegbe, akiből megszűri a gonoszt minden ártalmával.

Az újkor kezdődő racionalizmusa, az orvostudomány bontakozása az egyházi gyakorlatban is háttérbe szorítja a betegségnek ezt az ősi kultikus felfogását. Egyedül a néppel közvetlenül foglalkozó, kegyhelyeket pasztoráló szerzetesrendek: pálosok, kapucinusok, de főleg a ferencesek őrzik és szolgáltatják ki a bizakodó híveknek a hagyományos áldásokat és exorcizmusokat. A XVIII. századbeli hazai mirakulum-gyűjteményekben és egyéb egykorú följegyzésekben sűrűn találkozunk ezzel a gyakorlattal. A barátok szükség esetén orvosok is voltak. Ezt az egykorú adatok mellett a ferences könyvtárak régi orvosi könyvei is igazolják. A mi szempontunkból azonban ennél most sokkal fontosabb: állandóan ébren tartották azt a régi kultikus felfogást, hogy elsősorban a lelket kell megnyugtatni, orvosolni, a test csak ezután gyógyulhat meg. Ez a magatartás népünk és a franciskánusok bensőséges kapcsolata következtében természetszerűen befolyásolta az

Orosz Istvánok, Megyesi Józsefek, Engi Tüdő Vincék szemléletét is.

A jozefinizmusnak és a XIX. század materialista orvostudományának hatására az élő egyházi gyakorlatban elvben megmaradtak ugyan, de az előző századokhoz képest minimálisra csökkentek a szentelmények. A barátok azonban egyes távoleső kolostorokban a század folyamán is fönntartották a régi exorcista gyakorlatot, mert a hívő népnek *valóságos* szükségletét kellett vele kielégíteniök. Ilyen élő gyakorlatról értesülünk az Önéletrajzból (Eadna, Verebély) is. Bizonyára ez a néplélektani szempontból igen lényeges mozzanat is oka volt annak, hogy a XIX. század folyamán a búcsújárás megtartotta régi kultikus vonzóerejét: a jozefinizmusba hullott, racionálissá szikadt pasztoráció odahaza már nem tudta egészen kielégíteni parasztságunknak vallási teljesség után sóvárgó lelkét.¹

Búcsúra azonban a falu népe csak néhányszor megy évente, viszont a betegség mindig meglátogathatja az embert. A pap a viszonyok változása, azaz a jozefinista felvilágosodás következtében már nem vállalkozik a hagyományos liturgia ápolására, a bajokat orvosló szentelmények kiszolgáltatására. A vallásos nép irtózik a cigányasszonyok, egyéb bűbájosok kuruzslásaitól, ördöginek nevezett mesterkedéseitől. A tanult orvosok divatos materialista világnézete pedig homlokegyenest ellenkezik a nép lelki-alkatával, sajátos betegségfölfogásával. Az így keletkezett ürt laikusok: buzgó férfiak, jámbor asszonyok pótolják, akik a falu régi, kultikus orvosló hagyományait sok ellenkezéssel szemben is fönntartják. Ezek a hívek az átlagosnál jóval mélyebb, bensőségebb vallásosságukkal tűn-

¹ Mindezekről bővebben szólunk *Liturgia és néphit* című dolgozatunkban, amely az *Úr és paraszt* című kötetben jelent meg. (Budapest, 1941. Szerkesztette: Eckhardt Sándor.)

nek ki, hajlanak az elmélkedésre, ami parasztoknál elég ritka. Sokat imádkoznak, a szentségekhez sűrűn járulnak, sőt sokszor a kegyelmi állapotot is szükségesnek tartják az orvosláshoz. Széleskörű vallásos tájékozottságukkal, a régi liturgia bensőséges ismeretével, istenes életükkel közbizalmat élveznek. Orosz Istvánt sok pap, sőt a helybeli orvos is megbecsüli.

Orosz István ennek a kultikus orvosi készségnek szintén teljes birtokában volt. Alig kétséges, hogy az Önéletrajzban leírt esetek (betegszájú asszony, radnai és verebényi ördögös stb.) valamiképpen meg is történtek. Orosz István mágikus egyénisége, hitének szuggesztív ereje, az imádság magával sodró bensősége, az éneklés paraszti elragadtatása, a búcsús közösség szárnyaló könyörgése, a kegyhelyek megszentelt környezete, egyszóval a hitté nemesedett vallás boldog rajongása föltétlenül megteremtette azt a lelki milieut, amelyben ezek a jelenségek szinte természetesnek tetszenek. Nemcsak a búcsú ünepélyes pillanataiban szoktak azonban Orosz István tudományához folyamodni. Odahaza, Jászladányon is nagy becsülete volt. Tisztelői föl-fölkeresték, hogy ügyes-bajos dolgaikban, betegségükben imádkozzék értettük. Gyógyításáért pénzt nem fogadott el, egyéb ajándékot is nehezen. Voltak, akik nem hittek tudományában és csak a kíváncsiság vezette őket. Az ilyeneket azonnal elküldte. Valahogy megérezte, hogy nem komoly szándékból keresték föl. Egy asszonynak, aki eleinte kinevette, súlyos orbáncát végső szükségben mégis ő gyógyította meg: vörös kendőben fehér kámforgolyót borított a fájó részre: ezt valószínűleg hűsítőül alkalmazta), utána háromszor napjában három ujjával rákeresztelt, majd ráimádkozott. Az imádság szövege, sajnos, nem áll rendelkezésünkre, csak annyit tudunk, hogy először hétszer kellett a betegséget vele fölajánlani Mária hét fájdalmába, utána pedig ötször Jézus

öt szent sebébe. Az asszony egy hét múlva meggyógyult. Betegeiből szülőfalujában máig is sokan élnek, akik még most is nagy tisztelettel emlegetik. Miután nem lehetett alkalmunk Orosz István orvosló gyakorlatának személyes megfigyelésére, nehéz megállapítanunk, hogy szigorú liturgikus keretek között mozgott-e, vagy esetleg mágikus elemek is szívták föl bele.

4.

Orosz István a régi *licentiátusok*, *félpapok*¹ szellemi utódja is egyúttal, aki jelentős, a nép fiainál éppenséggel nem ritka egyházas kultúrájával azt a szakadékot hidalja át, ami a jozefinizmus kényelmes józanságában nevelkedett lelkipásztor és a vallás heroikus élményét hordozó nép között sokszor vált a XIX. század folyamán olyan feltűnővé.

A hitújítás és a török hódoltság idejében a magyar katolikus egyháznak nem volt elegendő számú fölszentelt papja. A Jézus-Társaság, de főleg a franciskánus rend a hódoltságot missziós területnek kénytelen fölfogni. Az itt élő szerzetesek életének legjellemzőbb vonása a vándorlás. A hívek ritkán láthatták őket, ezért alakult ki — talán a protestantizmus hatása alatt is — a laikus apostolságnak jellegzetesen magyar megnyilatkozása: a licentiátusok vagy deákok, másnéven félpapok intézménye. Feladatuk volt a keresztelés, esketés, egyházkelő, hitoktatás, az előírt imádságok előimádkozása a templomban vagy más alkalmas helyen, az ünnepek, böjtök kihirdetése, vasárnapi oktatás: az evangélium, szentlecke, postula, prédikációgyűjtemények megfelelő helyének fel-

¹ Juhász Kálmán: *A licentiatusi intézmény Magyarországon*. Budapest, 1921.

olvasása. Feladatuk volt még különféle ájtatosságok tartása, főképpen adventi és nagyböjti időszakban, továbbá körmenetek vezetése, temetés, egyáltalában a pap nélkül maradt hívek közösségének lelki irányítása, így a nyilvános bűnösök megfeddése, húsvét táján buzdítás a szentségek vételére.

A licentiátusok olykor a hívek világi sorsába is bele-nyúltak, a XVIII. század nagy magyar népmozgalmaiban is akadt szerepük. Így amikor Gyula városa újra települt, az 1714. évben *Deák* János licentiátus vezette az itteni katolikusok őseit a *Cserhát* vidékéről.¹ A *jászfényszarui* kivándorlók is licentiátus vezetésével indulnak 1748-ban új lakóhelyükre, *Kiskunfélegyházára*.²

Amikor a lelkipásztor híján szükölködő hívek a XVIII. század katolikus újjászületésében ismét paphoz jutottak, a licentiátusok hivatása tulajdonképpen véget ért volna, de régi szerepkörükből több mozzanatot, így a búcsúvezetést, templomi előimádkozást és éneklést, egyéb tennivalókat, egyszóval a helyi hagyományt továbbra is megtartják. Ez az állapot virágjában van most is a moldvai csángók *gyájkjainál*.³ Bár a licentiátusok intézménye régi hivatalos jelentőségét elvesztette, a vallásos néphagyomány a szent ember, illetőleg szent-asszony típusában és működésében napjainkig mégis megőrizte. Ez a típus serénykedik a régivágású vallásos közösségek, jámbor társulatok vezetésében. Bizonyos az is, — és ez talán még lényegesebb — hogy a kultuszban ők őrzik a középkor, illetőleg a parasztság jellemző kollektív

¹ *Karácsonyi* János: *Békés vármegye története*. Gyula, 1896. II., 153.

² *Szerelemhegyi* Tivadar; *Kiskunfélegyháza város monográphiája*. Nagykőrös, 1882., 96.

³ *Domokos* Pál Péter: *A moldvai magyarság*. Csíksomlyó, 1931. Passim.

megnyilatkozásait, *orális* gyakorlatát. Amikor a felsőbb társadalmi rétegek vallásossága az írás-olvasás terjedése következtében már sokszor táplálkozik könyvvelményekből és hajlik a magányos, egyéni reflexióra, az éneklés pedig szinte teljesen lefagy az ajkáról: a paraszt nép az előszavas hagyományt, az éneklést, a hangos imádságot, egyszerűen a kollektív kultuszt, a vallásos élménynek extatikus megnyilatkozásait tartja fenn és őrzi meg szinte napjainkig, a liturgikus újjászületés idejéig, új vallásos kollektívizmusbontakozásáig.

A licentiátusok, majd a búcsúvezetők vallásos kultúrája tisztes mértékben táplálkozik franciskánus gyökerekből is. A falusi nép tiszteli, becsüli, szereti ugyan világi papját, szívesen, magától értetődő természetességgel jár a templomba is, de a *barátnak* mégis különös tekintélye van előtte. A XIX. század világi lelkipásztorát nem nevelték arra az életközelségre, mint a barokk idők papjait. Talán ez is oka annak, hogy népünk igazi nagy ünnepnek, legmélyebb vallásos élményének azt érzi, amikor búcsút jár valamelyik franciskánus kegyhelyre, ha fölkeresheti Szent Antal, vagy Porziuncula ünnepén a legközelebbi városban a barátok templomát.

Ez az öntudatlan, de mélyenélő szokás bizonyára kapcsolatos a XVIII. századbeli ferences pasztorációval, amikor az Alföld és Dunántúl újonnan települt helységeit hosszú ideig barátok gondozták. Sokszor már új templom is épült, de a világi papok hiánya miatt egyes helyeken még sokáig barát volt a lelkipásztor, aki a licentiátusok segítségével megteremtette a sokfelől összeverődött hívek között az első organikus lelki közösséget, Szent Ferenc kordás társulatát, a harmadrendet, amely később is franciskánus irányítás alatt állott. Végső elemzésben sok egyéb mellett abban kell a ferences hatás főokát keresnünk, hogy a barátok a XIX. század individualista világ-

érzésével szemben a kereszténység kollektív heroizmusát képviselték, ami egyezett parasztságunknak középkori és barokk gyökerekből táplálkozó közösségi életérzésével. Ezt a kor természetesen elmaradottságnak bélyegezte. Amikor a világi lelkipásztor szerepe és hatása a népi társadalom nevelésében a XIX. század folyamán ezeregy okból veszít régi egyetemességéből és szinte csak a legszükségesebb papi ténykedésekben nyilatkozott meg, addig Orosz István típusa tovább őrzi a katolikus középkornak és a barokknak számos kultikus hagyományát, amelyeknek a jozefinista papnevelés már nem szentelt kellő figyelmet. Így vezeti a búcsújárást, a templomban isteni szolgálat előtt irányítja a közös imádkozást és éneklést, jámbor társulatokba visz pezsgő életet, esténként a környékbeliek összejövetelével házi ájtatosságokat tart, virraszt a halottas házaknál: egyszóval a jámborságnak a század individualista-elemző szellemével homlokegyenest ellenkező megnyilatkozásait ápolja, amelyek azonban a néplélek szintétikus-kollektív igényeinek annyira megfelelnek.

5.

A vallásos népköltészet világát még nem ismerjük teljesen. Kétségtelen, hogy az általános népköltészet kutatásánál és vizsgálatánál szóba kerültek többek között a vallásos mondák, Krisztus- és Mária-legendák, vallásos célzatú játékszövegek, újabban kezdünk a népénekekre is fölfigyelni, általában azonban a vallásos népköltészet sui generis vizsgálatával még adósak vagyunk. Mintha a kutatás még nem ért volna rá népköltészetünk keresztény inspirációinak tüzetes elemzésére.

A vallásos népköltészetnél is beszélhetünk élőlészavas hagyományról, amelyet főleg a szentemberek, szent-

asszonyok, siratók, búcsúvezetők őriznek. Minden falunak megvan a maga sajátos énekkincese, amelynek kétségtelenül vannak kántortól átvett darabjai is, általában azonban a kialakult kántori gyakorlat és a nép énekhagyománya nem azonos egymással. Ez a laikus énekhagyomány szólal meg a búcsújárásokon, halotti virrasztásokon, magánházakban, útszéli kereszteknel, temetőkápolnáknban buzgólkodó jámbor közösségek, alkalmi csoportok, továbbá a templomi istentisztelet előtt olykor egy órával is hamarabb összegyűlt hívek sajátos ájtatóságában. Maga az éneklés úgy történik, hogy az előénekes egy-egy éneksort elénekel és ezt a közösség megismétli. Kivülálló hallgató számára ez kissé hosszadalmas, de a nép előtt az ünnepélyes lassúság igen kedves. Az ájtatóság vezetője a szöveget rendszerint valamelyik vallásos ponyvairatból olvassa, vagy pedig kéziratot, nekünk nem könnyen olvasható, nehézkes paraszti kézzel összefűzött szöveggönyvből, amelyben olykor több nemzedék kezeírását is megtaláljuk. Benne vannak elsősorban a helybeli közösség hagyományos lelki szükségleteit kielégítő énekek és imádságok. Ezeket rendszerint még az első kéz írta be. Egy-egy búcsújárás alkalmával esetleg más vidékről való búcsúsok éneke, imádsága is megtetszik: belekerül a könyvbe. Kimásolják a kántor énekeskönyvből, ami valamilyen oknál fogva megragadja a figyelmet. Elvárják ugyanis, hogy az előénekes ismerje. Az újabb énekeket (például az Eucharisztikus Kongresszus himnuszai, Krisztus-király énekei stb.) szintén beleírják a gyűjteménybe. Egy-egy ilyen kéziratot énekeskönyv érdekes néprajzi és ízléstörténeti dokumentum. Alig válnak meg tőle, ami azt bizonyítja, hogy szükség van rá. Az előadott szöveg általában mindig rögzített, szinte kánonyszerű, a dallam azonban hallomás útján öröklődik nemzedékről-nemzedékre. Így aztán ismert dallamoknak sa-

játos helyi változatai keletkeznek, illetőleg helyi dal-
lamok is születnek, alakulnak.

Orosz Istvánt ez a falusi laikus énekhagyomány ihlette meg és sarkalta hivatásának betöltésére. Néhány hozzá hasonló, de szerényebb hatású szentember társával: *Varga* Lajossal (Jászárokszállás), *Szécsi* Ignáccal (Kömlő), *Körtély* Istvánnal (Jászkisér), *Giczi* Györggyel (Kapuvár), *Kenderesi Danyi* Péter Pállal (Szöllősgyörök) és másokkal, akik szintén folytatnak versírói gyakorlatot: a középkori énekmondó-, énekszerző-hagyományokat tartja fenn a XIX. század merőben más irodalmi millieujében. Az *orális*, élőszavas irodalmi gyakorlatnak ők az utolsó nagyhatású képviselői. Az, hogy műveik ponyvára kerültek, szempontunkból nem lehet perdöntő, mert egyrészt ez történt a könyvnyomtatás első századaiban is, másfelől pedig az ének és imádság hangos előadásának megvan a maga kultikus hagyománya. A ponyva betűje tehát inkább csak emlékeztetésül szolgál, ahogy az opera szövegkönyve is szükséges, de hírül sem elégséges az előadáshoz. A vallásos népköltészetnek, amely részben ősi regősgyakorlatból, részben pedig a *clerici vagantes*, a kápsáló barátok dús hagyományaiból¹ táplálkozik, ez a típus a főntartója, folytonos újraköltője és egyúttal utolsó képviselője. Az elődökhöz képest már kilép a névtelenség homályából, derengő személyiségtudata azonban még nem feszíti szét a kollektív népélet megszentelt kereteit és korlátait.

A főntebb felsorolt énekszerző szentemberek egyikéről-másikáról a néphagyomány révén többet is tudunk. Sajnos, a papság és értelmiség érthetetlen elzárkózása, sőt lekicsinylése folytán a stilizáló népemlékezet adatszzerű kiegészítése legjobb törekvéseink ellenére sem sikerült.

¹ *Kardos* Tibor: *Deákműveltség és magyar renaissance*. Századok, 1939. Passim.

Orosz István egyéniségére és szerepére leginkább Varga Lajos alakja és működése emlékeztet. Varga Lajost Szabó Emánuel, másnéven *Vak Ernán* árokszállási kolduló énekes idézte föl előttünk, aki halottak virrasztásával, olvasókötéssel, vallásos népiratoknak, főleg Varga Lajos szerzeményeinek búcsújáróhelyeken való éneklésével és árusításával tartja fenn magát, ő maga már epigón: új éneket, imádságot nem költ, legföljebb a régieket nyomtatja főleg a mezőkövesdi Balázs- és a jászladányi Tűzkőnyomdával újra, de még így is a vallásos énekhagyománynak egyik legutolsó élő képviselője az országban. Az ő visszaemlékezése nyomán rajzoljuk meg Varga Lajos életét.

Varga Lajos állítólag jómódú és tekintélyes debreceni református úri család sarjadéka volt. Diákkorában egy barátjával csínytevésből betört egy kápolnába. Az esemény azonban annyira megrendítette, hogy 18 éves korában áttért a katolikus vallásra, mire szülei kitagadták. Vezeklésből belépett a kármelitarendbe, de nem érezvén magában szerzetesi hivatást, hamarosan visszatért a világi életbe. Jászárokszálláson telepedett le, odavaló lányt vett el feleségül, de még neki sem árulta el származását és viszontagságos életét. Egyszer Pócsról jövet a debreceni állomáson sírásra fakadt: elfogta a vágákozás szülővárosa után, mégsem látogatta meg. Ha néha megszorult, írt debreceni diáktársainak, akikből előkelő urak lettek. Olykor emlegette nagy titokzatosan: ha tudnátok ki vagyok, nem Lajos bácsi volnék nektek. Egy darabig tanító volt, majd írni kezdett és kegytárgyak, vallásos füzetek árusításából tartotta fenn életét. Verebélyen állandó sátra volt. Elzarándokolt többször is Pócsra, Hajósra, Andocsra, Verebélybe, Árokszálláson több ájtatosságot és társulatot (olvasó, Lourdes, Szent József, Jézus szíve) vezetett. Zárkózott ember létére is

tisztelték, becsülték. Mindenét elosztogatta, ha kérték tőle. Nagyon szerette az italt, olykor egy hétig is mulatott, majd keményen vezetelt. «Lángeszű» ember volt, megszállotta a Szentlélek, az vezérelte, amikor a *Verses Szentírást*¹ írta. Jóslótehetséggel is rendelkezett. Öreg-gégére megvakult, ettől fogva *írónak* diktált.

«Varga Lajos számos éneket, ájtatosságot, épületes népkönyvet szerkesztett, amely főleg a palóc és jász földön mindenfelé elterjedt. Főmunkája a Verses Szentírás, amelynek előszavában elmondja, hogy műve azoknak készült, akik «csak egyszerű emberek és nem hittudósok lévén, nem lehetnek eléggé tájékozottak az elmúlt korszakok viharos történetének mérlegelésében, akik tehát a Szentírás prózában megírt eredeti szövegét nem értenék, vagyis jobban mondva félreértenék». Szól arról is, hogy miért választotta a verses formát. «A verses formában megírt történetek elénekelhetők és ezek az énekek, ezek a dalritmusok önkéntelenül lopóznak az emberek szívébe és ott állandó hajlékot találnak. Ezt a formát már az írás feltalálása előtt ismerte a költészet... A nagy néptömegek nem ismerték az írás művészetét, de az egész életüket, vallásukat, erkölcsüket, történetüket visszatükröző dalok úgy éltek az ajkakon, mint a virágon a szépség, az illat». Ezekből a sorokból is kitűnik, hogy Varga Lajos tanult, olvasott, de főleg gondolkodó ember lehetett. Bár szigorúan ragaszkodik a bibliai szöveg katolikus gondozásához, mégsem tud ellenállani annak a hálás népköltői feladatnak, hogy az apokrif hagyományokat, legendákat

¹ *Verses Szentírás vagy Biblia, az ó- és új-szövetség történetei. Az eredeti szöveg nyomán ősrégi legendákkal bővítve a magyar nép, ájtatos társulatok, családok és egyes hívők épülésére, Isten dicsőítésére, a keresztény hitvallás ismertetésére és terjesztésére a mai kor népies nyelvén, könnyen megérthető versekbe foglalva.* Egri Nyomda, 1926⁶.

is bele ne szője előadásába. Ez különösen Szűz Mária életénél feltűnő. A kodifikált szöveg és az eltűrt, mesébe-hajló hagyomány, a hivatalos értelmezés és a hézag-kitöltő jámbor képzelet meghitt szintézisben egyesül nála, amely egyfelől erősen emlékeztet a középkori legendaírók egyszerre naiv és tudálékos eljárására, másrészt pedig kielégíti a néplélek artisztikus igényeit is, amelynek különös kedve telik az epikus lassúságban, a színezés, részletezés és aprólékos jellemzés művészi játékában. A Verses Szentírásnak 1899—1926 között megjelent 16,000 példánya mindennél inkább igazolja Varga Lajos kitűnő népismeretét. Benne is él az épületes irodalomnak az *imitatio* és *cowpassio* fölkeltésére irányuló évszázados gyakorlata: a bibliai eseményekben kihangsúlyozza a tanulságot, nem feledkezik meg az üdvös alkalmazásról, a lírai helyek is ad hominem szólnak. Varga Lajos stílusát, versírói gyakorlatát már erősen befolyásolta kora népies hitbuzgalmi folyóiratainak finomkodó szentimentalizmusa, de még sokat megőrzött a népköltészet melegközvetlenségéből, képszerűségéből, a régimódi kántorpoézis kenetességéből, a vőfélyversezetek pattogós ritmusából is.

Szécsi Ignác (1845—1923) szintén a Jászság gyermeke, de Orosz Istvánnál és Varga Lajosnál már egyszerűbb egyéniség.¹ Kömlőn született, ott is élt. Fiatal korában nem sokat törődött az isteni dolgokkal. Egyszerre azonban furcsa változáson ment át: éjjel-nappal látomások, rémképek gyötörték. Mintegy 30 éves korában a testi-lelki elgyengülés ágyba vetette. Mélyen vallásos, szelídlelkű felesége kérésére megfogadta, ha felgyógyul, Istennek szenteli életét. Úgy is lett. Imádságokat, énekeket tanult,

¹ *Molnár* Sándor szép dolgozata nyomán: *Kömlői Szécsi Ignác. Hajnalodik*. J 911. Két közlemény.

istápolja a szegényeket, belép Szent Ferenc harmadrendjébe. Feleségéstől elmegy Pócsra, Eadnára, Cellbe, Egerbe, Besnyőre, de legtöbbször a közeli Verebélybe és Hanyi-pusztára. Ezek a búcsújárások nagy hatással vannak rá, búcsúvezető lesz belőle. Kezdetben énekelni sem tud, hangja ellenszenves, de később megtisztul és szépen énekel. Vállán csikos kenyeres tarisznya, egyik kezében magafaragta sárga kereszt, a másikban fölszentelt csengő. Később «Isten sugalmazására» énekeket, imádságokat, Utániakat, olvasókat költ. Saját kezével farag egy szép Szent Anna-szobrot a háza elé, ami a közeli Hanyi-pusztára Szent Anna-kultuszára utal. Megszervezi a házi ájtatóságokat. Ezekre olyan sokan jönnek, hogy olykor az udvaron sem férnek el.

Molnár Sándor mintegy 30 énekfüzetéről tud. Számos Mária menyegzőjéről, Lourdesi Jelenésről, Szent Annáról szóló ének van közöttük, ezek tartoztak Szécsi Ignác legkedveltebb témáihoz.

*

A vallásos népköltészetnek is, éppenúgy mint a világi népdalnak, megvan a maga formulakincse, főleg a *divina dulcedo* sokféle árnyalata. Ezeknek a formuláknak egy része kétségtelenül a latin egyházi költészetnek franciskánus közvetítéssel való lecsapódása. Másik jelentősebb része azonban teljesen a népköltészet hangjával és kifejezőképességével rokon. A vallásos népköltészet ugyanarról a töről fakadt, mint a világi népköltészet. Mindkettő az embert fejezi ki, csak a *sacrum* és *profanum* árnyalati eltérésében van köztük különbség. Mint említettük, a vallásos népköltészetnek éppenúgy megvan a maga témaes formulakincse, mint a világinak. Ezt költik azután koronként, vidékenként és egyénenként újra. Az új éneknek vagyis az addig még ismeretlen, újszerű fogalmazás-

nak éppolyan a varázsa, mint az új nótának: kedveltté válik és gyorsan elterjed.

Orosz István természetesen ezt a hagyománykincset használta föl énekeiben. Nyomatásban megjelent ima- és énekfüzeteinek száma tömérdek. Az ország minden vidékén ismerik, kedvelik, őrizgetik őket mind a mai napig.¹ Orosz István nem egyszerű kiadó. Legtöbb füzete nemcsak régi, XVII—XVIII. századbeli vallásos, egyháziilag approbált nagy műveknek (Cantus Catholici, Bozóky Mihály, Gertrud és Mechtildis, Aranykorona stb.) kompilációja, kivonata, amint ezt igen sok, XIX. századból való vallásos ponyvaíratnál könnyen megállapíthatjuk, hanem saját versírói utánérzése, alkotása. Kétségtelen, hogy a szerzői tulajdonjoggal nem törődik: a középkor vagy a világi népköltészet fölfogásához hasonlóan személytelen közvagyonnak érzi a műalkotást. Orosz István merít az írott és íratlan vallásos hagyományból egyaránt, de sohasem ügyetlen másoló. Biztos érzékkel elégti ki kora népi vallásosságának igényeit, sőt számos egyéni kezdeményével is találkozunk. Ezzel népünk jámborsági gyakorlatát alaposan megújítja, fölfrissíti. A régi szövegek megfelelő átköltésével, újabb ájtatos áramlatoknak, korszerű kultuszoknak: *Lourdes*, *La Salette* csodás eseményeinek, *Jézus Szent Szívének*, a *Legszentebb Szív Asszonyának* a közösségi vallásosság hagyományos rendjébe gyökereztetésével igazán nagyhatású munkát végez, szinte hézagot tölt be, mert a XIX. századnak az individuális korszakban fogantatott épületes irodalma szentimentálisan finomkodó hangjával, nyelvújítástól megzavart stílusával alig tud a vallásos népiélekhöz utat találni.

¹ Gyűjteményünkben mintegy 70 különféle füzetét őrizzük. Foglalkozunk egy anthologia kiadásával is, amely Orosz István válogatott énekszövegeit foglalná magában.

Orosz István régi formulák, stíluselemek, kötelező kifejezésbeli közhelyek egyéni átélésével, újraköltésével teremti meg a maga közvetlen hatású alkotásait. Sajátos, de igen jellemző dolog, hogy akkor, amikor a XIX. század népi verselői már valami zavaros tudomást szereznek > *magas* irodalomról is és általában sivár Petőfi-epigonizmusba esnek, Orosz István öntudatlan művészi meggyőződéssel kitart a hagyományok mellett és világi versekkel nem is próbálkozik. Nem tud a népi-nemzeti klasszicizmusnak bizonyos fokig analóg törekvéseiről. Semmi nyoma, hogy Aranyt vagy Petőfit, vagy akár korának papköltőit: Tarkányi Bélát, Mindszenty Gedeont, Pájer Antalt (aki pedig a szomszédos Jászapátin lelkészkedett) ismerte volna és így ihletésükből föl tudna valamit mutatni. Az egykorú magyar katolikus néplélekre gyakorolt szellemi hatásában azonban mindenkit fölülmúlt. Énekei, imádságai katolikus népünk ajkán különben ma is élnek. Orosz István a maga paraszti módján: igénytelen művészi eszközökkel, olykor fogyatékos technikával, de teljes ihlejtett^éggel kitart a költészet régi nagy hagyományai mellett TaKöltőnek azt a legősibb, de legmagasztosabb attitűdjét valósítja meg, amely az ószövetségi zsoltárokból és a középkori himnuszokból, vagy akár a primitív népek kultikus énekeiből szól felénk és amely a költészet egyetlen méltó céljának Isten kozmikus dicséretét, szüntelen magasztalását tekinti.

EMLÉKKÖNYV.

Orosz István jászladányi születés és lakos, több szent társulatok okleveles terjesztője, országszerte híró, ismeretes búcsújáró, imakönyvek és énekfüzetek nagy költőjének életrajza, története.

Kiadta maga a szerző és tulajdonos, Orosz István. Jászladány, 1912.

Dicsértessék a Jézus Krisztus és Szűz Mária. Mindörökké ammen. Boldogok, kik az Úr útján járnak — monda Jézus — aki utánam akar jönni, vegye fel keresztjét és kövessen engemet. Ismét monda Jézus: Legyetek szelídek és alázatosak, mint a ti mennyei Atyátok. Mert nem mindenki, aki mondja: Uram, Uram, — mégyen be mennyeknek országába, hanem aki Szent Atyám akaratját teljesíti, az mehet be Szent Atyám országába.

Kedves, buzgó keresztények, Jézus Krisztusban lelki testvéreim! A mi Urunk Jézus Krisztus szent nevében kezdettem meg ezen emlékkönyvet megírni és a ti kezeitekbe adni. Nem azért, hogy én ezáltal magamnak dicséretet szerezzek, mert hiszen Istené a dicséret és dicsőség, imádás egyedül csak őt illeti. Én semmi sem vagyok, por és hamu. Én csak az én életem történetét akarom veletek megismertetni, elétekbe adni, hiszen sokan ismertetek engem személyemben. De annál többen ismertek a szép imakönyvek és énekfüzeteimről, amelyeken becses nevem

ragyog, mint a szövetben a drágagyöngyök. Szemeimmel láttam, hogy az imakönyv és énekfüzeteken, ahol csak megtaláltatok, forró csókjaitokkal halmoztátok el, sőt sokatoknak örömkönnyek hullottak becses nevemre. De hogyne is, hiszen én voltam ragyogó, fényes csillaga a búcsúsoknak, talán még nem felejtettétek el. Szóljatok csak ti, kik többször megfordultatok a szent helyeken, angyalcsengő szavam hallottátok. Szóljatok ti bús szívű árvák, akiket kegyes szavaimmal oly sokszor megvigasztaltalak. Szóljatok ti is kesergő, bánatos, bús özvegyek, akiknek oly sokszor letörültem szemeitek zápor-keserű könnycsepeit, mint a jó édesatyá vigasztaltalak benneteket. Összetett kezeimmel, mint egy mennyei angyal ajánlottalak fel titeket a mennyei Atyának, a jóságos Istennek, Jézus Krisztusnak és a Boldogságos szép Szűz Máriának, óh, hányszor kértem reátok Isten és a Boldogságos Szűz Mária szent áldását! Mint egy ékes csillag, úgy tündöklöttem közöttetek. Tartsatok hát emléktekbe, csak egy Miatyánkot is mondjatok el értem. Mondjátok meg hány ezer lelket vezettem én a szent helyekre, jártam veletek a szent kereszt-búcsút 30—40—50 ezer lelket is vezettem sokszor. Én voltam vezéretek, édesatyátok, kormányoztalak, mint Mojzes az izraelitákat a pusztába. Sokszor szemeimmel láttam, hogy egymást felemelték, csak-hogy engem megláthasson, mert mindenki engem szeretett *t* meglátni. Szerencsésnek tartotta magát, aki ruhámat megcsókolhatta. Aki pedig kezem vagy arcomat megcsókolta, azok nagyon boldognak érezték magukat. Mindenki körülöttem akart lenni. Sokszor a lábamon sem mentem, felvettek a nagy szorosságba, még a ruhámat is leszakították a tolakodásban. De én békén türtem, olyan voltam, mint a szelíd bárány. Hiszen magok a népek beszéltek egymásnak, hogy úgy ékeskedtem közöttük és tündöklöttem, mint az égő gyertya a gyertyatartóba.

Istenemre mondom, hogy énnám nem volt személyválogatás, szegényt, s boldogot egyformán szerettem. Százszor megcsókoltak, örömben sírtak, hogy csókolhattak. De én is őket szinte visszacsókoltam. Nagyon sokszor megtörtént, hogy olyanok is megcsókoltak, akiknek ragályos fekélyei volt szájokon, arcokon. Mások undorodtak tőlök, én pedig a legtisztább szívvel s lélekkel megcsókoltam sebeiket és nem történt semmi bajom. Szent Ferencre emlékeztem, hogy az is csókjaival illette a ragályos sebeket és mégis Isten megoltalmazta a veszélytől. Én úgy szerettem a nyomorékot, mint az egészségeseket. Mindenkit egyformán szerettem. Ha valaki megbántott, imádkoztam érte, elmémben forgattam, hogy Jézus is imádkozott felfeszítőjéért, mondván: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek. Én is így imádkoztam, íme most már leírom, hogy hol születtem én, a ti vezércsillagtok.¹

Jászladány városába, melynek most, 1912-ik évben 10,000 lakosa van. 1838-ik évben, virágvasárnapján születtem és akkornap kereszteltek meg. Atyám P. Orosz Péter kisföldbirtokos, anyám E. Kis Rozália. Hat éves voltam, mikor kedves anyám megholt. Elszenderült az jobb életre, nyugodjék a Jézus nevében. Édesatyámnak pedig meg kellett nőszülni. Elvett egy özvegyasszonyt, aki jó, istenfélő asszony volt. Szerette a templomot, Isten házát. Szeretett imádkozni. Ettől sok jót hallottam és tanultam. Beadtak a normaiskolába. Első és második osztályt elvégeztem úgy ahogy. Mert bizony meg kell vallanom, hogy sokat megszőktem, nem mentem el iskolába, de a rendes órában én mindég hazamentem. Pedig éppen nem rossz tanuló voltam. írni, olvasni jól tudtam és mégis utáltam az iskolát. Ha lehetett volna, megkentem volna az iskola oldalát hájjal, hogy az ebek hadd rágiák ki, hadd düljön össze, ne legyen iskola. Ilyen a gyermeki ész.

Tizenkét éves voltam, mikor az iskolából kikerültem. Atyám, mint földműves, két lovat vett. Engem mindjárt ammellé rendelt, hogy én viseljem azoknak gondját, ahogy tőlem kitelik. Édesatyám kocsiba fogta a két lovat és mentünk a szántóföldre dolgozni. Amidőn a munkát ott bevégeztük, hazamentünk. Kenyeret tett a tarisznyába és engem felültetett a ló hátára. Kiküldött a legelőre, hogy ott legyenek a lovakkal. Éjjel-nappal ott voltam, gondjokat viseltem, ahogy tőlem kitelt. De már én előre is imakönyvet és olvasót tettem a zsebembe. Szívemben forgattam Szent János szavát, hogy ez a világ semmi, a jövődöt kell keresni. Húzódtam a világ zajától. Ott künn a mezőn is külön vettem magamat a többi lovászgyermektől, kik ott a jószágokat őrizték. Én magam külön a kis könyvemből imádkozgattam, vagy az olvasót végeztem. Egyszer arra a gondolatra jöttem, hogy jó volna nekem sárból egy kis kápolnát és keresztet csinálni, aztat felvirágozni mezei virágokkal. Úgy is lett. Addig mentem-keltem, míg sarat nem találtam egy közellévő kútnál. Azután hozzáfogtam, megcsináltam a kápolnát és keresztet, mezei virágokkal feldíszítettem. Azután elkezdtem körülötte a búcsút jární énekelve. A kis rózsafüzért is elvégeztem. Ezt meglátták a többi lovászgyermek, odajöttek és kinevettek. Másnap megint eljöttek és a kis kápolnát, keresztet összetörték. Én mint gyermek elkezdtem sírni és amikor elmentek, újra felkészítettem és énekeltem, imádkoztam körülötte. De ismét felkerestek a gyermekek, csinálmányaimat ismét összetörték. Én sírva mondtam nekik, hogy minek törték össze. Ezen szóra nekem jöttek a gyermekek, botokkal elkezdtek ütlegelni, vérbefagyva hagytak. Ha közellévő lovászberek észre nem veszik, ott ütnek agyon, mert már akkor meg sem bírtam mozdulni. Azok elkergették a gyermekeket, engem pedig az emberek felöleltek és elvittek a kúthoz, ott kimostak. A gyermekeket pedig meg-

fenyegették, mondván, ha még engem bántanak, ők verik meg őket. Azután nem is bántottak többé. Én lefeküdtem, mikor kipihentem magamat, ismét hozzáfogtam, megcsináltam a kis kápolnát és keresztet, szépen felvirágoztam mezei virágokkal, énekeltem és imádkoztam körülötte. Ez így ment napról-napra, évről-évre. Ámbár még azután is gyaláztak és kinevettek, de bántani nem bántottak többé. Én azért békén tűrtem, akármit mondtak. Nem szidalmaztam őket, mivel káromkodós szavak egész életemben nem jött ki a számon, még 75 éves koromig sem, sőt egész életemben. Mikor a 13. évemet betöltöttem, munkaszünet alatt, amikor a lovakat kivittem a legelőre, már akkor magammal papirost, írószereket vittem ki és elkezdtem éneket szerkeszteni. A legelső énekcsinálásom, szerkesztésem ez volt:

Ének.

Kimegyek ajtóm elébe,
 Feltekintek magos égre.
 Ott látok egy kis kápolnát,
 Benne a szép Szűz Máriát,
 Szeme könnybe, feje függve.
 Arra mennek az angyalok,
 Mind azt mondják:
 Mit sírsz, mit rísz édes anyám,
 Én szerelmes drága dajkám?

Óh én felette sírhatok,
 Szánalommal zokoghatok,
 Szent Fiamat nem találok,
 Harmadnapja, hogy nem látom.
 Lépj be, lépj be a mennyekbe,

Ott meglátod Szent Fiadat
 Báránképben.
 Jézus Mária légy velem,
 Győzd meg az én ellenségem. Amen.²

Éppen 18 éves voltam. Mikor a 14. évet betöltöttem, atyám s anyám tudta nélkül esténkint, mikor már a jószág körül dolgaimat elvégeztem, elmentem az imádkozó házakhoz, ahol az ájtatos népek össze voltak gyűlve imádkozni. Én ott hátul az ajtó megett lehúzódtam, vélek mondtam az éneket és imádságot. Az én csengő szavam mindegyiket felülhaladta. Mindenki bámult és csudálkozott rajtam. Az előljáró énekes emberek és asszonyok felszólítottak az asztalhoz közéjek, hogy odamenjek és üljek le. Én megfogadtam szavokat, felmentem az asztalhoz, közéjek ültettek. Úgy ültem közöttük, mint egy angyal. Vagy mint a 12 éves Jézus a doktorok között. Azután az énekes előljáró kezembe adta az énekeskönyvet, hogy én énekeljek, majd a nép pedig mondja utánam. Úgy is volt. Mindenkinek örömkönnny csillogott a szemében. Ez több esteken is megtörtént. Mikor pedig el nem mehettem, szinte sajnálták. De én is búsultam, mikor el nem mehettem. Mikor 15. évet elértem, már akkor többször megjelentem az imádkozóháznál. Úgy igyekeztem, hogy a jószág körül mentől hamarább elvégezzek, hogy ott lehessenek közöttök. Már akkor sok szép éneket szerkesztettem. Elmondottam előttök, ők pedig utánam. Sokat megtörtént, hogy sírtak az énekemen, olyan szívreható volt. A 16. évet mikor elértem, a szenvedő napokban, böjtben esténkint a kereszteknel már én voltam a vezérjek, énekes imádkozójok. Én vezettem egyik kereszttől a másikhoz búcsújárással. Temérdek nép jött össze. Ha valami rossz idő volt, hogy nem mehettünk a keresztekhez, akkor a házaknál végeztem vélek az ájtatosságot. De megjegyzendő,

hogy atyám tudta nélkül. Történt, hogy egy valaki atyámnak megmondotta. Az a bizonyos dicsért engem, hogy minő felségesen énekelek a keresztnél esténként böjtbén. Atyám nagy haragra lobbant ellenem. Sőt volt olyan, aki azt is mondotta neki, hogy egy angyal, egy nagy szent a maga fia. De boldog ember maga, hogy ilyen áldott fia van! No nem is kellett nagyobb szó. Elkezdett az atyám káromkodni, szidni, még őket is szidta velem együtt. Én láttam az atyám haragját. Nagy gondságba merültem, hogy mit csináljak, hogy neki vétsek-e, vagy a jó Istennek. Nagy harcot kellett kiállanom szívem és lelkemben. Elkezdtem sírni. Azután elhatároztam, hogy inkább atyámnak véték, mint az Istennek. Bús voltam mindig, de azért még azután, amikor csak szerét tehettem, elmentem az ájtatosságra. Azonban a külső és belső munkát is pontosan elvégeztem, mindenre rásegített az Isten. Ha szabad időm volt, mindjárt elővettem felöltöm zsebéből az olvasót — szent rózsafüzért — és imádkoztam. Félrevonultam, hogy senki ne lásson, csak a jó Isten.

Történt, mikor a 17-ik évbe fordultam: a szomszédunknak magamforma idős két fia volt. Azok egy bizonyos nyári napon kicsaltak a város szélén levő vizesgödörhöz, hogy hárommal fürödjünk meg benne. Belementünk mind a hárman egyszerre. De a víz igen mély volt, a fejünk felett is elcsapott. Úszni egyikünk sem tudott, ők mind a ketten kivackolódtak belőle, én pedig görcsöt kaptam, a víz fenekére leültem. Máskülönben észem voltam, úgy érztem magam, mintha egy puha ágyban hevertem volna. Egyszer csak érzem, hogy a víz emel felfelé. Mikor a víz tetején voltam, szólni nem tudtam. A két barátom pedig kezdettek engem nevetni, abban a hiszemben voltak, hogy én talán bukni akarok, vagyis tanulok. Ismét leültem a víz fenekére, de mindég észem voltam, csak szólni nem tudtam. Másodszor is felemelt a víz. De már a két gyermek

megijedt, hogy már nem jól van az én dolgom. Ismét a víz fenekére merültem. Ők pedig egymásnak beszéltek, hogy lessük, ha még egyszer őt a víz felveti, majd megkapjuk és kihúzzuk. Én ezen beszédjeiket a víz alatt is mind hallottam, csak szólni nem tudtam! És mi történt? Amint a víz fenekén fekszem, egy gyönyörű sugár nő megáll a víz alatt mellettem, megsimítván arcomat és monda nekem: Ne félj fiam! Megsimítván arcomat ismét monda: Most nem fogsz meghalni. A szent rózsafüzér, amit olyan nagyon szeretel végezni, megszabadít téged a halál torkából. Harmadszor is *megsimítván* arcomat a szép aranykoronás nő és eltűnt. Engem pedig elkezdett a víz harmadszor felemelni a tetejére. Ezt látván a két fiútársaim, egyik lábam, másik kezem megkapták és engem a szárazra, a gödörnek partjára kihúztak. Én, mint mondtam, mindég eszemen voltam, csakhogy nem szólhattam. Most megjött a beszélő tehetségem is. És a két barátomnak elbeszéltem mind, amik csak velem történtek a víz fenekén. Ez az eset ezután háromunk között mindég titokban maradt. Mondjátok meg, kedves testvéreim Jézusban, hogy ki segített rajtam, ki volt az az aranykoronás, selyemruhás sugár nő? Az nem más, mint a Boldogságos Szűz Mária, aki az ő tisztelőit el nem hagyja. Maga mondja Szűz Mária: Ha baj, szomorúság, veszély ér benneteket, csak hozzám folyamodjatok, megvigasztallak mindnyájatokat. Én is az én Szűzanyámban bíztam Isten után és meg is segített engem. Attól az órától fogva még jobban szerettem Szűz Máriát, még többször elmondottam a szent rózsafüzért az ő tiszteletére. Én ugyan eljártam, mikor odahaza dolgunk megszűnt, a messze kubikhoz is, szerettem dolgozni. Atyámnak sok pénzt szereztem dolgom által és átadtam neki mind tisztán. De a szent rózsafüzér mindég a zsebemben volt, ha nappal el nem végezhettem, akkor éjszaka mondtam el, hála Istennek és Szűz Máriának.

Mikor 18 éves voltam, atyám azon volt, hogy házasodjak, vagyis nősüljek meg. Én pedig még csak hallani sem szerettem róla. De az atyám erősen zaklatott, sőt erőszakolt, hogy muszáj megnősülni. Ezt hallván, nagy gondságba merültem, még éjjeli álmom sem volt miatta. Hiszen még én a lányokat nem ismertem. De az atyám minduntalan muszájított, hogy annak meg kell történni. Látván az ő akaratját, engedelmeskedtem szavának. Ámbár én egyetlen lányt sem ismertem, nem szerettem, egyetleneggyel sem voltam szóváltásban. Oly szégyenlős és alázatos voltam, hogy még rájuk sem mertem nézni. Ha a városba valahová kellett menni, valami lány jött rám szemközt, idő előtt letértem másik közre, vagy bementem addig valami udvarba, még az a lány elhaladt, csakhogy ne találkozzak vele szemközt. Ha megtörtént, hogy hirtelen ki nem térhettem előle, magamon kívül voltam, úgy elfogott a szégyenpír. Szó nélkül mentünk el egymás mellett, oly nagy volt alázatosságom, vagy az Isten tudja mi volt velem. Atyám nem hagyott nekem békémet, muszáj volt szavára állani, meg kellett nősülni. Kérdőre vett, hogy kit szeretnék elvenni. Én akkor is azt feleltem: én nem ismerek egy lányt sem, akit atyám akar, azt veszik el nekem.

Atyám és anyám azután utána láttak, hogy egy jóra való lányt keressenek nekem. Megjegyzendő, hogy csak egyetlen fiú voltam, több magzat nem lévén. A katonaság alól is még abban az időben könnyen felmentették a fiúkat. Ami meg is történt, felmentettek és a házassági levelet is megadták számomra. Azután leány után láttak. Egyik egyiket, másik másikat kommandálta, sok fáradságba került szüleimnek, mert én magam nem mentem sehova, nagyon szégyenlős, szelíd, alázatos voltam. Pedig a leányok nem szeretik az olyan legényt, csak az olyat kedvelik, aki hízelkedni, kevélykedni, hazudozni kezd a lányoknak és

szépen tud táncolni. Szóval hamiskás is, azt szeretik a leányok. Nem bánja, ha semmije nincs is, csak szép és hamis legyen. De ha alázatos, szelíd a legény, azt lenézik, kinevetik, sőt még gyenge elméjünek is tartják. Pedig kedves testvéreim Jézus is alázatos és szelíd volt, pedig Isten fia volt. Én mindig azt hordom szívem alatt, egyedül csak rá gondoltam, Jézusra. Atyám egyedül maga ment a kérőbe a leányokhoz. De mindenütt kosarat kapott. Vagy hat leányt megkért egymásután számomra. Mindennütt azt válaszolták neki: a maga fia nem legény, szólni se tud, oly szégyenlős. Minek volna annak az asszony, hiszen még gyerek, nem megyünk hozzá. Igen, de Isten ezt így akarta, legyen áldott szent neve érte. Mászt akart az Isten, magamhoz hasonló szelíd, alázatos leányt adni. Atyám elment a hetedik leányhoz, kinek atyja jóbarátja volt az én atyámnak. Egy jó, vallásos, gazdag ember. Beköszöntvén atyám hozzájuk a Jézus nevével. Köszönés után monda a leány atyjának, hogy gondolja-e most mért kerestem fel a házokat. Amaz, a házigazda mondja: nem tudom, majd elmondja pajtás uram. Akkor monda atyám: a leányát, Marit szeretném fiamnak elvenni, ha eljönne hozzá. A házigazda mondja: én nem bánom pajtás uram, ha a lányom szereti, ha elmegy is. Hiszen én ismerem jól a maga fiát, jó, szelíd, alázatos fiú. A leány éppen odabent volt a szobában. Hozzáfordul az édesatyja, monda neki: mit szólnsz kedves lányom, ismered-e azt a legényt, elmegy-e hozzá? A leányt a szemérempír elborította, arca kipirosodott, oly szelíd, alázatos volt, mint én voltam. Ha mentek hozzá kevély legények, még csak szót sem adott azoknak. Mondta a leány édesatyjának: én nem bánom, ha hozzáadnak is. Ha kedves apám beleegyezik, én szeretem Orosz Istvánt. Mondta az atyja: én kis lányom beleegyezek, adja Isten, hogy boldogok legyetek. Az én atyám ezt hallván, mindjárt azon

volt, hogy jegyet adjanak, mint parasztnál szokásban van. A leány anyja a sublótot felnyitotta azonnal és két nagy selyemkendőt és egy kisebbet bepakolt. Az atyámnak átadták és egymás között kezét fogtak. A leány is kezét adta. Isten áldja meg! — azzal sietett atyám hazafelé a jegyekkel. Az asztalra letéve, monda nekem: fiam, itt vannak a jegyekendők. Ismered-e a Nagy Katona Tamást? Ismerem. Hát a lányát? Láttam már azt is valahol. Monda atyám: jó, szelíd lánynak látom én azt. Én még soha nem beszéltem vele, — mondtam atyámnak — azt sem tudom, hogy melyik részén laknak a városnak. Azután megnevezte atyám, hogy merre laknak, hol van a házok és ki a szomszédjuk. Ez csütörtöki nap volt. Jött a vasárnap. Atyám monda nekem: fiam már vasárnap estére neked kell elmenni. Úgy is lett.

Egy legénypajtásommal elmentem, de se az, sem én nem tudtuk, hogy melyik az ő házok. Hát mit cselekedtem, este lévén, világ volt benn a szobában. Benéztem az ablakon, láttam, hogy a leány kályha mellett ül, egy kis magzatot tart a karján. Mondám pajtásomnak, jó helyen járunk, ez az ő házok. Pajtásom elment, nem jött be, én azután bementem. Mondám: Dicsértessék a Jézus Krisztus, adjon Isten jó estét! Ezt szépen elfogadták, engem pedig a nagy szégyenpír elborított, de még a lány is kipirult. Ezt látva a leendő apósom, nagy szívélyesen fogadott, monda: jöjj közelebb fiam, ülj le ide az asztalhoz. Elkezdett velem szépen beszélgetni és én is bátrabb lettem. Felkeltem ültőhelyemből és a lányhoz mentem, kezét fogtam vele. Akkor egymást megszerettük, aki soha meg nem szakadt közöttünk, boldognak érezvén magunkat egész a sírig. Azután ismét leültem az asztalhoz, egyről-másról beszélgettünk a leendő apósommal, végre a Jézus nevében jóéjszakát mondtam és eljöttem. A leány pedig kijött utánam, a ház előtt való padra leültünk. De bizony nem nagyon

tudtunk beszélgetni egyikünk sem. Elérkezett az idő, hogy már hazafelé kéne menni, de hát egymást meg kellene csókolni, úgy elmenni. Szinte nekem jött a melegség, izzadtam, majd magamon kívül voltam. Dehát mégis meg kell azt tenni. Erőszakot vettem magamon. Megcsókoltam, ő is engem. Csak az Isten tudja, hogy micsoda szégyen borította el arcomat. Hebegve jóéjszakát mondtam neki. Azután hazamentem és lenyugodtam.

Ismét jött a nap, melyen elmentem, de már akkor mindég bátrabb voltam. Atyám most már azon volt, hogy a lakodalom, vagyis a menyegző mentől előbb meglegyen. Úgy is lett. A menyegzőt megtartottuk, mégpedig két nap volt, mert akkor az volt a szokás. A Sarlós Boldogasszony templomába³ a sok vendégek esküvőre elkísértettek. Ott az oltárhoz térdepeltem, összetett kezekkel imádkoztam. A leány is mellém térdepelt és imádkozott, mert ő is buzgó, vallásos lévén. A pap megérkezvén. Mi az Úr oltáránál úgy néztünk ki, mint angyalok. Azután az eskü alatt egymásnak örök hűséget fogadtunk.

Attól a perctől fogva egymást megértvén, engedelmes lettünk, Istennek híven szolgáltunk mindaketten. Lakodalom után pedig együtt mentünk a mezei munkára. Nem sok földje lévén atyámnak, hamar elvégeztük, azután ha még valami munka adta elő magát, azt atyám is elvégezte. Én pedig mentem nőmmel napszámra, vagy kubikhoz dolgozni. Sok pénzt kerestünk ketten atyámnak, mi pedig nőmmel együtt a legnagyobb öröm, boldogságban úsztunk. A munka között is szeretet volt közöttünk. Nem éreztünk fáradságot, mert a szeretet mindent meggyőzött, rajtunk is volt az Isten áldása. De szerettünk imádkozni is mindaketten. Jézus, Mária-társulatába is beiratkoztunk, mint fiatalok. A legnagyobb örömmel, buzgósággal végeztük a ránkesső felvállalt imákat. Ha vasárnap következett, vagy valami ünnepnapok, nagy örömmel

siettem a templomba, hogy ott a buzgó híveknek szebbnél-szebb énekeket mondhassak, vagy a szent rózsafüzért vélek elvégezhessem. De a népeknek is nagy örömök volt, ha én közöttök lehettem, mert — az Istené a dicséret! — oly szép hangom volt, hogy az egész országba nem volt párom. Nem dicsérem magam, de talán nem is születik több ilyen. Este pedig, mikor minden dolgom elvégeztem, kezembe vettem a szent olvasót és végeztem a szent rózsafüzért. Vagy ha halott volt a városban, titkon, hogy atyám ne tudja, éjjel fogtam a könyvet és olvasót, felkerestem a halottas házat. Énekeltem és imádkoztam felettek lelkek üdvéért. Vagy ha beteget hallottam, éjt virrasztottam felettek, csak hajnalkor mentem haza. Sokszor egy szemet sem aludtam. De nekem ezekben volt minden örömem és gyönyörűségem. Néha atyám észrevette, megtudta. Nagyon haragudott és piszkolt. De én békével tűrtem. Egy szót sem szóltam vissza, sőt mindég imádkoztam érte.

Történt mindjárt az első évben, mikor megnősültem, hogy Jászladányról Mária-Besnyőre⁴ készültek a búcsúra, Pünkösöd napjára. A buzgó népek engem felkértek, hogy vezessem el őket, ön legyen vezérek, előljárójok. Én megígértem. Ezt atyám meghallotta valakitől. Nagy haragra lobbant, mondván, hogy majd ad ő nekem búcsút, csak várjak. Én pedig a mezei munkával siettem, mindenféle dolgot igyekeztem elvégezni. Nem volt semmiféle dolog már hátra. Ekkor atyámhoz fordultam, hogy eressen el engem a besnyei búcsúra. Atyám haragra gyulladt, elkezdet engem szidni, mondván, majd ad ő nekem búcsút: botot. Én többet nem szóltam. Nagy bánatba merültem, szívem majd leszakadt fájdalmában. Másnap reggel a szentmise után már indulni kellett volna, vagy négy-, vagy ötszázra menő néppel. Az éltesebb emberek, asszonyok előttevaló nap jöttek házunkhoz, kérték atyámat,

hogy ereszen el a búcsúra vezérnek. Jaj de még nagyobb lett a haragja. Csúnyául kipiszkolta őket, monda, hogy csak a dologkerülők mennek a búcsúra. Sokan sírva mentek el, mert engem is sajnáltak. Itt elveszett minden reményem. Eljött az este. Atyám s anyám kint a konyhaajtóba lefeküdtek, a rácsajtót fejek felett bekapcsolták. Én pedig a kedves nőmmel belől a szobában egy ágyra lefeküdtem. A nagy bánat, keserűség hatalmat vett rajtam, elkezdtem sírni, zokogni úgy, hogy fejem alatt a vánkos megázott a könnyeimtől. De a nőm is velem együtt sírt, mert mi nagyon szerettük egymást. Ez így volt egész éjen át, mivel egyikünk sem tudtunk aludni. Hajnal felé már elszenderedtem, de még álmomban is zokogtam. A kedves nőm hiába vigasztalt.

Egyszer csak láttam lelki szemeimmel az utcán végig mint egy 500 öl távolságban egy gyönyörűséges szép asszony jött sietve, kék selyemruhában. Aranyos színű palást volt rajta, fehér szalag a derekán gyémántokkal rakva, aranyos drága nagy aranykorona a fején, csillogó drágakövekkel kirakva. Mintha felhők között volna, lábai nem érték a földet, siet egyenesen az udvarkapunak. A kapu megnyílt előtte. Azután a konyhaajtóhoz ér. Azon mint a madár berepült, atyám s anyám felett a fényes felhő felemelte. A szobaajtó megnyílt előtte és az én ágyam előtt megállott. Monda: dicsértessék a Jézus Krisztus fiam szentséges neve. Én zokogva mondtam reá: mindörökké amen. Azután szólt a drága szent Szűz: Aluszol édes fiam? Én pedig mondtam neki: Nem aluszom, csak sírom, az egész éjjel mindég sírtam. Erre monda a drága Szűz: hát mért siránkozol édes fiam? Ezen szóra én elkezdtem újra zokogni, mondván: azért sírok, mert az atyám nem ereszt el Mária-Besnyőre a búcsúra. Erre monda a kegyes Szűz: ne sírj édes fiam, én már kiszököztem számodra, hogy el fogsz jönni és majd engem

újra ott meg fogsz látni. Mária-Besnyőn a főoltár felett fogok állni. Erre a drága Szűz hozzám járulván és drága kezeivel megsimította homlokomat. Újra monda nekem: légy nyugodt édes fiam, elmegyek ahonnan én jöttem, Isten veled. Erre újra megnyílt előtte a szoba ajtaja és szüleim felett ahol feküdtek, a fényes felhő felemelte és a rácsajtó tetején, mint a madár átrepült. A szerint a kapu tetején is a fényes felhő felemelte. Én pedig néztem utána, hogy merre fog menni. És ment azon az úton, amerről jött, azon a helyen, ahol előbb megláttam, mint 50 öltre, ott eltűnt.

Erre én lelki álmomból felébredtem, újra zokogtam, mondván a kedves nőmnek, hogy mit láttam, ki volt most itt. Mindaketten elkezdtünk sírni és amint siránkoztunk, egyszer csak atyám nagyot kiált a pitvarból, vagyis a konyhából: Pista kelj fel, eridj Mária-Besnyőre a búcsúra! Én ezen szóra mindjárt nem felelhettem, mert az örömkialtásra elnyomult a szívem. Ismét kiáltott atyám: Pista, ha el akarsz menni a búcsúra, kelj fel és készülj! Ezen szóra már tudtam atyámnak szólni, mondtam kelek és készülök. Rögtön felkeltem, felkészültem. Nőm pedig kenyeret, szalonnát készített nekem az útra. Azután szüleim is felkeltek. Én elkészülvén s atyám, anyám kezeit megcsókoltam és bocsánatot kértem tőlök, hogy a búcsúra elbocsájtottak.⁵ Azután szentmisére harangoztak. Én siettem a templomba.

Amint a templomba beértem, azonnal térdre estem, összetett kezekkel adtam hálát Istennek és a Boldogságos Szűz Máriának. Tiszta szívem s lelkemből hálát adtam Isten minden szentéinek, hogy ők is mindenkör esedezzenek értem, legyenek szószólóim. Ki volt az a szép, selyemruhás és aranykoronás nő, azt is én megmondom. Maga a Boldogságos szép Szűz Mária, a mária-besnyei templom drága csillaga, a csudatévő Szent Szűz, akit a testi szemeim-

mel láttam a főoltáron tündökleni. Hát a búcsús nép mit érzett szívében, mikor a templomban megláttak, mint vezérjeket s előljárókat. Örömben ők is elegendő hálát nem tudtak adni a jó Istennek. A szent mise az elinduló búcsúsoké volt.⁶ A szent mise végzése után jelt adtam a csengettyűvel, hogy indulunk. A legények és leányok felvették a lobogót és keresztet és felmentünk a főoltár eleibe. Az útra való éneket és imát elvégeztem, azután indultunk a Jézus nevében, harangszó mellett. A város szélén lévő és a háttáron lévő keresztnél megállottunk. Az imát a keresztnél elvégeztem, azután egy szép tanítást tartottam. Nem volt szem, mely szárazon maradt volna. Mindenki sírt és zokogott. Vagy 400 zarándoktársammal, mint egykor Moyses és Áron vezették az izraelitákat a megígért földre, én is úgy vezettem őket Mária-Besnyőre. Tizennyolc éves múltam, de mint jó pásztor az ő juhait gondozza, én is a legnagyobb gondjokat viseltem. A legszebb énekeket, imákat, a szent rózsafüzért zengedeztem vélek, egész utunkban nem ért senkit semmi fáradság. Amikor pedig pihenésünk volt, leültek és én a legszebb történeteket olvastam fel nekik a búcsújárásról.

Ütközben azon is törtem fejem, hogy ha beérünk Mária-Besnyőre, milyen szép énekkel és imával köszöntsem meg vélek a drága Szüzet. Gondolkoztam és mikor csak egy vers eszembejutott, egy papírra ceruzával mindég leírtam. Végre elkészítettem és egy este, ahol háltunk, letisztáztam, mely így kezdődött:

Köszöntő ének.

Köszöntünk szép Szűz Mária,
Besnyőnek ékes csillaga,
Akik ide hozzád jöttünk,
Képed előtt térdepelünk.

Óh de nagy örömben vagyunk,
 Hogy téged itt megláthattunk,
 Óh Mária édes anyánk,
 Szent áldásod adjad reánk.

Fordítsd szemeidet hozzánk,
 Óh szerelmes édes anyánk,
 Hogy beteljünk áldásiddal,
 Gyönyörű szent látásoddal.

Kedves a te szent illatod,
 Fénylik a te édes arcod
 Ezen ékes szép templomban,
 Mária-Besnyő pusztában.

Régtőlfogva itt tündöklesz,
 Jézus szent Fiaddal fénylesz
 Ezen magas hegy tetején,
 Besnyőnek ékes mezején.

Üdvözlünk kedves Szűzanya,
 Szentséges szép Szűz Mária,
 Tőlünk ezersäer áldott légy,
 Minket szent kegyelmedbe végy.

Majd ha egykoron kimúlunk,
 Túl a síron égbe jutunk,
 Engedd óh szép Szűz Mária,
 Veled álljunk egy bokorba, amen.

(Tizennyolc éves koromban.)

Csudatörténet.

Amint a mária-besnyei templomba bementünk, én a néppel elkezdtem ezen új éneket elő, ön utánam monddta a nép. Midőn az ének első versét elkezdtem, feltekintek a főoltárra, hát kit látok ott, azt a drága szent Szüzet, a jó édesanyát, Szűz Máriát. Azt, aki nekem ágyam előtt megjelent és a homlokomat megsimította szentséges kezével, aki maga megmondotta, hogy meg fogom őt látni Mária-Besnyőn. Többet nem tudtam szólni, leroskadtam, elájultam és a népek felöleltek, kihoztak a templomból. Ott sokára magamhoz tértem. Erőt vettem magamnak, újra bementem a templomba és újra elkezdtem az éneket. A nép utánam elzengedezte. Azután elmondottam a beköszöntő imát. A nép elment a szállásra, én pedig monddtam nekik, hogy engemet hagyjanak ott magamra. Úgy is volt. Én szemeimet szüntelen a főoltáron lévő csudálatos Szent Szűzön tartottam, de nem bírtam sírni. Elmémbe forgatván szavait, hogy majd meg fogom őt látni. És megtörtént, mert éppen azon drága selyemruhába, aranyos koronával állott ott a főoltáron. Összetett kezeimmel hálát adtam a jó Istennek és a Boldogságos Szűz Máriának, hogy engem megvigasztalt, atyámnak kemény szívét meglágyította. A búcsústársaim látva, hogy nagyon el vagyok merülve, megfogták karjaimat, felemeltek ahol térdepeltem és a templomból elvezettek a szállásra, ahol ők voltak. Én pedig lepihentem, mert nagyon elgyengültem. Másnap hajnalban ismét bementem a templomba. Le nem lehet írni, hogy mit érzett szívem és lelkem, örömben újra sírtam, imádkoztam, magam Szűz Máriának felajánlottam. Kértem, hogy adjon nekem igazi buzgó szeretetet hozzá, hogy ön őtet még forróbban szerethessem. Megfogadtam csudálatos szent képe előtt, hogy örökké fogom szeretni, tisztelni, másokat is tiszteletére buzdítok. Azután ismét hálát ad-

tam Istennek, hogy megengedte érnem, hogy ide, a Mári-Besnyőre eljöhettem. Elvégezvén imámat és újra kimentem a búcsús híveimhez. Azután mindnyájan a gyónás, áldozás után láttak, ájtatosságokat elvégezvén. Én a csengetyűvel jelt adtam, hogy mikor lesz az elindulásunk hazafelé. Szent mise után felmentünk az oltár elébe, az induló búcsúzó éneket elmondtam. Ima végeztével indulunk kereszt, lobogó alatt hazafelé. Búcsúzás alkalmával úgy sírt a nép, mint záporosó hullt szeméből, folyt a könnyzáró, hogy a szent helyről meg kellett válni. Kiválóképpen én alig tudtam megválni a drága Szent Szűz csodatevő szentképétől.

Útközben ismét szebbnél szebb éneket, imát mondtam nekik, öröm, boldogság volt egész utazásunk. Szerencsésen hazaérkeztünk. Idehaza is Jézus nevében bevégeztük ájtatosságunkat, mindenki szétoszlott, családjai közé sietett. Én is hazamentem nőm, atyám, anyám körébe, megcsókoltam kedves nőmet és szüleim kezeit. De atyámat úgy láttam, hogy a harag még mindig forr benne, már második, harmadik nap újra elkezdett haragudni. Nem is volt többé köztünk békesség. Egy bizonyos napon atyám beszólított a kamrába és bezárta az ajtót. Én előre megijedtem. Ekkor atyám hozzám fordul. Elkezdett szépen beszélgetni és hízelegni. Monda nekem: fiam hagyj fel az ájtatossággal, búcsújárással, templomba való járással és énekléssel, szóval ami szent. Ha ezt nekem megfogadod, azonnal minden birtokomat rád íratom. Ő csak élvezettel bírja. Monda: menj inkább a kocsmába, azért nem haragszom. Ezen szavakra én térdre estem előtte, összetett, kulcsolt kezekkel kértem atyámat, mondván: Mért haragszik atyám az Istenre? Inkább azt kell imádni, ne haragudjon rá, jobb ha maga is megtér és Istennek szolgál. Ezen szóra mint a puskaapor felgyulladott, elkezdett káromkodni, Istent és engem rútol szidalmazni. Erre

nagyon megijedtem és elkezdtem keservesen sírni. Elájultam és a földre roskadtam. Atyám megijedvén az ajtót kicsukta, az ölébe felvitt a ház eleibe, lefektetett. Ezt látván a kedves nőm, rám borult, elkezdett keservesen sírni. Monda atyámnak, hogy mit csinált velem. A nagy sírásra a szomszédok összeszaladtak, hogy mi baj van. Én pedig mint halott feküdtem a ház előtt. A szomszédok vízzel locsolgattak, mások pedig dörzsölték tagjaimat, mégcsak föl nem ébredtem, eszemre jöttem. Mondám atyámnak sírva: inkább kész vagyok meghalni, mint Istent megbántani, az ő szent szolgálatait elhagyni. Inkább kész vagyok e háztól is elmenni, mint az Istent és a Boldogságos * Szűz Máriát megtagadni. Ez mind a gonosz sátány műve volt, hogy engem az ő hálójába kerítsen. De az a jó édes mennyei Anya, a Boldogságos Szűz Mária nem engedte, aki már nekem többször megjelent. Az napságtól fogva nem is volt nekem semmi nyugodalmam. A nagy gondolkozásba majd eszem veszítettem. Éjjel-nappal azon gondolkoztam, hogy szüleimet hagyjam-e el, vagy az Istent tagadjam meg, mert az egyiknek meg kell történni. A kedves jó nőm pedig mindig vigasztalt. De nem ért semmit, mert láttam, hogy atyám napról-napra mindig jobban haragszik.

Végre is elhatároztam magamban, hogy inkább atyámnak vétek, mint a jó Istent tagadjam meg. Azután hamarosan elhagytam a szülői házat, kedves nőm és egy kis fiammal távoztunk. Atyám megtagadott tőlem mindent és csak ami rajtunk volt ruha, abba kellett eljőnnöm családommal, semmit sem adott. Csak a kedves nőm ágját, holmiját adta ki. A legnagyobb hidegben, télidőn mentem, mint Szent József Szűz Máriával és a kis Jézussal hárman Betlehembe utaztak. Úgy én is harmadmagammal egy jószívű ember házához zsellér, vagyis lakónak mentem. Majd megrepedt szívem fájdalmában, akkor nap

és éjjel mindig kesergettem, velem sírt kedves nőm is. Most azon gondolkoztam, hol vegyek ennivalót, mert se pénz, se semmi nem lévén. Télidő van, a szegény ember nem kap napszámot, nincs dolog télidőn. Sírva mondom kedves nőmnek, hogy éhen kell elvesznünk, mert koldulni nem megyek. Óh de Isten mindnyájunknak kegyes jó Atyja, nem hagyja el az ő teremtményeit, gyermekeit. Jött az isteni segítség. Egyik asszony is, a másik is meghallotta sorsunkat, azonnal siettek vigasztalásunkra. Egyik lisztet, a másik zsiradékot, harmadik tejet, vagy vajjat, kenyeret hoztak számunkra. Én és nőm könnyek között megköszöntük nekik. Én pedig magam felajánlottam, hogy ha lábbelijek szakad, csak hozzák és én megfoldozgatom, megvarrogatom. Ez szájról-szájra ment és másnap már volt elég munkám. Éjjel-nappal varrogattam a rossz lábbeliket, pedig életemben soha nem tanultam a varrást, mégis szépen megvarrogattam, sőt még fejelttem is, kérget és sarkokat is raktam újakat, a legpompásabban elkészítettem. Igen ám, de az embert a maga nyomorúsága tanítja meg. Akkor télen és tavaszon ezen munkám után éltem családommal, nem volt semmi rövidségünk. Isten ezt rendelte számomra, legyen áldott szent akaratja érette. Atyám tavasz felé küldött két véka árpát maga jószántából, mert én nem kértem tőle. Azt megőrölttem és kenyeret süttettem belőle. A kedves nőm monda nekem: jó volna egy kis tésztaleves, vagy száraztészta is, de most nincsen búzaliszt. Mondám a kedves nőmnek: óh kedves, készíts árpalisztból és meglásd, hogy jó lesz. Elkészítette a legjobb bízún. Eztet mondám a kedves nőmnek: látod-e kedves nőm, de jól esett, hiszen Jézus is árpakenyérrel tartott jól 5000 embert. Azután ha nem volt búzalisztünk, mindég árpaliszt tésztát főzött. Ha zsiradék nem volt, tejet öntött rá. Úgy elteltünk vele, úgy jóllaktunk vele mindég, hogy a király sem lakik jól jobban a finom ételek-

kel. A szomszédok nem győztek rajtunk csodálkozni, hogy mily jóízűn esszük azt az árpakenyeret, vagy levest, száraz tésztát. Az is megtörtént, hogy ha zsiradék nem volt, sót, paprikát bele és jóízűn ettük. Csodák csodája, mégis oly kövérek voltunk én és nőm, gyermekem, hogy rengett a hús rajtunk. Nem lehet rajta csodálkozni, mint már mondtam is, a legelső kenyér is árpa volt, sőt Jézus öt árpa-kenyérrel, kevés hallal elégitette meg az ötezer embert a pusztában, morzsalékkal még 10 kosarat töltöttek meg. Tehát és is boldognak éreztem magam kedves nőmmel együtt, úgy jólesett, mint a zsidóknak a manna a pusztában, sőt még jobban. Volt olyan idő is, amint kukorica-földet kapáltunk feliből. Adott a jó Isten bőven. Most fordítva lett, megőröltettem a kukoricát és a kedves nőm kenyeret sütött belőle. De tepsibe kellett sütni, mert szét-hasadozott, ha a kemencébe úgy tepsi nélkül tette be. Úgy darabonként kellett kiszedni, azért muszáj volt tepsibe sütni és mégis oly egészségesek voltunk, hogy mindenki csodálkozott rajtunk. Megáldott bennünket Isten jó egészséggel, mert nagyon szerettem Istennek és Szűz Máriának szolgálni. Áldassék Isten szent neve.

Zsellérek lévén, azért nem lehetett kényelmes lakásunk. Jó házigazda és gazdasszonyunk volt igaz, de mégis sokszor megtörtént, hogy holmicskánk láb alatt volt nekik, ahová tettük, nem volt helye. Ezt leginkább tudhatják azok, akik más házán laknak, zsellérek lévén. Sok keserűséget kell nekik érezni és kóstolni. Én még azt is békével tűrtem kedves nőmmel együtt, mert ő is, én is szelídek voltunk. A legjobban fájt szívemnek, hogy az az egy kis magzatom lévén, sokszor láb alatt volt nekik, sokszor a házigazda, vagy asszony ütte, vagy rúgta, ha nem ment előlük. Pedig jól tudjuk, hogy ha a gyermeknek annyi esze volna, mint az embernek, mindent bajt kikerülne. Mentsen meg mindenkit az Úristen a zsellérségtől. Kinyílt

a tavasz, megindult a munka. Én kedves nőmmel mentem a mezei munkára, vagy kubikhoz. A kis fiamat kénytelen voltam a házigazda gazdasszonyra hagyni, nem volt olyan, akire hagyhattam volna. Bizony, tudhatjuk, hogy a kisfiúnak még többet kellett szenvedni. Sokszor megtörtént, hogy a ház végén, vagy az árokban aludt, meglehet éhen is, vagy sírásában. Megtörtént, hogy este későn a szomszédasszonyok ölelték fel és vitték be magukhoz. Vasárnaponként mikor kedves nőmmel hazamentem, nem győztem a panaszt hallgatni, hol a háziasszony, hol a szomszédok, hol a gyermek panaszkodott. De én mindent elhallgattam, békén tűrtem. Jött a boldog aratás. Szinte a kedves nőmmel mentem aratni, a gyermeket szinte a háziasszonyra bízam, mert nem tudtam kire hagyni. Az arató gazdánál én nagyon kedves ember voltam, mivel első dolgos munkás ember voltam. Nem volt az aratók között, aki engem megelőzött volna. Én vágtam elől a rendet, utánam jött a többi. Megjegyzendő, hogy minden évben csak heten voltunk egy csoportban, vagy nyolcan aratók. Mikor már a kévekötésre került a sor, a többi még felin volt a rendnek, én már a végén ültem a nőmmel: pihentem. Isten úgy megáldott, hogy akkor az első évben 70 véka tiszta búza jutott minden egyesnek. Megvolt a kenyérem, el is adtam belőle, pénzt magba kaptam. Nem éreztem szükségét, boldognak érezvén magam. Mint zselérek három évig voltam annál a gazda, gazdasszony házában. A második évben szinte kedves nőmmel mentem aratni, a gyermeket a háziasszony gondozta. Abban az évben is hoztam 72 és fél véka búzát. A harmadik évben 60 vékát, így egy kicsit összeszedtem magam, nem éreztem szükségét.

A negyedik évben addig járt-kelt atyám hozzám, hogy csak menjek haza, többet nem fog haragudni: ráálltam szavára, hazamentem. Vittem magammal nyolc mázsa

tiszta búzát, 200 koronát, 2 darab hízót és több háziessz-
közöket, óh de csak egy évig maradhattam odahaza. Nem
túrte meg atyám, hogy a templomba, Istenházába járjak
és búcsúra is elmenjek. Kitört a haragja, káromkodott,
szidta Istent, Máriát velem együtt. Én kénytelen voltam
újra otthagyni a szülei házat. De ismét semmi nélkül jöt-
tem el, nem adott semmit, csak a háziessz-
közöket. Pénz, búza, hízó örökké ottmaradt. Min-
denki azt mondta, hogy pereljem be, azt neki meg kell
téríteni. Én mindenkinek azt mondtam, hogy inkább
haljak meg, mint az atyámat bepereljem. Majd megint ad
nekem a jó Isten. Itt ismét nagy csapás,, szomorúság ért
és ismét zsellérnek mentem más házhoz lakni. Az is jó,
becsületes gazda és háziasszony lévén. Éppen aratás előtt
való héten volt az elmenetelem. Se kenyerem, se pénzem
nem lévén, nagyon búsultam, mit eszünk. A kedves nőm
elment édesatyjához, attól kért egy mázsa búzát, öt forin-
tot kölcsön és egy kevés zsiradékot. Eljött az aratás, ked-
ves nőmmel mentem aratni, a gyermeket a háziasszonyra
bíztuk. Szinte arra a helyre mentem aratni, ahol szoktam
hetedmagammal. Isten úgy megsegített, 80 véka tiszta
búza jutott egy-egy embernek. A búza ára magos volt,
eladtam 200 korona árút. Igaz, hogy akkor hét hétig tar-
tott nekünk az aratás.

Most azon gondolkodtam, hogy jó volna nekem egy
kis házat venni, akibe meghúznánk magunkat. Szerencsére
találtam egy kis házat egy zugba. Elmentem kedves nőm-
mel, megalkudtam és megvettem 80, azaz nyolcvan forin-
tért. Már másnap bele is hurcolkodtam. Mikor minden
holmim rendbe volt, egy szép Szent Család-képem, Szűz
Mária, aki előtt lámpát szoktam égetni, mindjárt letérde-
pelttem a kedves nőmmel eleibe, örömkönnyek között ad-
tunk hálát Istennek és Szűz Máriának, hogy szándékunkra
rásegített. Úgy éreztem magam, mint király a palotájá-

ban. Nőm várandós lévén, Isten megáldott egy szép magzattal is. Így már két magzatom lévén, a kedves nőm többet nem jöhetett velem a mezei munkára, már most magam mentem.

Mindenütt örömmel fogadtak, mert boldogok voltak, akikkel dolgoztam, mivel a munka között is énekeltem vélek. Különösen az aratás alatt, mivel én voltam az első a kaszálásiban. Utánam vágta a többi a gabonát, csak úgy suhogott a kasza, én pedig mondtam előttök a szép éneket, ők utánam zengedezték, a Jézus, Mária tisztelésére. Ez mindég így ment hét év alatt, még csak együtt arattunk. Egy uraságnak a birtokán volt ez az aratás mindég. Egymást megértettük, de meg is áldott a jó Isten bennünket, mert szent nevét dicsértük. Bár mindenütt az aratás így menne végbe! De fájdalom, inkább a nagy káromkodás, civakodás, Isten-bántás folyik közöttök, ott pedig nem lehet Isten áldása. Aratás alatt pedig, ha olyan búcsú következett, ahova el szoktam járni, megkértem a társakat és szívesen eleresztettek, mert tudták, hogy az Isten áldását hozom rajok. Egész éjjel mindég mentem, csakhogy a búcsún ott lehessenek és énekelhessek a népnek. Mikor a búcsúnak már vége volt, siettem hozzájuk vissza. egy kis ajándékot is szoktam nekik vinni, dolgostársaimnak. Egy kis italkát, amit ők megköszöntek. Nem volt semmi rövidség, de azért ám nekem is megfizetett a jó Isten, mert amikor már a hordás ideje volt, engem hagytak a kazalt őrzeni, ők hazamentek vasárnapokra. A kazal környékét az uraság felseprette, a csurgást felszedette. De sok fűgyom volt a kazal körül és annak a tövére leült a búzaszem. Én, mikor azok dolgokat ott elvégezték, egy kila, vagyis két vékás zsákot vittem, a két kezemmel a fű tövé-ről kikapargattam a búzát és a kilás zsák tele lett búzával, íme Isten megjutalmazta fáradságomat. Ezt látván arató-társaim megdicsérték és örültek szerencsémnek, látván

rajtam az Isten áldását. Igaz mondas, hogy aki Istennek szolgál, Isten áldása van rajta. Számtalan esetek történtek velem ilyenek. A cséplés után tisztán hazavittem 92 véka, szóval kilencvenkét véka búzát, ez volt az utolsó aratásom, már semmi szükségét nem éreztem, megadta Isten, ami az atyámnál ott maradt.

Az 1867-dik évben meghívtak tanítónak Tisza-Balára. Személyesen ott megjelentem és megegyeztem vélek. Minden évben adtak 60 forintot, 40 véka tiszta búzát, minden gyerek után 20 krajcárt, minden egyes gazda egy kúp ganajt tüzelni valót, egy köblös, vagyis 4 vékás kukoricaföld, fűteni való. Ez ugyan nem a legjobb fizetés volt, de én még másra is számítottam, ami sikerült is. Tisza-Bala a tiszapüspöki plébániához tartozik, annak Tisza-Bala filijárisa. Harmadnapra kedves családjaimmal lementem Tisza-Balára, elfoglaltam állásomat. Azután a főbíró úrral, két tanácsossal bementünk Püspökibe Kovacsóczi plébános főúrnak bemutattam magam. Az mindjárt felesketett és egy nagy evangéliumos könyvet adott, neve Gofine Lénárt oktatóskönyv.⁷ Egy szép beszédet mondott hozzám, hogy a gyermekeket a legerélyesebben tanítsam, oktassam. Vasár- és ünnepnapokon, ha valami rossz idő nem adja elő magát, Püspökibe a szentmisére bevezessem őket. Ha pedig az idő nem engedi, akkor ott Tisza-Balán harangszó jeladással kezdjem meg a népekkel a szentmiséhez való imákat, énekeket, az evangéliom és leckét olvassam fel előttök, oktassam és buzdítsam a híveket. Délután szinte harangszó jeladással tartsam meg a litániát nekik. Meg is tettem. Oly nagy buzgalmat fejtettem ki, hogy vasár- és ünnepnapokon még a távolról lévő tanyák-, majorbeliek is seregesen jöttek oda a szép ájttatosságra.⁸ Néha még a nagy imaház is szűk volt. Szegényt s boldogot egyformán fogadtam és szerettem. A nép is igen szeretett engem. Mikor pedig

jó idő volt vásár- és ünnepnapokon, akkor keresztrel, lobogóval mentünk be Tiszapüspökibe a templomba szentmisére, szép énekszóval, egész búcsújárással. Én akkor mindég a főúr, Kovacsóczi plébános vendége voltam ebédre. De később megegyezett Kovacsóczi plébános úr Ludik Vince főszolgabíró úrral, mert az is nagyon szeretett engem. Így aztán egyik vasárnap, vagy ünnepnap a főúrnak voltam vendége az ebédre, a másik vasárnap, ünnepnap pedig Ludik Vince főszolgabíró úrnak vendége voltam az ebéden. A kedves Kussányi kántor íir is nagyon szeretett, de már őhöz csak ha hétköznap mentem be, akkor voltam neki vendége. Az előkelő gazdák is nagyon szerettek Püspökiben, őket is meglátogattam sokszor. Különösen szeretett Kovacsóczi plébános főúr, úgyannyira, hogy saját pénztárából minden hónapban adott 20 koronát ajándékba, mivel látta, hogy a tiszabalai híveket jóra tanítottam ott Bálán. A Jézus Társulatát és Mária Társulatát megalakítottam, sokat beírtam a hívek közül és végeztem vélek a társulat imáijait és a legszentebb rózsafüzért. Virágzott igen szépen a Jézus, Mária Társulata.

Azután azon törekedtem, hogy a tiszabalai bérlő, nagyságos Harkányi Fülöp úrral beszélhessek. Egy szép levelet írtam neki, kértem, hogy ott a falu környékén lévő búzatáblába én kedves nőmmel arathassak. Harkányi Fülöp nagyságos úr az én szavam méltányolta és örömet megengedte. Elérkezett az aratás ideje. Én kedves nőmmel beleálltam ott a falu alatt lévő búzatáblába, vágtam, csakúgy suhogott a kasza. Kedves nőm pedig verte a markot utánam. Négy éven ment ez így, hogy ott arattam, mint okleveles kántor, tanító, harangozó. Szóval mindene csak én voltam a községnek. Mindenki bámulta, aki csak látta, hogy szinte dült a búza előttem, ment a munka, mint az ostorcsapás. Történt azonban, hogy a

nagyságos úr aratás alatt Budapestről lejött Tisza-Balára a pusztáját megnézni. Ebéd után hintóban kivonult az aratókhoz, hogy haladnak az aratással. Látja, hogy a falu alatt egy nagy tábla búzában egy arató egy nővel dolgozik. Kérdezi a kasznár urat, miféle lehet az ott. A tisztartó monda neki: a tanító a feleségével arat. Odahajtatott a hintóval. Kiszállván a hintóból, Harkányi Fülöp nagyságos úr többedmagával odalép hozzám, mosolyogva monda: ez már nagyon szép, ritka példák közé tartozik! Vállaimra tévén kezeit, ismét monda: kedves tanító úr, most megmutatja a henyéknek, a dologkerülőknak, hogy a dolog nem szégyen még a tanult embereknek sem. De hát ezt a sok csomót már nem mind maga rakta, tanító úr? — Igenis én raktam, nagyságos úr, a nőmmel együtt. — Erre egy viccet mondott a nagyságos úr. Nagy mosollyal monda: Óh nem is csudálkozom már, most jut eszembe, hiszen itt sok kéz dolgozik, vagyis munkálkodik: pap, kántor, tanító, harangozó egy nadrágba bújva! Ekkor nagyot nevetett, a velelévő urak is nagy nevetésben törtek ki. Újra felém állt a nagyságos Harkányi Fülöp úr, veregette vállaimat, monda nekem: csak mindég ott vágja kedves tanító úr, ahol legjobb a búza. Én aztán megköszöntem neki hozzám való szívességét. De meg is áldott az Isten, mert nekem magamnak kétannyi csomóm volt, mint más aratónak. Aratással több búzát kerestem, mint akit a híveim adtak, mert a 4 év alatt, még ott voltam Tisza-Balán, minden évben 60, vagy 65 véka tiszta búzát kerestem. A búzának pedig abban az időben nagy ára volt. Jász-Nagy-Kun-Szolnokba vitettem minden évben, ott adtam el. Az árát pedig mindég hazaküldtem az apósom, Katona Tamásnak — a négy év alatt 800 forintot — ő pedig a pénzt mindég kiadta búzakamatra, úgy hogy mikor én hazakerültem Tisza-Baláról, már volt 1200 forintom.

Történt tiszabalai tanítószálgom alatt, mikor az iskola a gyermekek vakációjá alatt megszűnt: elmentem a búcsúra Szent Annára Heves alá, a hányi pusztára. Egész éjjel mindég mentem, reggelre beértem Hevesre, egyedül egymagam. Kocsin vagy gőzöszön én nem szerettem jární, mert imádságomat nem végezhettem úgy, mint ha gyalog mentem. Ott Hevesen felkerestem a jó barátomat, Szerveczky Pál állatorvost. Elbeszélgettem és ott megebédelttem. Délután két órakor elindultam szinte egymagam. Midőn a városból kiértem a kukoricás közé, onnat kibújt egy rongyos szűrös ember, középetermetű, mintegy 50 éves lehetett. A búzacsomó-hordás ideje volt, jött-ment a kocsi. A rongyos szűrös ember rámkiáltott, monda: megállj, hová mégy? Én megyek a búcsúra a hányi pusztára. Monda az ember, hogy mikor lesz ott búcsú. Én mondám neki: holnap. Erre én el akartam hagyni. Megkapott. Monda nekem, megfogta a karomat, monda: nem mégy sehová, én is megyek veled, de menjünk be a kukoricába, és ülünk le, beszélgezzünk. Én mondám neki, nekem sietnem kell, mert estére ott kell lennem, vár engem a sok nép, a keresztbúcsút⁹ én szoktam vélek végezni. Látja a szűrös ember, hogy a kukoricába nem bir becsalni. Ekkor a szűre újjából kivett egy félliteres üveget teli itallal, ideadja, hogy igyak belőle. Én mondám: nem iszom, mert most ebédelttem, sőt nem szeretem a pálinkát. Akkor ismét másik üveget vett elő, hogy abból igyak, a patikából való nagyon jó, édes ital. Éppen azért nem iszom, hogy patikai. Ismét elővesz egy harmadik üveget, monda: ebből már muszáj inni, mert ez finom szilvórium. Abból sem akartam innya. Ekkor elkezdett rútul káromkodni. Én gondoltam, hogy már muszáj lesz innom, mert látom, hogy most az ördög kezébe kerültem. Számra vettem, megkóstoltam és csakugyan jó szilvórium volt benne. Újra muszáj volt belőle innom. Azután meg-

fogta a karom, húzott a kukoricába, hogy üljünk le. Már be is húzott volna, de a kocsik egymást érték búzával megrakva, így nem mert erővel behúzni.

Mentünk, egyszercsak a forgószel felhajtja a rongyos szűrít, látom, hogy körül van a dereka késekkel és revorverekkel. Én elsápadtam, megijedtem, ő észrevette, hogy valamit láttam és azért sápadtam el. Monda nekem, tán félek ötöle. Én erőt vettem magamon, mondtam neki: Mért félnék ön magától, hiszen látom, hogy maga jóember. Erre a betyár monda nekem, ne mondjam én őt jóembernek. Most is a váci börtönből szöktem ki, 3 évig ültem bent. Ekkor még jobban megijedtem, csak az bátorított, hogy a búzahordó kocsik egymást érték. Szívem s lelkemből pedig Istent és Szűz Máriát hívtam segítségemre, sőt Szent Annát is kértem, hogy legyen megmentőm. Már majd elveszettnek hittem magam. De nem hiába folytattam, megsegített Isten, Szűz Mária és Szent Anna, mert addig csalogattam azon betyárt, még be nem értünk a pusztatenki majorba. Akkor a betyár monda nekem: No, ha már ennyire vagyunk, menjünk egyenest a kocsmába, ott reggelig fogunk innya. Én szabadkoztam, hogy nem tehetem, estére nekem okvetlen ott kell lennem. Bementünk a kocsmába, de az vigasztalt engem, hogy az országút ott vitt el a kocsmá előtt, gondoltam, hogy majd jönnek búcsúsok és ongem itt nem hagynak. Mihelyt a kocsmába beértünk, a betyár telirakatta az asztalt üveg borokkal és ha nem akartam innya, fogta a teli borosüveget, vágta a kocsmá földjéhez. Pedig mind meg nem ihattam, már magamon kívül voltam. A kocsmáros is talán látta, tapasztalta, hogy most az ördög markába vagyok, nem is hiszem, hogy ő nem ismerte azt a betyárt. Azon gondolkoztam, hogy én elszaladok, de csak agyonlőtt volna. Meleg is volt benn a kocsmában. A kocsmáros azt ajánlotta, hogy jobb lesz a kocsmá előtt a sátor alatt

a hűvösön mulatni. Bizonyosan Isten angyala súgta ezt a kocsmárosnak, mert ha bent maradunk, nem lát senki, elvesztem volna. Kimentünk a sátor alá, ott is telirakatta borosüvegekkel az asztalt, muszáj volt innya. Már majd hogy meg nem ártott.

Alig hogy egy kevésig ott ülünk, éneklést hallok: a jászapátiak jöttek sokan kereszttel, lobogóval. Mondám magamban, jön az isteni segítség. De már örömkönnny ült szememben. Mikor az úton irányunkba értek, vártam, hogy majd bejön valaki, de meg sem állnak, csak mennek. Én ijedtemben rajok kiáltottam, mondván: hát mennek már a búcsúra? Akkor ára néztek és megismertek. Mondják egyik a másikának: Jaj az meg Orosz Istvány. Mind odaszalad hozzám. A betyár pedig elkezdett káromkodni. Itatta őket az üveg borokkal és azt mondotta nekik, csak menjenek, engem nem ereszt el. De én vágtam, intettem a szememmel, hogy itt ne hagyjanak. Erre a búcsúsok mindnyájan azt mondták, Orosz Istványt itt nem hagyjuk, velünk kell neki jönni, ők is észre vették, hogy veszedelemben vagyok. A betyár megfogott, de a sok nép kibált a kezéből. A betyár látta, hogy már nem tehet semmit. Azt mondotta nekem, hogy ha visszafelé jövök, menjek be a kocsmába, ő addig ott lesz. Én megígértem neki, hogy okvetlen bemegyek, felkeresem. Azután a jászapáti búcsúsoknak elmondottam mind, ami velünk történt. De kisírtam előbb magamat, úgy beszéltem el nekik, ők is megkönnyeztek.

Elértünk Hányra, beköszöntöttük magunkat.¹⁰ Este pedig eljártam a sok néppel a keresztbúcsút. Eeggelig ájtatoskodtunk. Másnap, búcsú napján szebbnél-szebb éneket zengedeztem vélek. Hevesről megérkezett kocsi-val az állatorvos kedves nejével. Reggel mindent elbeszéltem neki, hogy mi történt velem. Monda az állatorvos: most elvisszük magát velünk a kocsin és meg-

állunk ott a kocsmánál, hogy lássuk a betyárt. Úgy is lett. Elmentünk búcsújárás után hazafelé kocsin, meg is álltunk ott a kocsmá előtt, többen is voltunk a kocsin. Szerveczky Pál, az állatorvos, kérdezi a kocsmárost, monda: hol van az az ember, aki Orosz Istványt nem akarta a búcsúra elereszteni? Most hajnalkor jókor elment. Ekkor elbeszélte a kocsmáros, hogy mit akart a betyár. Azt akarta, hogy Orosz Istványt elküldi a más-világra, mert ilyen emberekre mindég haragszik. De — monda a betyár — megcsalódtam, hogy a kukoricásba nem végeztem vele! A betyár ennyit mondott és elment. Erre én mondám: áldott legyen a teljes Szentháromság, hogy még egyszer megkegyelmezett életemnek, megszabadított az ördög markából, mint az egyiptomi Józsefet megszabadította ellenségei markából. Aztán Hevesre érvén megebédeltünk, estefelé útnak indultam és szerencsésen hazaérkeztem. Mikor hazaértem Tisza-Balára, elmondottam kedves nőmnek, amik rajtam történtek. Sírva összevissza csókolt, hogy Isten még megmentette életemet. Mindaketten nem győztünk elegendő hálát adni a jó Istennek és a Boldogságos Szűz Máriának.

A négy év elteltével Tisza-Balán a kedves nőm az iskola-imaház padlásra járó felső lépcsőjéről leesvén, a vállperc keresztcsontja kétfelé törött. Azonnal kocsira tettük és Törökszentmiklóásra bevittük egy jóbarátom házához. A doktor urat oda hívtuk, az neki bekötözte. Két hétig kellett neki ott az ágyban mindég hanyatt feküdni, míg összeforrott. A doktor kioldotta neki, szépen össze volt forrva. Kocsira tettük és hazahoztuk Tisza-Balára. De nagy volt a test, mikor a kocsiról lelépett nagyot zökkent, ismét kétfelé tört és többé nem is lehetett helyretenni, úgy állt ki a vállpercecsontja, mint egy bot. Attól fogva elkezdett sorvadni, éjjel-nappal kesergett, csak azon volt, hogy mondjak fel a hivatallal, a tanító-

sággal és menjünk haza Jászladányra. Én megsajnáltam és felmondottam a tanítósággal. A tiszabalai hívek kértek, könyörögtek, hogy ne hagyjam ott őket. Még Püspökibe is bementek a plébános Kovacsóczy főúrhoz is, hogy ne engedjen eljönni, bírjon rá, hogy csak maradjak. De én látván feleségemet naponta sírni, keseregni, megszántam és felmondottam a tanítósággal. Bár a tiszabalai hívek mindent elkövettek, hogy csak visszatarthassanak, anynyira szerettek engem. De nem lehetett engem visszatartani.

Én azután Jászladányra hazajöttem és ház után láttam. Találtam is és megalkudtam a ház gazdájával 300 forintért, úgy hogy egy hónap múlva foglalhatom el a házat. Hazamentem vissza Tisza-Balára és mondtam neki, hogy van már házunk. Nagyon megörült. Igen ám, de egy hétre levelet kapok Jászladányról egy özvegyasszonytól, hogy a házat, amit vettem, adjam által neki 400, azaz négyszáz forintot ad érte. Eljöttem ismét Jászladányra és az asszonymnak átadtam a házat 400 forintért. Rögtön ki is fizette. Én pedig egy másik ház után néztem és találtam is beljebb a városban, a főutcában, nagyobb és szebb házat. Megvettem 400, azaz négyszáz forintért, ki is fizettem és visszamentem Tisza-Balára. A nőnek elmondottam, hogy van már másik ház, szebb is jobb is és a város közepén van. Nagyon megörült a kedves nőm. Másik héten már pakoltunk és a Jézus neviben hazajöttünk Jászladányra. A házba bepakoltunk, rendbehoztam mindent. Ami még pénzem volt, kiadtam búzakamatra, én pedig mentem munkába, dolgozni és elmentem aratni. Akkor is úgy megáldott a jó Isten. 78 véka tisztabúzáat hoztam és 6 véka árpát. Már nem érzettem semmi szükségét.

Ismét belefogtam a költészetbe. A legszebb új énekeket és könyveket készítettem, ami a népnek kedves volt,

Csak az én költeményemet vásárolták és jó szerencsét adott hozzá a jó Isten. Minden nagy búcsúra, a szent helyekre elvittem 8000, vagy 4000 darabot és mindég elkelt. Megjegyzendő, az énekfüzetek darabja 4 krajcár, a kis könyvekért 10 krajcárt adtak. Szép összeget hoztam minden búcsúról, ezt megtakarítván és kamatra kiadtam. A szent helyeken, búcsúkon olyan szépen, felségesen énekeltem, hogy mindenkit elragadott. Sokszor megtörtént, hogy az énekfüzetemből még magamnak sem maradt egy példány sem. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Az 1872-ik évben Jászládányban idehaza a Szent Eózsafűzér Mária Társulata¹¹ előljáró és pénztárosának választottak meg, éppen most 40, azaz negyven éve. Most már van 646 tagja. Hamarosan megkaptam a diplomát, oklevelet a dominikánus főtisztelendő úrtól. Mint előljáró, pénztáros és jegyzője lettem, azzal tüntettek ki. Attólfogva a kezelésem alatt levő egyletnek szorgalommal szolgáltam és minden évben, február utolján az iskola nagy termében az akkori plébános úr és a tagok előtt rendes számadásomat bemutatom, hogy abban az évben mi volt a bevétel, mi volt a kiadás és mi a maradvány. A 40 év alatt már sok száz forintokat kiadtam lobogókra, oltárra, szent célokra és mégis mindég van a kasszában négy, vagy ötszáz forint. Ilyen szépen virágzik a kezem alatt a Mária Szent Rózsafűzér Társulata. Dicsértessék a Jézus és Szűz Mária, mindörökké amen.

Szintén az 1872-ik évben a Jézus Szent Szíve társulatának¹² előljáró, pénztáros és jegyzőjének megválasztottak. Ennek ugyan kevés tagja van, csak 300, azaz háromszáz tagja. Ezen társulatot is a legtisztább lelkiismerettel vezettem, mint a Szent Rózsafűzér Mária Társulatot. Már ebből is sokat áldoztam, Jézus Szent Szíve oltárt készítettünk, lobogót, keresztet, szent misékre és több

szent célokra. Ez is virágzik, két-háromszáz forintja mégis van a kasszájában. Elöljáró, pénztáros és jegyző-ségem méltányolták. Ismét megküldötték az oklevelet, diplomát Kalocsáról a jézuvita szent atyák, pápai pecséttel. Felhatalmaztak, hogy nemcsak jászladányi híveket írhatok be a Jézus Szent Szíve Társulatába, hanem vidékieket is. Én attól kezdve nagy szent helyeken búcsú alkalmával sokezer tagot írtam be a Jézus Szent Szíve Társulatába. Ismét Eómából is megjött a diploma, IX. Pius pápa öszentségétől. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Az 1876. évben június 25-én ismét küldöttek diplomát, oklevelet: főtisztelendő Kuncze Leó, a Legszentebb Szív Asszonya¹³ és Angyalok Királynéja Társulata¹⁴ főigazgatója, amelynek én is terjesztője, apostola voltam. Tiszta szívvel s lélekkel erélyesen működtem ezen társulatban. Gyűjtöttem, összeírtam a Legszentebb Szív Asszonya egyletébe 16 ezer, szóval tizenhatezerhétsházhuszonhat lelket, akik buzgó szívvel tisztelik a legszentebb szív asszonyát, Máriát. Áldassék Jézus szent neve és a Boldog-ságos Szűz Mária drága szent neve mindörökké. Amen.

Az 1880-ik évben Genuából, Olaszországból is megküldötte az örökös szent miséről szóló diplomát, oklevelet a gubernátor főigazgató úr, a szentmisére¹⁴ való gyűjtésemért. Abban is tiszta szívem lelkem mélyéből működtem, 536 forint 50 krajcárt küldöttem el Genuába. Sőt voltak akik azon szándékból is adtak pénzt, hogy odaadjam szentmisére, aki legszegényebb pap, rá van szorulva, szegény a parokjája. Én azt is örömmel megtettem. Nem sajnáltam fáradságomat, mert én erre születtem, csak ilyenekben telt minden örömem. Hála Istennek.

Szinte abban az évben, 1880-ikban, január elsején Lorettóból¹⁵ is megküldötték az oklevelet, diplomát, a Szűz Mária háza főnök és igazgatója Vala Gábor püspök úr öexcellenciája, mert oda is gyűjtő voltam. De nem

sokat bírtam gyűjteni csak 65 forint 40 krajcárt küldöttem el. Mert már korosodtam akkor, 42 éves voltam és felhagytam vele, mert már a terhemre volt. Még fiatal az ember, addig kell a jóban fáradozni, Istennek szolgálni, mert mikor már megöregszik, ha akarna se tud úgy szolgálni. Még fiatal vagy barátom, te is addig igyekezz jót tenni.

Még 1877-ik évben ott Jászladányba a temetkezési egylet Szent Józsefről címzett társulatába¹⁶ egyhangúlag pénztárosnak választottak meg. Már most 34 éve. Mai napig is viselem. Átvettem az irományokat, könyveket. (300 forint 75 krajcár volt a pénztárban.) Kezeim közé vettem az ügyet, azon voltam, hogy az egyletnek mentől több tagja legyen. Mindenkit buzdítottam, lelkesítettem, hogy álljanak bele. Gondolkoztam előre mindenkinek tisztességes eltakarításáról. Úgy is lett, mert mikor átvettem a pénztárt csak 600, szép szóval hatszáz tagja levén az egyletnek, most van 2400, azaz kétezernégyszáz tagja, örülnek, tiszta szívekből mondják nekem, hogy az Isten áldjon meg, amért felfogtam e társulatot. Minden évben négyszer tartunk számadást a saját házamnál a választmányokkal. Egyszer egy évben pedig nagygyűlést az iskola nagytermében, vagy az iparháznál. Igaz, hogy eleinte mikor a pénztárosságot elvállaltam, sok ellenségem volt, olyanok, akik a kasszát szerették volna kezeik közé csikarni, pénzt majd félrerakni. Utóbb még meg is bukott volna. No de minden rózsának van töviskje. Én nagyon vigyáztam, hogy meg ne szúrja a töviskje a kezemet. Nem is sértette meg kezeimet, mert tisztán bántam a rózsza leveleivel, nem nyúltam oda, ahol a töviskek voltak. Mivel szelíd és alázatos ember voltam, mindenkinek megnyertem a kegyét. Azon igyekeztem, hogy mentől több pénze legyen a társulatnak, hogy hiányt ne szenvedjen. Szemem előtt tartottam, hogy pénz nélkül

nem lehet boldogulni, nem állhat fenn egy társulat sem. Nagyon meggondoltam, ahova ki kellett adni a pénzt, egy krajcárt százra tettem volna. Találkoztak ugyan olyanok is, akik azt mondogatták, minek a társulatnak az a sok pénz, de én azt mondtam nekik, hogy nem értenek hozzá. A társulat pénz nélkül nem boldogulhat. Pénz, meg pénz kell, úgy haladhat előre. Most van a társulatnak — 1912-dik év elején — 65515 korona. Hát nem elég szép ez 34 év alatt, mióta a pénztárt átvettem? Nem dicsérem magamat, Isten újjá működött itt, mivel én is még jobban őrzöttem, mint a saját magamét. Azt forgattam eszembe: ne bántsd a másét, tartsd meg a magadót, mert Isten százszor annyit elvesz tőled, sőt Isten előtti számat kell érte adni egy fillérig az utolsó napon.

Az 1882-ik évben elmentem Szentkeresztbe a búcsúra, oda is sok szép énekfüzetet elvittem és mind eladtam. Visszafelé jöttömben Budapesten a Szent Ferenci barátokhoz bementem és beíratam magam a Szent Ferenc harmadik rendjébe. Felvettem a harmadrend ruháját, skapulárét és kordát. Ferenc nevet kaptam a beíratás és felszentelés alkalmával. Azután azon törekedtem, hogy Szent Ferenchez hasonló életet éljek. Azután még jobban sanyargattam magam, hogy jobban szolgálhassak Istennek. Megkettőztettem buzgóságomat, mindenkinek tükörpél dánya lettem. Az 1883-ik évben ismét elmentem Szentkeresztbe¹⁷ búcsúra. Visszafelé jöttömben Budapesten a Szent Ferenciek templomában lettem az esküt és Szent Ferenc harmadrendi tag lettem. Azután azon gondolkodtam, hogy Szent Ferencnek még különösen miféle szolgálatot tehetnék. Isten felvilágosított, hogy Szent Ferencnek egy szép könyvet készítek, aki a harmadrendieket is a legnagyobb buzgóságra indítsa. Hozzáfogtam és szép, remek könyvet készítettem. Sokezer

példány van már belőle kibocsátva, amelyet a buzgó nép nagy örömmel olvas. Belőle imádkozik Szent Ferencnek tiszteletére, lelke üdvösségére. Én egész életemben mindég szerettem a nagy bűnösökért imádkozni: halottakért, a purgatóriomban szenvedő lelkekért. Mai napig is 8, azaz három olvasót szoktam értek elvégezni: a legszentebb Szív asszonya olvasóját, holtakért való olvasót és a purgatóriumbeli lelkek olvasóját. Mivel azok magokon nem segíthetnek, nekünk kell értek imádkozni, hogy Isten bűneiket megbocsássa és szenvedéseikből kiszabadítsa, a mennyei boldogságba felvegye őket. Űgy legyen. Amen.

Az 1873-ik évben július utolján és augusztus hónapban nagy korela uralkodván Jászladányban. Beleznai János volt a főkántor. A segédje is meghalt a korelába. Sok volt a halott és engem meghitt a kántor, hogy menjek neki segíteni a temetéseken. Én vonakodtam, nem akartam menni, de nagyon könyörgött, hogy segítsek rajta. Kuklenik János volt a plébánosunk, az is felkért, hogy segítsek a kántor úrnak. A pap szavára mégis elmentem és akkor délután 3 halott felett én magam mondtam el a Kequiemet és a búcsúztatást a legpompásabban, mert mint jó énekes és költő mindenhez értettem. Másnap a sógora halt meg a kántornak, Alexander kereskedő és harmadik nap a sógorasszonya. A kántor megijedvén, ötödik napra ő is az ágyban maradt és meg is halt a korelában féltiben. Magam maradtam. Én nem félttem, erősen tartottam magam, mert akik félttek, azok haltak meg jobbadán, így nekem kellett a kántort is kikérni,¹⁸ mégpedig a legnagyobb pompával. A halottak pedig egyre szaporodtak, 10-12 volt napjában. Augusztus 15-én volt legtöbb halott 25, Nagyboldogasszony napján. De én mind magam kértem ki egytől-egyig, külön-külön koporsótételt, temetést ugyanazon pompával végeztem minden halottnál, mint

más időben. Reggel mise után elkezdettük Kuklenik plébános úrral a temetést délig, délután két órától kezdve setét estig. Néha még lámpánál is végeztük az utóját. Éjjel pedig mindig a búcsúztatásokat írtam, mindenkinek külön-külön 12, vagy 14 verset, sőt volt 15-20 vers is némelyik halottnál, akitől többet fizettek. És három hét alatt le nem vetkeztem, se le nem feküdtem, csak amint a búcsúztatásokat írtam, az asztalra hajtottam a fejemet és úgy szungyikáltam egy-egy keveset, mert a búcsúztatásokat minden éjjel el kellett készíteni. De Kuklenik János plébános úr sem vetkezett le soha, csak úgy dőlt le minden ruhástól a díványra, mert őt meg mindig hívták a betegekhez is, éjjel nappal vitte a Szentséget a beteghez. Rám pedig oly nagy gondja volt Kuklenik úrnak, hogy a temetéseken közel se eresztett a halotthoz, nehogy a bűz, halottszag a számba menjen. Úgy őrzött, mint terítón a bűzát. Ő maga odaült a koporsó végéhez, nekem pedig messze kellett állni a halottól. Szentmise alatt én orgonálni nem tudtam. Volt egy szegény hibás kántorfíú — Szajula József — az orgonált misék alatt és az övé lett a misepénz. Én pedig mise alatt is énekeltem, de soha el nem rekedtem, sem el nem fáradtam, csak egy kicsit meggyengült a hangom. De újra megjött a hang, egy kis téja mindig helyrehozta.

Egy bizonyos napon előérzetem lévén, isteni sugallatot érezvén szívemben, azaz hogy jó lenne már családjimat is egyszer megtekinteni odahaza, hogy nincsen-e valami bajok. Kilenc óra után hazamentem. Megjegyzendő, hogy én éjjel-nappal mindig a kántor házánál tartózkodtam és munkálkodtam. Tehát mikor hazaértem, a szobába léptem. A gyermekek csendesen aludnak. Azután lépek a kedves nőm ágya eleibe. Látom, hogy az ágyba már a haló verejték veri, félhalva van. Magam is megijedtem, odahajlok hozzája és mondom neki, hogy mi a bajod?

A nőm nyögdecselve mondja: jaj, mindjárt meghalok! A görcs összehúzta a gyomromat, kezemet, lábomat. Én összeszedvén erőmet, kemény hangon mondom neki: ne félj kedves nőm, nem halsz meg. Csakhogy én hazajöttem. Rögtön tüzet gyújtottam és téglát, tányérokat melegítettem, bevittem, a gyomrára és hátára raktam, dunnával betakartam. Csak úgy párologott a meleg róla. És azután az ágy szélire ültem, vigasztaltam, bátorítottam, mondván neki: ne félj fiam, nem halsz meg. Bízzál a jó Istenben, megsegít téged. Csak azok hálnak meg, akik nagyon félnek. Légy erős. Ismét mondtam neki: ne félj semmit, itt vagyok és nem hagylak téged meghalni. Szépen vigasztaltam. Reggel felé már mondta: már jobban vagyok, nem érzem a görcsöket. Mondom neki: tán valamitől ijedtél meg kedves nőm? Erre azt feleli, hogy azon ijedt meg, hogy a ház megett lévő szomszédasszony is már meghalt. Ismét mondom neki: nem szabad félni, mert csak azok hálnak meg, akik nagyon félnek. Ezen szóra az én kedves nőm felült az ágyban, engem megölelvén, megcsókolt, örömkönnyek hullottak a szemeiből. Én pedig mondtam neki: Ládd édesem, az Isten angyala hozott most engem haza tehozzád. Szépen beszélgettem azután ismét neki, úgy hogy már egészen magához jött, nem érzett semmi fájdalmat. Pedig ha már akkor haza nem megyek, reggelre bizonyosan meghalt volna féltiben. Reggel lévén pedig szépen felöltözött, én pedig láttam, hogy túlvan a bajon. Megcsókoltam, így ő is engem, Jézus nevében ott-hagytam. De még akkor is azt mondtam neki, hogy nem szabad félni, vagy megijedni.

Azután én visszamentem a kántor házához és folytattam a búcsúztatásokat. Szebbnél szebbeket készítettem. Négy hónapig voltam kántorhelyettes. Minden napra 4 forintot, vagyis 8 koronát fizetett a kantomé nekem és teljes ellátást. Az asztal soha nem volt üres, bor, pálinka,

sült hús és a drága süteményekkel mindég rakva volt és ha kellett, téja és kávé, hogy mikor csak nekem tetszik, akkor igyak, vagy egyek. Egy földi angyal volt a kantomé, úgy őrzött engem, mint a saját gyermekét. De a nép is nagyon szeretett engem. Voltak olyanok, — nemcsak egy — aki egy pár forintot is adott nekem azon felül, amit a kantomének fizettek, mert nagyon tetszett nekik a búcsúztatásom és éneklésem. Utóbb a kántorné egy segédet hozatott, valami rokonát. De bizony a nép azt mondotta, hogy ha azt küldi kikérni a halottat, egy fillért sem fizetnek. Mindenki csak engem kívánt, nekem kellett menni a halottakat kérni, ő csak a misét végezte, egyéb dolga nem volt. A négy hónap eltelte után Kuklenik János plébános úr az egész tanács, a város népei mind azon voltak, hogy engem megválasztanak főkántornak. Tartsak egy jó segédet magam mellett, aki az orgonálásba belevezet. Ámbár már 15 éneket ki tudtam orgonálni. De én nem vállaltam, mivel gimnáziumba nem jártam. Ámbár ami csak egy kántornak teendője, mindenféle latin és magyar szertartásokat mind el tudtam végezni. Azután kihirdették a pályázatot. Tizennyolc pályázó jelentkezett. A 4 hó után megtörtént a választás: Csornák Gábor debreceni kántort választották meg. Az újra megfogadott engem segédjének. 150 forintot adott évente és teljes ellátást. De mikor a kántorháznál nem volt tennivaló, idehaza is elvégezhettem a magam dolgait, sőt még búcsúra is többször elengedtem, a szent helyekre. Mikor pedig érkeztem, búcsúztatásokat készítettem. Azzal együtt, amit a négy hónap alatt csináltam, mind általadtam Gábor Csornák kántor úrnak. Egy nagy halom volt már. Két és fél évig voltam segédje, azután felmondtam a hivatalal.

Ismét a szent helyeket kerestem fel, nagy öröme a búcsús népeknek. Szebbnél szebb új énekeket, imakönyveket szerkesztettem a buzgó népek számára. Nemcsak ma-

gyar nyelven volt az országban kibocsájtva, de minden nyelven lehetett a nyomdában kapni.

- 1-ső könyv a lurdi Szent Szűzhöz.
- 2-dik Jézus szíve könyve.
- 8-dik Szentháromság könyve.
- 4-dik Legszentebb Szív asszonya könyve.
- 5-dik Szent Anna könyve.
- 6-dik Halottas könyv.
- 7-dik Szent József könyve.
- 8-dik Szent Ferenc könyve.
- 9-dik Szent Vendel könyve.
- 10-dik Szentmise részeihez halottas könyv,

sőt több apró füzetek, amelyek a nép között a legelterjedtebbek és legkedvesebbek.

Az 1887-ik évben elmentem magam a sas vári kegyhelyre¹⁹ a csudatévő fájdalmas Szűz Mária kegy képét meglátogatni, megköszönten. Éspedig hajadonfővel, vagy kalap nélkül, mezítláb, mert úgy szoktam a szent helyekre menni. Egy hétig mentem, a másik héten jöttem, összesen két hétig jártam, mert valamennyi szent helyet találtam, azt mind felkerestem. Nagyboldogasszony napjára értem Sasvárra. De midőn a sasvári fenyveserdőbe beértem, korela betegségbe estem. Magam egyedül valék, megijedtem, összeroskadtam. Már azt gondoltam, hogy ott halok meg. Kértem a jó Istent, a Boldogságos Szűz Máriát, hogy vigasztaljon meg, vagy küldjön valami segítséget, aki Sasvárra bevezetne, hogy meggyónhatnék és áldozhatnék. Azután kész vagyok meghalni, mert rákészülttem a halálra. Reggeltől kezdve délután 3 óráig kínlódtam ott az erdőben. A földet másztam, már magamon kívül voltam, minden reményemet elvesztettem. Egyszer csak egy szép alak nő megáll felettem kék selyem ruhában. Azt kérdezi, hogy mi a bajom. Én a szememet felemelvén mon-

dom, neki, Isten hozta. Én a korelába kínlódom, már egészen kimerültem, jaj nékem! Erre monda a nő: emelkedjen fel. Igen, de már nem volt annyi erőm. Erre a nő megfogta a kezemet és felhúzott a földről. Elkezdett szépen kezemnél fogva vezetni. De le-leroskadtam, ő mindég felhúzott és biztatott, hogy nem messze van már Sasvár. Mikor az erdőből kiértünk, monda a nő, most már üljek le, pihenjem ki magam, mert már tovább nem vezet. Én leültem, ő pedig hátam mögé állott. Egy keveset pihentem, azután hátranézek, hogy felkérjem a nőt, hogy vezessen be Sasvárra és hogy megköszönjem szívességét. És íme, csodák csodája, sehol nem látom a nőt. Egyszerre eltűnt. Ekkor elkezdtem örömemben sírni, mert már bizonyosan tudtam, hogy Isten elküldötte szent angyalát segítségemre, vagy az ő szent anyját, a Boldogságos Szűz Máriát. Én azután nagynehezen bevánszorogtam Sasvárba, de legelőször is a patikába mentem és ott megmondtam, hogy mi a bajom. A patikás mindjárt adott korela-cseppet és kockacukorkákat. Tíz cseppet abból bevettem, cukorra csepegtettem. Az üveget pedig a cseppekkel a zsebembe tettem és egyenesen mentem a templomba. A csudálatos szentkép előtt hálát adtam a jó Istennek és a Boldogságos Szűz Máriának, hogy megsegített engem. Ott elvégeztem az ájtatosságomat és azután elmentem ahhoz a házhoz, ahol már többízben is annak előtte megszállva voltam. Megjegyzendő, hogy már többízben is voltam Sasváron. Én onnat szoktam hozni eladásra fakereszteket és Mária szobrát, szent szobrokat vásárolni, mivel ott olcsón meg lehetett vásárolni. Sokszor annyit hoztam a hátamon, hogy alig bírtam és mindég gyalogjába. 50—60 forint árát is összevásároltam. De mikorra már Jászládányba hazaértem, alig maradt belőle egy-két darab. Mert minden községben a szent társulatok előljáró házait kerestem fel, egyúttal ájtatosságot is tartottam nekik és sok-

szor annyi nép gyűlt össze, hogy még a házba sem fért. S így jó árba megvették a feszületeket és szobrokat, még annyi folyt be felül rajta, amennyit kiadtam érte. Az a jó asszony Sasváron, mikor beléptem házába, a kezeit összecsapta, megijedt rajtam, mert látta, hogy nagyon beteg vagyok. Monda, hogy mi bajom van. Én mindent elmondottam neki, hogy mi a bajom. Eögtön téglákat melegített, a szomszédasszonyokat összehívta. Azok megkentek, meleg téglával körülraktak és kimelegítettek és mindjárt jobban éreztem magam. Azután főzéshez láttak, jó húsvest készítettek. Az még jobban életre hozott. Pedig tót asszonyok lévén, csak a háziasszony tudott egy keveset magyarul. Igen áldott öregasszony lévén, nagyon szeretett buzgóságomért, de a többi asszonyok is szerettek, mivel azok is ösmerték tisztaságomat, jóságomat. De én is imádkoztam értek, hogy a jó Isten áldja meg őket, mint jótevőimet. Azután harmadnapra elvégeztem minden dolgaimat, bevásárlottam és útnak indultam. Elbúcsúztam tőlök. Mindnyájan sírtak, megcsókoltak. Én is visszacsókoltam őket. Egy darabig elkísértettek, azután én Jézus Mária szent szívének ajánltam, keresztet vetettem reájok. így elváltam tőlök.

Én ballagtam a Jézus nevében, de mint már megírtam, meztláb, hajadonfővel, a nagy pakk a hátamon. Nagy forróság lévén, a nap heve éktelenül sütötte a fejemet: napszúrást kaptam. Mikorra már én hazaértem, újra kiütött a baj rajtam, az ágyba döntött. A kedves nőm mindjárt doktorért szaladt. Elérkezett a doktor, megnézett és azt mondta, hogy nem lehet már segíteni, mert a forró nap átsütötte a fejemet, az agyvelőm prontot kapott, egy pár nap az életem. Erre a kedves feleségem és négy gyermekem elkezdettek sírni és ráborultak, csókolgattak. Én észnél voltam. Mondom a kedves feleségemnek, hogy ne sírjanak, inkább imádkozzanak, kérjék Istent és a Bol-

dogságos szép Szűz Máriát, hogy vigasztaljon meg, adjon nekem felgyógyulást. A jó szomszédasszonyok mind összejöttek és elkezdtek a Legszentebb Szív Asszonya olvasóját mondani. Sokan közülük térdrehullva imádkoztak. Egy éltes társulati asszony volt a vezetőjük. A szent olvasót elvégezték, felajánló szép imát felajánlották értem. De óh, csodák csodája, mi történt? A fejemben valami elkezdett forogni, a jobb fülem nagyot pattant, mintha pisztollyal lőttek volna, oly nagyot szólt. Erre fülemből a piros vér és gennyedség kilöködött nagy bőven, mint a vízipuskából. Az ágyon feküdvén és a kucikba mintegy jó félölnyre ment a gennyedség. Bűdös volt, mint a dög. Megijedtek a szomszédasszonyok, de különösen a kedves nőm, hogy meghaltam. Az igaz, hogy egy kicsit eszmélet nélkül voltam, de hamar magamhoz tértem. Körülfogták az ágyamat, hogy bizonyosan meghaltam. Mondom nekik: már most nem halok meg, mintha újjászülettem volna, úgy érzem magam. Örültek, összetett kézzel adtak hálát ők is a jó Istennek. Másnap már jólesett az étel is. Egy hétig feküdtem még azután az ágyban, napról-napra javultam. Azután megjött az egészségem. Egyéb bajom nem lett, csakhogy azóta soha nem hallok a jobb fülemre. A doktor csudálkpzott rajtam, azt mondotta, hogy szerencsés vagyok, hogy a fülem megfakadt, mert különben meghaltam volna. Nem is győztem elegendő hálát adni a jó Istennek és a Boldogságos Szűz Máriának, hogy megsegített és megvigasztalt. Áldassék szent neve mindörökké. Amen.

Az 1888-dik évben nagy csapás ért újra, mert a kedves nőm, Katona Mária lába felzsugorodott, elkezdett sorvadni, száradni. Úgyannyira kiszáradt, hogy csak csontváz volt, ölbe kellett hordozni. De már oly könnyű volt, mint hároméves gyermek. Július 10-én elszenderedett a boldog életre, meghalt a Jézus nevében. Istenfélő, jó asszony volt, nagyon szeretett imádkozni és énekelni. Nagy

tisztelője volt a Boldogságos Szűz Máriának. Egy nap sem múlt el, hogy a zsolozsmát vagy a rózsafüzért el ne végezte volna. Sokat siránkozott betegsége alatt, hogy látta, hogy nekem kellett mindent elvégezni. Ezerszer megcsókolt, de én is őt, mert igen szerettük egymást. Nagyon sajnáltam, hogy egymástól meg kellett válni. Isten így akarta, megnyugodtam szent végzésén. De ismét újra nagy csapás ért, mert két hónapra meghalt egy 12 éves kedves leányom a nagy sírásban, mert édesanyját forrón szerette. Éjjel-nappal mindég siratta. Hiába vigasztaltam, nem ért semmit. Átadtam a legöregebb testvérének, annak is voltak gyermekei, hogy majd együtt játszanak és elfeledkezik a sírásról. Nem ért semmit. Ott is mindég sírt, éjjel nappal. Újra hazahoztam és nem ért semmi vigasztalás neki, lebetegedett, ágyba esett, de akkor is mindég sírt. Egy bizonyos napon nyaka ere megrepedt, kipattant és temérdek vére kifolyt. A doktor adott néki orvosságot, a nyakán lévő sebet vattával bedugta és a vér azt is kilökte. Úgy feküdt az ágyon a vérben, mint a kisgyermek a fürdővízben. A doktor nem tudott neki semmit csinálni, még akkor is sírt és sivalkodott. Végre levettük az ágyról, egy nagy teknőbe tettük, még az ágyból a vért kitisztították. A vatta újra kipottyant a nyakán lévő sebből és a teknő félig lett vérrel, még egy cseppig ki nem jött. Akkor már elkezdett haldoklani és hagytuk a teknőben, még meg nem halt. Akkor az asszonyok másik teknőt készítettek, abba tették és megfürösztötték, megmosogatták tiszta vízben, a vért pedig egy gödörbe öntötték, eltemették és kedves lányom kiterítettük. Bizony elgondolhatják kedves olvasóim, majd leszakadt szívem ennyi csapás alatt. Valamint kedves anyját szépen eltakarítottam, úgy őtet is a legtisztességesebben eltakarítottam. Mindkettőjüknek szép nagy kőkeresztet csináltattam fejkhez. Én egyedül maradván a háznál. Igaz, hogy három gyermekeim még van, de azok

már magok gazdájaik, külön laknak. Az öregebb fiam hentes. A másik fiam ügyvéd. A lányom gazdálkodóné. Így csak magam lakom, sok gondjaim van, de azért elhatároztam, hogy nem nősülök meg.

Három évig özvegykedtem, mely alatt minden házi teendőket magam végeztem, meg a szent helyekre búcsúkra is elmentem. Utoljára beleuntam a magányos életbe, mert hát sok volt rajtam a teher. Beleuntam az életembe, kénytelen voltam megnősülni. 1892-dik évben egy szegény kofa gyümölcsáruló özvegyasszonyt szemeltem ki, Lázár Annát. Azt el is vettem. Két hónapig jártam vele jegyben, de azt senki nem tudta, még családjaik sem, csak akkor, amikor már kihirdettek. Csudálkozott mindenki rajtam, mert sok özvegyasszony számított rám, mivel ismertek, hogy jólelkű, istenfélő ember vagyok. Családjaik pedig belenyugodtak, mert ők szerettek engem, így nem ellenkeztek velem. A lakodalom meglévén, de nem volt egyéb, csak családjaik és a nőmnek egy testvére. Ezen nővel 13 évig éltem csendességben. Baj közöttünk nem lévén, csakhogy azután is jobbadára magamnak kellett dolgozni, mert ő nem igen értett semmihez, mivel fiatalkorában cselédkedett, más keze-lába volt, azután maga kofaság után látott, így a dologtól el volt szokva. De azért azt mondom igaz lelkemre, hogy mentsen meg Isten a második nőtől mindenkit! Nem akarom holta után sem bántani, sőt imádkozom mindennap érte, mert végóráján már ő is beismerte, hogy csak őn voltam hozzá az igazi hű társ. Százszor is megcsókolta a kezem, sőt mikor már haldoklott, akkor is nekem kellett ott állni ágya előtt. Más asszonyokat nem engedtem hozzányúlni, mert láttam még akkor is szemeiből, hogy csak én legyek ott. Én fogtam le a szemét is. Nyugodjék a Jézus, Mária szent nevében. Az ítéletkor állítsa őt Jézus az ő szent jobbja felől. Úgy legyen, amen. Az 1893-ik évben a Jászvidéki Takarékpénztársá-

nak megválasztottak ott Jászládányban. Az első évben csak 350 forint volt a fizetésem. Azután feljebb emelték, lett 400 forint fizetésem. Ez ugyan nem nagy fizetésnek, de pótolta a Temetkezési Egylet, mert annak is pénztárosa voltam. Onnat is befolyt évente 150 forint, így felment a két pénztárosságom után 1100 koronára. A takarékbán pedig volt 80 darab részvényem, azután is kaptam minden évben 240 koronát, tehát összesen kitett 1340 koronát. Szépen megéledgeltem belőle, egy fiamat is oskoláztattam. De mégsem voltam nyugodt, mert fájt a szívem, hogy a kegyhelyektől, búcsúról elmaradtam. De a család fenntartására kellett a pénz, így kénytelen voltam hivatalt vállalni. A szentmisére ugyan naponta elmentem. Ha már egy nap elmaradt, hogy el nem mehettem, azt a napot elveszettnek tekintettem. Igaz, hogy saját házam, lakásom éppen a templom ajtaja iránt volt és mai napig is megvan, csak az utcán kellett átmenni. Így mindennap megtehettem a templomlátogatást.

Az 1894-dik évben kieszközöltem a takaréki főigazgató úrtól Kómába²⁰ hogy nőmmel együtt elmehettem, a nagyhetet ott tölthettem. Egész 6 napon át voltam Eómában. Mentünk egy csapatban huszonketten, utunkban több szent helyeket meglátogattunk. Jászládányban szálltam fel nőmmel a vonatra Budapestig, ott csatlakoztunk a csapattal. Mentünk Fiúméba, egy napot ott töltöttünk. Felmentünk a tersatói hegyre, ahol a názáreti Szűz Mária házát az angyalok letették.²¹ Ott megpihentek. 3 évig és 7 hónapig állt a Szűz Mária háza azon a hegyen a tengerparton. Ott tovább nem maradhatott. Nagy erdőség volt ott és az odajáró búcsúsokat a rossz emberek kifosztogatták, megölték és a tengerbe vetették. Isten tovább nem engedte. Az angyalok újra felvették a Szűz Mária házát és átvitték az Adriai tengeren, egy borostyánerdő közepén letették. De ott sem sokáig maradhatott. Ismét felvették

az angyalok és egy jó puskalövésnyire az országút közepére letették, mely Lorettónak nevezetik és mai napig is ott áll a Szűz Mária háza, egy nagy templom közepén. Én itt 48 óra hosszát töltöttem, a Szűz Mária házában végeztem el gyónásomat, áldozásomat, ájtatosságomat. Ott, ahol Szűz Máriát az angyal megköszöntötte, ahol Szűz Mária térdepelt és az angyal állott, azon a helyen én is térdepeltem. Forró könnyek között adtam hálát a jó Istennek, hogy oda elsegített. Azután a csapattal útrakeltünk. A vonaton mentünk Anconába, indultunk Róma felé. Reggel 7 órára Rómába értünk. Elsőben is a Havi Boldogasszony templomába²² léptünk be, elvégezvén imánkat. Azután mentünk az apácákhoz, ott szállásoltunk, még csak bent voltunk Rómában. Reggel, azaz délelőtt és délután ön mindég a Szent Péter templomában végeztem ájtatosságomat. Huszonkét templomot látogattam meg, még Rómában voltam. Láttam a Szent Péter szent tetemít, Szent Pál tetemít, Szent János tetemít, Jézus valódi fajszoját. Hat nap alatt mindennap áldoztam, egyszer gyóntam. A szent ereklyékkel való áldást minden délután vettem. Húsvét napján volt az audiencia XIII. Leó pápa Öszentségétől megáldva. A lippai tanuló ifjúsággal, papnövendékekkel együtt voltunk öszentsége előtt és azután még akkor este kijöttünk Rómából. Anconánál szerencsésen átjöttünk a tengeren, 38 mélyföldet téssen ki. Este hajóra ültünk, reggel 7 órakor már Fiúmében voltunk. Jöttünk onnat Budapestre és onnat mindenki a Jézus nevében hazament. Én is kedves nőmmel szerencsésen hazértem és másnap elfoglaltam pénztári állásomat a Jézus szent nevében. Megjegyzendő, hogy csak Rómában voltam gőzösn, más szent helyeken mindég gyalog, földetlen földel, mezitláb jártam. És megfordultam, felkerestem ezen szent helyeket: Nagy-Mária-Cell, Sasvár, Malacka, Észtergomb, Solymár, Hidegkút, Budakeszi, Szentkereszt,

Nyitra, Nagy-Tapolcsány, Kis-Tapolcsány, Pozsony, Szent Antal, Vác, Komárom, Mária-Tál, Nagyszombat, Mária-radna, Máriapócs, Eger, Egerszalók, Máriabesnyő, Mátraverébély, Gyöngyös, Szöged, Ferencszállás, Buda.²³ Ezen szent helyeken többször megfordultam, sőt egyházi búcsúkon még többször megfordultam. A búcsús népek a legnagyobb örömmel teltek be, ahol csak megláthattak, vagy ékes, csengő szavamat, szép énekeimet meghallották. Sokat elmondották fülem hallatára a jó hívek, hogy olyan vagyok közöttök, mint a fényes csillag. Igázok is volt, mert olyan ember, mint én, 50—60 ezer búcsús között sem találkozott. Istennek legyen érte haladás, imádás, a Boldogságos Szűz Máriának tisztelet mindörökké. Amen.

Jézusban kedves testvéreim, ne gondoljátok, hogy én kísértet nélkül voltam. A fejemen nincs annyi hajszál, amennyi kísértet engem körülfogott. Mentől jobban imádkoztam, annál jobban hajtott rajtam a sátány, hogy hálójába keríthessen. Oh hányszor kellett vele küzdenem! Mert olyanokat állított szemem elé, hogy rémültem tőle. Fajtalan képeket mutogatott, világi gyönyörűségeket hozott az elmembe úgyannyira, hogy már majd megrémültem, sőt többször azt mondotta, hogy akasszam fel magam. Még ha erdőn mentem keresztül, a fát is megjelölte, hogy melyikre akasszam fel magam. Ha folyóvíz mellett mentem el, azt súgta a fülemben, hogy ugorjak bele. Ha kút mellett haladtam el, szinte azt súgta, ugorjak a kútba. Mentől szívesebben imádkoztam, annál jobban hajtott rajtam, úgy hogy sokszor félbe kellett hagyni imádságomat és sírtam. Néha olyan nagy kutyák jöttek eleibem, azt gondoltam, hogy vége lesz életemnek. Akkor egyre hánytam rá a keresztet és elment mellettem békében. Annyira megzavart engemet a sátány, hogy még a tárgyakra is hánytam a keresztet. Egyszer mezítelen táncoltak előttem a sátányok és azt dalolták, hogy hiába imád-

kozok, már úgy is az övék vagyok. De már akkor magamon kívül voltam, azon gondolkoztam, hogy felakasszam-e magam, vagy a kútba ugorjak. Imádkozni már nem tudtam, csak sírtam. Jött a tavasz, elmentem Szentkeresztbe a búcsúra. De mikor Budán a lánchídra értem, a sátány azt súgta nekem, hogy itt van az idő, ugorjak a Dunába. Én úgy gondolom, hogy már akkor magamon kívül voltam. Elkezdtem gondolkozni, megálltam a híd közepén, hogy beleugrok szépen, hogy senki ne lásson. Akkor mellem áll egy szép fiatal ember, monda nekem: bácsika tán a búcsúra megy? Rátékintek, olvasó van a nyakában. Mondom neki, odamegyek Szentkeresztbe. Én is odamegyek, gyerünk együtt. Együtt mentünk át Óbudára. A fiatalember monda nekem, hogy csak haladjak, egy kicsit elmarad, majd utolér engem. Mindég vártam, de többet nem láttam. Mikor Esztergomba értem, felmentem a nagytemplomba. Látom, hogy a gyóntatószékben ül egy pap. Odaléptem. Egy Fekete János nevű kanonok úr ült ott. Elkezdtem hozzá gyónni, de a sírástól nem tudtam jól gyónni. Ezt látván a kanonok, monda énnekem: fiam, mi a bajod? Elmondottam, hogy a sátány kísérget, ő monda, látom és tudom már édes fiam, hogy a gonosz sátány hatalmat akar venni rajtad. Kedves gyermekem, ne ess kétségbe, ne félj semmit, még jó órában jöttél ide. En most már elüzöm tőled a sátányt. Minden bűneidtől föloldozlak, csak fogadd meg szavaimat. Ne félj semmit, akárhogy kísértene is. Vess keresztet feléje, mondjad neki, ne kísérj sátány, nem neked szolgálok én, csak az Istennek. Látod, édes gyermekem, mi papok Jézus tanítványai vagyunk, mégis mivelünk is incselkedik a gonosz sátány. Még mikor a szent misét végezzük is. Krisztus Jézus szent teste s vére a kezünkben van és felemeljük, akkor is incselkedik velünk. De mi nem ijedünk meg, nem félünk tőle. Jézus velünk, senki ellenünk. Azt mondjuk neki, amit

Jézus mondott: távozz sátány, ne kísértsd a te Uradat, Istenedet. Te is édes fiam ne félj tőle, akármiféle rossz gondolatokat is hoz eszedbe a sátány. Nem vétkezel, csak ne gyönyörködj a rossz gondolatokban. Vess magadra keresztet " és őfelé is mondjad: hátrálj sátány, ne kísértsd a te Uradat Istenedet. Majd meglátod édes fiam, hogy elfut tőled, mert ő fél a keresztvetéstől. Újra mondom: fiam, légy erős, légy bátor! Nem vétkezel semmit, csak ne gyönyörködj a rossz gondolatban. Azután megáldoztatott, a cibóriummal rámadta az áldást. A gyóntató atya szava beteljesedett, mert azután bárminő rossz gondolat jött eszembe, magamra mindjárt keresztet vettem, de a sátány felé is és többé nem éreztem kísértetet. Azután buzgóbban, tisztábban végeztem imáimat, Istennek jobban tudtam szolgálni, hála Istennek és Szűz Máriának.

Történet.

Mikor még fiatal voltam, nagy szegénységben éltem. Mária-Radnára ²⁵ szerettem volna elmenni a búcsúra, de pénzem nem volt rávaló. Gondolkoztam, hogy mehetnék ön oda. Egy éjjel lelki álmomban az ágyam előtt megáll egy férfi és monda: fiam mi a bajod, látom, hogy nagyon gondolkozol. Mondom neki: gondolkozók, mert szeretnék Mária-Eadnára elmenni a búcsúra, de költségem nincsen. Óh ne gondolkozz a pénzen. Van, csak egy levelet kell küldened érette. De hová küldjek én levelet, nem tudom. Monda a férfi: Egerbe, Kovacsóczi kanonok önagyságának. Mikor ezt kimondotta, a férfi eltűnt ágyam elől, én felébredtem lelki álmomból és másnap küldöttem levelet Kovacsóczi kanonok nagyságos úrnak. Már negyed napra megérkezett 10 forint, a pünkösöd előtt való héten. Hálát adtam Istennek és imádkoztam Kovacsóczi nagyságáért. Azon voltam, hogy pünkösöd vasárnapján Mária-Radnán

legyek a búcsún. Úgy is lett, odaértem Mária-Radnára és buzgón hálát adtam a kegyes Szűz Máriának, hogy megláthattam csudatévő szent képét.

Ezt az Isten így akarta, hogy én Mária-Radnán pünkösd napján ott legyek, mivel nagy szükség volt reám, amit nagy csuda követett. Mert amint a főoltár előtt a csudálatos képnél imádkoztam a buzgó hívekkel, egyszer csak nagy zaj esik a templomba, torlódik kifelé a nép a templomajtón és kiabálják, hogy egy embert hoznak, akibe az ördög, a gonoszlélek van. Én is kifelé siettem a templomból. Látom, hogy a temérdek nép már körülfogta a gonosztól megszállott embert, akit két karjánál fogva vonszoltak. Reánéztem, hát kit látok? Azt az embert, aki az én ágyam előtt megjelent és mondotta, hogy van pénz, csak én írjak Egerbe Kovacsóczi kanonok úrnak. Én hiszem bizonyly, ennek az embernek az őrzőangyala volt ott nálam az ő személyében. Én azután mellé álltam a gonosztól megszállott embernek és elkezdtem imádkozni a néppel együtt. Kísértettük a templomba, két erős ember vonszolta, karjainál fogva húzta. Mezítelen térden csúszott, de már bőr nem volt a térgyein. Amére húzták a földön, piros volt a vércseppektől. Én amint imádkoztam, mikor a Jézus, vagy Mária nevét mondtam, akkor mindég eltátotta a száját, úgy csattogtatta össze a fogát, mint a rossz kutya. De alig hogy a templomajtón vele beértünk, beleállt a rossz nyavalya, elkezdett sivalkodni és a fogait csikorgatni. A nép nagyon megijedt tőle, egymást törte a nép az ajtón kifelé. A barátok kiszaladtak a nagy zajra. Rögtön parancsolták, hogy vigyék kifelé a templomból. Úgy is lett. Kivonszolták és a templom oldala mellé kint egy padra leültették egy vad fügefafa alá. Én azután ismét elkezdtem imádkozni a néppel együtt. Azután én, Orosz Istvány és a szolnoki elüljáró, Pintér János felkértük a búcsús népet, hogy filléreket adjanak és szent misét végez-

tessünk érte. Úgy is lett. Egy abroszt leterítettek, arra hányták a pénzt. Összejött 4 forint 55 karaj cár. Én azután Pintér Jánossal bevittük a pénzt a barátokhoz, hogy mondjanak az emberért szentmisét és adjanak reá háromszor áldást. Egy barát sem találkozott, aki felvállalta volna. Mind azt mondotta, hogy nem teszik ki magokat szerencsétlenségre. Végre egy kis fiatal, alacsony, egy éves szentmisés barát monda, hogy ő fölvállalja. Azután azt parancsolta, hogy a konyháról vigyünk ki egy kis asztalt, terítsük be fehér abrosszal és akkor majd ő kijön, áldást ad az emberre. Úgy is lett. Délután két órakor kijött és távol az embertől megállott. A kis barát egy könyvből imádkozott, azután az áldást ráadván. De ha látott valaki még csudát! Ennél nagyobbát már nem láthatott, mert mikor a barát az áldást adta rá, száját elkezdte tátoogatni, fogait csikorgatni és fejét verte úgy a templom falába, hogy mindnyájan azt gondolták, hogy szétveri a fejét. Ekkor a kis barát bement és egy kehelyben lefedve kihozta a Krisztus testét. A kis asztalra tette, a gonosztól megszállott ember eleibe és a népnek pedig azt mondotta, hogy karikát formáljanak. A barát pedig az emberre ráadta másodszor is az áldást. Szinte úgy verte a templom falába a fejét, mint először. Négy órakor ismét harmadszor kijött a barát és a népnek monda, hogy még nagyobb karikát formáljanak, mentől messzebb legyenek, mert majd meg fogja gyóntatni a gonosztól megszállott embert. Mindenki félt és reszketett, de még a barát maga is félt. Harmadszor is ráadta az áldást. Azután egy félliteres pohárba vizet hozatott és azt a szentség mellé tette a kis asztalkára és két jó erős embert rendelt mellé. Kétfelől állította az embereket, a barát pedig öt ölnyi távolságra állt a gonosztól megszállott embertől és úgy gyóntatta. De félt és reszketett ő is. De hogy mit gyónt az ember, azt senki sem hallotta vagy értette, csak maga a kis barát. Még a mellette

való két ember sem értette. Mikor a gyónás meglévén, a barát monda a népnek, hogy térdepeljenek le. A barát öt Miatyánkot és öt Üdvözetet elmondott vélek. Azután az Oltáriszentséget, mely egész délután a kisasztalon volt kehelybe befedve, kezeibe vette és a nép felé fordult vele. Elmondotta háromszor: íme az Isten báránya, Uram nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj és a többi. Ezzel odament a gonosztól megszállott emberhez, a Szentséget szája felé vitte. Úgy megnőtt a szája, mint egy kapu. Akkor a barát beadta szájába a Szentséget, még a kezefejét is szájába tette. A másik kezével pedig a vizes poharat felvette és a Szentség után a vizet szájába öntötte. A mellette levő két erős ember pedig száját befogták, hogy a víz a Szentséggel együtt ki ne jöjjön. De ekkor volt még a legnagyobb küzdelem. A két erős ember alig bírta vele. Úgy verte a fejét a templom oldalához, hogy mindenki azt mondotta, szétmegy a feje. Ismét a kis barát monda a népnek, hogy imádkozzanak érte és azután vigyék fel a folyosóra, ott fektessék le. Úgy is lett. Bevittük a klastromba és a folyosón egy szegletbe lefektettük. Egy párnát adtak ki a feje alá, arra fektettük le. Már mindenki megholtnak vélte. Másnap hajnali harangszókor a beteg ember magától felült és gyenge hangon monda: jaj de ehetném, meghalok éhen. Azonnal a hozzávalók közül lesietett a sütögető sátorba és egy tányér tészta-csiklevest hozott fel. Megjegyzendő, hogy búcsúkor ott éjjel-nappal van étel a sátorokban. A beteg ember a legjobb étvággal megette. Azután megfésülték, megmosdatták, szépen feltisztították. Az én szobám és a szolnoki elöljáróé éppen ott mellette volt. Felkeltem, kimentem a szobából, látom hogy gertyát tartanak ott felette. Azt gondoltam, hogy talán meghalt. Odalépek, hát látom, hogy az embert mosdatják. Köszöntem, mondom az embernek, hát hogy érzi magát? Mosolyogva monda gyenge hangon: Jól, hála Istennek,

már jobban vagyok. Ettem is már levest. Én azután bementem a kis baráthoz Pintér János szolnoki előljáróval. Elmondottuk, hogy már az ember jobban van, nincs semmi baja. Velünk együtt örült a barát és mindjárt akkor reggel el is mondotta érte a szentmisét. Tehát két szentmisét végzett érte. Azután én kérdeztem a nejét, hát hogy történt a baja a férjének és hová való születések.

A neje elbeszélte, hogy bélfenyéri születés, három gyermek apja, szegény munkás ember. Jó, istenfélő volt, de a nagy ivásnak adta magát. Amit napszámjával keresett, mind megitta. Nekem és gyermekeimnek egy fillért sem hozott haza. Sírtak gyermekeim éhen, mert nem tudtam nekik enniadót adni. Én is el voltam keseredve. Egy szombati napon este későn nagy részegen hazajött. Mondottam neki: már megint megittad a napszám árát? Arra én elkeseredtem, no idd meg még az ördögöt is! — azt mondottam neki. Másnap vasárnap virradóra már megszállta az ördög. Csikorgatta a fogát, vonított, mint a kutya. Én ijedve futottam emberekért. Azok nagy nehezen lefoglák, kötelekkel megkötözték. Már két hónapja, mióta a gonoszlélek megszállta és kínozza. Azóta nem is ehetett semmit, csak vereshagymát zsírba piritva levesre. De se tésztát, sem lisztből való étket meg nem ehetett. Most ide Mária-Radnára elhoztuk, most mint látják megszabadult a gonoszlélektől. Tehát ezt Isten így akarta, hogy az én imádságom, könyörgésem és közbenjárásom által szabaduljon meg a gonoszlélektől. Dicsérettessék Jézus Krisztus szent neve és a Boldogságos Szűz Mária szent neve mindörökké amen.

Az 1875-dik évben Isten más csudát is tett általam. Sasvárra a búcsúra elmentem nyolcadmagammal. Ott elégezővén az ájtatosságunkat, Jézus nevében hazafelé vetjük utunkat. Egymás között megegyeztünk, hogy lemegyünk Nógrád megyének, a mátraverebélyi Szentkúthoz

pümkösd napjára a búcsúra. Úgy is történt. Elmentünk. Az akkori adminisztrátor úr, Csomor Antal volt ott. A jászladányi búcsúk is éppen ott voltak. Vártak engem oda, gondolták, hogy majd áramegyek. Meg is érkeztem nyolcadmagammal a Szent László király ugratása helyére, ahol egy kereszt áll. A kereszt előtt imádkozgattunk. Azalatt valaki beszaladt a templomba, hírülvítették a jászladányiaknak, hogy megérkeztem, a Szent László ugratásánál a kereszt előtt imádkozgatók többedmagammal. A jászladányiak, sőt vidéki búcsúk is indulni akartak kereszttel, lobogóval eleibem. Ezt megmondták az adminisztrátor úrnak is. Az azt mondotta a híveknek, hogy várakozzanak egy kicsit, hadd vegye rá a nagy ruhát, ő is ki akar eleibem jönni. Úgy is lett, nagy proceció jött eleibem. Midőn összetalálkoztunk, az adminisztrátor úr megölelt és megcsókolt. Örömkönny ült szemeimben, szívem dobogott örömében. De a temérdek népnek is örömkönny ragyogott szemeibe. Ott azután az adminisztrátor úr szentbeszédet mondott és azzal kezdette szentbeszédjét: Isten hozott! Le nem lehel írni azt a nagy örömet, amit mindenki érzett a szentbeszéd alatt. Fentszóval zokogtak, oly szép prédikációt tartott a főúr. Azután a templomba érvén, a Szent-séggel mindnyájunkra áldást adott. Én pedig kimentem a jászladányiakhoz, ahol kocsijaik voltak, ők mindnyájan nagy örömmel fogadtak. Egyik eggyel, másik meg másik étellel kínáltak, mivel ők tudták, hogy már két hét alatt elfogyott az eleségem. Nagyon meg voltam fáradva, a kocsi mellé leültem közéjük. Ettem amivel megkínáltak. Amint ülök a kocsi mellett, egyszercsak megáll egy kocsi ott előttem. Egy szép fiatal ember volt a kocsi oldalához kötözve, láncolva. Magam is megrettentem tőle. Azután egy éltes nő és egy fiatal nő szálltak le a kocsiról és kérdezik a mellettek levő asszonyokat, hogy ez a ladányiak kocsija? Igenis ez — felelték az asszonyok. Az éltebb nő monda:

megérkezett-e már Orosz Istvány a messze búcsúról? — Igenis meg, ahol ül a kocsí mellett — mutattak meg neki. A két idegen nő odajöttek hozzám, egy egész sajtot és egész kenyeret tettek le eleibem és több apróságokat, étkeket. De a könnyek hullottak sűrűn inindakét nőnek szemekből. Én mondom nekik, hogy mi a bajok. Még jobban elkezdettek sírni, mondván, mi magához jöttünk, külön szeretnénk magával beszélni. De sírtak, sírtak. Én azután felkeltem és félrementem vélek. Mondom nekik, mondják el hát mi a bajok? Akkor elmondotta az éltebb asszony, hogy a mátraverebélyi Szent Szűz képében maga az Isten anyja, Szűz Mária jelent meg, hogy most pünkösdre jöjjenek el Mátraverebélybe a csudatevő szentképhez, ott betegjek meg fog gyógyulni. Keressék fel a jászladányi búcsújáró embert, Orosz Istvánt. Már két hete, mióta zarándokol a szent helyeken és pünkösdre ér a Szentkúthoz Mátraverebélybe. Az fog a betegért a néppel együtt imádkozni és betegjek bizonyosan meg fog gyógyulni. Mikor a Boldogságos Szűz Mária ezeket elmondotta, oly nagy világosság támadt a házban, mintha nap süttött volna be. Azután eltűnt. Mi tehát azonnal kocsihoz láncoltattuk, kötöztettük a beteget és hogy ideértünk, azonnal tudakozódtunk, hogy megérkezett-e maga. Mondták, hogy megérkezett. Azért felkerestük. A Krisztus Jézus kinszenvedésére kérjük, imádkozzon ezen nagy betegért. Azután én kérdeztem, hogy mi a baja ennek az embernek és mindjárt elmondották az egész történetet úgy, amint csak volt. Az öregebb nő volt az anyósa és a fiatal nő pedig a felesége ezen fiatal embernek.

Mi Szenterzsébeten lakunk, ott is születtünk. Ez a fiatalember szomszédunkban lakott és megszerette ezen leányomat. Nagyon jóra való legény volt és oda is adtuk neki. Két évig mint az angyal, úgy éltek együtt. A harmadik évben egy leánymagzattal megáldotta Isten őket. Ekkor

a sátány hálójába kerítette ezt a fiatalembert. Elhitette vele, hogy a magzat nem ötóle való. Dúlt fűjt ez a fiatal-ember, mindég elkezdett gondolkozni. Egy bizonyos napon azt mondja, hogy a kisleányt neje tegye, ahova akarja, mert azt nem tűri meg a háznál, mivel nem ötóle való. A neje elkezdett sírni és könyörgeni férjének mondván, hogy ő más embert nem szeret ön kívül, ötóle való a kisleány. Ezen szóra a férje a falon lévő feszületet leakasztotta és az asztalra tette. Ekkor monda a nejének, hogy tegye a feszületre a kezét, majd ő is ráteszi és esküdjünk meg mindaketten, hogy kié a leánymagzat. A nő bátran rátette kezét a feszületre, megesküdütt, ezen szóval monda: Ha nem kendtül való ez a kis magzat, akkor engem az Úristen fozson meg mindakét szemem viláगतól, zsugorodjon fel kezem, lábam. Azután a férje tette a feszületre a kezét. Monda: ha éntőlem való ez a magzat, romoljak meg, mint a veszett kutya úgy ugassak és bolonduljak meg, hogy mindenki csudálkozzon rajtam. Azután a feszületet helyére akasztotta a férje, pedig mindakettőjük jó katolikusok voltak és istenfélők, még az ördög a férjet meg nem csalta. Igen ám, de azután mi történt. Már estefelé az ember elkezdett bujkálni, nyugodalmát sehol nem találta. Egész éjen át nem tudott aludni, csak jött-ment. A neje már meg volt ijjedve férjén. Másnap délután neje egy nagy kést látott nála, hogy szorongatott és a bölcső mellett többször megfordult, ahol a kis magzat aludt. A neje már sejtette, hogy nem jó lesz a vége, mert a nagy késsel valakit ki akar végezni. A nő, mikor a férje a bölcsőtől elhúzódott, a kis magzatot feloldozta és a karjára vette. Ki akart lopózkodni a szobából. A férje ezt észrevette, utána szaladt a nejének a nagykéssel. A neje jól tudott futni, a magzat pedig a karján volt. Az utcán keresztül a szülei házához ért a gyermekkel. A kapuban elesett a nő, férje pedig nyomában volt a nagykéssel. De

szerencsére a jajgatás, kiabálásra már több ember ott termett sarkába, hogy a nagy kést kezéből kiragadják. Nagy harc támadt közöttök, sok embert összeszurkált a nagykéssel, még ki bírták kezéből csavarni. Azután kötelekkel kellett megkötözni. Úgy ordított, vonított, mint a rossz kutya. Egy egész hétig, vagyis mindidáig meg volt erősen kötözve. Azóta nem volt a szájába semmi étel. Most tehát megkötözve idehoztuk, amint a Boldogságos Szűz Mária megmondotta. Kérjük, hogy imádkozzon érte.

Akkor mondom nekik, hogy oldozzák fel a kocsiodaltól, vegyék le róla a köteleket és láncokat. Három erős ember pedig fogja meg, hogy valami kárt ne tegyen és vezessék utánam a templomba. Igen ám, de mikor a templom ajtajához értek vele, megvetette a lábát és még a tajtékot is dúrta. A három ember alig tudta behúzni. A főoltárhoz, a Mária képe eleibe fölvenszolták nagynehezen. Én elkezdtem érte a néppel együtt imádkozni. Az embernek is mondtam, hogy ő is mondja és nézzen fel a Szűz Mária képére. De a fejét sem mozdította. Elvégeztem az imádságot és őtet bevezettük a baráthoz. Rámondotta az áldást. Azután a kocsihoz kivezették. De már akkor nem kellett megkötözni. Egy pár óra múlva ismét bevezettettem a templomba, de már akkor szépen ment az emberek között, a garádicson is maga jött fel a Szűz Máriához. Én elkezdtem a néppel érte imádkozni és mondtam neki, hogy mondja ő is az imát. Úgy is lett, már ő is mondtotta az imát. Bevégeztem az imádságot, bevezették a segrecskébe. A barát másodszor is rámondta az áldást. Kivezették ismét a kocsihoz és lefeküdt. Alig múlt el egy pár óra, az ember maga mondja a feleségének, hogy engem keressen fel és menjünk be a templomba imádkozni. De mi történt, most már nem kellett vezetni, ő maga ment elől a garádicson is. A Mária eleibe felérvén, én az imát elkezdtem a néppel együtt és az ember elkezd-

dett sírni úgy, hogy könnyei szemeiből bőven folyt és összetett kézzel imádkozott fenthangon a néppel együtt. Mármost harmadszor végeztem el érte az imádságot. Befejeztem és a Mária képe elől lejtöttem. De már akkor ő sietett be a segrecskébe a baráthoz. Az ráadván harmadszor is az áldást. Azután az ember szépen megkérte a szentatyát, hogy őtet gyóntassa meg és áldoztassa meg. A barát teljesítette. Megáldoztatta, mert egy hete, mióta nem evett, A szentáldozás után a templomból ki nem jött, mindég imádkozott. Csak hajnal felé jött ki a templomból kocsijukhoz. Akkor ett valamit keveset, mert már el volt szorulva a bélé. Egy kicsit lefeküdt és azután sietett vissza a templomba. Mikor másnap délután egy órakor a búcsúnak vége lett, a legnagyobb örömmel búcsúzott el tőlem. Örömmel ült fel a kocsira. A búcsús nép is örült rajta. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Egy valóságos igaz történet. Még fiatal ember voltam, igen szegény sorsban lévén, elmentem Mátraverebélybe a búcsúra. Ott megláttam egy szép imakönyvet egy ember kezében. Mondottam magamban: Jaj Istenem, de szeretnék én olyan szép imakönyvet. A búcsús népnek szebbnél szebb imádságot mondanék belőle. Megjegyzendő, hogy nagyon szerettem a könyveket, de szegény voltam, pénzem nem volt rávaló. Az igaz, hogy csak az ima- és vallásos könyveket szerettem. A vallástalan, vagy regénykönyveket utáltam, kezembe nem vettem volna. Kértem a jó Istent, segítsen meg, hogy én minden ima szent könyveket megszerezhessek. Azokban volt nekem minden gyönyörűségem. Egy vasárnapra kelve éjjel lelki látásban: egy szép deli férfi veres karmazsinszínű ruhában, püspöksüveg a fején. Megállt az ágyam előtt. Kempis Tamás könyve volt a kezében. A szentatya mosolyogva monda nekem: úgy-e édes fiam, te is szeretnél ilyen könyvet? Mondám neki: nagyon szeretnék. Már kértem is a jó Istent, hogy segítsen

meg, adjon nekem is ilyen szép könyvet. Én nagyon szegény vagyok, nem tudok venni, mert nincs pénzem. Ezen szavak után a püspök mosolyogva nyújtotta nekem a szép könyvet ezen szavakkal: Itt van fiam, ez a könyv legyen a tiéd. Én a könyvet kezembe vettem, az ő kezét megcsókoltam. Azután a püspök eltűnt előlem, én pedig a szép könyvet kinyitottam, örömmel kezdtem belőle olvasni. Legelsőbb is az tűnt szemeim elébe: Nogáll János püspök kiadása. Tovább forgatom a könyvet, egyszer csak kezemből kiesik a könyv. Kaptam utána, arra felérzettem. Akkor látom, hogy álom, lelki álom volt az egész. Gondságba estem, hogy ki lehetett az a püspök. Amint gondolkoztam, mély álomba merültem. Ekkor szép fiatal ember tiszta fehér ruhában megállott ágyam előtt és monda: Ha meg akarod tudni, hogy ki volt az a püspök, az maga volt Szent Kempis Tamás és a könyvet te Nogálltól kapod. Erre újra felébredtem és azon gondolkoztam, hogy kaphatnám én a könyvet Nogálltól, holott én nem ismerem, azt sem tudom, hogy hol lakik. Amint gondolkozók, másnap eszembe jut, hogy olvastam a könyvből, hogy Nogáll János címzetes püspök adta ki azon könyvet. Magamban elhatároztam, hogy levelet fogok neki írni. Úgy is lett, nagyon szép levelet írtam Nogáll János címzetes püspök úrnak Nagyváradra. És óh csodák csodája, már harmadnapra megérkezett egy csomag. Nyolc darab szebbnél szebb könyvek voltak benne szépen bepakolva. Én a postáról kihoztam, nagy örömmel felbontottam. Egy levél is volt benne, amit maga írt Nogáll János címzetes püspök úr. Azt olvastam elsőbb is fel. írja: Kedves fiam, néked szép könyveket küldök, hallom, hogy te szeretel imádkozni. Én egyebet nem kívánok tőled a könyvekért csak azt, hogy imádkozzál értem és foglalj naponta imáidba. Isten veled. Imádkozok is érte naponta, nem szűnök meg imádkozni érte, még élek. Sőt minden jőtevőimért imád-

kozom. Mikor a könyveket kibontottam, örömeben repdesett a szívem, örömkönnny csillogott a szemeimben. Sorról sorra megcsókoltam a könyveket. Istennek nem győztem hálát adni, hogy ennyi szép könyveket rendelt számomra. A könyvek tartalma: 1. Kempis Tamás. 2. Boldogasszony követése. 3. Szent Terézia. 4. Skupuli Lőrinc. 5. Szentség-látogatás. 6. Liliomszálak. 7. Ligóri Szent Alfonz. 8. Jézus szíve követése.²⁷ Íme itt van az Isten újjá és a Boldogságos Szűz Mária közbenjárása: Mert aki Istent szereti, a Szűz Máriát tiszteli, azt az Isten is szereti, mint jó gyermeket megáldja. Úgy legyen. Amen.

Valóságos igaz történet. Az 1870-ik évben elmentem Mária-Pócsra,²⁸ a búcsúra. Amint odaértem, a főoltár előtt térdenállva imádkoztam. Déltájon lehetett az idő, kevesen voltak a templomban. Egyszer csak jön be egy odavaló misés barát. Egy lépcsőt húzott az oltár megé, felment és a csudálatos szent kép ajtaját kinyitotta és egy úri hölgy felment, megcsókolta a csudálatos szent - képet. Ezt látva, én is felmentem és a csudálatos szentképnek lábait megcsókoltam. Mert megjegyzendő, hogy a Mária arcát nem szabad megcsókolni. És így többen felmentek egymásután. De a nép nagyon tódult be a templomba, törekedtek a csókolásra. Ezt látván a barát, becsukta a szentkép ajtaját. Így megszűnt a csókoltatás. Én azután kiadtam a búcsús népnek, hogy estefelé a katolikus kistemplom előtt kereszt búcsújárás lesz. Temérdek nép jött rakásra. Én elvégeztem vélek a kereszt búcsújárást. Azután kiadtam, hogy estére a nagy templom eleibe megyünk, a csudálatos képet, Szűz Máriát megköszöntjük. Nyolc órakor kezdjük meg az ájtatosságot azon énekkel: Máriát dicsérni hívek jöjjetek, utána az Űrangyalát elvégezzük, úgy fogunk indulni a temetőbe, a Szent Anna-kápolnához processzióval. Kiadtam a népnek, hogy aki csak teheti, mindenkinek égő gyertya legyen a kezében.

Úgy is lett. Volt 50 vagy 60 ezer lélek, mindegyiknek égő gyertya volt kezében, sőt sokan voltak, akik mindkét kezekben égő gyertyát tartottak. Este lévén, az ég vörös volt a gyertya lángjától. Én azután a csengettyűvel jelt adtam, elkezdtem «Máriát dicsérni hívek jöjjetek» azon szép éneket és azt egyszerre mondtuk. Oly nagy volt a hang, 50 vagy 60 ezer léleké, hogy az eget majd meg-hasította. Azután az Úrangyalát, imát elvégeztem.

Már indulni akartunk, akkorra ott termettek körülöttem a sok barátok, csendőrök és város emberei. Szembeálltak velem, elmondtak népcsábítónak, betyárnak, gazembernek, szóval minden rosszal illettek. Zörgött kezekben a lánc, hogy megvasalnak. Monda a csendőr, hová való vagy, felgyújtatod a várost?! Van-e bizonyítványod? Akkor én a belső felöltóm zsebéből kivettem a bizonyítványomat és kezeikbe adtam: tesbék. ők kézről-kézre adták egymásnak, amely bizonyítványt jászladányi plébános Kuklenik János és a város fobirája láttak el pecséttel. Ekkor már a búcsújárók vezetői is mind hozzám siettek, fennhangon kiabálták: Ezt az embert nem szabad bántani, ez Magyarország vezérsillaga, nekünk pedig földi anygylunk, lelkivezérünk! Ezt hallván a barátok, csendőrök engedelmeskedtek, a bizonyítványt nekem visszaadván, mondván: végezzék ájtatosságokat. Én azután csengettem, mondván: induljunk a Jézus nevében ki a temetőbe. Elkezdtem nagy hangerővel azt az éneket: Könyörülj Istenem én bűnös lelkemen.²⁹ A nép mondta utánam. A széles utcán megszorult a nép, végét hosszát nem lehetett látni. Én nem tudtam, nem vettem észre, hogy a barátok, papok, csendőrök is jönnek velünk. Kéértünk a temetőbe, én egy szép éneket elmondtam Szent Annához és imát. A nép utánam mondotta. Azután ismét egy szép halotti éneket és imát mondtam el, a megholt hívekért szépen felajánlottam és azután a csengettyűvel

jelt adtam a népnek és nagy csendesség lett. Azután elkezdtem egy szentbeszédet tartani. Óh szent Isten, micsoda nagy sírás lett, még a magam szavát sem hallottam, félbe kellett hagynom. Újra csengettem és folytattam a tanítást, de ismét nagy sírás lett, nem tudtam a sírástól folytatni. Csengettem és harmadszor is folytattam, még vége lett a szentbeszédnek.³⁰

A szentbeszéd alatt pedig egy 51 éves ember lábaimra volt borulva. Forró könnyeivel mosogatta lábaimat, mivel mezítláb voltam. Lábam alatt locsos volt a föld sok könnyeitől. Bár én többször megszólítottam, hogy keljen fel lábaimról, de nem fogadta szavam, csak mikor a szentbeszédet befejeztem, akkor állott fel. Engem megkért, engedjem meg, hogy ő hagy szóljon a néphez. Én megengedtem, mondtam neki, hogy rövid legyen a beszédje. Ekkor én csengettem, a nép elhallgatott. Akkor ez a bizonyos ember a nép felé fordult, mondta: Népek ezrei, kedves búcsújáró társaim! Tanuljatok tőlem és vigyétek haza búcsújául történetemet. Én 51 éves ember vagyok, Nagykállóban születtem és mindekkorig ott lakom. Feleségem megholt, gyermekeim nem volt és nincs. Talán én voltam az országnak legnagyobb betyárja, mert amit a két szemem meglátott, a két kezem ott nem hagyta. Eaboltam, loptam, soha rajta nem vesztettem. Nagy vagyonra tettem szert, nagy házam, sok földjeim van és sok jószágaim. De gyilkolni, vagy gyújtogatni, azt soha nem követtem el. A vagyonom megér 60 vagy 70 ezer forintot. Mától fogva lemondok róla. Felít adom a Boldogságos Szűz Mária máriapócsi templomának, a klostornak. Felít pedig a nagykállói szegényeknek osztatom szét. Ekkor feltartotta a kezét, mondván: esküszöm az egy élő Istenre és a Boldogságos Szűz Máriára, Isten minden szentéire itt előttetek. Én pedig ide Máriapócsra jövök lakni, mint szegény zarándok fogok élni.

Hátralévő napjaimat bűnbánatban töltöm. Isten engem úgy segítjen. Kedves búcsújáró társaim, most ha ez az áldottlelkű ember, Orosz István el nem jön Máriapócsra, én örökké elvesztem, elkárhoztam volna. Erre nagy sírás lett. Az ember pedig ismét lábaimhoz borult, mondván nekem: Köszönöm őrangyalom, megtérítöm kegyes jószágodat, Isten neked is fizesse meg a mennyei boldogsággal. Erre még nagyobb sírás lett a nép között. Az ember felkelt lábaimtól, én pedig csengettem. Még egy szép imát mondtam a purgatórium-szenvedő lelke kért és szép énekszóval indultunk vissza a nagytemplomba. Ott befejezván ájtatosságunkat, Jézus nevében szétoszlottunk.

Isten úgy akarta, hogy ön ne tudjam, hogy a papok, barátok, csendőrök ők is ott vannak velünk a temetőben, mert akkor nem tettem volna szentbeszédet. Csak akkor ijedtem meg, mikor hazafelé elindulunk: láttam őket közöttünk. Isten így akarta, hogy ne tudjam otléteket. De mi történt másnap reggel? Keresnek engem a barátok, meg is találtak és nagy dicséretben részesítettek. Meghívtak az ebédre is. Isten úgy akarta, ebéd után is nagyon felmagasztaltak és megdicsértek. Hála Istennek és Szűz Máriának. A megtért ember pedig hazament Nagykalióba, minden vagyonát pénzzé tette. Felit a nagy kallói szegények között elosztotta, felit pedig maga vitte el Máriapócsra, átadta a barátoknak a zárda javára, Szűz Mária tiszteletére, ő pedig ott maradt Máriapócscon. Egy kis házat bérelt és mint szegény zarándok élt, halála órájáig bűnbánatot tartott. Azután több év után elnyugodott a Jézus nevébe. Béke hamvaira. Isten úgy akarta, hogy én mentsem meg az ördög markától. Én ugyan magamnak nem tulajdonítom, mert én is bűnös ember vagyok. De az az 50-60 ezer búcsúsok imája segített rajta. Meghallgatta Isten buzgó könyörgésünket. Szűz Mária érdeme, ese-

dezése segítette rajta, hogy a mennyei boldogságot megnyerhesse. Úgy légyen, Ámen.

Az 1901-dik évben történt, hogy május 3-án éjjel lelki álmomban megjelent ágyam előtt egy fiatal ember. Monda nekem, hogy menjek vele a búcsút járni. Mondom neki, hát hová? Késztetett, hogy csak menjek. Én azután elmentem vele. Temérdek búcsús nép volt együtt és mindegyiknek vállain egy-egy nagy fakereszt volt. Egyiké kisebb, a másiké még nagyobb. Néztem, hogy ki vezeti a búcsút. Látom, hogy Krisztus Jézus közöttök viszi a nagy keresztfát. Térdre estem, de a fiatalember monda nekem, keljek fel, menjek vélek a búcsút járni. Nagyon szép éneket énekeltek, mondván: Óh üdvözlégy és áldott légy Jézus szent keresztfája, akinek ma van ünnepe, ma van szent búcsúnapja. Áldjuk Jézus keresztfáját, tiszteljük halálos ágyát, ki mennyet megnyitotta, üdvösségünk meghozta. Soha olyan szép éneklést még életemben nem hallottam. A fiatalembert megkérdeztem, hogy most miféle búcsút járnak ezek. Monda a fiatalember: ma van a szent kereszt felmagasztalása napja. Ez a temérdek nép mind holtak, azok, akik a szent kereszt hadseregében vannak. Ezek már mind boldog lelkek. Aminő keresztet viseltek a földön, olyan kereszt van vállaikon. Tartsd elmédben, hogy mindenkinek kell keresztet viselni, még él a földön, mert maga Jézus is keresztet hordozott, mégpedig ő viselte a legnagyobb keresztet. Azért van most is neki szentséges vállán a legnagyobb kereszt. Ezen szavak után mindnyájan térdreborultam Jézus előtt, én magam is térdre borultam, imádtam Jézus Krisztust. Arra felébredtem lelki álmomból. Azt a gyönyörűséget, azt a szép búcsújárást sohasem felejttem el. Az 1903-ik évben meghallottam, hogy Budapesten létezik szent kereszt hadserege társulata³¹ a ferenci barátoknál. Azonnal felmentem Budapestre és beírtam magamat a társulatba.

És terjesztője is lettem, 137 tagot írtam be. Így bizonyult be lelki álmom, látásom. Áldott legyen érte Jézus Krisztus drágalátos szent neve mindörökké amen.

Az 1903-dik évben február 28-ikán a Tiszavidéki Takarékpénztári állásomról leköszöntem, ahol 10 évig és 8 hónapig működtem. Ernyedetlen szorgalommal működtem teljes odaadással. Az intézet kérelmemre elbocsátott, 800 koronát utalványozott ki nekem, mint tiszteletdíjat egyszer s mindenkorra. 30 darab részvényem lévén a takarékbán, újra felkértek, hogy a napi biztosságot fogadjam el életfogytomig és az utána járó illetékben részesülni fogok. Ügy is lett. Ennekem kevesebb tennivalóm lett, ismét hozzáfogtam a költészethez. Szép imakönyveket, énekeket szerkesztettem. Az úri osztályban kevesen ismertek, de a köznép személyesen, sőt hírebben költeményem után nagyon ismertek, nagyrabecsültek és szerettek. Meg kell vallani, hogy csakis az én költeményeimet szerették legjobban, mert a nép nyelvén volt készítve. Áldassék Jézus szent neve érte.

Az 1903-dik évben szinte szomorúság és szerencsétlenség ért. Az öregebbik fiamnak, Orosz Jánosnak, meghalt a neje, jobb életre szenderült. Kocsmárosok lévén, kénytelen volt neki megnősülni. Szolnok-Abonyból elvett egy református özvegyasszonyt. Mikor az esküvésre Abonyba ment fiam, addig rimánkodott, hogy csak én is menjek el vele. Három kocsival mentünk. Mikor Abonyba értünk, ott a református templomban megesküdték. Dolgunkat elvégezvén, kocsira ültünk és jöttünk hazafelé Jászladányra. Mikor a háznál megállottak a kocsik, mindnyájan leugráltak örömben, én pedig mint öreg ember, 68 éves, nem tudtam oly gyorsan a kocsiról leszállni. Énrajtam egy nagy bunda lévén, felállottam, hogy majd levetem. A lovak előtt pedig nem volt senki és megindultak a kocsival én pedig fővel leestem a kocsilőcs és für-

hécre és a balszemem képemmel együtt mind összeroncsolta, úgy hogy a szemem golyója is kifordult, alsó szempilláját a fűrhec mind levágta, csupaszon maradt. Csuda volt ránézni, szemem gyükére is mind kilátszott. Jajgatásra a lakodalmas népek mind kiszaladtak, de én már magamon kívül voltam. Az unoka vóm, Nagy Endre felölelt és hazavitt saját házamhoz, nem messze volt oda és rögtön szaladtak a doktorért, Izsó Lajos úrért, hogy majd valamit csinál szememnek. De az is megijedt tőlem, nem tudott rajtam segíteni. Azonnal megparancsolta, hogy rögtön vigyenek Budapestre a klinikára. Másnap délután az ügyvéd fiam, ki szinte idehaza volt a lakodalomba, magával elvitt Budapestre, a klinikára. Szerencsésen fel is vettek, éppen volt üres hely. Igen ám, de csak két hétre operálták meg szemem, vagyis a műtétet, mikor már egészen megforrott, az iszonyú var megöregedett rajta. Addig csak kétszer mosták napjában, este és reggel. Mikor a két hét lejárt, akkor mondták, hogy holnap fognak a műtéthez, operálják meg szemem. Úgy is lett. Másnap délben fél 12 órakor vezettek be a boncolóházba. Elsőbb is a karomat megmosták, kefével megsurolták, csak úgy tüzelt és fájt. Azután befáslizták, hogy majd abból fognak levágni húst és bőrt a szemem alá, hogy majd abból fognak alsó szempillát csinálni. Azután egy karosszékbe ültettek, a sok doktor körülfogott és a nagyságos Blaskovics fődoktor úr magyarázgatta nekik mondván: A szem meg van állva, a hús hozzá van növe. A szem gyükerei mind kivel van. Így a szemet a hústól meg kell szabadítani, a szem gyükereit be kell igazgatni, a golyót betolni és mozgásba kell hozni. A szemgolyóról a szempillákat, roncsokat le kell tisztítani és úgy a karjából amennyi bőr és hús szükséges, annyit levágni. Most le kell fektetni. Ekkor Bács István doktor úr monda nékem: Orosz bácsi most már fekdjön fel az asztalra. Levetkez-

tem és felfeküdtem. Kétfelől az asztalhoz egy-egy ápolónő állt két tál tiszta vízzel. Monda nekem Rácز István doktor: Orosz bácsi tátsa el a száját. Én eltátottam. Sóhajt-sak, mondjam: egy, kettő és így tovább, ameddig bírom. Egy szűrő kanalat a szám felé tartott, üvegből csepegtett bele valami altatót. Igen ám, de csak háromszor sóhajtottam és mondtam: egy, kettő, akkorra elaludtam. Akkor a doktorok körülfogtak. Én már azt nem tudom, csak Rácз István doktor mondott el nekem mindent, mikor már jobban lettem. Hozzáfogtak a boncoláshoz. A szem és környékéről lehányták a roncsolt bőrt és húst, a szemgolyót megtisztították és gyökerével együtt betolták helyére. Ekkor monda a többi doktoroknak nagyságos Blaskovics fődoktor úr, hogy ne vágjanak a karjáról semmit, mivel nagyon tunya a bőr. A képen próbálják meg a szeme alatt jól lent felválni a bőrt és meg kell nyüzni, egyet kell rajta fordítani, az alsó végít kell a szem két végéhez varrni, a szem alatt végignyujtani a felső részit a bőrnek és addig kell húzni, még a sebet be nem takarja. Úgy is lett. Szépen eligazították, odavarrogatták. Midőn véle készen voltak, bekötözték. Egy egész óráig tartott a műtét. Akkor három doktor felvett engem az asztalról és bevittek a betegágyba, lefektettek. A két doktor mellém ült az ágy szélire, egyik egyik felől, a másik másik felől és hol az egyik, hol a másik mindég mozgattak és beszélgettek hozzám. Többször mondogta Eácз István doktor úr: Orosz bácsi, hát hogy is volt a lakodalom? Én már mind hallottam a beszédje-
ket, de nem szólhattam. Egyszercsak nagyot sóhajtok; és mondám: jaj de fáj! Erre nagy örömmel a két doktor felugrottak mellőlem, mondják: Hála Istennek, nincs baj! Én azután egészen észrejttem, nem győztem mon-dani: jaj Istenem, de fáj! Két óra hosszáig tartott a nagy fájdalom, azután mindég szűnt. De a kezemet nem

oldották ki, az is nagyon fájt. Azt őrzöttem legjobban, hogy meg ne üssem. Pedig nem vágtak ki belőle, csak azért fájt, hogy nagyon meg volt szorongatva. Harmadnapra már felbontották a szememen lévő kötést és nagyon szépen sikerült a műtét. Ismét bekötözték és akkor a karomat feloldották, levették róla a fáslit. Mondtam a doktoroknak, hogy én a karomat dédelgettem, őrzöttem jobban, hogy meg ne üssem. Bezzeg volt nagy nevetés rajtam, azt hittem, hogy abból vágtak. Harmadnapra ismét kibontották a kötést, de már akkor a szem egyik vége az orrom felé lefittyent és újra kellett operálni. Az asztalra fektettek, de már akkor nem altattak el. Bizony fájdalmas volt, midőn varrták csak úgy sziszoglam, mikor a tüvel öltögettek bele. Ismét harmadnapra kibontották. Már akkor nagyon szépen gyógyult. A cérnákat kiszaggatták belőle és akkor már csak keresztkötetést adtak. Egész egy hónapot töltöttem a klinikában. Azután hazabocsájtottak. 65 koronát kellett volna fizetni, de szegénységi bizonyítványom volt. Így semmit sem fizettem. Gyönyörűn, szépen meggyógyult, csak kicsit látszik rajta, hogy operálva volt. Egyéb, hogy gyenge, sokszor könnyedzik. Csakúgy látok vele, mint a másik szememmel. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Az 1904-dik évben ismét január havában nagy csapás és szerencsétlenség ért, mert fiam, Orosz János kocsmáros, Szolnok-Abonyból rosszul házasodott, vagyis nősült. Három hónap alatt az asszony tönkretette, elpusztította fiam minden vagyonát. Azzal itt hagyta. 4750 korona szakadt a nyakamba, ki nem bújhattam alóla, mert kezeskedtem fiamért. 30 darab részvényem volt a takarékbán, azt a takaréknak lefoglalta az adósságba. Még azonfelül felmaradt 350 korona, azt pedig saját házamra táblázták be. Nagy volt a bánatom, hogy mit csináljak. De azért nem estem kétségbe, ámbár sokat gondolkoztam éjjel-nappal, hogy

a takaréék öreg napjaimra valót lefoglalta. Néha még kesergettem is, de meggyőztem a kísértetet és mivel jó tűrő valék, Szent Jób példáját követtem. Én is mint Szent Jób mondtam: az Úr adta, az Úr elvette, legyen szent neve áldott érte. Attól fogva nem is volt semmi örömem. Legjobb szerettem odahaza magányosan lenni. Imádkozgattam, mindennap az Isten házába, a templomba menni, szentmisét hallgatni, mivel a templom a házam ellenében van, csak az utcán kell átmenni. Ebben telt minden örömem és gyönyörűségem. De mégsem feledhettem el, hogy a takaréék 80 darab részvényeimet lefoglalta. Éjjel-nappal gondolkoztam, hogy szabadulnék meg az adósságtól, hogy tudnék az alól kibújni. Fiamnak volt egy háza. Az ő és boldogult első nejének a kettőjük nevéen szerepelt. Egy leányok volt és van, a háznak felére az tartott számot. Én kértem mint onokámat, hogy mondjon le az apja javára, adjuk el és fizessük ki az adósságot. Az nem mondott le, így a házat nem vette meg senki. Én azután azon unokámmal egyezségre léptem. 320 koronában állapodott meg. Én azonnal megadtam neki a 320 koronát. Lemondott a házról, keze keresztvonását adta a járásbíró előtt. Azután én eladtam a házat, az árát kezemhez vettem 1100 koronát. Magamnak volt betétem a takaréékban, kivettem, az adósságot, 4750 koronát lefizettem, házamat is kitábláztattam. így 30 darab részvényem ismét a kezembe jött, hála Istennek és Szűz Máriának.

Az 1905-ik évben újra nagy csapás ért, mert a második nőm sorvadásba esvén, 8 évig kelt, feküdt, végre az ágyba esett. Ezalatt a három év alatt magamnak kellett mindent végezni, sőt a beteget is nekem kellett ápolni. Senkit nem hagyott hozzányúlani. Így tudnivaló, hogy nagyon sok dolgom volt egymagamnak, de én azért senkinek nem panaszkodtam, békével, örömmel tűrtem, dolgoztam,

amit a beteg nőm parancsolt, szívesen megtettem neki, minden kívánságát beteljesítettem. Amit parancsolt, azt főztem, vagy sütöttem neki, de csak a szeme kívánta. Már mikor készen volt az éték, nem tudott belőle enni, csak kesergett, mert félt meghalni. Óh hányszor megcsókolta a kezemet, hogy olyan kegyesen bántam vele, hányszor mondotta: jaj meghalok! — én meg vigasztaltam és mondtam neki: ne félj nem halsz meg, én látom, jobban leszel. Akkor mindég sírvafakadt és megölelt. Most látta és érezte, hogy nincs elébbvaló a jó hitvestársnál, betegségében nyíltak meg szemei, hogy nem úgy van, ahogy ő eddig gondolta, hogy tán hozzá való szeretetem hideg volt. Most látta, hogy nem képmutató, hanem igazi forró szeretetem volt hozzá. Azért sírt és sokat megcsókolt. Ha láttam, hogy kint jó üdő volt, az ágyból felvettem az ölembe és kivittem a friss levegőre. Ha kint megunt, ismét felöleltem és bevittem az ágyába, lefektettem. Július 30-án elérkezett a halál órája. Én ott álltam előtte, mert láttam a szája mozgásáról és a homályos szemiről, hogy csak ott legyenek, mást ne eresszek hozzá. Én törölgettem a száját és a verejtékét, én fogtam le a szemét is. Szépen kiadta lelkét teremtő Istenének. Szép pompával, úgy mint az első nőmet, eltakarítottam. A fejéhez nem kökeresztet, hanem szép nagy fakeresztet készíttettem, mert az volt neki a kívánsága, ő maga mondotta, hogy az Úr Jézusnak is fakeresztje volt, neki is azt csináltassak. Gyermekei nem lévén, egy férfi testvére volt, Lázár Károly. A nénje lehalálózása után 200 koronát adtam neki, 200 koronával pedig nekem tartozott. Az ő fiára, Lázár Lajosra pedig 220 koronát áldoztam. A szolnoki gimnáziumba jártam, így összesen 620 koronát adtam nekik és Lázár Károly lemondott a megboldogult nénje, Lázár Anna hozományáról. Így amit hozzám hozott, visszaadtam nekik, így örökösen jó vi-

szonyban éltem testvére és családjával együtt. Hála Istennek és Szűz Máriának. A nőm halála után ismét magam szerettem lakni. Írtam, olvastam, vagy imádkoztam, rózsafüzéreket végeztem és az ételeket magam főztem vagy készítettem magamnak. A szent társulatokat is magam vezettem. Én voltam pénztárosa vagy 7, azaz hét társulatnak, ámbar én egyiket, vagy másik társulatot le akartam tenni, másnak általadni, de nem engedték, mivel nagyon szerettek, mert én pontosan és tisztán kezeltem. Így csak maradt a kezelésem alatt, még bírom, addig viselem. Jézus segéljen engem, adjon erőt és egészséget, úgy legyen. Amen.

Az 1906-dik évben nagy bánat és szomorúság ért. A szent kereszt hadseregének okleveles terjesztője voltam. 187 tagot gyűjtöttem a társulatnak. Eészletenkint, amint a tagok beállottak, mindég elküldöttem a neveket pénzzel együtt, összesen 178 korona 10 fillért. Voltak olyan tagok is, akik egy pár fillérrel többet adtak. Én azt is elküldöttem. Az 13 korona és 4 fillért tett ki. Így összesen 191 korona 14 fillért tett ki. Azt az összeget hol magam, hol postán elküldöttem Budára, a Szent Ferenc rendi főtisztelendő gvárdián úrnak. És mi történt? A sátány, a pokolbéli ördög, aki a Paradicsomban az első szüleinket megcsalta, sőt magát Jézus Krisztust is megkísértette, egy földi szolgáját az a gonosz sátány felbérelt, hogy én reám, Orosz Istványa, mondjon el minden hazugságokat, rágalmakat. Vegye el a becsületemet, adja át a nép rágalmnyelvének. Úgy is lett. Az a gonosz lélek azt hazudta mindenkinek, hogy én a szent kereszt hadseregébe összeszedem a sok pénzt és magam költöm el. Az a gonosz lélek nem restellett, nem szégyellett Budára fölmenni. Az mostani igazgatójának ott Budán elárult, az a főúr meg hitt neki. Az pedig az újságba kitétetett engem a legcsúnyábban, hogy én egy nagy csaló ember vagyok,

ne higyenek nekem, se ne adjanak egy fillért sem. Mikor én ezt meghallottam és az újságból is olvastam, oly nagy bánatba merültem, azt gondoltam, hogy megzavarodik az elmém. Sírtam és Pászthy Gyula főúrhoz bementem, de az előtt is csak sírtam. Midőn elmondottam neki a gyalázatos rágalmat, az elkezdett vigasztalni, mondván, hogy ne búsuljak, hiszen én láttam a bizonyítványt a szelvényeket, hogy mit küldött el. Szóljanak nekem, majd megmondom én. Azután monda nekem: Van-e még magánál abból a felvételi kiskönyvekből? Ha van, dobja oda nekik, én tudom, hogy nincsen itt semmi baj. Ügy is volt. Ami még nálam volt irományok, én mind elküldöttem a főtisztelendő igazgató úrnak. De azért nagyon fájt a szívem, mai napig is fáj. Annyi fáradtságom és jóságomért ezt kellett kapnom, ez lett érte a köszönet, hogy kitétek a rágalom nyelvének. A főúr, Pászthy Gyula plébános úrnak mondtam, hogy soha el nem felejthetem, pedig esküszöm az élő Istenre, a Boldogságos Szűz Máriára és Isten minden szentire, hogy a 191 korona 14 fillért hiány nélkül elküldöttem. Egyebet nem kívánok én annak a gonosz embernek, aki becsületemben gázolt, csak azt, hogy Isten ujja pecsételje meg. Most engem csak az vigasztal, amit Jézus mondott: Aki utánam akar jönni, vegye fel a keresztyét és kövessen engem. De aki engem követ, sokat kell annak szenvedni, mert én is szenvedtem. És nem elébb való a szolga az uránál. Imádunk téged Krisztus Jézus, mert a te szent kereszted által váltottad meg a világot.

Az 1907-dik évben nagy beteg lettem, két hónapig feküdtem az ágyban. Nagyságos Izsó Lajos doktor úr járt hozzám. Azután jobban lettem, jöhettem-mehettem, de a fejszédülésem nem múlt el, az megmaradt halálóráig. Mindég olyan voltam, mint aki szeszes itallal belakik. Akkor rágondoltam magam, hogy ami pénzecs-

kém van, a 3 családjaim — 2 fiú, egy leány — között felosztom, megegyeztetem őket. A takarékbán aki volt 30 részvényem, azt is eladtam és felosztottam közöttök, amint megegyeztek. Az öregebb fiamnak adtam még 1160 koronát, mert már egyszer-másszor kapott 10050 koronát. Így ő kapott összesen 11210 koronát, szóval tizenegy ezerkétszázötvenkoronát. Kati leányomnak adtam 3000 koronát, háromezer koronát, mert már ő is kapott egyszer-másszor 7000 koronát. Így összesen ő is kapott 10000 koronát, A kisebbik fiam — István, az ügyvéd — taníttatása került 17155 koronába. De az egyezségben neki maradt meg a ház, oly feltétel alatt, hogy amíg én élek és fel bírom magam tartani, a ház mindég az én nevem alatt áll. Ha elnyomorodnék, beteg lennék, ő fog élelmezésemről gondolkozni és azután íródik a nevére a ház és ha adósság lenne a házon, azt ő fogja viselni. Azonban ha másik gyermekem, vagy leányom viselné gondomat, a házibutorok azé fognak lenni; aki megér egy 400, azaz négyszáz koronát. Így egyeztek meg egymás között, hála Istennek és Szűz Máriának.

Az 1908-dik év április 12-én betöltöttem a 70 évet és még akkor is 7 szent társulatnak voltam előljárója és pénztárosa. Egészségemre fordultam, a legpontosabban végeztem teendőimet. Nem kellett nekem semmi segítség, magam süttem, főztem magamnak és minden dolgaimat pontosan elvégeztem. De a búcsúkra már nem mehettem, egy-pár szent helyet ha meglátogattam. A szavam még akkor is megvolt. Az éneklésemet örömmel hallgatták és a legszebb énekeket szerkesztettem. Sőt rendes voltam mindenben. Már 8 vagy 9 órakor már mindég lenyugodtam és reggelenként csak 5 órakor keltem fel. A nyugalmat nagyon szerettem, mert egész nap mindég munkálkodtam a kertemben, vagy a társulatok ügyében. Ezekben találtam minden örömet. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Szinte az 1908-dik évben szeptember havában Jászladányban a sertésekbe beleesett a dögvész. Egy kedves jó barátomnak két darab sertés hizója volt és megdöglött, vagyis elpusztult. Nejevel együtt úgy sírtak, mint a gyermek. Mivel nagyon szegények voltak, csak Isten tudja, hogy tartották. Magokkal voltak egy koszon, sőt még sokszor a magok szájából valót is odaadták nekik. Hogyha meghízna, az egyiket eladják, szükségeket fedezik belőle. A másik apránként elég lesz nekik, zsiradékjuk is lesz belőle. És vége, oda lett minden reménységek. Aki látta őket sírni, mind megsánta. Szinte a szomszédjukban is volt egy pár családnak 3 darab sertése. Azok is megbetegedvén, egy elesett közülök. Én tehát mondtam nekik, hogy imádkozzanak a Szent Vendel tiszteletére.³² Azok mondják: hát mit imádkozzunk? Én azután megtanítottam őket a Szent Vendel olvasójára és ők azonnal elvégezték. A sertéseik napról-napra javultak, már harmadnapra nem lett semmi bajok, egészségesek lettek. Én tehát látván a csudát, elhatároztam, hogy a Szent Vendel tiszteletére egy szép könyvet készítek. De még gyorsan beküldöttem a nyomdába és rögtön kinyomták. Tehát csakugyan van orvosság a dögvész ellen. Van igen, de csak egy doktora van, aki segít a bajon. Ez a doktor Szent Vendel kon fész - szór, akinek nagy érdemeiért és esedezéséért Isten megtalmozza jószágainkat a dögvésztől. Tehát ezt a doktort kell nekünk felkeresni, Szent Vendelt. Ehhez kell nekünk folyamodnunk. Összetett kézzel ehhez kell fordulnunk, ötet kell alázatosan kérnünk, mert Isten az ő kérését meghallgatja és az ő érdemeiért sertéseinket a dögvésztől megtalmozza. Más doktor nincs a föld kerekiségén, aki tudna rajtunk segíteni. Napjában mondd el csak egyszer is: Óh Szent Vendel konfesszor, légy jószágunknak megvédője és közbenjárónk Jézus Krisztusnál, amen. Ha pedig érkezel, mondd el az olvasóját, mely csak 3 tizedből áll. Ez

a kis olvasó Dicsőség és Miatyánk, 33 Üdvözet, mely eképpen szól. Az üdvözet: Üdvözlégy Szent Vendel konfessor, Krisztus Jézusnak kedves hív szolgálója. Áldott vagy te mennyen és földön és áldott az Úr Jézus Krisztus, aki a te buzgó imádságod, könyörgésedre itt a földi létedben az oktalan állatokat minden véstől megoltalmazta. Felelet: Óh dicsőséges Szent Vendel, kegyes pártfogónk és szószólónk, imádkozzál érettünk az Úr Jézusnál most és halálunk óráján, amen.

Az 1909-dik évben mindenképpen azon voltam, hogy több társulati pénztárosi állásomról leköszönök. A gyűlést meg is tartottuk, de nem fogadták el a lemondásom. Azt mondták, hogy jó kézben van, majd ha meghalok, akkor adják másnak. Sőt nem vállalkozott rá senki, sőt még újra egy pénztárosági állással megtoldották. Ez a katolikus népszövetség³³ társulata. Nem került olyan ember, aki felvállalta volna. Ez ismét a nyakamba szakadt, vagyis addig beszéltek, még fel nem vállaltam. Igen, azért nem vállalkozott reá senki, mert nem jár utána semmi fizetés a kezelőnek. De ha azt keressük, egy társulatnál sincs semmi fizetése a kezelő vagy pénztárnoknak, csak Isten nevében kezeli, pedig szinte sok dolog van ám ezekkel a társulatokkal. Kivéve csak a Temetkezési Egyletnél van fizetés, onnat nekem minden halott után 6 koronám jár. De azért minden társulatot a legpontosabban vezetem és tisztán kezelem. Szemem előtt tartom, hogy a jó Isten majd megfizet érte. Azért a legnagyobb gyönyörűségem telik benne. Emmellett mikor csak érkezek, mindég a legszebb éneket és imakönyveket készítek. Most is a Szent Család kis könyvecskéjét készítettem el a buzgó hívek vigasztalására. Az ilyenekben telik nekem minden örömem, dicsértessek a Jézus és Mária szent neve mindörökké. Amen.

Az 1910-dik évben március havának 16-án este 8 órakor nem érzettem semmi fájdalmat tagjaimban. Mindég

magam szoktam hálni, cselédet nem tartottam sohase, mert magam minden teendőt elvégeztem. Midőn 9 óra elmúlt, a gyomromban nagy fájdalmat éreztem. A gyomromat magamnak elkezdtem kenegetni, de a fájdalom nem szűnván, sőt az egész belsőrzsemet összehúzta a görcs. Azután lábamba is beleállt a görcs. Egyedül lévén, most mit csináljak? Senki nincs, aki rajtam segítene. Oly nagy mértékben volt a fájdalom, hogy elkezdtem jajgatni. Házamnál mindig szokott korela-csepp lenni, de most éppen a fogytán volt. Öt vagy hat csepp volt az üvegben. Az ágyról lemásztam, négykézláb nagynehezen bejutottam a másik szobába, mert ott volt az üveg. Azt, aki benne volt, cukorra csepegtettem, és amint bevettem, bementem az ágyamra. Nagynehezen felmásztam, de még azután kezdődött a legnagyobb baj, elkezdtem ökrödni, alól felül ment tőlem, egész reggelig kínozott. Most már bizonyos voltam benne, hogy nem bírom ki, bele kell halnom. Hajnal felé egy cseppet elszenderedtem. Arra érzetem fel, hogy az asztalra nagyot csaptak. Egy hang mpndá: most nem halsz meg. Erre felemeltem szemeim, hogy kit látok. De senkit nem láttam. Ismét monda: mondjál el 7 Dicsőséget a Krisztus Jézus kinszenvedésére, hétszer kiöntött piros szent vére hullásáért. Ismét felvettem a szemem, de nem láttam senkit. Erre egy kicsit jobban érezvén magam, lemásztam az ágyról és a konyhaajtót kinyittem, hogy hátha jön valaki és segítségemre lesz. Ügy is lett. Egy bejáró koldusember hamarosan jött. Hallja, hogy a házban jajgatok, bejött hozzám, kérdi, hogy mi a bajom. Jaj, nagy bajom van, rögtön szaladj János fiamékhoz, hogy azonnal jöjjenek a feleségével együtt. Azonnal jöttek, magokkal hoztak gyomorerősítőt. Két kis pohárral bevettem belőle. Egy kicsit szűnt. Fiam János aztán szaladt a patikába, hozott korela-cseppet. Tíz cseppet csepegtettek cukorra és bevettem. Letakartak jó meleg dunnával.

Elaludtam. Mikor már feléreztem, nem éreztem semmi fájdalmat. Azután visszagondoltam arra a hangra, amit hallottam, hogy a Krisztus Jézus keserves kínszenvedése és hétszer kiöntött szent vére hullásáért mondjak el hét Dicsőséget. Úgy is lett, elmondtam. De attólfogva mindennap elmondom. Azóta nem is voltam beteg, hála Istennek és Szűz Máriának.

Az 1911-dik évben január 26-án történt 7—8 óta tájban, hogy ott a házamnál közellévő kocsmában a legények összevesztek és egymást késelték. Arra én nem adtam semmit, de borzasztóbb volt azt a nagy káromkodást hallani, akivel Istent, Máriát, szentséget káromolták. A hajam szálai mind az égnek állott ennek a rút káromkodásnak hallatára. És ez így van már országszerte mindenütt. Ezen nem segít senki, hogy ezt a rút káromkodást megtiltanák, vagy megakadályoznák. De ha az nép egymás becsületében gázol, már mindjárt szaladnak az ügyvédhez és megbüntetik őket. A jó Istennek pedig nincs ügyvédje, nincs pártfogója, tűr és szenved, őtet bátran káromolják. De csak várjanak azok a gonosz káromkodók, majd utóíeri még őket az Isten ujja. Én ezen látásra, hallásra úgy elborzadtam, hogy elkezdtem sírni. Tehát elhatároztam, hogy amennyire csak bírom és tehetem, védője leszek a jó Isten szent nevének. Fel fogom állítani az Isten szent nevének védő társulatát a rút káromkodás ellen. Én tehát rögtön hozzá is fogtam és csuda követte.

1911-dik év augusztus 15-én éjjel 11 órakor a nagy harang megszólalt. Az ágyamban feküdtem, felébredtem. Hirtelen azt gondoltam, hogy tűz van, félreverik a harangot. Tovább hallgatóztam és hallom, hogy rendesen szól a harang. Újra hallgatóztam, hogy nem hallok-e valami zajt. Ezalatt harangoztak másodikat. Gondságba merültem, hogy miféle mise lesz most. Azonnal felkeltem ágyamból, gyertyát gyújtottam, felöltöztem. Mikorra felöltöz-

ködtem, beharangoztak. Odamentem a templomajtóhoz, hogy majd bemegyek. Nem látok senkit. A templomban pedig nagy világosság volt, az orgona pedig nagy ünnepelesen szólt. Újra nyitnám a templomajtót, de be van zárva. Minden ajtót megpróbáltam, de mind be volt zárva. Hallom, hogy az ének megzendül, nagy hatalmasan éneklük:

Örülj, vigadj tisztaságban megvirágzott anyaság,
 Angyali ártatlanságban tündöklő menyasszonyság,
 Mária, Mária, egek királynéja, bűnösök szöszólója!

Ezt hallván, szívem s lelkem örvendezett. Mindenáron be akartam a templomba menni. Kénytelen voltam a templom ajtóját az öklömmel verni. Egyszer csak megnyílik az ajtó, egy éltes ember — olvasó a kezében — kijött, mondván nekem, hogy mit akarok. Mondom neki, hogy szeretnék bemenni a templomba. Monda nekem: édes fiam, most ide nem szabad bejönni, mert mi mind a túlvilágiak, megholtak vagyunk itt. Ma van Szuzanyánk, Mária mennybemenetele napja. Minden évben ezen a napon éjfélkor szentmisét szoktunk hallgatni.³⁴ A szentmise után elmegyünk, ki-ki a rendeltetése helyére. Annyit mégis megengedek néked fiam, hogy kinyitom a templomajtót és benézhesz. De belépni nem szabad. Kinyitotta a templomajtót az éltes ember. Én benéztem. Zsúfolásig volt a templom. Monda nekem az éltes ember: fiam, láttad a sok lelkeket? — Igenis, láttam. — Ösmertél-e meg közülök valakit? — Én nem ismertem. Monda az öreg ember: szerencsés vagy, édes fiam, hogy senkit meg nem ösmertől. Bátorságban lehetsz, hogy a félelem téged nem fog bántani, nem történik semmi bajod. Látod édes fiam, ez a temérdek lelkék mind itt e földön szenvednek, itt kínlódnak a purgatórium tüzében. És nagyobb része mind az iszonyú káromkodás és Isten szent neve megbántásáért. Látod kedves fiam, én is már 200 évnél több, mióta szen-

vedek, mert én is nagy káromkodó ember voltam. Ámbár az Istent nagyon szerettem, de kevélységből sokat megbántottam Isten szent nevét. A káromkodás a legnagyobb utálatos bűn. Ezért kell a legtöbbit szenvedni a lelkeknek. Minden bűn könnyebben megbocsájtatik, de a káromkodás bűne a legnehezebben bocsájtatik meg. Kedves fiam, most téged az Isten küldött ide, hogy amit felvállaltál, hogy védője leszel az ő szentséges szent nevének a rút káromkodás ellen, el ne mulasszad. Terjeszd, hirdesd édes fiam, hogy ne káromkodjanak, ne bántsák Isten szent nevét, hiszen azt az ördög találta fel, Lucifer, mikor menyországból a kevély angyalok lehányattak. Azután pedig Kórédátháy Abison.³⁵ Három sátorával 14,700-zad magával elevenen elnyelte őket a föld, tüzes eső által veszték el. Tehát a káromkodás égbekiáltó nagy bűn. Én mondtam az öreg embernek, hogy szabad lesz-e énnekem ezen látásomat kinyomatni, vagy terjeszteni. Igenis, édes fiam, ezt meg kell tenned. Most pedig menj haza a Jézus szent nevében.

Én hazajöttem és ismét az ágyba feküdtem, de nem bírtam elaludni, pedig egy csöppet sem féltem. Elővettem az olvasómat, elvégeztem a holtak olvasóját kétféleképpen. Azután elvégeztem a purgatóriumbeli lelkek olvasóját és több imákat a megholt hívekért. Akkorra szépen megvirradt. Elmentem a szentmisére, hálát adtam a jó Istennek, hogy ezt is megmutatta nékem. Dicsértessék érte az Úr Jézus Krisztus szent neve és a boldogságos Szűz Mária szent neve mindörökké, amen.

Az 1878-dik évben történt május 5-én. Éjjel lelki látásom lévén, egy szép sugár nő szépen felöltözve megállott ágyam előtt. Monda nekem: fiam, eljössz-e a búcsúra? Hová menjek? — én mondtam neki. Az asszony monda: Kiskunfélegyháza ferencszállási pusztába.³⁶ Én nem is tudom, az hol van, miféle búcsú lehet ott. Monda az asz-

szony: Szent kutat fedeztek fel, már a kápolna is készül, akit már előre is nagy csuda követett. Mert a szent kút a lapályon van, mellette pedig elnyúlik egy nagy hosszú part. Azon a parton szemelték ki a kápolnának való helyet. Óh de mi történt? Mikor a fundamentumát kezdték ásni, a munkások belesülyedtek a nagy mélységbe. Nagy bámulva nézik ott a sok apró és nagyobb keresztet rakáson és egy szép nagy kereszt, rajta gyönyörű Jézus feszülete. Egy szép nagy oltárt miséhez való felszerelésekkel. Temérdek csont egyrakáson. Hogy melyik században volt ott templom, azt nem lehet tudni. A keresztet s csontokat összeszedték és az ékszereket. Elsőbb is kriptát készítettek és abban helyezték el, úgy a tetejére a szép kápolnát. Ami nagy kereszt feszülettel volt a föld alatt, azt felállították a kápolna eleibe. Ezeket nekem a nő mind elmondotta és beteljesedett. Ismét monda nekem a nő: A felszentelésen, mikor a kutat, kápolnát szentelik, neked ott kell lenned. Én mondtam neki: szeretnék is én ott lenni, de én azt hogy tudjam meg? Mondta a nő, majd Kecskemétről fogok levelet kapni. De előre is mondom, meg ne ijedj, mert reád veszedelem támad, körülfognak és elzárással fenyegetnek. Ismét mondom, hogy meg ne ijedj, mert azután a te otléted a kápolnának és szent kútnak dicsőségére, magasztalására válik. Mert te fogod fényessé tenni az egész búcsúhelyet, búcsújárását. Népek ezrei örvendeznek a te otlétednek. Erre a nő eltűnt.

Én pedig lelki álmomból felébredtem és nem láttam semmit. A kedves nőm mellettem feküdt és őt felköltöttem, elmondtam neki, hogy mit láttam lelki álmomban. És attólfogva mindég figyelemmel kísértem a látásom. Az idő haladt, egyszercsak pünkösöd előtt való héten kapok egy levelet. Felbontom, olvasom: Kecskemét. Kedves sógorom, a kiskunfélegyházi ferencszállási pusztában pünkösdre szentelik fel a kápolnát és szent kutat. Okvet-

lenül várom, én Lázár János sógora. Ide Kecskemétre jöjjön, együtt, én és feleségem magával hárman megyünk el. Úgy is volt. Én elmentem Kecskemétre, odaértem és hárommal vonaton elmentünk.

Mikor odaértünk a ferencszállási pusztába, elsőben is a szent kutat látogattuk meg, azután mentünk a kápolnába. Szépen imádkoztam, énekeltem, de már a sok nép megismert, nagy örömmel fogadtak. Én pedig kiadtam a népnek, hogy estére nagy búcsút járunk gyertyavilággal. A szent kúthoz lemegyünk, azután vissza a kápolnához. A Szűz Mária hét örömiről való szent rózsafüzért elvégezzük, de aki csak teheti, mindenkinek égő gyertya legyen a kezében, mert azzal járjuk a búcsút a legnagyobb pompával. Úgy is lett. Mikor beesteledett, már a népnek sok ezrei ott vártak. Én mikor odamentem a csengettyűvel jelt adtam, bebocsátottak közéjük. De az ég piros volt az égő gyertya lángjától. Én azután elkezdtem egy szép éneket, a nép mondotta utánam. Azután az Úrangyalát elvégeztem.

Már éppen indultunk a búcsújárásra, akkorra ott termett a polgármester a sok csendőrök és rendőrökkel. Engem azonnal körülfoztak, hogy megvasalnak. A polgármester nekem fordult, monda: Honnat jöttél ide te népcsábító, nóbolondító, betyár, akasztófáraláló, szóval minden rossznak elmondott. Elkezdett engem rángatni, monda: Van-e leveled, bizonyítványod, mutasd meg, hogy lássuk. Én a belső felöltöm zsebéből kivettem a levelet, amely így kezdődött: Bizonyítvány. Jászladányi hívem, Orosz István, több ájtatos társulatoknak okleveles terjesztője, ismerem. Jámboreségének, isteni félelmének és egyéb keresztény erényeknek annyi jelét adta már, hogy méltó a legnagyobb dicsőre. Az ő lelkes példája olyan, mint a gyertyatartóban égő gyertya. Nemcsak a kicsinyeket, de az éltesebbeket is buzdítja az istenes életre. Hitelesen bizo-

nyítom Jászladány, 1878-ik év, május 5-dik. Hornyák Endre plébános. Átadtam a polgármester úrnak a bizonyítványt. Olvasta és rámtekintett, meg olvasta. Azután a csendőröknek adta át. Azok is elolvasták. De már akkorra sok búcsús előjárók odajöttek és kiabáltak: Ez az ember a búcsúsok fényes csillaga, ezt nem szabad elfogni vagy bántani. A polgármester látván, hogy igaz ember vagyok, a bizonyítványt nekem átnyújtotta, de már akkor szelíden monda nekem: Itt van a bizonyítványa, végezze barátom ájtatosságát a néppel amint tetszik. Én megköszöntem a szívességét, azonnal csengettem a csengetyűmmel. Elkezdtem a szép éneket, indultunk a búcsút járni. Lehetett a nép 60 vagy 70 ezer lélek, mert azon a pusztán amennyire csak belátott az ember, tömve volt a hely, csak úgy törte a nép egymást. Lementünk a szent kúthoz, ott egy szép beszédet tartottam, sírt az a temérdek nép. Azután egy szép éneket elmondottam és egy szép imát. Azután szép énekszóval mentünk a kápolna eleibe, ott elvégeztem a Mária hét örömiről való olvasót. De a sok gyertya lángjától vörös volt az ég, mint a tűz. Éjfél után 2 órára lett vége az ájtatosságnak. Azután egy kicsit lepihentem, de már 5 órakor megint megkezdtem az ájtatosságot. Elmondottam a néppel a Szentháromság olvasóját, éneket és imádságot. Azután megkezdődtek a szent misék és azokat meghallgattuk. Azután következett a kápolna, szent kút fölszentelés, prédikálás és a nagy búcsújárás, még egy nagy szentmise. Annak végeztével a temérdek községek előjárói búcsúztak, a népeikkel egymásután elmentek. Már délutánra nagyon kevesen maradtak. Következett a litánia. Én, sógorom és neje, három meghallgattuk a litániát. A litánia után ön elkezdtem egy búcsúzó éneket és imát. Egy kevesen voltak még ott és azok nagy zokogásba, sírásba törtek ki. Felkeltem a térdeplétsbol, indultam a sógor és sógorasszonyommal. Azon

népek pedig kezeim csókolták, kik még ott voltak. De mit látok, a polgármester urat kedves nejevel. Azok is nekem a kezeiket nyújtották és bocsánatot kértek és neje egy öt forintot nyomott a kezembe. Megköszöntem, szívem, lelkem repdesett örömeiben. A polgármester pedig oda kiáltott az egyházfinak, hogy kezdjék rá a harangot és még a pusztából ki nem érek sógor és sógornémmal, addig el ne hagyják. Úgy is lett. A polgármester és a kedves neje odáig elkísértettek. Ott egymástól szépen elbúcsúztunk. Íme, beteljesedett, amit lelki látásban láttam és hallottam a nekem megjelenő nőtől. De hát ki lehetett az a szép nő? Nem lehetett más, mint angyal, vagy maga a Boldogságos szép Szűz Mária. Azt akarta, hogy azon temérdek népet buzdítsam az ájtatosságra és az ő legnagyobb tiszteletére. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Történt 1872-dik évben, április hó utolsó napjaiban, hogy elhatároztam: körutat teszek és ahol csak utániban kegy-, szent helyeket találok, mind meglátogatom. Úgy is történt. Csatlakozott hozzám 5 nő és így elindultunk a Jézus nevében. Egy hétig mentünk, egy hétig jöttünk. 130 város és községeken mentünk keresztül, a pusztákat nem számítva bele és ezen utazásomat is nagy csuda követte. Máriabesnyő volt az első szenthelylátogatás, második Buda, a szent Krisztina város csudálatos Szűz Mária képe, harmadik Szent István keze, negyedik budakeszi Szűz Mária, ötödik hidegkúti Szűz Mária, hatodik solymári szent hely, hetedik Esztergomb szent hely, nyolcadik Szentkereszt szent hely, kilencedik Komárom. Onnat mentünk a Kővecses majorba. Éppen dél következett.

Amint a majorba beértünk, hogy ott megpihenjünk és kenyerezzünk, engem meglátott és megismert egy 50 éves asszony, akinek a száját az íz ette. Már csak a fogai ültek ki a száján. Alól, felül a száján már nem volt hús, csak vas-tag fekélyek voltak. Örömeiben, hogy megismert, nekem

jött, nagy sírás között összevissza csókolt, számat és arcomat. De én is visszacsókoltam, nem undorodtam tőle. Monda az asszony: nem bánom már, ha mindjárt meghalok is, csakhogy még egyszer megláthattam. Többször láttam már a búcsúkon, soha el nem felejtettem, amit tőle hallottam. Azután az asszony hozzáfogott a főzéshez. Levest, túrós-tejfeles tésztát készített mind a hatunk számára. A szegény asszony feltálat az asztra és monda mindnyájunknak, hogy ebédeljünk. Mi történt: egy asszony se fogadta el, akárhogy rimánkodott nekik. Sírva monda nekik: Édeseim, én nem a számmal, hanem a kezemmel készítettem. De nem ért semmit, nem ettek belőle. Én magam ültem az asztrához és jól ettem levest, meg a túrós-tejfeles tésztából is nagyon jóllaktam. Megköszöntem szívességét az asszonynak, azzal útrakeltünk. A szegény asszony elkisértett bennünket egy darabon. Összekulcsolt kézzel kért engem, hogy imádkozzak érte minden szent helyen. Én meg is Ígértem és teljesítettem, minden szent helyen imádkoztam, hogy Isten vigasztalja meg, gyógyítsa meg a száját. A Boldogságos Szűz Máriát is kértem, hogy esedezzen érte Jézus szent Piánál meggyógyulásáért. Jött a válás órája. A szegény asszony újra megölelt, Összevissza csókolt. Én is őt visszacsókoltam. A többi asszonyok még csak kezet se fogtak vele. Annyira szívére vette, hogy nagy sírás, zokogás között vált el tőlünk. Alig mentünk azután vagy 10 ölnyire, mikor keresztlányom elkezdett sírni. Monda: jaj keresztapám, vége van magának, elkapta a ragályos bajt az asszony szájáról. A másik búcsústársam monda: jaj minő véres az Orosz István bácsi szája. Elkezdettek mindnyájan sírni és vizet keresni, hogy én mosdjak meg. Úgy is lett, megmosdottam. De még ők azután is húzódtak tőlem, iszonyú félelem vette őket körül. Elkövetkezett az este. Egyikjek sem mert közel feküdni hozzám. Reggel felkelvén, imáinkat elvégeztük.

Én mondom nekik: kedves testvéreim, olyan nagyon féltetek tőlem. Ha az Isten nem akarja, nem adja rám azt a ragályos nyavalyát. Én olvastam, hogy Szent Ferenc mikor a bélpoklosakat gyógyította, sebeiket mosogatta, számtalanszor megcsókolta, még sem lett semmi baja. Magyarországi Szent Erzsébet is, midőn a betegeket ápolta, fekélyes sebeiket meg-megcsókolta és neki is nem lett semmi baja. Én is a jó Istenben bízom, hogy megsegít, megoltalmaz engem a véstől. És így tovább beszélgettem hozzájuk. A kilencedik szent helyet elértük. Szent Antalt, a csudálatos képet megköszöntöttük, elvégeztük ájtatosságunkat. Megjegyzendő, hogy már ott én elkezdtem a szegény asszonyért imádkozni, hogy a jó Isten mentse meg, gyógyítsa meg, szabadítsa meg a ragályos bajtól, betegségtől, a Boldogságos Szűz Mária nagy érdemeiért. És én folytattam érte az imát egész utazásom alatt. Tizedik. Pozsonyba értünk, ott a csudálatos képet megköszöntöttük, imáinkat elvégeztük. Tizenegyedik. A Kálvárián szinte a csudálatos képet, Szűz Máriát megköszöntöttük, imáinkat elvégeztük. Tizenkettedik. Mária-Tálba értünk, a csudálatos képet, Szűz Máriát megköszöntöttük, imáinkat elvégeztük. Tizenharmadik. Malackára értünk, ott a szent garádiest megjártuk, ájtatosságunkat elvégeztük.⁸⁷ Tizennegyedik. Sasvárra érvén, ott is a csudálatos képet, Szűz Máriát megköszöntöttük. Egy éjeit, egy napot töltöttünk ott, ájtatosságunkat bevégeztük. Innét indultunk visszafelé. Tizenötödik. Nagytapolcsányra érvén, a csudálatos szent képet, Máriát megköszöntöttük, imáinkat elvégeztük. Tizenhatodik. Selyméébe érvén, a híres Kálváriára, a szent garádicsokat megjártuk, ott is egy napot töltöttünk. Tizenhetedik. Mátraverebélybe érvén, ott is a csudálatos képet megköszöntöttük, imáinkat elvégeztük. Tizennyolcadik Gyöngyös. Ott is a csudálatos kép előtt elvégeztük ájtatosságunkat és a nagy búcsújárásunkat bevégeztük.

tük, befejeztük és ott elbúcsúztunk egymástól. Ki-ki szülővárosába hazament. Az utazásunkat, búcsújárásunkat szerencsésen befejeztük, hála Istennek és Szűz Máriának.

Az 1873-ik évben szeptember 8-ára, Kisasszony-napra elmentem Máriabesnyőre a búcsúra. Lehattunk ott 30 vagy 35 ezren. Délután kiadtam a népnek, hogy estére künn a szabadban keresztbúcsút fogunk járni, azután gyertyavilág mellett be fogunk jönni a templomajtóba. Ott a csudálatos Szűz Mária zsolozsmáját, olvasóját el fogjuk végezni. De csudák csudája, mi történt? Amint a keresztbúcsút jártuk, egy asszony sietett hozzám, összevissza csókolt. Monda nagy örömmel, hogy ismerem-e ötet. Én reánézek, hát kit látok: azt a szegény asszonyt, akinek a száját az íz már mind megemésztette és engem a Kövecses - majorban összevissza csókolt, a velem lévő búcsústársaim nem ettek a főzésiből. Bámulva rajta most látom, hogy meg van gyógyulva, a legszebb a szája, nincs semmi baja, egészséges. Örültem rajta, de ő is örült. Íme, akit a doktorok nem tudtak meggyógyítani, a mennyei orvos, Jézus Krisztus az ő szent Anyja, a Boldogságos Szűz Mária érdemeiért, a buzgó könyörgések és imádságok által csudálatosan meggyógyította, melyért dicsértessék a Jézus Krisztus szent neve, a Boldogságos Szűz Mária és Szent József szent neve mindörökkön örökké, amen.

Az 1874-ik évben történt. Jászládányból Áldozócsütörtök napjára elmentünk a búcsúra a Szentkúthoz Mátraverebélyre kereszttel, lobogóval, mint háromszázan. Én voltam a fővezér előljárójok. Egész utunkban a legszebb énekeket énekeltem, szent rózsafuzéreket végeztem a népekkel. Egyik ájtatosság a másikat érte. A búcsújárók között mint egy angyal úgy tündöklöttem, mindenki csak reám nézett. Nagyrabecsültek, kezeim csókolták. A Szentkúthoz mikor odaértünk, az akkori adminisztrátor úr, Csomor Antal kijött eleibünk több búcsújárókkal, kereszt-

tel, lobogókkal és bekísértett a templomba és az oltártól egy szép beszédet, prédikációt tartott. Az egész templomba való népek nagy sírást tettek felette. Azután az Olt áriszentséggel áldást adott reánk. En azután kezdettem a beköszöntő éneket. Mindenki nagy sírásba tört ki. Az ének után elmondottam, a beköszöntő imát, ájtatosságunkat bevégeztük. A kocsihoz kimentünk és mindjárt egy csapat tizzaszajoli búcsúsok jöttek, engem kerestek. Egy néma embert hoztak magokkal. Kértek, hogy menjek fel vele a Szűz Mária képe eleibe, imádkozzak érte. Én azonnal ülésemből felkeltem és a néma feleségét félrehívtam. Kérdeztem tőle, hogy régen némult-e már meg. A neje monda, hogy még csak három hónapja. Én mondom a nejének, hát hogy történt a megnémulása. A neje elmondotta szórúl-szóra, monda: Az uram Száj ólban és környékén a legelső házépítő, faragó lévén, egy vasárnap elment a kocsmába, barátjaival mulatott és többet ivott a kelletténél. Monda a vele mulató jóbarátjamak, hogy hozzonak egy talicskát, meg egy jó nagy csengetyút. Majd ő beleül a talicskába és őt et tolják végig a község utcáján, egyik utcán föl, a másikon le, ő majd rázza a csengetyút és rimánkodik alamizsnáért. Úgy is lett. Az egyik utcán le, a másikon fel tolták a talicskában. Az egész község lakosi amére tolták, mindenütt utcára kiálltak, nevettek a tréfának. Igenám, de a tréfából mi lett? Amint visszatolták a kocsmába, kiugrott a talicskából, mindnyájan bementek a kocsmába. Mindnyájan nevetnek a tréfának, az én uramat dicsérik, beszélnek hozzá, de óh csodák csodája, nem tud szólni, csak néz, bámul, integet. Ekkor ijedtek meg mindnyájan. Az uramat hazavezették hozzám és elkezdett keservesen sírni. Azóta néma maradt. Amint neje elbeszélte, én mindjárt mentem vele a templomba a csudálatos Szűz Mária eleibe. Midőn a lépcsőn fölmentünk, elkezdtem a néppel együtt érte imádkozni.

De a néma nem tudott imádkozni, csak a kezeit tördelte, keservesen siránkozott. Úgy folytak szemeiből a bánatos könnyek, mint az eső. Én az imádságot bevégeztem, őt bevezették a segrecskébe, a barát ráadta az áldást. Azután egy pár óra múlva ismét felmentem vele a Szűz Mária eleibe, elkezdtem imádkozni a néppel, ő is elkezdett gagyogni, néha-néha már szépen kimondotta a Jézus, vagy Mária nevét. Az imát bevégeztem, bementek vele másodszor is a baráthoz, ráadta az áldást. Ismét felmentem vele harmadszor is a Mária eleibe, elkezdtem imádkozni. De már akkor minden szót szépen, tisztán kimondott. Sírtak a népek örömben. Az imádságot befejeztem, lejöttem. Bementünk a segrecskébe, a barát ráadta az áldást és meg is gyóntatta. Másnap pedig megáldozott, azután mindég jobban tudott beszélni. Mikor másnap a prédikációt, a nagy búcsújárást elvégeztük, én is elkezdtem a búcsúzó éneket, imát. Mindnyájan sírtak. Útrakelvén, indultunk hazafelé és a tiszaszajoliak is velünk jöttek, a jászladányi búcsúsokkal, és az én házamban háltak meg mindnyájan az ámbitus alatt és a szobában. Örvendeztünk a néma megszólalásában. Másnap reggel indultak útnak, a néma a legszebb beszéddel búcsúzott el tőlem. Kedves testvéreim, ez mind kevélységből, kényességből eredt. A gonosz sátány csalta meg, mivel nagyon jól ment a dolga ennek az embernek. Magtalanok lévén és gazdagok, vagyonosak voltak, ő tréfából tette. Az Isten szegényeit, koldusait ezzel kicsúfolta, azért büntette meg őket a jó Isten. Óvakodjunk mi is, hogy a szegény koldusokat³⁸ ne csúfoljuk ki, mert annyi, mintha a jó Istent magát csúfolnánk ki. Ne legyünk kevélyek, kényesek, mert az Isten csak a szelídszívű embereket szereti. Szeressük hát Istent szívünk s lelkünk mélyéből, mindörökké amen.

Az 1874-ik évben történt, ismét pünkösöd napjára felmentem a búcsúra a mátraverebélyi szentkúthoz, a kereszt-

lányom Tóth Pál Erzsikével. Nekem az árulóm volt, ének, ima és szent rózsafüzért ő árulta 30 esztendeig. Tehát erre a búcsúra is elvittünk 4000 új éneket és több szent tárgyakat. El is adtuk, még csak egy darab sem maradt belőle. Az ottlévő barát adminisztrátor úr nagy barátom volt. Amint Áldozókor ott voltam, felkért, hogy ha pünkösdre felmegyek, ha csak tehetem, vigyek neki vagy 10 csomó füstölni valót. Én megígértem, hogy viszek, be is teljesítettem. Vittem 10 nagy csomót a barátnak. A keresztlányom hátára szépen felpakolta és mentünk a Jézus, Mária szent nevében. Mikor Kedérről kiértünk, egy lapon mentünk, egy gyönyörűséges szép nő jött ránk szemközt Gyöngyöspata felől. Odaért hozzánk, szépen köszönt a Jézus nevével, én is szépen elfogadtam. Monda a szép nő, vigyázzanak, imádkozzanak, hogy kísértetbe ne essenek, mert közelget a veszély. Monda neki a keresztlányom: imádkozunk most is. Elmén mellettünk, visszanézünk utána és már nem látjuk, eltűnt. Gondságba merültünk mindaketten, hogy ki lehetett az a szép nő. Még effelejt gondolkozunk, íme Gyöngyöspata felől, amérül a szép nő jött, jön két finác. Megijedtünk, hogy most mi lesz velünk. Én a kocsíúton mentem, a nagy pakk a hátamon. A keresztlányom pedig ment az árokparton. Mikor a két finác odaért hozzám, monda nekem: hova megy? Mondom: én Mátraverebélybe a szentkúthoz. Tedd le a batyudat. Én letettem. Kiforgatott benne mindent, monda: azt gondoltam, hogy dohányt viszel. Erre a keresztlányom monda nekik: még a pipás emberre is haragszik. Ezzel a két finác engedelmet kért tőlem és elmentek. Én pedig összepakoltam, a hátamra felkötöttem a batyut, de a félelem még azután vett erőt rajtam, még a hideg is kitört, mert a keresztlányom hátán volt a 10 nagy csomó dohány és ha azt is megmotozzák, mindjárt ott haltam volna meg. Isten úgy akarta, hogy annak a

hátán ne nézze meg a finánc. A Boldogságos Szűz Mária esedezett értünk. Azután mondom a keresztlányomnak, jöjjön ő is ide a kocsútra és vegyük elő a szent olvasót, mondjuk el a legszentebb Szív Asszonya olvasóját, hogy Isten és a Boldogságos Szűz Mária megszabadított a veszélytől. Akkorra beértünk Gyöngyöspatára, egy kocsmá előtt leültem, meg voltam ijedve és beteg lettem. Mondom a keresztlányomnak, hogy hozzon ki egy üveg bort, hátha jobban leszek. A bort megittam, kipihentem magam és aztán útnak indultunk a Jézus, Mária szent nevében. Mikor a szentkúthoz Verebélybe megérkeztünk, a barát-nak elmondottam mindent, hogy jártam az úton. Az is nagyon megijedt és szánakodott rajtam. De meg is fogadtam, hogy ön nem tennék többet olyant, akárki parancsolná is. De hát ki lehetett az a nő? Bizonyosan az Isten angyala volt, más nem lehetett, vagy maga a Boldogságos szép Szűz Mária. Amidőn a búcsú elmúlt, én a keresztlányommal elbúcsúztunk a Szűz Mária kegy képétől. Kértem a Boldogságos Szűz Anyát, Máriát, hogy őrizzen, oltalmazzon meg minden veszedelmektől, segítsen szerencsésen haza családjaimhoz. A kegyes Anya, Szűz Mária meg is oltalmazott, mert megint nagy szerencsétlenség vett körül. Mikor a jászladányi határba már beértünk volna, Pusztakürtön egy nagy zengés, villámlás, felhőszakadás jött reánk. Ott egy fa alá húzódtunk, de még veszedelmesebb volt ott állni. Elindultunk a felhőszakadásban, beléptünk a jászladányi határba. Egyszer csak nagyot villámlik, nagyot dördült utána. A villám mindakettőnket ért. Azt gondoltam, hogy porrá égek, a sok felöltőkön keresztül a testemen mint a tűz úgy sütött. A keresztlányom szinte ő elsivalkodta magát. Én mondom neki, ne féljen, nincs már baj, mert féllábszárig való vízben mentünk és körülöttünk a víz csak úgy forrott, így nekünk nem árthatott nagyon, csak egy pár percig volt melegünk, azután elmúlt

minden. Vigasztaltam a keresztlányomat és szépen ballagtunk a Jézus nevében. Mikor a város széléhez értünk a gőzmalomhoz, már ott egy szem eső sem volt. Ott a kereszt előtt letérdeltünk, imádkoztunk, hálát adtunk az Istennek, hogy attól a csapástól megmentett bennünket. Áldassék érte a Jézus Krisztus most és mindörökké amen. Az 1869-ik évben történt. Tisza-Balán voltam tanító. Az édesapám nagy beteg lett december havában ott Jászladányon. Levél által engem haza kívánt. Hazamentem gyalogjában, harmadnapig voltam odahaza. Édesapám abból a betegségből felgyógyult. Én azután visszautaztam Tisza-Balára. De volt egy nőtestvérem is, az is szeretett velem eljönni. És akkor éjjel nagyon hideg volt, a Tisza befagyott. Mikor odaértünk, látom hogy be van fagyva a Tisza egy éjjeli fagyástól. De úgy, hogy egyik helyen be van állva, már a másik helyen látom, hogy folyik a víz. Késő este lévén, most mit csináljunk? Könnyű ruhában vagyunk mindketten, ha itt hálunk a Tisza szélén, vagy abban a rossz kunyhóban, megfagyunk. A nővérem elkezdett sírni. Egyszercsak halljuk, a Tisza túlsó széliről kiabál egy szépen felöltözött nő. Monda, ne féljünk, csak menjünk a Tisza jegére és a kezemben lévő botommal ütögessen. Ahol be nem ütődik a jég, mindég odalépjünk, ahol pedig nincs befagyva, azt kerüljük ki. Ezen szóra nekimentem a Tiszának és a nőtestvérem utánam. Botommal ütögettem a jeget. Ahol be nem szakadt, mindég odaléptem,. Úgy utánam a testvérem is. Isten úgy megsegített, hogy szerencsésen átmentünk rajta. Azonnal keressük az aszszonyt, hol van. A testvérem kiabált is neki, de sehol nem láthattuk. Bizonyosan nem lehetett más, mint őrangyal. Mikor Tisza-Balára hazaértünk, már egész este volt. A kedves nőm megjed, hogy beléptünk a szobába. Mikor elmondottam neki, hogy jöttünk által, egyik jégről a másikra léptünk, ahol nem volt befagyva, azt kikerültük,

elkezdett a kedves nőm sírni. De én magam sem felejttem el soha, mikor csak eszembejutott, mindég megborzadtam. És már másnap a faluban szétment a hírem, hogy a Tiszába haltam másodmagammal. A híveim jöttek hozzám nézni, hogy megvagyok-e. Megijedtek rajtam. Sőt Tiszapüspökiből, Szajolból, Törökszentmiklósról, Nagykörűből, Tiszabőrről, Kőtelekről, ezen sok községekből is jöttek a jó barátjaim. Mikor meghallották, hogy a Tiszába haltam, mind megsirattak. De mikor már odajöttek hozzám, örömkönnyeket sírtak, hogy életben találtak. Pélyen pedig szentmisét mondtak értem, mint holtért. Jászladányról pedig édesanyám, rokonok jöttek, mert ők is azt hallották, hogy a Tiszába haltam. De hála a jó Istennek, nem volt semmi baj. Csak mikor elbeszéltem hogy jöttünk át a Tiszán, nekik is a hajók szála az égnek állott, borzadás fogta el őket. De Isten nem akarta ott haláloamat, melyért áldassék szentséges szent neve most és örökké, amen.

Sokszor megtörtént, hogy a községekből levelet kaptam az előljáró búcsúvezetőktől különösen télidőn, hogy keressem fel őket és ájtatosságot esténként tartsak nekik.^{88a} Úgy is lett, én elmentem. De náluk hirdetve volt már előre, hogy Orosz István itt lesz és mikor már beesteledett, annyi volt a nép, hogy majd belefűltak a házba. Az ablakot ki kellett nyitogatni, mert a ház előtt is voltak. Azok is hallgatták a szentbeszédet, szép imát és éneket. De többször megtörtént, hogy nemcsak katolikusak, de másvallásúak is megjelentek az ájtatosságon. Tápió-Szentmártonban történt, mikor az ájtatosságnak vége lett. Egy előkelő luteránus meghitt, hogy a másik estére önála tartsam az ájtatosságot. Úgy is lett. Elmentem este, de már akkor ott is zsúfolásig volt a ház néppel. Valaki azonban besúgta a papnak és mikor az ájtatosság legjavában állott, belépett közénk a plébános úr. Az asztalfőn helyet adtunk

neki. Mondtam neki: Isten hozta plébános urat. Erre ő monda, hogy csak folytassam az ájtatosságot. A plébános úr végighallgatta. Mikor az ájtatosságot bevégeztük, felajánlottam. Erre a plébános úr felállott és nagyon szép beszédet mondott, engem pedig nagyon feldicsért, helyesnek mondotta ki az ájtatosságot. Erre felkelvén, jóéjszakát mondott. Azután a nép is széthúzódott. Elmentek a Jézus nevében. Tápióbicskéről is voltak az ájtatosságon akkor este egynéhányan és azok nagyon kértek, hogy menjek át Bicskére is. Egy előkelő tanácsos embernek is ott volt a neje, az monda, hogy majd az ő házoknál lesz az ájtatosság. Én megígértem neki, hogy átmegyek. Úgy is lett. Ők hazamentek Tápióbicskére és hirdették a népnek, hogy Orosz Istvány itt lesz estére, ájtatosságot tart. Annyi nép összejött, hogy még a ház előtt is sokan voltak, akik be nem tértek. Én pedig este annál a tanácsos ember házánál megjelentem. Éppen szép új háza volt, még nem volt felszentelve sem. Az a tanácsos ember és neje felkért engem, hogy az ájtatosság alkalmával kérjek rajok áldást és a házokra. Úgy is lett. Szép éneket mondtam az új házra és szép imát. Midőn az ájtatosságnak vége lett, felajánlottam, amint szoktam. A nép azután a Jézus, Mária szent nevében széjjelhúzódott.

Igen ám, de itt is volt olyan sátány, hogy már kora reggel bement a paphoz, bevádolt. A pap pedig a főbíró és főjegyzőnek feljelentett, hogy azonnal fogassanak el és zárjanak el. Én reggel felkeltem, elkészültem a szentmisére. Elmentem semmit sem gyanítván, tiszta szívvel imádkozgattam. Mikor a szentmisének vége lett, kijöttem a templomból. Kétfelől az ajtón kívül két pandúr áll nagy botokkal. Mint egy betyárt, rablót, vagy gyújtogatót úgy vártak. Mondák: megállj, befelé előttünk a község-házához. Ha vonakodol, úgy ütünk. Én mint az ártatlan bárány mentem élet tők. Mikor a község-házához ér-

tern, bekísértettek a főbíró szobájába. Mikor beléptem, ott vártak már többen, a főbíró, főjegyző és a tanácsosok. Én mondván: dicsértessék a Jézus Krisztus. Nem fogadták el, hanem a főbíró durván rám szólt és mondván: mit keresel te itt koncsorgó, népámító, honnat jöttél, vagy hova való vagy, minek hívnak, van-e leveled, hogy lássuk. Erre én a zsebemből kivettem és oda nyújtottam neki. A főbíró elolvasta, azután átadta a főjegyzőnek. Az fentszóval elolvasta mindnyájok előtt. Akkor egymás szeme közé néztek, mert kitűnő volt a bizonyítvány. Egy keveset elhallgattak, azután monda a főbíró úr: azonnal pakolj ki a községből. Rögtön, mert még ha estig el nem mégy, azonnal hazasuppoltatlak. Én azután megköszöntem szívességöket, kezet akartam a főbíró és mindnyájokkal fogni. Ekkor a főbíró elkapta kezét, monda: No nézzék az urak, még pertu barát akar lenni velünk! Mindnyájan nagy nevetésbe törtek ki, mondván nekem, tisztuljak előlök. Én eljöttem, mentem annak a gazdának a házához, ahol az ájtatosságot tartottam. Már ott a sok asszonyok vártak, hogy mi történik velem. Éa elmondottam mindent, amit velem tettek és hogy rögtön tisztuljak ki a községből. Azzal ön pakolni akartam a holmimat, hogy jövök haza, de a házigazda nem engedte, hogy én éjjelre eljőjsek. Monda: majd előállók én, ha eljönne nek, csak legyen én nyugodt. Ott maradtam hálásra és még másnap mikor az ebédet meg ettük, azután jöttem el. Ilyen viszontagságokat kellett nekem szenvedni sokszor, de én ezeket Jézusért öröme st el szenvedtem. Szelíd, alázatos voltam, mint a bárány. Nem zúgolódtam semmit, mert talán Isten engem erre választott. Sőt sokszor arra gondoltam, hogy az apostolok és tanítványok is mennyit szenvedtek. A tanításokért őket is kiűzték sokszor a városból. De Jézus megmondotta nekik, ahol titeket be nem fogadnak, rázzátok le még a port is

ruháitokról, azt se hozzátok el tőlök. Én is örömmel tűrtem minden gyalázatot, mivel tudtam, hogy Jézus nekem meg fogja jutalmazni. Dicsértessék Jézus Krisztus mindörökké, amen.

Október havában a szent rózsafüzért minden évben mindennap én szoktam a néppel végezni, öt tizedeset. Vasárnap, hétfőn a dicsőségeset, kedden a fájdalmasat, szerdán az örvendetesét, csütörtökön dicsőségeset, pénteken a fájdalmasat, szombaton az örvendetesét. De mindennap sokan megjelennek a hívek. Az olvasó előtt mindég ezen szép éneket szoktuk mondani:

Dallam: *A szent olvasótársulat Mária kertje.*

Óh van-e ki ne szeretné a Szűz Máriát,
Aki hozzánk így intézi anyai szavát:
Mindnyájan hozzám jöjjetek,
Letörlöm bánatos, bús könnyeitek.

Rólunk el nem felejtkezik a Szűz Mária,
Szentséges áldó kezeit nekünk kinyújtja.
Mindnyájan hozzám stb...

óh nincsen itt közöttünk kinek a szíve
Bánattal, keserőséggel ne volna tele.
Mindnyájan stb....

Sokan vannak, akik betegségben sínylődnek,
Boruljanak lábaihoz a kegyes Szűznek.
Mindnyájan stb....

Zokognak és siránkoznak a szegény árvák,
Jaj mert kedves szüleiket sírhantok zárják.
Mindnyájan stb....

Íme a sok nyomorultak mint könyörögnek,
Gyógyulásért Szűz Mária hozzád esdenék.
Mindnyájan stb...

Szomorodott szívvel vannak a bús özvegyek,
Éjjel-nappal keseregnek, gyász az életek.
Mindnyájan stb...

Teli van a pohár soknak keserűséggel,
Bízzatok a Szűz Mária soha nem hagy el.
Mindnyájan stb....

Van-e hát ki ne szeretné a Szűz Máriát,
Azt a legjobb, legkedvesebb jó édesanyát.
Mindnyájan stb...

Áldj meg minket édesanyánk szép Szűz Mária,
Engedd veled örvendhessünk fenn mennyországba.
Mindnyájan stb....

Nagy dicsőség és imádás legyen Atyának,
Szentlélekkel egyetemben ő szent Fiának.
Tisztelet a Szűz Máriának,
Az Úr Jézus Krisztus édesanyjának. Amen.

Ezután kezdődik az öttáblás olvasó, utána a felajánló imák. Azután énekszóval a lorétomi litánia, azután az antifona és imádság. Végezetül:

Áldj meg minket Jézus, kik itt egybegyűltünk,
A Te áldásidban kérünk legyen részünk.
Ajándékodat közöld bőven velünk,
Ne hagyj minket híveidet
Szentségek nélkül világból kimúlni.

Áldj meg minket Anyánk, kik itt egybegyűltünk,
 Á Te áldásidban kérünk legyen részünk,
 Hogy mindnyájan teljes búcsút nyerjünk.
 Ne hagyj minket édesanyánk,
 Most és halálunkkor kérünk jöjj el hozzánk.

És így véget ért mindennap a Jézus nevében. Hála Istennek és Szűz Máriának. Amen.

Az 1875-dik évben a római pápa, XIII. Leo³⁹ jubileombúcsút hirdetett ki, de nem minden városban, vagy községben lehetett a búcsút végezni, vagy megtartani, hanem az érsek vagy pedig a püspökök jelölték ki a helyeket, hogy melyik város, vagy községbe zárandokoljanak búcsújárással és úgy nyerhetik meg a teljes búcsút. S így Jászladány és egész környéke, város és falu, mind Egerbe kellett menni búcsújárással és ott négy főtemplomot kellett meglátogatni, azokban a rendes imákat elvégezni. Jászladányról Áldozóra mentünk Egerbe. Hornyák Endre adminisztrátor úr vezetése mellett. Csornák Gábor volt a főkántor Jászladányban, én Orosz István voltam a segédje, de Ccomák Gábor kántor úr nem mehetett el, a várost ő nem hagyhatta. Így engem nevezett ki kántorhelyettes búcsúvezetőnek Hornyák Endre. Kiadta a szószékről, hogy mikor lesz az indulás Egerbe és mentől többen vegyenek részt a búcsújárásban. Meg is lett az ő kívánsága, mert 1213-man indultunk a zárandokútra Egerbe, s így Hornyák Endre és az én vezetésem mellett a Jézus nevében folytattuk utunkat Eger felé. Hornyák Endre főtisztelendő és én Orosz Istvány kántorhelyettes, mi ketten mindég kocsin ültünk, de minden város, vagy falu szélén a kocsiról leszálltunk és nagy pompával vezettük végig a nagy búcsús csoportot. Bámultak bennünket amére mentünk, mert én meg olyan hatalmasan énekeltem, mint egy szeráfim. Az eget is majd megnyitotta a hangom, még

a legkeményebb szíveket is meglágyította. Hát mikor Egerbe beértünk! Az egri nép nem győzött bennünket csudálni, mert még annyi népet egy községből nem láttak jönni, sem olyan szép éneklést nem hallottak. Mintha a mennyei angyalok énekeltek volna, úgy énekelt az a sok nép. Este értünk be Egerbe és a minorita barátokhoz mentünk szállásra. Ott a folyosón és szobákban mind eltértünk. Másnap reggel Hornyák Endre értünk mondotta el a szentmisét. Még azután több szentmisét is hallgattunk. Délután egy órakor elkezdettük a búcsújárásunkat végezni három pappal: Hornyák Endre jászladányi, Pászthy Gyula jászkiséri és az alsószentgyörgyi pap. Leírni nem lehet azt a szépséget, amit ott lehetett látni. A három pap mint a csillagok, úgy ragyogtak a temérdek nép között szebbnél szebb ruhában, mert aki már Egerbe jött a búcsúra, már mind ott volt velünk, a mi társaságunkban. A főtemplomba mentünk elsőbb is, ott végeztük az ájtatosságunkat. Onnat kiindulván, mentünk a másik templomba, a harmadikba és a negyedikbe. Sokezer nép volt egyrakáson, mert én meg mindég szebbnél szebb éneket énekeltem, olyanokat, akit még a nép nem is hallott. Egymástól kérdezték: hová való ez a szépszavú kántor, még életemben ilyen nem hallottam. Én, Orosz István, hogy a népet még nagyobb buzgóságra indítsam, szép énekeket szerkesztettem erre a búcsúra és kinyomattam. Magammal elvittem 4000 darabot. A népnek megeresztettem négy krajcárjával darabját. Egymás kezéből kapták, majd le-törték érte. Azután a búcsús előljárók szedték össze a népeiktől a rávaló pénzt és úgy adtam át nekik 100 darabjával, ők osztották ki a népeik között. De már egy pár óra múlva nem volt belőle, elfogyott, de még annyi is kellett volna. Igen, mert szép volt az ének. Az első ének ez volt benne:

Dallam: *Ki az egek felségében lakozol.*

Óh Istenünk könyörülj mirajtunk,
Sok bűnökkel jaj, mert rakva vagyunk.
Fordítsd hozzánk Atyánk szent orcádat,
Ne tekintsed sok gonoszságunkat.

Rettegtet bűneink undoksága,
Mert sok vétünk, mint a hajunk szála,
Amelyekkel Téged megbántottunk,
Minden percben felharagítottunk.

Óh jaj nekünk, hogyha meg nem térünk,
Kegyelmedet soha meg nem nyerjük,
Mert te Isten a tiszta szíveket
Szereted, a megtért bűnösöket.

Semmi tisztátalan menyországba
Be nem juthat színed látására.
Mint a kisdéd olyanná kell lenni,
Menyországot úgy lehet elnyerni.

Istenem hagyj minket megjobbulnunk,
Bűneinkkel többé meg nem bántunk.
Óh nyújtsd hozzánk szent segedelmedet,
Tisztítsd büntől szívünket s lelkünket.

Színed elől el ne vess bennünket,
Közöld velünk Te szent kegyelmedet.
Vigasztald meg bűnös szolgálóidat,
Én Istenem, a Benned bízókat.

Téged kérünk mennyei szent Atyánk,
óh hallgasd meg a mi buzgó imánk,
Hogy ezután tenéked szolgáljunk,
Bűneinkkel többé meg ne bántsunk.

Világosítsd fel a mi elménket,
 Lágýítsd meg a kemény kő-szíveket.
 Add, hogy béküljön ki az ellenség,
 Térjen hozzád a nagy hitetlenség.

Áldásodat terjeszd mindnyájunkra,
 Szegényekre és a gazdagokra,
 Özvegyekre, elmaradt árvákra,
 Sokat szenvedt szép magyar hazánkra.

Nagy dicsőség legyen az Atyának,
 Szentlélekkel az ő szent Fiának,
 Tisztelet a szép Szűz Máriának,
 Az Úr Jézus Krisztus szent anyjának. Amen.

A szent búcsújárást Egerben elvégeztük. Másnap reggel szentmisét hallgattunk és azután hazafelé folytattuk utunkat Hornyák Endre főúr és az én vezetésem mellett aszerint, mint menőben volt. Mi ketten kocsira ültünk és minden város, község szélén leszállottunk és nagy pompával vezettük keresztül a város, községeken a búcsús népet. Kint pedig az énekes emberek és nők folytatták az ének, imát és a szent rózsafüzért. Jászladánba midőn haz értünk, hálaadó énekkel, imával bevégeztük búcsújárásunkat, ájttatosságunkat, azután a búcsús nép Jézus szent nevében szétozott. Hála Istennek és Szűz Máriának. Szinte utána egy hétre, vagyis pünkösöd napjára az én vezetésem mellett Jászladányból, akik Áldozóra a nagy búcsún nem voltak Egerbe, ismét elmentünk, mint 420. A legnagyobb pompával vezettem őket, de már akkor pap nélkül. Szinte a minoritákhoz szálltunk be. Másnap szentmiséket hallgattunk és délután egy órakor pünkösöd napján megkezdtem a népekkel a búcsújárást. Elsőbb is a nagytemplomba mentünk, úgy azután a másik tem-

plomba, harmadik és negyedikbe. Temérdek nép volt Egerben pünkösdi napjára és mikor mi a búcsút jártuk, meghalották a szavam. Valamennyi búcsús volt, mind hozzánk csatlakozott jászladányiakhoz. Körülbelül 4 vagy 5 ezren jöttek hozzánk és én a legfelségesebben végeztem a jubileumi búcsút vélek. Mindenkinél öröm ült arcokon, oly kitűnően énekeltem, hogy a vidékiek kezeim és ruháimat csókolgatták, sőt még arcomra is sok csókot raktak. De én is öleltem, csókoltam őket, szegényt, boldogot egyformán szerettem. Nem tettem én közöttök semmi személy válogatást, mert szelíd, alázatos voltam és nagyon szerettem az alázatos istenfélőket. Az is számtalanszor megtörtént, hogy az édesanyák gyermekeiket vezették hozzám ezen szavakkal, hogy engedjem meg, hadd csókoljanak meg engem. Én lehajoltam és a gyermekek megcsókoltak, de én is összevissza csókoltam őket. Mikor apró szentképek voltak nálam, emlékül adtam nekik egyet-egyet. Nagyon örültek neki a kis ártatlanok. Pünkösdi másnapján is szentmisét hallgattunk és délután egy órakor elkezdtem vélek a búcsút járni a nagy templomba menvén, azután a második, harmadik és negyedik templomba. Még akkor is temérdek vidékiek voltak velünk. Kétezer darab új énekem megérkezett, 50 és 100 darabjával az előljáró búcsús vezéreknek adtam át, azok szedték össze az árát, úgy fizették át nekem. Egy óra alatt elkelt, még több is elfogyott volna. Egy párt meghagytam a magam részére, de a búcsújárás után azt is oda kellett adnom, addig rimázkodtak. A búcsút befejezván, Jézus nevében szétoszlott a nép. Mi is, jászladányiak, hazafelé indulván, én a legpompásabban énekeltem és kormányoztam, szent rózsafüzéért végeztem vélek és a legszerencsésebben hazaértünk. A hálaadó ének, imával bevezetem az ájtatosságot és szétoszlott a nép. Hála Istennek és Szűz Máriának. Dicsértessék a Jézus Krisztus és a Boldogságos Szűz Mária mindörökké, amen.

Az 1905-dik évben Mária nevenapja estéjén a saját házamnál egy csuda történt a középső szobába, ahol szoktam hálni. A keresztlányom, Tóth-Pál Erzsike, jános-hídjai, eljött meglátogatni. Amidőn már beesteledett, neki elbontottam az első ágyat, magam pedig a hátsó ágyra feküdtem. Lehetett mint tíz óra, már elszenderedtem én. Egyszer csak a keresztlányom elsivalkodik, kiabál nekem nagy ijedten: jaj keresztapám keljen fel, tűz van, meggyúl a ház! Én álmosan felugrók az ágyból nagy ijedten. Látom, hogy nagy világosság van a házban. Tekintgetek széjjel, hogy hol a tűz és látom, hogy abban a szobában, akiben háltunk, az ajtófél lángba van borulva, csak úgy füstöl. Rögtön világot gyújtottam és a konyhába kiszaladtam vízért, hogy majd ellocsolom. A keresztlányom hozza a gyertyát, odamenünk, még csak nyoma sincs a tűznek, egyszerre eltűnt. Simogatom az ajtófelet a kezemmel, semmi melegség nem érezhető rajta, sem a füstnek. Csudálkozva nézzük, a keresztlányom is kezével simogatja, gondolkozunk ott felette és mondjuk egymásnak, ez bizonyosan nagy isteni csuda lehetett. Egy hétfájdalmú Boldogságos Szűz Mária képe van ott az ajtófél mellett a falon. Előtte kis oltár van csinálva, egy kis lámpa ég előtte. Én ezt a képet ajándékba kaptam Olaszországból, Kámpókavallóbból,⁴⁰ az ott való csudálatos képhez van érintve, annak ez másolatja, aki szentséges szemeit le s fel mozgatja. Sok csudák történnek ott előtte. Én és keresztlányom arra gondoltunk, hogy bizonyosan azon hétfájdalmú kép, Szűz Mária világította meg az ajtófelet. Sokáig tűnődünk felette, néztük a Fájdalmas Szűz Mária képét. Azután letérdeltünk előtte, imádkoztunk és azután lefeküdtünk. De aludni nem tudtunk, csak az ajtófélre és a fájdalmas képre néztünk. Egyszer csak nagy világosság sugárzik ki a képből és mint égen a csillag, olyan ragyogással bújt ki és ment a szobán körül a fal mellett. Mikor

fejem felett elment, lehúzódtam az ágyba, úgy néztem, hogy mi fog történni velem. Mikor aztán körülment, a Fájdalmas Szűz Mária képéhez ért, ott eltűnt. Setétség lett. De se én, sem a keresztlányom nem tudtunk akkor éjjel aludni, beszélgettünk és imádkoztunk. Reggel, hogy felvirradott, újra néztük az ajtófelet és a fájdalmas képet, de semmi nyoma nem volt. Éri azután másnap bevittem a Fájdalmas Szűz Mária képét a belső szobába. A legelső helyen a falon helyet csináltam neki, egy szép oltárt készítettem elibe és egy szép lámpát, akibe olaj ég. Naponta imádkozom előtte és megcsókolom, melyért dicsértessék a Jézus Krisztus szent neve mindörökké, amen.

Az 1868-dik évben történt. Kisasszony napjára elmentem Máriapócsra a búcsúra, egy 70 éves jólelkű öregasszonnyal csak ketten. Két és fél hétig jártuk, mert az öregasszony lábfejő volt, lassan mehettünk. Első éjjel Madarason háltunk és jókor hajnalban elindultunk. A szőlőföldeket, kerteket elhagytuk, még akkor setét volt. Amint ballagunk, oldalvást a pusztában beszélgetést hallunk felénk közeledni. Hallgatóztunk, hogy mit beszélnek. Mondja az egyik a másikának: ha szépen megadják magukat, pénzeket és holmiokat elszedjük tőlök, akkor életben hagyjuk őket. Ha kötekednek, leszúrjuk mind a kettőt. Az öregasszony még jobban megértette, hogy mit beszélnek, odahajlik hozzám és a fülembe súgja, hogy mit beszélnek. Megijedt az öregasszony, elkezd sírni és jajgatni. Mondom neki lassan, hogy nem szabad megijedni, inkább odaadjuk pénzünket és mindenünket, csak az életünket hagyják meg. Igaz, hogy én is féltem és reszkettem, de Isten, bátorságot adott és én nem vártam be, hogy egészen odaérjenek hozzánk. Még távol voltak, amikor mondtam: dicsértessék a Jézus Krisztus, adjon Isten jó reggelt magoknak! Akkorra két morcos ember rongyos felöltőkben odaértek. Monda az egyik nekem nagy

haragos szóval: honnat jöttök? Én mondom: Jászladányból. Az monda: hová mentek? Én bátran mondtam neki: Mariapócsra a búcsúra. Hát mit csináltok ott? Imádkozunk azokért is, akik oda el nem jöhetnek. Monda: hát mit visztek a Máriának, hol a pénzetek, mert oda pénz kell. — Jaj, nekünk nincs pénzünk, nagyon szegények vagyunk, azért utazunk gyalog, meg mezítláb. — Hát a hátatokon mit visztek? Azzal lettem a batyum, kioldtam a tarisznyát, megmutattam nekik. Egy egész barna kenyér és egynéhány vöröshagyma volt és pár könyv, ima-, énekeskönyv. Ezt amikor meglátták, egymásra néztek a két betyár, azután minden szó nélkül visszamentek. Én bepakoltam és indultam az öregasszonnyal a Jézus nevében. Nem tudtunk az Istennek, a Boldogságos Szűz Máriának elegendő hálát adni, hogy megmentette életünket. Hozzáfogtunk a szent olvasóhoz, imádkoztunk. Én azt forgattam elmémben, hogy talán azért szabadított meg Isten a veszélytől, hogy én hamarabb köszöntem nekik a Jézus nevével. Talán a Jézus neve lágyította meg kökemény szíveket. Akkornap még beértünk Nagyivánra és felkerestem a társulati imaházat és engem azonnal felismertek, nagy örömmel fogadtak. A buzgó hívek meghallották, hogy ott vagyok, sokan még akkor este összegyülekeztek és én szép ájtatosságot végeztem vélek. Mondják, hogy ők is mennek Mariapócsra reggel, menjek vélek. Én megígértem nekik, hogy vélek fogok menni, örültek nagyon. Reggel a szentmise után indultunk és a papjok kikísértett a sok néppel a falu széléig és ott nekünk búcsúsoknak szép beszédet mondott, tanítást tett. Azután engem előljáró búcsúsvezetőnek nevezett ki. Megjegyzendő, hogy én máiszentmise előtt voltam bent nála és nagyon megörült, mert már híreimből ösmert. Még egy pár koronával, búcsúra való költséggel meg is ajándékozott. Így én lettem a búcsúvezetőjük, úgy néztek és tartottak engem, mint egy

ékes csillagot közöttök. Elindultunk a Jézus nevében kereszt és lobogóval és még egy szép hordozó Máriát is vittünk magunkkal. Útközben kocsi hozta, csak városokon vettük le a kocsiról. Négy koszorúslány vitte rúdon minden városon keresztül. Első éjjel Böszörményben háltunk, a második éjjel Kállósemlén. A harmadik nap délután értünk be Máriapócsra. A drága Szüzanyát, Máriát megköszöntöttük, imáinkat elvégeztük és azután mentünk szállásra. Másnap szentmisét hallgattunk, gyónás, áldozás után láttunk. Délután pedig keresztbúcsút jártunk a katolikus kistemplom előtt. Ott kiadtam, hogy estére gyertyavilággal járjuk a búcsút, a nagytemplom elébe gyülekezünk, ott az Úrangyalát elvégezzük, úgy indulunk búcsújárással a temetőbe. Úgy is lett. Az Úrangyalát elvégeztem, csengetyűvel jelt adtam az indulásra. Lehetünk vagy 40 ezren, mindenkinek gyertya volt kezében, oly nagy világosság volt, mint nappal. A hordozó Mária képét is velünk vittük, annak is egy nagy szál gyertyát adtak a kezébe. Mindenkinek örömkönny csillogott szemében. Mikor a temetőbe értünk, egy szép éneket és imát elmondottam. Csengetyűvel jelt adtam a hallgatásra, én aztán egy szép tanítást tettem. A nép nagy zokogás, sírásba tört ki, alig tudtam a tanítást bevégezni. Azután csengetyűvel jelt adtam, még egy szép éneket mondtam el, úgy indultunk visszafelé a Jézus nevében. A nagytemplomhoz érvén, ott befejeztem vélek a búcsújárást, ájtatosságunkat elvégeztük, mindenki a Jézus nevében szállásra ment. A harmadik nap szentmise után indultunk visszafelé, szép búcsúzó éneket és imát elvégeztem. A népek egyre sírtak. A csudálatos Szüz Mária képétől szépen elbúcsúztunk, folytattuk utunkat és szerencsésen haz értünk Nagyiványra. De már akkor a sok néppel együtt ott várt a jólelkű plébános úr, szép szentbeszéddel fogadott bennünket. Beérvén, a templomban imáinkat elvégeztük,

azután a Szentséggel áldást adott ránk a plébános úr és úgy a Jézus nevében szétoszlott a nép. Engem pedig az a drága jó plébános úr behítt magához a paroklyára és megvendégelt. Köszönte a szívességemet, hogy híveinek vezére voltam. Én is viszont megköszöntem neki szívességét. Azután elmentem szállásra. Másnap szentmise után útnak indultam az öregasszony társammal és Jászladányba szerencsésen hazaértünk. Hála Istennek és Szűz Máriának. Az 1871-dik évben történt. Éppen 33 éves voltam, hogy elmentem negyedmagammal a szent helyeket meglátogatni. Ahol csak csudálatos képe van Szűz Máriának, utunkban azt mind összejártuk és megköszöntöttük. 222 városon, községeken mentünk és jöttünk keresztül. Sasvárról fordultunk visszafelé, két hétig jöttünk, mentünk. Midőn visszafelé jöttünk, a negyedik éjjel Verkopolában,⁴¹ mely város, ott megháltunk egy fészker alatt. Én Sasváron több apró szobrokat, keresztekét vásároltam, igen nagy volt a pakkom és az utas zarándokcimboráim segítettek hozni. Hajnalkor útnak indultunk és eljöttünk Pele (?) faluba, ott megreggeliztünk. Amidőn reggelizünk, egy asszony közülünk sírni, jajgatni kezd. Megijedtünk rajta, én mondom neki, hogy mi baja. Akkor mondja, hogy az én könyveimet, amit segített hozni, ott hagyta, ahol háltunk. A szalmában a feje alatt volt és ottmaradt. De megijedtem ám én is, vagy négy darab könyv, aki megért 10 forintot, egy divinium volt, aki maga négy forint volt. Most mit csináljak, hogy hagyok annyi pénz árút? Minden pakkom ott hagytam nálom, ahol ültünk. Mondom nekik, hogy sehova se menjenek, még én vissza nem jövök. Eögtön visszaindultam azon az úton, amelyiken jöttünk, de többet szaladtam, mint akit lépve mentem. Hajadonfövel, mezítláb, egy ingben, gatyában, csak egy kis lajbi volt rajtam. Mikor odaértem, bementem a fészkerbe, egyenest oda, ahol az asszony feküdt. Felhajtom a szénát, szál-

mát, szerencsésen megtaláltam, amint a kendőbe volt kötve. Azzal indultam visszafelé. Mikor a város szélire kiértem, mivel nagyon el voltam fáradva, bementem ott a kocsmába, hogy megigyak egy kis pálinkát. Egy zsidó-asszony volt ott. Mondom neki, hozzon egy kis üveg pálinkát. Hozott mindjárt, lehetett mint egy jó deci. Megittam, egy kiflit is ettem utána, de nagyon finom ital volt. Igaz, — mondom a zsidóasszonynak — hogy mit fizetek érte. Monda, 25 krajcárt. Én megijedtem, hogy kimondotta, mert nem volt a kislajbim zsebében csak 13 krajcár. Most hát mit csináljak? Odanyújtom a zsidóasszonynak, mondom, engedjen meg, mert nincs több pénzem. Az mindjárt elkezdett koronkodni, lökdelt, ütött és kiáltott, hogy jöjjenek be. Azok is nekem estek és pofoztak a két zsidó-asszony és egy leány. Én mint gyermek sírtam, hogy ne bántsanak. Azután a kis lajbim zsebet kikotoztak, de csak szent érmekeket találtak benne, azokat kiszedték. Engem mindenféle magyar huncut betyárnak elmondottak és a kocsmajót rám zárták. A lány pedig elszaladt a község-házához pandúrokért. De a lány szerencsére nem talált senkit. Én nagyon sírtam a becsukott szobában, azt is gondoltam, hogy ezek a zsidók majd megölnék. Az Isten pedig megvakította őket, mert a kendőben nem nézték, hogy mi van. Talán azt gondolták, hogy valami rongy van benne. Hozzá se nyúltak, én pedig sírva, összetett kezekkel kértem a jó Istent és a Boldogságos Szűz Máriát, hogy küldjön valami segítséget, aki kiszabadítson ezen becsukott házból. Az eszem majd elment. Tovább egy félóránál voltam becsukva. Akkor jött talán az őrangyalom meglehet. Jött egy finom fiatalember, selyem haja vállát le derekáig elborította. Drága szép ruha volt rajta és ahol be voltam zárva, oda be akart jönni, de nem eresztették. A fiatalember monda nekik, nyissák ki az ajtót, mert aki be van zárva, ő azzal akar beszélni. Az ajtót kinyitották,

de engem a zsidóasszonyok még akkor is elkezdettek szidni, én pedig sírtam. A fiatal úriember monda nekem, hogy ne sírjak, mennyivel maradtam fel? Én mondtam: 12 krajcárral. A fiatal úriember kifizette a zsidóasszonynak. De a zsidóasszony még akkor is elkezdett szidni. Az ifjú monda neki, ne káromkodjon, nincs már semmi követelése. Eressze ezen embert útjára. Én az ifjúnak meg akartam a kezét csókolni, de nem engedte. Én azután kiindultam, de mikor a konyhaajtón kiléptem, úgy hátba vágott a zsidóasszony, hogy majd orra buktam. De már nem bántam, csakhogy megszabadulhattam. Elkezdtem a szaladást, csak kevest jöttem lépve. Delet elhúzta, mikor odaértem Pele faluba, ahol a társaim voltak. De már mikor odaértem hozzájuk, csak eldültem. Ijedt és fáradt voltam. Mikor magam kifújtam, elbeszéltem mindent, ami rajtam történt, ők is elkezdettek rajtam mind a háromon sírni. Egy jómódú asszony volt közöttök, mindjárt hozott egy üveg bort. Ennivalót is adtak, megebédeltem, még azután egy kicsit megpihentünk és azután a Jézus nevében útnak indultunk, folytattuk utunkat. A képem pedig fájt, amint a zsidóasszony felképelt és a szám is meg volt dagadva. Azután mindég azon gondolkoztam, hogy ki lehetett az a szép fiatal úriember. Én meg vagyok róla győződve, hogy nem más volt, mint Isten angyala, aki szorult helyzetéből kiszabadított, melyért dicsértessék a Jézus, Mária szent neve, mindörökké, amen.

Az 1871-dik évben is voltam Sas váron Kisasszony-napra. Egyedül magam, szent szobrokat és keresztekét vásárolni. Mivel még akkortájtban nagyon olcsón lehetett ott szent szobrokat kapni. De abban az utamban néha fel is ültem a vonatra és egy hét alatt megjártam. Pozsonyból pedig már Sasvárig gyalog mentem. Midőn a stomfai határba értem, estefelé volt az idő. Egy sátoros kocsi elért. Hatan ültek rajta. Én annak saragjályába kapaszkodtam,

mert nagyon féltem, hogy esteledett. Az volt az eszemben, hol háljak én ott a sivatag pusztaságon? Valaki meggyilkol vagy kirabol. Harminc forint is volt nálam. Amint a kocsi-saraglyát fogtam, észrevették a kocsin ülők. Megálltak és leszálltak a kocsiról. Mind a hat nő volt, a kocsis is. Elöl németül beszéltek hozzám, hogy látták nem tudok németül, azután magyarul szólítottak meg, hogy mit akarok. Ütlegetni akartak, mivel azt gondolták, hogy én rabló vagyok. Mondám nekik, ne féljenek tőlem én rossz ember nem vagyok, csak szegény zarándok. Sasvárra igyekszem a búcsúra. A testem, a lelkem, és ami kis rongy van rajtam. A Jézus Krisztus kínszenvedésére kérem ne bántsanak, engedjék nekem fogni a saraglyát, hogy ön magokkal Sfcomfára bemehessek, itt a szabadban ne háljak. A Boldogságos Szűz Mária szent képe előtt imádkozok magokért. Megenyhült a szívek és megengedték, hogy a saraglyát foghassam. És hogy este volt rajok is, bizony jól hajtottak, de én a saroglyát el nem eresztettem. Tíz óra volt, midőn Stomfára beértünk a fogadóra, ők is ott háltak a fogadó udvarán, én pedig bementem a fogadóba, egy kis borovícskát kértem és egy tányér gulásost. Azt megettem és az asztal tetejére lefeküdtem. Reggel kelnék fel, de nem bírok. Ha felálltam, leroskadtam, úgy a lábamnak állt a nagy szaladás. Én nagyon megijedtem, hogy mi lesz velem. A kocsmáros, vagyis vendéglős monda, hogy mi a bajom. Én elmondottam az egész történetet. Az azt ajánlotta, hogy jó erős pálinkával kenegessem meg még a csontjaimat is, azután utána pihenjek le, ismét kenjem meg. Úgy is lett. Már dél felé tudtam járni. Ott megebédeltem és azután csendesen megindultam. Malackára értem, ott ismét a fogadón megháltam. Reggel elindultam és délután Sasvárra értem. Elmentem a templomba, a Fájdalmas Szűz Mária csodatevő szent képét felköszöntöttem. Azután elmentem ahhoz a házhoz, ahol szoktam szállásolni. A jó

asszony örömmel fogadott, ott megháltam. Másnap reggel tőle elbúcsúztam, elmentem a templomba, szentmisét hallgattam, meggyóntam, áldoztam, azután ájtatosságomat bevégeztem és elmentem bevásárolni annyi szobrokat, hogy még a fejemen felül is magos volt a pakkom. Azzal elindultam hazafelé. Pozsonyig ismét gyalog jöttem, Pozsonyban felültem a gőzösre, eljöttem Budapestig. Onnat már megint gyalog jöttem és minden községben a szent társulatok vezetőjét kerestem fel és amit szent szobrokat hoztam, mindenütt vettek belőle. Mindég fogyott, úgy annyira, hogy mikor már hazaértem, alig maradt két-három darab belőle. Meg volt a fáradságom díja is, mert a 30 forint másik 30 forintot hozott, még azonfölül is volt, aki megajándékozott, mivel még abban az időben olyan szobrokat nem lehetett kapni. De sokat is küzdöttem, szenvedtem én. Isten engem erre választott, legyen áldott szent neve érte. Dicsértessék a Jézus Krisztus, mindörökké. Amen.

Az 1883-dik évben történt. Egynéhány buzgó, vallásos, éltes asszony megszólított, hogy menjek el vélek Jászberénybe., a purcinkilai⁴² szent búcsúra a szent ferenci barátok templomába. Augusztus 2-kán lesz. Én, aki mindig szerettem imádkozni, megígértem nekik, hogy elmegyek. Előttevaló nap reggel elindultunk és már délre odaértünk, egy bizonyos házhoz, akinél ők szoktak megszállásolni, mert még akkor nekem nem volt ott ismerőseim. Megpihentünk és délután öt órakor mondják, hogy menjünk a templomba, mert már hat órakor megkezdődik az ájtatosság. Elmentünk és mikor odaértünk, élig vannak húsz, vagy huszonötén. Én magamban mondom: Istenem, hát micsoda búcsújárás lehet itt? Ilyen kevés nép! Ott mindenki imádkozott magában. Mikor a hat órát elütötte, egy öregasszony, Mária képe gondviselője, elkezdte az éneket. Azután mentünk minden oltárhoz és szent

képekhez. Az öregasszony mindenütt imádkozott, igaz hogy szép imákat mondott. Mikor minden oltár és képekkel elvégezte, felajánlotta élők és megholtakért. A Jézus nevében mi is szállásra hazamentünk. Eeggel felkelvén, elmentünk a templomba, szent misét hallgattunk, meggyóntunk és megáldoztunk. Tíz óraker volt nagymise és szép prédikáció Szent Ferencről. Azután Jézus nevében mi is szállásra mentünk, megebédeltünk és útnak indulunk. Szerencsésen hazaértünk. De nekem nagyon megtetszett ez a búcsú és azon törtem a fejem, hogy tennem én ezt a búcsút híressé, nagygyá. A nyári munka megszűnt, bekövetkezett a tél, ráértem esténként olvasgatni, vagy írni. Elővettem a Szent Ferenc életét, azt végig olvastam. Megértettem belőle, hogy Szent Ferenc mindég a nagy bűnösökért imádkozott és a szegény purgatóriombeli lelkekért és hogy a római pápa előtte való nap hat órától kezdve másnap hat óráig engedett teljes búcsút, aki meggyónik, megáldozik. Ezeket megértettem. Elhatároztam magamban, hogy felfogom és virágzóvá teszem ezt a búcsút. Azonnal hozzáfogtam és minden oltárhoz, minden szoborhoz, aki ott a barátoknál van, mindegyikhez külön új éneket és imát készítettem. Mégpedig csudálatosképpen, mert esténként készítettem. Sokszor megtörtént, hogy a kedves nőm sírva kért, hogy már feküdjek le, mindjárt megvirrad. Igen, de én magamról megfeledkezvén, mert másodmagammal voltam. Este mikor belefogtam, egy szerzetes mellém állt, ő diktálta mindég, hogy mit írjak és csak mikor hajnalra harangoztak, akkor tűnt el mellőlem. Hogy ki volt, azt én nem tudom. Azután én is lefeküdtem, de aludni nem tudtam. A kedves nőmnek mondtam, hogy nem látott-e valamit, ő azt mondotta, hogy egy árnyékot látott az asztalnál, mást sem,mit. Elkészülvén a szép ének, imafüzet és én azt letisztáztam. Következett a másik évben a purcinkula búcsú, augusztus másodika.

Jászberénybe elmentem a búcsúra, de már akkor nem az öregasszony végezte, hanem én fogtam fel és végeztem a legpompásabban, úgyhogy mindenki csodálkozott rajtam és nem győztem szabadulni. Mind azt kérdezte, van-e olyan ének-, vagy imakönyv eladó. Én mondtam, hogy majd a jövő ilyenkor kaphatnak. Úgy is lett. Kinyomattam és már a másik évben ők várva várták. Mindenkinek jutott belőle. De már akkor több nép jött össze, úgyhogy azután nemcsak a jászberényiek voltak, hanem az egész környékből, községekből keresztel, lobogóval jöttek a purcinkulai búcsúra. Három, vagy négyezer lélek megjelent. Csak gyónók, áldozók voltak egy pár ezren. Én mindég jelen voltam arra a napra, hacsak valami baj vissza nem tartott. De ha már ott nem voltam, a nép meg volt szomorodva. Ők magok beszélgették el egymásnak, hogy nekik akkor olyan, mintha búcsú nem volna. Igazán mondják, mert én nekik olyan voltam, mint őrző angyalok. Most, 1912-dik évben is működtem közöttök. Többen voltunk most is egy négyezer léleknél. Most már hála Istennek, az egész környék, város, falu népei sietnek a purcinkulai búcsúra Jászberénybe. Dicsértessék a Jézus Krisztus szent neve mindörökké. Amen.

Az 1871-dik évben Kisasszony napjára elmentem Nagy-Mária-Cellbe ⁴³ Jászládányból egyedül egymagam, mezít-láb és hajadonfővel. Egy kenyeret a hátamra kötöttem és ballagtam a Jézus nevében gyalog Budapestig. Oda-értem szerencsésen Budapestre és megháltam a szent-ferenci barátoknál a konyhában. Ott mondták, hogy reggel az anyatemplomból indul a búcsú szentmise után Nagy-Mária-Cellbe. Én nagyon megörültem és alig vártam, hogy megvirradjon. Siettem az anyatemplomba a Duna partjához. Mikor odamentem, láttam, hogy már igen sok nép jött össze, akik a búcsúra Nagy-Mária-Cellbe szándékoztak. Meghallgattam a szentmisét. Szentmise után az elől-

járó vezér elkezdette az éneket. Az oltárhoz felmentünk mindnyájan, ott az útravaló imádságot elmondotta szépen és keresztlobogók mellett indultunk kifelé szép énekszóval Budapesten végig, a nyugati pályudvarhoz, ott mindnyájan felültünk a gőzösre. Különvonat vitt bennünket, mert 800-an mentünk, magyar, német és tótok. Jött velünk három pap, magyar, német és tót, meg két doktor. A gőzösben az egész úton, míg Bécsbe nem értünk, mindég imádkoztunk, énekeltünk és rózsafüzéreket végeztünk. Én voltam a legszerencsésebb, Istennek legyen érte hála, mert az előljáró vezérünk, Hegyei, engem nevezett ki a magyaroknak főimádkozójának. Én voltam a magyarok előéneke és imádkozója.

Amikor Bécsbe beértünk, estefelé, vagyis délután nagy pompával mentünk Bécsbe, énekszóval a Szent István nagy bazilikájába. Megjegyzendő, hogy német énekkel mentünk, mert egy, hogy a németek többen voltak, mint a magyarok, vagy tótok, sőt meg, hogy Bécs német város, hogy botrányt ne csináljunk, ki ne nevéssenek bennünket. Ott a templomban elvégeztük imáinkat, azután kiadta az előljáró Hegyei, hogy most aki akar, látogatásokat tehet, de este már nyolc órára mindenki a pályaudvarnál legyen, hogy a gőzösről le ne maradjon. Nyolc órakor elindult a vonat, már tíz órára Szent Pöltnbe értünk. Akkorra a fogadókon és a vendéglőkön a helyek meg voltak rendelve. A gőzösről leszállván, de egy premeturi (?) asszony a vagonból amint jött volna le, leesett fövel, mindjárt meghalt. Azt ott temették el Szent Pöltnben. Azután mindenki helyére szállt. Béggel, amikor virradni kezdett, mentünk a templomba, a szentmisét meghallgattuk. Aki velünk volt pap, az végezte el értünk. Azután a Jézus nevében útnak indultunk. Hegyei előljárónk, igazgatónk kiadta a parancsolatot, hogy a németek vannak legtöbben közöttünk, azok mennek első csapatban. Azután vannak a magya-

rok és tótok. Így lett felosztva nagyjában, délelőtt a németek, délután a magyarok, estefelé a tótok. És úgy is lett. Kint a szabadban egymásután ment a csoport, a németek is, a magyarok is, tótok is a magok előljárójával, a magok nyelvén énekeltek és imádkoztak. Ez így ment a két nap, még Mária-Cellbe nem értünk. Az első községet értük Szent Vinshámot (?), 2-ik Vinshenburh, 3-dik Liliomvölgy, ott megháltunk. Ebben a városban a templomot építette Leopold herceg, 700 esztendeje elmúlt. Ott fekszik szép nagy koporsóban az oltár előtt. Másik felől pedig Jusztinusz császár tetemei vannak. Béggel szentmisét hallgattunk és a Jézus nevében útnak indultunk, értük Túrnie (?) várost, azután a Jézus hét szava kápolnáját, azután a Szent Anna hegyit. Majd egy óráig mentünk felfelé a hegyen, még felértünk. Ott egy nagy klostrom van, fehér barátok. A templomba bementünk. Szent Anna Máriával a nagy oltár felett, hátul van. Garádicson lehet felmenni hozzá. Így egymásután mindnyájan felmentünk, megöleltük, megcsókoltuk Szent Annát és Szűz Máriát. Ismét útrakeltünk, értük Szent Juhákim hegyét, ott is klostrom van. Bementünk a templomba, ajtatosságunkat bevégeztük, folytattuk utunkat. Szent József hegyét értük, ott is bementünk a templomba, ajtatosságunkat elvégeztük. Értük Mitepolz (?) falut, azután az Elátkozott-völgyet, ismét Szent Sebestyén hegyét. Onnat lejövén, értük Gábiel angyal köszöntése kápolnáját, Szent Erzsébet kápolnáját, Jézus születése kápolnáját, szóval 15 szent titok kápolnát. Azután a város, Nagy-Mária-Cell alá értünk.

Ott van a város szélén az út mellett egyik oldalon egy nagy kereszt, Jézus emberi alakban van rajta, tiszta vert aranyból. A másik oldalon a Hétfáj dalmú Szűz Mária, nagy asszonyi alakban, amint Jézust tartja szűz ölében halva. Az is tiszta vert aranyból van és mind a két felől nagy

ház van, katonaság őrzi kivont karddal ezen két drágaságot éjjel-nappal. Mikor mi búcsúsok odaértünk, 800 nagy karikát formáltunk, azután egymás kezét megfogtuk, elmondottuk: Máriát dicsérni hívek jöjjetek. Ebből két verset. Az előljárónk pedig, Hegyei, a kör közepén állt. Az ének elmondása után elkezdette a prédikációt, vagyis tanítást. De mindnyájan sírtunk, a 800 embernek az egeket verte a sírása. Még a papok is mind sírtak, de még maga Hegyei is. A szentbeszéd után mindenkinek meg kellett a mellettevalót csókolni. Azután indultunk a Jézus nevében befelé a városba. De az ének csak németül volt mindig befelé és ott bent. Mikor a városban értünk, ott a városban eleibünk jött egy banda zenész, lehetett vagy 24. Mikor mellettük elmentünk, rákezdték. Én azt gondoltam, hogy mindjárt meg kell halnom, a nagy örömbe sírtam. Egy hevesi asszony pedig elájult, úgy kellett locsolni. De még ez semmi, hanem mikor már a templomhoz közelgettünk, a papság temérdek néppel egy nagy Mária-szobrot négy koszorúslány hozott. Az a Szűz Mária-szobor gumilapon állott kiterjesztett karokkal és amint a lányok léptek, a Szűz Mária képe mindig meghajolt, a két keze pedig mintha ölelne, úgy mutatkozott. Hát erre azt mondtam, már meg kell halni az örömbe. De mindnyájan úgy voltunk, senkinek nem volt száraz a szeme a könnyűtől.

Beérvén a templomba, a csudálatos kép előtt elvégeztük ájtatosságunkat, azután mindenki szállásra ment. Engem is Hegyi, az előljáró, elvezetett egy tiszta szobába, ahol már többen is voltak. Ott megháltam és reggel a szentmisét meghallgattam és azután meggyóntam, megáldoztam. Délig mindég a szent miséket hallgattuk. Délután meglátogattuk a kincstárt és emlékezetes helyeket. A kincstárba sok drágaságok vannak. Közöttök ott tündöklük egy tiszta vert aranyból készült oltáron a Boldogságos

Szűz Mária képe, a kised Jézus a karján. Az a szent kép, akit Szent István és Szent László királyunk a melleken hordoztak minden csatában és győzedelmet nyertek. A csudálatos kép pedig a fő nagy templom közepén egy kis kápolnában van. Az a kép az, akit Nagy Lajos király vitt oda, mikor az ellenséget meggyőzte. A harmadik csudálatos kép az, mikor a kápolna fundamentomát ásták, ott találták a földben. Az a kápolna hátulján áll, egy 4 vagy 5 öles kőoszlopon. Ez a Mária képei mind a három csudálatos szent szobrok. Délután litánia után kimentünk a Kálváriára, a 14 stációt elvégeztük, ott prédikáltak a mi három papjaink németül, tótul és magyarul. Ismét búcsújárással visszamentünk a templomba, ájtatosságunkat bevégeztük. Akkor Hegyi előjárónk kiadta, hogy estéli harangszó után gyertya világgal járjuk a búcsút, mindenki gyertyát vásároljon. Űgy is lett. Nyolcszáz lélek, sőt többnek a kezében volt égő gyertya. Nagy világosság mellett jártuk a búcsút körül a templomon. Éjfél elmúlt, mikor a búcsújárást elvégeztük, mindenki elment pihenni. Heggel felkelvén, mindenki készült az útra. De elsőbb szent misét hallgattunk a kápolnában, a csudálatos kép előtt végezte a pap értünk. A szent mise végével Hegyi előjáró elmondotta a búcsúzó éneket és imádságot, mindnyájan elbúcsúztunk a csudálatos Szűz Máriától. A Jézus nevében útra indultunk hazafelé azon az úton, amelyiken mentünk. Bécsbe érve, ott egy napot töltöttünk és jöttünk Budapestig. Ott már a város szélén várt egy nagy banda zenész. Amidőn elhaladtunk mellettük, utánunk fordulva elkezdették, ráhúzták a legszebb kísértőt egész az anyateplomig és bementünk. A hálaadó éneket, imát elvégeztük, Hegyi előjáró aztán szép beszédet mondott, úgy a Jézus nevében szétosztunk. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Már 44 éve annak, hogy elsőben Egerbe elmentem a

búcsúra. Még fiatal ember voltam. Megválasztottak előljárónak. Kétszázan mentünk a servitákhoz a Hétfájdalmas Szűz Mária tiszteletére, aki szeptember hó harmadik vasárnapján esik minden évben. Nagy volt az öröm, hogy ön az előljáróságot elvállaltam. Búcsú előtt való negyednapon, csütörtökön szent misét hallgattunk, azután én az elindulásra való éneket és imát elvégeztem. A Jézus nevében útra fordultunk kereszt és lobogó alatt. Én mint fiatal ember, mindég a legszebb éneket a néppel énekeltem és a szent rózsafüzérekét végeztem az egész útban. Mikor várost vagy falut értünk, én akkor a kereszt és lobogókat előre rendeltem úgy páronként. Elsőbb a férfiakat, utána a lányokat és úgy az asszonyokat. Énekszóval, nagy pompával mentünk végig minden községen, úgy énekeltek mindnyájan, mint az angyalok. Bámultak bennünket az idegenek. Első éjjel Hevesen szoktunk meghálni, a második éjjel Kistállyán, a harmadik nap jókor, még szent mise előtt reggel beértünk Egerbe szombaton. Ott is végig a városon páronkint, nagy pompával mentünk a Fájdalmas Szűz Mária hajlékába, a servita barátok templomába. Azonnal elkezdtem a beköszöntő éneket, akit arra a búcsúra magam szerkesztettem. De a sírástól alig tudtam végezni, úgy sírtak a népek a templomban. Ének-dallam:

Nézzed óh Mária buzgó híveidet . . .

Üdvözlégy keserves, fájdalmas Szűzanya,
Kinek a hegyes tör szívét általjárta.

Te meglátásodra most idэфáradtunk,
Fájdalmas Szűzanya könyörölj mirajtunk.

Jaj hogy érdemlettük ezt a nagy kegyelmet,
Hogy most szemlélhetjük fájdalmas képedet.

Majd leszakad szívünk fájdalmas Szűzanya,
Mert szent Fiad látjuk szűz öledben halva.

Jaj mily sok bús könnyek folynak szemeidből,
Keserves fohászok jönnek szent szivedből.

Óh van-e olyan szív, aki most ne sírna,
Van-e olyan lélek, ki téged ne száнна.

Csak egy szent fiad volt, az is megöletett,
A magos keresztre fel is feszítettett.

Óh sok édesanyák, akik engem láttok,
Ilyen nagy bánatban kérlek ne hagyjatok.

Jaj gondoljátok meg, hogyha fiatokat
Valaki elfogná tőletek azokat.

Mondjátok meg nékem, nem siratnátok-e,
Ily szomorú gyászba nem jajgatnátok-e?

Jaj hát én mit tegyek, elhagyatott árva,
Hová folyamodjam egek alkotója?

Óh szomorú anya, de gyászba borultál,
A nagy árvaságra Te is elmaradtál.

Az árva kenyeret Te is megkóstoltad,
A szegény árváknak örömmel nyújtottad.

Ne sírjatok árvák, él még Szűz Anyátok,
Örömmel fordítja nagy szomorúságotok.

Kérünk óh Mária, fájdalmas Szűzanya,
Tekints reánk mennyekből tisztelő nyájadra.

Vedd kedvesen tőlünk buzgó imánkat,
Fájdalmas Szűzanyánk búcsújárásunkat.

Dicsőség, imádás a Szentháromságnak,
Tisztelet fájdalmas szép Szűz Máriának.

Hét Miatyánk és hét üdvözetet elmondottam a fájdalmas szent titkokkal, azután a felajánló imádságot, mondván: Imádkozzál érettünk óh Hétfájdalmú Szűz Mária, hogy méltók lehessünk a Krisztus Jézus ígéreire. Könyörögjünk! Óh mindenektől elhagyatott fájdalmas szentséges Szűz Mária, Hozzád jöttünk zarándok fiaid és leányaid, sok bűnökkel terhelve vagyunk. Tehozzád sietünk, mert Isten után csak Tebenned találunk vigasztalást. Hallgasd meg keserves panaszainkat édesanyánk, fájdalmas Szűz Mária! Szemeink már könnyekben úsznak, mert nem tudjuk, hogy honnat érdemlettük ezt a nagy kegyelmet, hogy a Te fájdalmas képedet itt szemlélhetjük. Óh kedves anyánk, fájdalmas Szűz Mária, mi nagy bűnösök vagyunk. Mink vagyunk szent Fiadnak kízóói, a Te sok keserves fájdalmú bánátidnak okozói, de most sírva kérünk Téged édesanyánk, fájdalmas Szűz Mária, ne tekintsd a mi bűneinket, add ránk anyai szent áldásodat. Óh kérünk kedves anyánk, fájdalmas Szűz Mária, emlékezz meg azon sok keserves bánatod és szomorúságod, siralmaidra, amelyeket érzettél szent szívedben, mikor Jézus szent fiadat láttad környülméltetni, mikor vele Egyiptomba futottál, harmadnapig bánkódva kerested. A kereszttel megterhelve láttad, mikor a keresztre felfeszítettet láttad, mikor a keresztről levétetni és szűz öledbe tétetni láttad, mikor a koporsóba betétetni és eltemettetni láttad, mindezekről most emlékezzél meg kedves anyánk, fájdalmas szentséges Szűz Mária. Vigasztald meg a mi keseredett, bús szívünket, könyörülj rajtunk. Íme, itt

térdepelünk a Te fájdalmas képed előtt, itt esedeznek fájdalmas képed előtt a szegény elhagyatott árvák, itt hullajtják keserves könnyeiket, itt nyújtják sok panaszait hozzád fájdalmas Szűz Mária. Várják tőled a megvigasztalást, óh vigasztald meg szomorodott szíveket. Itt térdepelnek szent képed előtt a bánatos, bús szívű özvegyek. ők is eljöttek Hozzád, óh fájdalmas Szűz Mária. Nincs a világban semmi gyönyörűségek, bánat és szomorúság az egész életek, mert éltek párját elragadta a kérlelhetetlen halál. Sírban nyugszik már a jó hitvespár. Nincs vigasztalójuk, Isten után csak Te vagy hétfájdalmas szentséges Szűz Mária. Vigasztald meg bánatos, bús szíveket, óh add ránk mindnyájunkra anyai szent áldásodat, részeltess mindnyájunkat a teljes búcsúban. Szent palástod alá fogj be mindnyájunkat, akik fájdalmas képedet szemléljük, hót fájdalmidról most megemlékeztünk. Engedd, hogy egykor a mennyei boldogságban színről-színre Téged óh fájdalmas szentséges Szűz Mária megláthassunk, Jézus szent Fiad jobbán veled egy bukorban állhassunk. Engedd, úgy legyen. Amen. Az ájtatosságunkat bevégeztük, ott a servitáknál felmentünk a folyósóra. Egy szobát adtak a holminknak, a nép pedig a folyosón meghúzódott, még hazafelé nem jöttünk. Délután egy órakor én a népnek jelt adtam a csengettyűvel, hogy megyünk búcsút járni fel a Kálváriára. Ott a kereszt búcsút, a 14 stációt fogjuk elvégezni. Ezt a nép meghallotta. Temérdek nép jött rakásra, végit-hosszát nem lehetett látni, amint mentünk, én elkezdtem egy szép éneket:

Kimondták a szentenciát,
 Jézus fejére a halált.
 Keresztet tettek vállára,
 Hogy vigye: majd meghal rajta.

A nép majd összetört, mind ott mellettem szeretett volna jönni. Bámultak rajtam, hogy egy fiatal ember ily

ékesen tud énekelni. Kitűnő nagy hangom is volt. Midőn a Kálváriára felértünk, egy kicsit előbb mentem, a keresztet megformáltam, egy-egy embert állítottam, ahova kellett, mint oszlopot. Azután vezettem körül őket, mintegy keresztet formáltunk. Midőn kész voltunk, csengettem és szép tanítást tettem a szent kereszt búcsújárásáról. Mindenki sírt és zokogott és egymástól azt kérdezte: hová való az a fiatal ember, életünkben ilyen szép beszédet nem hallottunk. Többen voltak olyanok, akik azt felelték, hogy ön nem földi ember vagyok, hanem Istennek küldöttje, vagy anyyala. De még azután jött a java. Mert mikor a kereszt búcsújárásnak vége lett, felmentünk a Kálváriára a kereszt elébe szép énekszóval. Ott jelt adtam a csengettyűmmel és a nép elhallgatott. Akkor én elkezdtem a tanítást. De én magam is azt mondom, hogy tán nem én beszéltem, hanem az Isten anyyala beszélt belőlem. Még magam is fennszóval sírtam. A nagy szorosságban, sírásban a nép között sokan elájultak. A körülöttem lévő emberek már kértek, hogy hagyják már fel a tanítással, mert megszakadnak a sírásban. Én azután be is fejeztem a tanítást, de hogy miről tettem tanítást, azt ha megölnének sem tudom. Valóban én magam is azt állítom, hogy olyankor el voltam ragadtatva. Lejöttünk a Kálváriáról, a szent sírnál is elvégeztem az imát. Jézus nevében jöttünk oda, ahonnan elindultunk, a servita templomhoz. De már hazafelé utunkban voltak segítégek, énekesemberek. Azok énekeltek egész a servita templomig. Ott ajtatosságunkat befejeztük. Én pedig a csengettyűvel jelt adtam. Csened lett, azután a népnek kiadtam, hogy estére itt a templom előtt szószezből végzem a hétfájdalmú zsolozsmát, meg a hétfájdalmas olvasót, imát és énekeket. Úgy is lett. Mikor már beesteledett, a templom előtt és környékén zsúfolásig volt néppel. Én azután felléptem a prédikációs székbé, elkezdtem szebbnél-szebb

fájdalmas éneket énekelni, de már segítségek is voltak, így a zsolozsmát és olvasót felosztva végeztük. Már 12 óra volt, mikor az ájtatosságnak vége lett. Én bezártam, a Jézus nevében elmentem pihenni. De még maradtak ott, akik azután is zengedeztek. Másnap a gyónás, áldozás után láttunk, szentmisét hallgattunk, templomokat látogattunk. Déli harangszókor pedig a csengettyűvel kiadtam, hogy egy óraker indulunk búcsújárással fel a Kálváriára. A 14 titkot az imával mondjuk el a képeknél és úgy megyünk fel a kereszthez. Ügy is lett. A titkokat elvégeztük, de eilig juthattam én fel a kereszthez. Temérdek volt a nép, megszorult, nem bírt egymástól menni. Én feljuttattam nagy nehezen a kereszt eleibe, a csengettyűvel jelt adtam és elkezdtem a tanítást. Ha valaki hallott már sírást, ennél nagyobbát még nem hallott. Kénytelen voltam abbahagyni és befejezni a tanítást, mert a magam szavát sem hallottam. Azután az 5 Miatyánk, 5 Üdvözlöt, imát elmondottam, indultunk énekszóval visszafelé. A népek majd megettek, kezem, ruhám, amim érték, azt csókolták. Mikorra a serviták templomához értünk, mindjárt indult a nagy búcsú. A főtemplomban 25 vagy 30 ezer lélek lehetett. A búcsúval visszajöttünk és ájtatosságunkat befejeztük. Mindenki szállásra ment, én is lepihenem. Hajnali harangszókor felkeltem és bementem a templomba. Elkezdtem a szép éneket a megholtakról, mivel a megholtakért volt a szentmise. Elmondottuk a holtak olvasóját, zsolozsmáját és imákat. Éppen beharangoztak, kezdődött a szentmise. A szentmise végével én jelt adtam a csengettyűvel. A jászladányi híveim mind kijöttek a templom eleibe. Én ott elkezdtem a búcsúzó éneket, de mindenki sírt, zokogott. A búcsúzó ének dallama az előbbi:

Óh keserves anya, fájdalmas Szűz Mária,
Tőled búcsút veszünk bűnösök oltalma.

Majd leszakad szívünk, téged itt kell hagyni,
Jaj itt van az idő, útra kell indulni.

Nem tudjuk Szűzanyánk láthatunk-e többet,
Anyai áldással bocsáss el bennünket.

Jaj de nagy öröm volt képedet szemlélni,
De most nagy bánattal kell tőled elválni.

Szomorú szívünket Te megvigasztaltad,
Árva, özvegyeket kegyesen fogadtad.

Tekints ránk Mária, fájdalmas Szűzanya,
Nézd mint esedezünk képednél zokogva.

A sok szegény árvák kulcsolt kezeiket,
Hozzád felemelik könnyező szemeket.

Köszönjük Mária nagy kegyességedet,
A szegény árvákkal csókoljuk képedet.

Add ránk áldásodat fájdalmas Szűzanya,
Úgy eressz el minket szerencsés utunkra.

Engedd, hogy akik most tégedet szemlélünk,
Holtunk után mennyben veled örvendezzünk. Amen.

7 Miatyánk, 7 Üdvözet a fájdalmas titkokkal. Könyör-
gés: Isten hozzád óh fájdalmas Szűzanya, Mária. Isten
hozzád óh szomorúak vigasztalója. Isten hozzád kereszté-
nyek nagy reménysége, árvák, özvegyek édesanyja, meg-
vigasztalója, fájdalmas Szűzanya. Jaj mily szomorú most
a mi szívünk s lelkünk, hogy már el kell mennünk. Jaj
mily bádgyatt vagyunk, hogy e kedves helyet nekünk itt

kell hagyni, hol a mi kedves mennyei anyánk, a fájdalmas Szűz Mária annyi éveken keresztül magasztaltatik, óh Mária mily kedves volt nekünk szent képed előtt térdepelni, hol anyai áldásodban részesültünk. Köszönjük kedves mennyei anyánk, fájdalmas szentséges Szűz Mária, köszönjük hozzánk való nagy szeretetedet. Köszönjük anyai jóságodat, mely mennyei harmatként csepegett fájó szívünk sebeire. Óh nem tudjuk most mit mondjunk örömnünkben, hogy itt ezen fájdalmas búcsúban részt vehettünk. Óh hogy adjunk hálát ezért fájdalmas Szűz Mária, hogy most fájdalmas képedet megláthatjuk. Isten veled, kedves Szűzanyánk, Mária. Isten veled, fogadd el imádságunkat, hálakönnyeinket áldozatul. Óh kínszenvedő Jézusnak fájdalmas Szűz anyja Mária, Szent József a ti védelmetek alatt akarunk most utazni zarándok fiaid és leányaid a mi szülővárosunkba, édes mieinkhez, akiket részessé akarunk tenni búcsújárásunk érdemében. Óh ad ránk anyai áldásaidat, áldj meg mindnyájunkat, áldd meg e szent helyet is, őrizd meg azon szent atyákkal, kik szent képed előtt naponta megújítják a vérnélküli szent áldozatot. Óh fájdalmas Szűz Mária végy oltalmadba, a te zarándok, búcsújáró tisztelőidet, ne eressz el bennünket áldás nélkül, őrködj felettünk, hogy szerencsésen érkezünk tulajdonainkba, egykor pedig Veled együtt örvendezzünk meny or szagban. Úgy legyen, amen. — Itt befejeztük ájtatosságunkat, Jézus nevében útrakeltünk. A legszebbének és rózsafüzérekét végeztünk az egész útban. Szerencsésen Jászladányba hazaérkeztünk. A hálaadó éneket és imát elvégeztem vélek együtt, azután a Jézus nevében szétoszlottunk. Hála Istennek és Szűz Máriának. Történt, mikor még 39 éves voltam. Elmentem búcsúra a gyöngyösi szállókba, a halászi kápolnához Kármél Boldogasszony Mária ünnepére. De előtte egy pár nap Jászárokszállásba mentem egy társulat vezető asszonyhoz.

Megtudták, hogy én ott vagyok, sok nép jött estére oda, ugyannyin, hogy élig tértünk a szobában, még a pitvar is teli volt. Én szép ajtatosságot végeztem nekik akkor este. Másnap reggel elmentem a templomba és szentmise után onnat igen sokan jöttek kereszttel, lobogóval. Én azután vélek együtt mentem. Búcsús vezetőjüknek megválasztottak engem. Az egész utunkban a legszebb énekeket, imákat és rózsafüzért végeztem vélek. Mindenkinék örömült az arcán. Odaértünk a kápolnához, szépen beköszöntöttem, úgy hogy mindenki sírt örömeiben. Azután én a remete vendége lettem. Mikor beesteledett, a csengettyűvel jelt adtam nekik, hogy estére nagy búcsújárást tartunk. Úgy is lett. Már sok búcsús volt együtt. Én esteli harangszókor vélek az Úrangyalát elmondottam, azután szép énekszóval indultunk a búcsút járni, be egész Gyöngyös alá. Ott van egy szép kereszt, az előtt elvégeztük imánkat. Akkorra Gyöngyösről temérdek nép jött ki búcsúval a kápolnához. Így azokkal együtt visszaindultunk a kápolnához. A Mária hét örömiről való olvasót elvégeztük, szép ima, énekeket zengedeztünk. Mint 12 óra lehetett, hogy azután a gyöngyösiék hazamentek. A többi búcsúsok még azután reggelig énekelgettek. Én pedig bementem a remetéhez, egy kicsit beszélgettünk, azután lepihentünk,

Reggel, mikor az ágyból ki akarok kelni, csak leroskadtam, nem bírtam a lábomra állni. Iszonyúan fájt, nagyon fel volt dagadva a lábom feje. Egy támadás volt rajta, olyan nagy kék hólyag, mint egy jó dió. A jó barátjaim is megijedtek rajtam, mert azt mondták, hogy halálos pokolkelés. Az asszonyok meg suttozták egymásnak, hogy én bele fogok halni. Igen ám, de én magam is megijedtem. Mindenáron fel akartam kelni, de nem lehetett, nekem jött a szédülés, a nagy ökrödés, hányás, úgyhogy magamon kívül voltam. A mellettem valók beszéltek el, hogy mindég

félrebeszéltem. Bejött a remetelakba a halászi plébános úr is, hogy majd meggyóntat, de nem lehetett a nagy ökrődés miatt. Egy gyöngyösi bábaasszony selyemcérnát húzott a kék hólyagba és bekötötte valami orvossággal. Egy kicsit elszenderedtem. Azalatt egy tiszta fehérbe öltözött papi ember megállt az ágyam előtt. Monda nekem: fiam, te nagyon félsz a haláltól. De ne félj semmit, nem halálos a te bajod, ebből jobban leszel. Még sokáig fogsz élni, mert nagy szükség van tereád a népeknek szolgálni, a híveket Isten imádására és a Szűz Mária tiszteletére buzdítani. Most tehát hívasd be a lelkiatyát, aki téged meggyóntat és megáldoztat. Erre eltűnt előlem a fehérbe öltözött pap, én pedig felébredtem és mindjárt papot hívtam. Eögtön bejött a halászi plébános úr, meggyóntatott és megáldoztatott. Az utolsó kenetet is rámadta, mert a nép csak azt ielkezte, hogy halálos pokolkelés, abból nem gyógyulok fel. Mikor a prédikációnak vége lett, imádkoztak értem. A nép egyik ki, másik be a remete házába, elbúcsúztak tőlem. Sírva távozott mindenki. Búcsújárás végeztével még megint meglátogatott a halászi pap több paptársával, vigasztaltak, bátorítottak, hogy csak legyek nyugodt, Isten majd megvigasztal. Azután meg azon keseregtem, hogy juthatok én haza, ha majd jobban leszek is. Az isteni segítség megjött. Jákóhalmáról kocsival voltak ott a búcsún, asszonyokat hozott. Azok bejöttek hozzám, hogy ők magokhoz elvisznek a kocsin, inkább majd egy asszony gyalogolni fog. Úgy is lett, engem feltettek a kocsira és elvittek Jákóhalmáig. Kemény János jóbarátomnál letettek, ott voltam 3 nap. A lábom szépen meggyógyult és szépen hazamentem. Azután több leveleket kaptam mindenfelől, hogy jobban lettem-e. Én viszonztam levelekre, megköszöntem a szíves megemlékezéseket. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Történt még fiatal ember voltam, mikor elmentem

Feldebrőre a búcsúra Nagyboldogasszony napjára a keresztlánnyal, Tóth-Pál Erzsikével. Útközben megbetegedtem, bélgörcsöm volt. Útközben lefeküdtem, jajgattam, a keresztlánnyom meg sírt felettem, hogy mit csináljon velem, csak már a faluba be vihet ne. Kért, könyörgött, hogy csak menjek, majd ott valaki a faluban talál orvosságát. Addig-addig, hogy beértünk és mondták, hogy Kordás Jánoshoz menjünk, annak a neje orvosasszony, az majd ad orvosságot. Felkerestük, de az asszony nem volt otthon, odakint volt a kápolnában, mert Mária képe gondozója is volt. Rögtön kimentek érte a temetőbe a kápolnába. Mondták neki, hogy azonnal siessen haza, mert én, Orosz Istvány, ott van, nagy betegen fekszik az ágyban. Azonnal jött, megkérdezte, hogy mi a bajom. Elmondottam neki, hogy bél- és szélgörcsöm van, de már nem bírom ki, bele kell halmom. Az asszony mondja a feleséges fiának, hogy adjon egy pipaszárat, aki jól teli van pipamocsokkal. A fia hozott mindjárt. Az asszony pedig egy pohár vizet hozott, a pipaszár egyik végét a pohárba nyújtotta, a másik végét pedig a számba tette, hogy igyam ki rajta a pohár vizet. Én nagy keservesen rajta felszítottam mind a pohár vizet. Azután hozott egy nagy dunnát, betakart vele. Hamarosan felmelegedtem, elkezdtem ökrödni. A vízzel együtt temérdek szél kijött belőlem és már egy óra múlva nem lett semmi bajom. Kikeltem az ágyból, magam jól összeszedtem és megvacsoráztam. De a fia azalatt kiment a búcsúba és kiadta a népnek, hogy én itt vagyok, estére nagy keresztbúcsú fog lenni. Ügy is lett. Mikor már esteledett, én kimentem a kápolnához. Mindenki örült, hogy engem meglátott. Egy pár éneket elmondottam, azután az Úrangyalát elvégeztem vélek. Indultunk a keresztbúcsút járni. A népeket megállítottam a temetőkapuba, hogy addig ott énekeljenek, még én a keresztet meg nem formálom. Úgy is történt, addig ott

énekelték. Midőn már én kész voltam a kereszt megalakításával, hozzájuk mentem és a csengettyűvel szépen párosultul egymásután vezettem őket. Nagy keresztet formáltam, mert igen sok nép volt. Mikor már készen volt, én a csengettyűvel jelt adtam, nagy csendesség lett. És elkezdtem a szent beszédet, de mindenki sírt örömeiben. Szép világos,, csillagos idő volt és amint a szent beszédem tartom, egyszercsak Egerszalók felől nagy fényesség látszik. Mindenki bámulva nézi. Mikor én azt mondtam: feljebb Szűzanyám, feljebb van még számodra hely, éppen akkor ért oda, a fejem felett megállott egy pár percig, azután ment fenn a levegőben a kápolnáig, ott eltűnt. A népek nem győztek rajta csudálkozni, azt mondták, hogy valóságosan az egerszalóki csudálatos Szűz Mária képe volt, két szárnyas angyal hozta. Mikor a szentbeszédet elmondtam, hozzáfogtunk a keresztbúcsút járni. Amidőn bevégeztük, felmentünk a kápolnához, ott bevégeztük ájtatosságunkat. Már éjfél után egy óra lehetett, de még akkor is mindenki mindenfelé tekintgetett, hogy hol láthatnák meg azt a csudát, de többet senki se látta. En elmentem lepihenni és reggel kimentem a kápolnához. Elvégeztem a Szentháromság olvasóját a népekkel, azután meggyóntam és áldoztam, újra szépen énekelgettem, még nem prédikáltak. Szentmisét, búcsút megvártuk és azután szépen elbúcsúztunk, a Jézus nevében délután útra indulunk a keresztlánnyal. Szerencsésen hazajöttünk, hála Istennek és Szűz Máriának.

Jézusban kedves testvéreim, már most bevégezem az élettörténetem leírását. Ha rá gondolok, gyermekségemtől fogva idáig, 75 éves koromig mennyi csapás, szerencsétlenség és szomorúság ért engemet, kénytelen vagyok sírni, hogy annyit ki bírtam állni. De Isten mindig megsegített, megvigasztalta szomorodott szívemet, mert összetett kezekkel kértem, hogy ne hagyjon el engem. A csapá-

sokat, melyeket rámmért, hogy békességgel elviselhessem. Úgy is volt, mert sokszor észre sem vettem, mikor a bánat és szomorúságot öröm váltotta fel. Nem panaszkodom, mert hála a jó Istennek és a Boldogságos Szűzanyának, Máriának, volt elég örömem a világban, amikor a szent helyeket felkerestem, a csudálatos Szűz Mária képeit hogy megláthassam. Sokszor talán angyalszárnyakon repültem, örömben sírtam, amikor megláthattam, előtte imádkozhattam. Abban telt nekem minden örömem és boldogságom. Úgy éreztem magam, amikor csak a szent helyeken voltam, mintha a mennyei boldogságban lettem volna. Éhen-szomjan elénekelgettem és imádkoztam. Akármelyik szent helyen megfordultam, mindenütt örömben úszott a szívem. Pedig hála a teljes Szentháromság egy Istennek, sok szent helyeken megfordultam. Sok helyen gyönyörködtem a Boldogságos Szűz Mária csodálatos képeiben. Örömkönnök csordultak le szemeimből az ő szemlélésekben. Volt szerencsém, akit meg is csókolhattam. 32 helyen kerestem fel az én kedves mennyei anyámnak, a Boldogságos Szűz Máriának csudatevő képeit: 1. Eórában, 2. Lorettóban, 3. Nagy-Máriacellben, 4. Esztergomban, 5. Pozsonyban, 6. Blumenthálban, 7. Pozsonyi kálvárián, 8. Mária-Tálban, 9. Nagyszombatban, 10. Solymáron, 11. Kistapolcsányban, 12. Ó-Budán, 13. Budán a Krisztinavárosban, 14. Mátraverebélyben, 15. Nyítrán, 16. Vácon, 17. Mária-Bcsnyőn, 18. Sasváron, 19. Budakeszin, 20. Hidegkúton, 21. Mária-Badnán, 22. Szegedében, 23. Egerszalókon, 24. Máriapócon, 35. Gyöngyösön, 26. Budán óvárban, 27. Szentantalon, 28. Ferencszálláson, 29. Terzátóban, 30. Havi Boldogasszony templomában Kómában, 31. Ankonában, 32. Malacka és selymeci szent garádicson. Ezekben a szent helyeken mindenütt megjelentem, némelyiken több évben is megjelentem és a legnagyobb örömet éreztem szívem s lelkemben.

De az öregség már ezen szent helyektől megfosztott, de azért gondolatommal még most is felkeresem, meglátogatom az én kedves mennyei szent anyámnak, a Boldogságos Szűz Máriának csudatévő szent képeit. Oly nagy gyönyörűségem telik benne, mikor rá gondolok, hogy mére mentem, hol háltam, mikor értem oda, hogy imádkoztam az én Szűzanyám képe előtt. Mikor ezt meggondolom, sírok, hogy már most nem tehetem, hogy testi szemeimmel megláthassam. Kedves fiatalok, Jézusban kedves testvéreim, arra intlek benneteket, akik istenfélők, Istent szeretők és a Boldogságos Szűz Máriának tisztelői vagytok, hogy még fiatalok vagytok, addig igyekezzetek sok jót tenni, Istennek és a Boldogságos Szűz Máriának szolgálni, szent helyeket látogatni, Isten házába, a templomba járni, szent miséket hallgatni, másokkal jót tenni, buzgón imádkozni, mert ha megöregszetek, a világ elhagy benneteket. Nem tik hagyjátok el a világot, hanem az hagy el benneteket, sőt annyira megutál a világ, hogy még másokkal is megutáltat benneteket. Mert mikor az ember már megöregszik, nincsen semmi becse, kinevetik, kigúnyolják az öreget. Sőt példák is előttünk vannak, hogy még saját gyermekei is szeretnék láb alól eltenni, a sírba zární. Azért mondom ismét, hogy még fiatalok vagytok, addig igyekezzetek Istennek szolgálni, mert mikor már öreg az ember, nem tud Istennek jól szolgálni, gyengül még az elméje is. Sokszor azt sem tudja, hol mondotta az imádságát. De azért meg kell nyugodni Isten akaratján, azon kell kérni, adjon békétúrést, egykor mennyei boldogságot és a hervadhatatlan dicsőség koronáját. Úgy legyen.

Megjegyzendő, hogy én nemcsak a nagy szent helyeket látogattam, hanem Jászladány környékén lévő községeket is meglátogattam minden évben az egyházi búcsúk alkalmával, sőt még messze vidéki községeket is meglátogattam, mert mindenütt ösmertek és meghívtak búcsú-

napjokra. Nagy örömet élveztek, ahol csak megjelentem, mert szebbnél szebb énekeket végeztem a templomjokban a szent mise előtt. A szent mise végeztével nem győztem szabadkozni, mindenki szerette volna, ha ebéd alkalmával vendége lettem volna. Szerencsésnek tartotta magát, akinél ebédeltem. Délután pedig mentünk a templomba, ott 'itánia után vagy olvasót, vagy zsolozsmát végeztem a buzgó hívekkel. Azután elmentünk, a jó barátokat, rokonokat felkerestük. Mindenkinél mikor a házba beléptünk — mert többen voltunk — a legszebb köszöntő éneket mondtam el, úgyhogy örömeben a házigazda a családjával sírtak. Ott megtraktáltak és egy félórát töltvén, tovább mentünk a másik jóbarátunkhoz. De midőn menni akartunk, ismét egy szép köszöntő éneket mondtam a megválásor, úgy hogy örömeben sírtak. Ez így ment. Egyiktől mentünk a másikhoz, de mindenütt a legszebb köszöntést végeztem és több szent ártatlan verseket mondtam. Sokszor megtörtént, hogy mikor mentünk, az utunkban megfogtak, a Krisztus Jézus kínszenvedésére kértek, hogy csak lépjunk be az ő házokba is. És én megtettem. A velem társalgókkal együtt bementünk, ott is a legszebb köszöntést végeztem. Ez így ment, ez minden háznál. Többször megtörtént, hogy már hajnal felé járt az idő, mikor az utolsó lelki jóbarátunknál bevégeztük, a legnagyobb szeretet, barátságunkkal, de akkor is a legszebb ének és imával zártuk be. Azután a Jézus nevében szétoszlottunk. Jézusban kedves testvéreim, ezeket azért soroltam elől, hogy vegyék szívekre mindazok, akik csak a búcsú alkalmával, vagy névnapokra⁴⁴ összegyülekeznek, az ital ne gyúlassza őket haragra, hanem mint Jézusban kedves testvérek szeressék egymást, az Isten és a Boldogságos Szűz Mária szeretete kösse őket össze. Egymást megértsék, akkor lesz rajtok az Isten áldása. De fájdalom, amit mai napság tapasztalunk. Egy búcsú, egy név-

nap sem múlik el, hogy egymást ne késelnék, az Istent és a Boldogságos Szűz Máriát ne káromolnák, Isten minden szentjeit ne szidnák. Kedves testvéreim, hát mit vétett néktek az Isten és a Szűz Mária, hogy őket szidjátok? Hiszen Isten és a Szűz Mária szeret titeket, minden jókkal elhalmoz és mért bántjátok őket? Látjátok, én tudom, hogy mért bántjátok Istent és Szűz Máriát. Azért, mert a kevélység anygala, Lucifer van a ti kebletekben. Űzzétek ki azt kebletekből, Isten és a Szűz Mária-t fogadjátok be a ti kebletekbe. De azt ám úgy lehet megtenni, ha alázatosak is lesztek és egymást úgy szeretitek, mint önnönmagotokat. Akkor a kevélység anygala eltávozik tőletek, mert a szelíd szívű embereket nem szereti, csak a gőgös és kevély embereket szereti. Legyetek alázatosak, szelídek, akkor Jézus és Szűz Mária lakozik a ti kebletekben és örökké boldogok lesztek. Kedves testvéreim, fogadjátok el az én ajánlatomat, mert én néktek boldogságotokat, lelkiüdvösségeket kívánom. Imádkozom értetek, hogy Isten kegyelme legyen veletek, a Szentlélek Isten szállja meg szíveteket, hogy ezután tiszta szívvel szolgáljatok a jó Istennek. Engedje, úgy legyen. Amen.

Most már a megoszolhatatlan teljes Szentháromság, Atya, Fiú és Szentlélek Isten nevében lezárom, lepecsételtem ezen élettörténet könyvemet, amelyet hitelesen, esküvel bizonyítom, hogy ezek mind megtörténtek. Egyéb kívánságom nincsen, mint hogy akik ezen könyvet olvassák, egy Miatyánkot mondjanak értem, én pedig a Jézus, Mária szent szívének ajánlom mindazokat, akik ezen könyvecskét olvassák. Dicsértessék a Jézus, Mária, Szent József szent neve mindörökké amen.

Kelt Jászladány, 1912 hó ---

Orosz István

több szent társulatok okleveles terjesztője,
ima-, ének- és szentkönyvek szerkesztője.

Toldalék.

Egy bizonyos megtörtént esemény. 1913 január 10-én a katolikus népszövetség egyesületbe felvettem több tagot. Neveket egy levélpapírra felírtam, az egy-egy koronát lefizették, a jegyet és naptárfüzetet kiadtam nekik. Az iratot, amelyre fel voltak jegyezve, valamelyik könyvembe betettem. Egy néhány napra kerestem, hogy majd a pénzt elküldjük Szémán káplány tisztelendő úrral a katolikus népszövetségnek. Az iratot, amelyen a nevek fel voltak jegyezve, mindenütt kerestem, de sehol nem találtam. Azt pedig nem tudtam, hogy hányat írtam be. Sem neveket nem tudtam. Nagy zavarba jöttem. Azután elkezdtem könyveimet sorrul-sorra megnézegetni. Ez nagyon sokáig tartott, mert 250 darab könyvem van⁴⁵ és mind végignéztem. Egyben sem találtam. Most mit tegyek? — gondolkoztam. Egy pár hét eltelt. Mindenütt kutattam, sehol nem találtam. Egy bizonyos napon délután újra elővettem a könyveket, kifáradtig kerestem, rámosteledett. Elálmosodva mondám: édes jó Istenem, most már az imádságaim is mind elmaradnak, mert elalszom rajta, úgy ki vagyok fáradva. Bocsássatok meg óh purgatóriumban szenvedő lelkek, mert most a te rózsafüzértek, szent olvasótok is elmarad. Nem végezhetem el, pedig már 1867 óta mindennap elmondottam. Annak már 46 éve. Soha egy nap se maradt el, hogy el ne mondottam volna. Kérlek óh purgatóriombeli szenvedő lelkek, kérjétek a jó Istent, hogy megtalálhassam, amit keresek. Ezután lefeküdtem és azonnal elaludtam. És mi történt? A dunát lehúzták rólam és valaki az ágyam szélére ült és monda: az iratot, amit keresel, nézd a tavali naptárban van. Én lelki álmomból felébredtem, tapogattam az ágyamon, hogy ki ül mellettem, de senkit nem találtam. Én rögtön felültem ágyamban, az olvasót kezembe vettem, ki mindég

a fejem alatt áll. A szent rózsafüzért azonnal elvégeztem, mely 5 tizedből áll, mely kezdődik: Hiszekegy Miatyánk, 3 Üdvözet és úgy megint Miatyánk és 10 Üdvözet és így folytatódik végig. Az üdvözet így^ kezdődik: Üdvözlégy Mária, malasztal vagy teljes. Úr vagyon Tevéled, áldott vagy Te az asszonyok között és áldott a Te méhednek gyümölcse a Jézus, irgalmazz a szegény purgatóriombéli lelkeknek. Asszonyunk Szűz Mária, Istennek szent anyja, mártírok királynéja, imádd Istent a megholt hívekért, hogy szent Fiadnak szenvedése és a Te keserves fájdalomid által a purgatóriomból kiszabaduljanak, juthassanak Hozzád az örök boldogságba, amen. Ezt én a Jézus nevében elvégeztem és szépen elaludtam. Alig vártam, hogy megvirradjon, felöltözködtem, azonnal felkerestem a tavali naptárt, rögtön rátaláltam az iratokra. A purgatóriombéli lelkek segítettek rajtam. Igen, ők is imádkoznak Istenhez, de ők magokon mégsem segíhetnek, nekünk kell rajtok segíteni a mi imádságaink és alimizsnáinkkal, ők pedig mirajtunk segíthetnek. De boldog az olyan ember, aki csak egy purgatóriombéli lelket kiszabadíthat, mert az az ember biztos lehet az üdvösségről. Az a purgatóriombéli lélek meg nem szűnik érte Isten előtt imádkozni, még csak a menyországban magával nem látja. Azért szüntelen imádkozunk a szegény purgatóriomban szenvedő lelkekért, hogy egykor a mennyei boldogságban vélek leborulva imádhassuk a teljes Szentháromság egy Istent, amen.

Jegyzet,

hogy ezen rózsafüzért a purgatóriomban szenvedő lelkekért fogadásból vállaltam fel, mely csuda követte. 1867. évben Tiszabalán tanítókoromban egy bizonyos napon, mikor már beesteledett, nyugalomra mentem. Imáimat elvégeztem, szoktam a megholtakért is egy pár

Miatyánkot, Üdvözetet végezni. Amint mély álomba merültem, egyszercsak megnyílik az ajtó, a régi temérdek megholtak jönnek egymásután befelé úgyannyira, hogy zsúfolásig megtelt a szobám. Nagyon sokat megesmértem benne. Egy öreg ősz ember lépett az ágyam eleibe: ösmersz-e Pista fiam engem? Mondám neki, hogyne ismerném, hiszen a mostohaanyámnak a bátyja, a Hostya Ignác, aki ennekötte 30 évvel halt meg. No lásd édes fiam, mégsem emlékeztél meg rólam mindekkoráig imáidban. Imádkozzál ezután értem, mert még most is purgatóriumban szenvedek. Erre az édesatyámnak egy testvére szólalt meg, hogy őerte is imádkozzak. Ezt követte másik, harmadik is, mindnyájan, akik a szobában voltak. Erre megnyíltak az ablakok és még azon is bujkáltak befelé. Én lelki szemeimmel kinéztem az ablakon és csudák csudája, a ház eleje is mind teli volt holtakkal és mind azt kiabálta, hogy énértem is, énértem is imádkozzál! Én nem bírok külön-külön mindnyájokért imádkozni, hanem ha azt elfogadják — mondám — ha megelégszenek azzal, hogy mindennap elmondom az 5 tizedes olvasót magokért a purgatóriomban szenvedő lelkekért, mivel értem, hogy mindnyájan a purgatóriomban szenvednek. Oh akkor én eskü mellett fogadom, hogy minden nap teljesíteni fogom. Erre mindnyájan azt kiáltották, hogy úgy lesz jó. Olyan zaj lett, hogy a ház is majd megrepedt a nagy lármában. Mindnyájan összetett kézzel adtak hálát az Istennek, így a Jézus nevében elmentek, én pedig lelki álmomból felébredtem. A kedves nőmet felkeltettem és elbeszéltem neki mindent. Szegény nőm még ő is sírt rajta. Akkor éjjel azután semmit sem aludtunk, mindketten hozzáfogtunk, a szent rózsafüzért a purgatóriombéli lelkekért elvégeztük. Azótától fogva mindennap mindekkoráig elvégeztem, hacsak nagyon beteg nem voltam. De mikor jobban lettem, mindég utána tettem,

kipótoltam, amit elmulasztottam. Mikor megvirradt, a kedves nőm kinyitogatta az ajtót, ablakot, mert nagy halottszag volt a szobában. Azon naptól kezdve ő is mindég imádkozott a purgatóriombéli szenvedő' lelkekért, mivel istenfélő lévén, áldott jó asszony volt. Nagyon szeretett imádkozni. Kedves lelki testvérek, arra kérek benneteket, ha többet nem mondhattok, csak egy Miatyánkot, Üdvözlétet is mondjatok el a purgatóriombéli szenvedő lelkekért naponta, mert még azt végzitek, fájdalmaik enyhülnek és ha kiszabadulnak a fogságokból, meg nem szűnnek értünk imádkozni. Engedje Isten úgy legyen, amen.

Egy szép lelkes elbeszélés. Az 1912-dik évnek a tavaszán Pászthy Gyula plébános urunk elhatározta magát, arra a szent gondolatra jött, hogy ő a jászladányi templomot újra festeti a saját költségén. Mivel már 100 éven felül volt, mikor megfestették. Már nagyon piszkos volt az a régi festés és az a mindenforma öreg régi szentek festése is lepattogtak, sőt a majterok is kezdtek hasadozni és lehullani. Éppen 50 éve volt annak, hogy őt et papságra felszentelték. Ennek az emlékére a kegyelet háláját akarta leróni. Azért hát felkereste a híres templomfestőt Budapesten, Túri Gyula nagyságos urat, vele megegyezvén 16 ezer koronában. Az pedig Jurányi Antal urat magához vette, ő is azzal megegyezvén. Megjött a tavasz. Azonnal lejöttek és a templomfestés — tisztításhoz hozzáfogtak. Segéd munkások voltak: Horváth Sándor, Horváth Antal, Szántó Antal, Bresznyánik János, Vinkler János, Merlusz Gyula, Poncsek Sándor. De mikor megérkeztek Jászladányba, mind nálam szeretett volna lakni, mivel az én házam a templomajtonak éppen átellenében van. Én igaz nem akartam őket elvállalni, de a főúr, Pászthy Gyula plébános úr is átjött vélek, hogy csak fogadjam be őket, nem lesz vélek semmi bajom. Én a főúr szavára elfogadtam négyet belőlök, de néha öten is háltak nálam, annyinak

tudtam ágyat adni, mivel három szobás lakásom van és csak egyedül egymagam valék. Nem is volt semmi bajom vélek, úgy tiszteltek, mint édesatyjokat. Én meg mint édes gyermekeimet, úgy szerettem őket. Nem is volt semmi baj, csakhogy bizony mint 75 éves öregembernek, mégis terhes volt utánok járni, este reggel ágyazkodni, mosdóvízzel ellátni, utánok tisztogatni. Sokat megfáradtam, de utókb mégis megszoktam. Sőt még utóbb a végezet felé ön főztem nekik ebédet és vacsorát. Megjegyzendő, hogy ők adtak rá valót és nagyon meg voltak az étellemmel elégedve. A nagyságos Túri Gyula úr a kedves nejével, a nagyságos asszonnyal a paroklyán laktak és kosztoltak. Jurányi Antal úr pedig a községházánál egy szobában lakott. De azok is úgy szerettek, 'mint édesatyjokat. A templomfestést mikor bevégezték, elbúcsúztak tőlem mindnyájan. Nemsokára a nagyságos úr, Túri Gyula, megérkezett a kedves nejével, a nagyságos asszonnyal és a templom belsejét lefényképezték. Azonnal átjött értem a nagyságos úr, hogy rögtön menjek vele, a templomban majd engem is lefényképeznek. Én felöltözködtem, ő pedig a nagy olvasót akasztotta a nyakamba, beültetett a? templomi székbe. A nagyságos asszony rögtön levett, lefényképezett.⁴⁶ Mikor kidolgozták Budapesten, azonnal megküldötte két példányban. íme itt van ezen emlékkönyvben. Mikor 1912 július 25-ike megérkezett, a főúrnak 50 éves papsága felszentelése napja, a templom újra felszenteltetett. Sok papság gyűlt össze az ünnepélyre. Délben pedig a paroklyán nagy ebéd, vendégség tartatott. Közel egy 80 vendég jött össze. A nagyságos Túri Gyula és kedves neje is jelen voltak. A főúrnak egy remek arcképét festette meg Túri Gyula, azt is leleplezték és Túri Gyula mondott egy lelkes beszédet és felköszöntőt, melyre a főúr, Pászthy Gyula úr is szép beszédet mondott és megköszönte. 26 éve, mióta Jászladánynak plébánosa. Isten

éltesse még sokáig. Nagy szívességét, kegyes jóságát fizesse meg néki Isten, adja meg néki a mennyei boldogságot, a dicsőség koronáját. Úgy legyen, amen.

Az 1882-dik évben megtörtént dolog. Az a Hornyák Endre volt a jászladányi plébánián mint adminisztrátor. Igen szeretetreméltó, derék, Isten és emberszerető, vallásos lelkiatya volt. Ez igen szeretett engem, ritka nap volt, hogy meg nem látogatott, vagy én ötöt meg nem látogattam. Ott a paroklya szomszédságában volt egy ház, éppen a templomajtó ellenében. Az eladó volt. Kért Hornyák Endre tisztelendő úr engem, hogy adjam el a házamat és vegyem meg azt, szomszédok leszünk. Én arra azt mondtam, hogy szeretném is megvenni, de annyi pénzem nincsen, mert tudom, hogy drága lenne. Másnap bementem a paroklyára. A káplán Szturman N. volt, az is mindjárt azzal állt elő, hogy vegyem meg a házat. Annak is azt feleltem, hogy nincs annyi pénzem. A káplán mindjárt vállalkozott, hogy ő megveszi nekem 800 koronáért. Én azt feleltem neki, úgy gazdaja leszek. Én hazamentem, elmondottam ágybanfekvő feleségemnek. Az is azt mondtotta, hogy hol van az a pénz. Én gondolkoztam és még akkor estefelé elmentem a ház tulajdonosához és megkérdeztem, hogy a ház csakugyan eladó-e. Hogy adná, mi lenne az ára. Paróczai József azt mondtotta, hogy a ház eladó, de 900 koronán alól nem adja. Én alkuba bocsájtottam vele, de nem bírtunk megegyezni. Én hazamentem, ott hagytam. Csak 800 koronát ígértem érte. Odahaza beteges feleségemmel beszélgettem. Már éppen le akartam az ágyba feküdni, mikor az udvar-kaput megverték. Én azután kimentem és beeresztettem. Mondom neki, hogy hát mi járatban van? Monda Paróczai József, hogy már ideadja a házat a 800 koronáért, ha mindjárt lefizetem. Én mondom neki: azonnal. A szegény beteges feleségem az ágyból merőn néz, hogy hát honnat fizetném ki,

holott egy vasunk sincsen. Én azonnal átléptem az átellenben lévő házhoz, fiamat Orosz Jánost áthívtam, az pedig a komját a szomszédból átszállította. Én mindjárt megcsináltam a szerződést, felolvastam. Áldomásért a kocsmába küldöttem. És én azonnal az ágyamhoz mentem, a nyoszolya fejéből kihúztam egy kis ládikát, felnyitottam, az asztalra kitöltöttem a 800 koronát. Mind ezüst forintok voltak. Ezt látván a kedves beteges feleségem, elkezdte a nagy sírást, magánkívül volt. Alig bírtam lecsillapítani, hogy ő azt nem tudta, hogy annyi pénz is van, mért titkoltam tőle? Igen ám, de ha ő azt tudta volna, az mind elfogyott volna, annyira szerette gyermekeit. Később azután csókolt, ölelt, hogy látta, hogy nekem van mindenben igazam. Másnap reggel elmentem az Isten házába a szentmisére. Mise után bementem a paroklyára, Hornyák Endre plébános úrnak és Sturman káplány úrnak mondom: no hála Istennek, most már szomszédok vagyunk. Csak rámnéznek és mondják, hogy mit beszélek. Elmondottam azután nekik, hogy történt a megvételem és hogy 800 korona az ára. Nagyon örültek mindaketten. Azután én akiben laktam házat eladtam, amint vettem 800 koronáért, így visszajött a pénzem, amit ezért a házért adtam. Két hónap múlva bele is hordozkodtam. De bizony sok csinálnivaló volt rajta, még sok költségembe került. Szóval még egy puszta porta volt előtte, azt is megvettem, 700 koronáért. Azután ami csak hiányzott, mindent megcsináltattam. Elsőben felkerítettem deszkával, belekerült 260 koronába. A házhoz toldottam másfél ölet: 260 korona. 5 nagy ablak, 4 nagy ajtó, konyha elzárás, ámbitus 800. Így összesen nekem belekerült 2320 koronába. De most már megér egy 8000 koronát. Szegény beteges feleségem sokat sírt örömeiben. Hornyák Endre főtisztelendő úr sokat megvigasztalta, mert mindennapos volt, amíg csak meg nem halt. A házam

három szobás. A két szobába a kedves nőmet be tudtam vinni, oda csak engedte magát, hogy bevigyem. De a végső főszobába be nem vihettem soha. Azt mondta, hogy mindnyárt szörnyüthal. Megfogta nyakam és megszorította, be nem lehetett vinni. Megjegyzendő, hogy mindig ölben hordtam. Azért nem hagyta magát a főszobába bevinni, mivel mindenkitől azt hallotta, hogy olyan, mint a menyörszág. Elmondották neki, hogy mik vannak a szobában. Tehát csak mikor meghalt, akkor vittük be, ott terítettük ki a ravatalra. Béke hamvaira, nyugodjék a Jézus szent nevében. Adja meg neki Jézus a dicsőség szent koronáját. Űgy legyen, amen.

Az 1913-ik évben szeptember 3-dikán éjjel úgy 8 órakor nagy gyomorgörcs, szélkólíka elővett, úgyannyira, hogy a fráz kétszer vett elő. Már nem tudtam semmit tenni, csak a szám tátogattam. Már a halálórámát vártam. Egyedül voltam, nyolc éven át senki nem volt velem. Isten tudja, egyszer csak magamhoz jöttem, felsóhajtottam Istenhez és a Boldogságos Szűz Máriát kértem, hogy segítjen meg. Amint ezt elmondottam, a gyomorgörcs megszűnt és én arra a gondolatra jöttem, hogy ha jobban leszek, reggel és este az urangyalát kétszer fogom elvégezni. Egyiket a szegény purgatóriomban szenvedő lelkekért, a másikat a magam üdvösségéért. Űgy is lett, fogadásomat teljesítettem. De ezt is nagy csuda követte. Tudja mindenki, hogy a reggeli álom a legízletesebb. Tehát én is elaludtam, a hajnali harangszót nem hallottam. De a holtak, a purgatóriomban szenvedő lelkek felköltöttek. Vagy az ablakot, vagy az asztalt verték meg, sőt volt olyan nap, hogy nem hallottam, akkor a takaró dunnámát húzták meg. Erre már felébredtem és az Urangyalát elvégeztem. Utána rajok mindig három keresztet szoktam vetni a teljes Szentháromság egy Isten nevében. Ezt még élek, folytatni fogom. De azóta még több csuda

követte, mert minden éjjel megjelenik nálam 3-4 vagy 5 régi halottak. Kérnek, hogy imádkozzak értük. Én az ő kéréseket is elfogadom, mindegyikért egy-egy Miatyánkot reggel, mihelyt felkelek, elmondok értük. Sőt minden nap a szentmisére el szoktam menni és offertóriumkor, azaz felajánláskor az akkor napon lévő egész világon tartott szentmisékbe felajánlom őket. Ezt még Isten éltet, követni fogom. Mert a szegény purgatóriombéli lelkekért nekünk kell imádkozni, hogy a fogságból kiszabaduljanak. Engedje Isten, úgy legyen. Amen.

Egy valóságos csudatörténet, mely 1913-dik évben történt. Egy 1000 koronáról szóló okmány elveszett, sehol nem találtam. Egy egész álló hétig mindenütt kerestem, minden könyvet, irományt összekutattam. Éjjelenként nem tudtam aludni, majd eszem vesztettem. Egy hét eltelte után az ágyamban felültem. Eszembe jutott, hogy- Páduai Szent Antalhoz folyamodom,⁴⁷ őt kérem, hogy segítsen rajtam. Mindjárt kezembe vettem a Szent olvasóját és ott ágyamban elvégeztem. Csudák csudája az olvasót elvégeztem, álom jött szememre. Egyszer csak megáll előttem egy szerzetes férfi és nevémen szólít, hogy ne essek kétségbe, az okmányt keressem ebben az imakönyvben. Megnevezte, hogy melyik. Erre én lelki álmomból felébredtem, de nem láttam senkit, eltűnt a szerzetes. Én rögtön felkeltem az ágyból, gyertyát gyújtottam, futottam a könyvtárhoz. Kivettem azt az imakönyvet, akit ő megnevezett. Csudák csudája: ott volt benne az okmány. Letérdepeltem, hálát adtam a jó Istennek és Páduai Szent Antalnak. Mert csakis Páduai Szent Antal lehetett azon szerzetes. Én újra elmondottam az olvasóját. Hála Istennek és Szűz Máriának.

De még másik csuda is követte 1914 április 20-dikán. A temetkezési pénztárosa lévén, két halott volt akkornap a társulatból, akiket ki kellett fizetnem, de pénzem nem

volt annyi a kasszámban. A szolgát elküldöttem a takarékbába a betéti könyvvvel, hogy hozzon ki 500 koronát. A szolgál kihozta a takarékbából, átolvasta nékem. A halottasok pedig várakoztak ott a pénzéért. Én a könyvöket átnéztem, mind a két halott után kifizettem a járulékot, még 300 koronám meg maradt három darabban. Azt én nyomtam a kis mellényem zsebébe. Mikor minden irománnyal készen voltam, a halót ftelejelentők elmentek. Voltak öten. Én magam maradtam. Éppen dél következett, hozzáfogtam az ebédkészítéshez, mivel senkim sincs a háznál. Az ebédet elvégeztem és eszembe jutott, hogy a pénzt nem tettem el a helyére. Az nem jutott eszembe, hogy a zsebembe tettem. Felnyitom a naplót, könyvet, azt gondoltam, hogy én abba tettem. Schol nem találom a 300 koronát. Megijedtem, hogy talán a halottfeladók vitték el. Aki csak ott kézen voltak könyvek, levélrűllevélre mind össze forgattam. Nem találtam. Most hát azt az öt embert fogassam el? Azt nem teszem. Koppant nagy gondságba estem. Rám jött az éjszaka, lefeküdtem. Bánatom nem hagj^ott nyugodni, egész éjszaka nem tudtam aludni. Hajnal felé elhatároztam, hogy a pénzemből a takarékbából veszek ki 300 koronát és a társulatot kielégítem. Már 4 órakor felkeltem az ágyból, felöltözködtem, jártam keltem a szobákban. Hat óra lehetett, mikor elhatároztam magamban, hogy Szent Ferencet és Páduai Szent Antalt hívom segítségemre. Elmondom mindakettőjöknek olvasójukat. Kezembe vettem a szent olvasókat, elsőben is a Szent Ferenc olvasójához fogtam. Kimentem a ház eleibe, ott az udvaron sétálva végeztem. Mikor a harmadik titkot mondtam, látok a megásott földön piros színű papírt. Mondom magamban: ejnye, majd olyan az, mint a bankó. Odalépek, felveszem, hát a 300 korona egy csomóban. Majdnem sírtam örömemben. Azonnal bevittem a helyére, kasszába tettem. Akkor jutott eszembe,

hogy a baromfiakat hajtottam, rögzért nyúltam a földre és úgy fordult ki a zsebemből. De ha Szent Ferenc olvasóját és Szent Antalét nem végzem, soha se jutott volna az eszembe, hogy az ott van. Én szívem s lelkem mélyéből hiszem, hogy Szent Ferenc és Páduai Szent Antal segített rajtam. Az ő érdemek által adta meg a jó Isten. Azért bátran merem ajánlani, hogy a károsultak Szent Ferenc és Páduai Szent Antalhoz tiszta szívből folyamodjanak és Isten e két szent által meg fogja vigasztalni, mint engem megvigasztalt. El is mondtam mindkét szent olvasóját még tisztább szívvel, lélekkal. De még nem csak akkor, hanem mikor csak időm van rá. Hála legyen Istennek és Szűz Máriának mindörökké, amen.

Elbúcsúzó ének a búcsús társaimtól:

Dallam: *óh fájdalmas Szűzanya.*

Óh buzgó keresztények
Hozzátok fordulok,
Kórlek hogy szavaimat
Jól meghallgassátok.
Búcsúzásom teszem,
Tőletek megválók,
A szent helyeken többet
Engem meg nem láttok.

Óh de sokezer búcsús
Gyönyörködött bennem,
A szent helyeken, ahol
Csak megjelenhettem.
Szép tanításomat
Örömmel hallgatták,
Jaj sírtak örömben
A bús özvegy, árvák.

Rólam emlékezzetek,
Akik ismertetek,
Mint jó búcsús vezetőt
Engem szerettetek.
Örültetek mikor
Szavam hallottátok,
Velem gyertyavilágánál
A búcsút jártátok.

Szebbnél szebb énekeket
Nekik énekeltem,
Nagy örömem telt benne,
Tiszta szívből tettem.
Sokszor harminc-negyven
Ezerén is voltunk,
Midőn esténként a szent
Kereszt búcsút jártuk.

Zengedező' énekünk
 Az egekig hatolt,
 A sok gyertyavilágtól
 Piros színt mutatott.
 Mindenkinék szíve
 Örömmel volt tele,
 Hogy a szent búcsújárást
 Szépen bevégezte.

Ilyen szép búcsújárást
 Én sokat végeztem,
 Mindég, amig csak birtam,
 Még öreg nem lettem.
 De már nem tehetem,
 El vagyok gyengülve,
 Most már pihenek az Úr
 Jézus szent nevébe.

Szentmisére mindennap
 Örömmel eljárók,
 És több szent rózsafüzért
 Napjában elmondok.
 Élőkért, holtakért,
 Szenvedő lelkekért,
 Kérem a kegyes Istent
 Lelkeknek üdveért.

Titeket is jó lelkek,
 Akik szerettetek,
 A szent búcsújárásban
 Velem részt vettetek,
 Buzgó imátoakat
 Értem ajánljátok,
 Hiszen én voltam nektek
 Jó előljárótok.

Veletek akarnám én
 A szent búcsút járni,
 Egykor majd menyországba
 Ur Jézust imádni.
 Engedje az Isten
 Egymást megláthassuk,
 A mennyei szentekkel
 Szent búcsút járassuk.

Áldásodat add reánk
 Te is Szűz Mária,
 Most és végső óránkon
 Siess oltalmunkra.
 Kik a szent helyeken
 Tégedet tiszteltünk,
 Engedd Úr Jézus jobbján
 Veled örvendhessünk.

Nagy dicsőség, imádás
 Legyen az Atyának,
 A Szentlélekkel együtt
 Az ő szent Fiának.
 Tisztelet adassék
 A Szűz Máriának,
 Az üdvözítő Jézus
 Drága szent Anyjának. Amen.

Dicsértessék a Jézus Krisztus és a Boldogságos Szűz Mária szent neve, most és mindörökkön örökké, amen. Kedves keresztény katolikus testvéreim, itt leírom, hogy miket szoktam imádkozni naponta. Eeggel, midőn felkeltem, felöltözködtem, keresztet vetettem magamra az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében, mondván: Uram Jézus Krisztus, felkeltem ágyamból. Elkezdem e mai szent napot dicsőségedre, a Boldogságos Szűz Mária és minden szent angyalok, mennyei szentek tiszteletére, lelkemnek üdvösségére. Minden élőkért és megholtakért, a szegény purgatóriumban szenvedő lelkekért vedd kedvesen óh megoszolhatatlan Szentháromság egy Isten. — Ezután kezdettem a Miatyánkot, Üdvözetet, Hiszekegyet, Isten tíz parancsát, közgyónást, Anyaszentegyház öt parancsát, a hét szentséget, azután az Úrangyalát, ismét az Órangyalát a megholtakért, azután 3 Miatyánkot, 3 Üdvözetet, akik álmomban megjelentek, 3 keresztet vettem reájok, mondván: nyugodjanak a Jézus, Mária, Szent József nevében. Ezután 1 Miatyánkot, 1 Üdvözetet, egy Hiszekegyet a Jézus szent szíve tiszteletére. 3 Miatyánk, 3 Üdvözet a szeplőtelen Szűz Mária tiszteletére, 3 Üdvözet az angyalok királynéja tiszteletére, 7 Miatyánk, 7 Üdvözet a Szűz Mária hét öröme tiszteletére,⁴⁸ 7 Miatyánk, 7 Üdvözet a fájdalmas Szűz tiszteletére,⁴⁹ 1 Miatyánk, 1 Üdvözet Szent István mártily tiszteletére, 1 Miatyánk, 1 Üdvözet Szent Istvány király tiszteletére,⁵⁰ 1 Miatyánk, 1 Üdvözet az őrangyal tiszteletére, 1 Miatyánk, 1 Üdvözet Szent Ferenc tiszteletére, 1 Miatyánk, 1 Üdvözet Pádúai Szent Antal tiszteletére, 1 Miatyánk, 1 Üdvözet Szent Anna tiszteletére, 1 Miatyánk, 1 Üdvözet Mária Magdolna tiszteletére, 1 Miatyánk, 1 Üdvözet annak a szentnek a tiszteletére, kinek nevenapján múlok ki e világból, 1 Miatyánk, 1 Üdvözet a minden szentek tiszteletére. Ezt minden reggel elvégezvén, azután szentmisét hallgatok.

Mise után 15 Miatyánkot, 15 Üdvözetet a szent olvasó 15 titkával Mária tiszteletére, utána a megholtak olvasóját, öt tizedes. Azután a legszentebb Szív Asszonyát, 3 tized, ismét a legszentebb Szív Asszonya olvasóját, az egyiket az élőkért, a másikat a megholtakért. Azután a Szent -Ferenc olvasóját, azután a Szentháromság olvasóját, azután a purgatóriomban szenvedő lelkek olvasóját, 5 tizedes; délután pedig néha 5, néha 6 olvasót, vagy ha érkezek 10 olvasót is el szoktam mondani.⁵¹ Szent József,⁶² Pádúai Szent Antal, Mária Magdolna, hét fájdalmas, vagy a hót örömről, vagy a 15 tizedes olvasót, vagy az Oltáriszentség olvasóját. Hol többet, hol kevesebbet. Hála Istennek és Szűz Máriának.

Ezt azért írtam le, hátha ragad belőle valami jólelkű egyénre valami. Nem azért, hogy én eldicsekedjek, mert beismerem, hogy ezt mindenki nem teheti. De nekem megadta Isten azt a módot, hogy megtehettem, mivel arra is születtem. Gyermekkoromtól fogva egyébben nem találtam örömet, csak ebben volt minden örömem, gyönyörűségem és boldogságom. Hála Istennek és Szűz Máriának mindörökké, amen. Jézusban kedves testvéreim, talán közületek valaki azt mondja, hogy boldog lehettem én, mert a világi kísértetek nem zaklattak engem, mint titeket. Óh dehogyan nem! Mentül jobban imádkoztam, annál jobban hajtott rajtam a sátány. Különösen a fajtalanság angyala hajtott rajtam, mert hiszen én is gyarló lélek, csont, hús és vérből voltam. Nagy kísérteteknek voltam kitéve, különösen még fiatal az ember, annál jobban hajta rajta a fajtalanság angyala. Még a sátány alkalmat is szerez a fiatal embernek, akivel végezhesse gonosz terveit. De én ezeket mind legyőztem az imádsággal, ámbar nagy küzdelembe került, mert mentül buzgóbban imádkoztam, annál jobban hajtott rajtam a sátány. Sokszor sírtam, keseregtem, annyi fajtalan képzeleteket terjesztett szemem elébe. De én mégsem hagytam fel az imád-

sággal, csak folytattam az imádságot. Azt a rossz gondolatokat is, amit a pokolbéli sátány eszembe élömbe terjesztett, mind felajánlottam az Istennek. Nem gyönyörködtem benne, inkább kértem a jó Istent, ne tulajdonítsa nékem bűnnek, távoztassa el tőlem a gonosz sátányt. Nem hazudok, a gonosz sátány még azt is súgta a fülembe, jobb lesz, ha felakasztom magam, vagy a kútba ugrok, úgysem ér az imádságom semmit, csakis az övé vagyok már. Majd a kétségbeesés akart rajtam hatalmat venni. Kértem a jó Istent, a boldogságos Szűzanyát, Máriát, a mennyei szenteket, hogy ne hagyjanak elveszni. A segítség megérkezett. Egy bizonyos napon nagyon el voltam keseredve, hogy nem tudtam jól imádkozni, akárhogy akartam. Beesteledtem, lefeküdtem, sokára elszenderedtem. Egy nő megállt az ágyam előtt, monda: ne aggódj semmit, nem hagy el Isten téged, csak folytasd imáidat, mint eddig folytattad. A gonosz sátány akárhogy incselkedik veled, nem árt semmit, csak ne gyönyörkődj a rossz gondolatokban. Felébredtem, a nő eltűnt. Én az olvasót kezembe vettem, akit a fejem alatt tartottam. Folytattam imáimat. Ki volt ez a nő? Bizonyosan a Boldogságos Szűz Mária. Attól fogva nem volt olyan nagy kísérteteim. Volt ugyan, de nem olyan nagy mórtékben. Kedves keresztény testvéreim, ti is bízzatok a jó Istenben. Kérjétek a Boldogságos Szűz Máriát, ő megvigasztal benneteket, elűzi tőletek a pokolbéli sátányt. Nem árthat néktek, csak ne gyönyörködjétek a rossz gondolatokban, Isten megbocsátja minden bűneiteket. Örök boldogságot ad és a dicsőség koronáját megadja néktek. Engedje Isten úgy legyen, amen:

Szép fohászok, melyeket naponta többször elmondottam:

1. Dicsértessék a Jézus Krisztus szentséges szent neve, a Boldogságos Szűz Mária és Szent József szentséges szent neve most és mindörökkön örökké, amen.

2. Dicsértessék a szent angyalok, arkangyalok és min-

den szenteknek szentséges szent neve, mindörökkön örökké, amen.

3. Jézus, Mária, Szent József, szent család jöjj segítségemre. Jézus, Mária, Szent József, szent család ne hagyj el engem. Jézus, Mária, Szent József, szent család jöjj el hozzám, különösen halálom óráján, amen.

4. Üdvözlégy Jézusnak szent keresztfája, amelyen szólott hétszer arany szája, legyen lelkem vigasztalására és bűneimnek megbocsátására. Amen.

5. Dicsőség legyen Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, a teljes Szentháromságnak most és mindörökkön örökké. Amen.

Kedves keresztyén katolikus testvéreim, még több fohászokat is mondtam el napjában. Óh hányszor megtörtént, hogy valami baj ért napjában, vagy valami szerencsétlenség, aki az embert kiveszi béketűréséből, elkezd szitkozódni, átkozódni. Én, hála a jó Istennek, azt nem tettem, akkor mindég az volt a szavam: hála Istennek, ő nekem ezt így akarta, legyen szent akaratja. Nem baj, nem baj, csak a jó Isten engem szeressen, el ne hagyjon. Nem dicsekedésből mondom, de a jó Isten nekem oly béketűrést adott, hogy a 77 év alatt egy fenét sem mondtam el, nem hogy más nagyobb káromlást is kibocsátottam volna a számon. Hála a jó Istennek és a Boldogságos Szűz Máriának, Szent Józsefnek, Isten minden szentéinek. Jézusban kedves testvéreim, most már nagyon el vagyok gyengülve. Elhatároztam magamban, hogy eladom a lakházamat telkével együtt, aki a templomajtó átalellenében van. 320 négyszögöl, már fél éve, amióta áruba bocsájtottam és kiadattam és mindekkoráig nem volt rá vevő, pedig a legszebb és legelső helyen van, a paroklya mellett. Oly házat építtethetne rá a vevő, hogy a városban szebb helyen nem lehetne látni. És a vevők csak abban találnak gáncsot, hogy a sok harangszótól félnek, nem lehet

kint akkor szót hallani. Én pedig már a legmértékesebb áron odaadnám, 7000 koronáért. De hát nincs kereskedő, aki megvásárolná. Bár adná Isten, hogy adna reá vevőt. Bizony mondom, hogy jól járna vele. Én pedig felmondanék minden társulattal, mennék nyugalombaja kedves lányomhoz. De ha el nem kel, akkor muszáj kínlódnom, még a jó Isten akarja. Még úgy látszik, hogy akarja, hogy még tovább is törjem öreg testemet. Hála Istennek és Szűz Máriával Szent Józsefnek, Isten minden angyalai és szenteknek. Amen.

Jézusban kedves testvéreim, most már bevégeztem éltetem történetiratait. A kedves tekintetes Bartalics Imre úrnak⁶³ átadtam kinyomtatás végett. Még mindég önála nyomattam énekeimet, ima könyveimet, ő dicséretreméltó kedves ember, Isten még sokáig éltesse a legjobb egészségben. Ti pedig kedves testvéreim örömmel keressétek fel az ő nyomdáját, mert csakis ott önála kaphatjátok a legszebb buzgó énekeket és imakönyveket, ami a buzgó népek, ezrek ajkáról zengedezik. Én pedig a Jézus szent Szívének ajánllak mindnyájatokat, Jézusban kedves testvéretek Orosz Istvány, több szent tásulatok okleveles terjesztője. Jászladány, 1914. július 30.

Folytatás.

Az 1915-dik év június hónapban már magyon elgyengültem, úgyhogy már képtelennek éreztem magamat és a társulatodat kiszolgálni. Eladtam a házamat potom árért, csak 4500 koronáért. És a társulatokkal leszámoltam, akiknek pénztárosa voltam. Azaz Temetkezési Egylet, Mária Társulata, Katolikus Kör, Népszövetség és még több apró társulatokkal. Így nyugalomba tettem magamat. A leányomhoz, vőmhöz mentem lakni, ők felvállaltak, holtomig teljes ellátást adnak. Az övék lett a házi-

bútor és még egy néhány száz korona is. Az 1915-ik, júliusi hóban mentem hozzájuk, azóta ott vagyok, nincsen semmi bajom. Minden reggel eljárók a templomba. Egy negyedóra alatt érek be és meghallgatom a szentmisédet. Hol kettő, hol három van naponta. Amidőn hazamegyek, megreggelizek, azután hozzáfogok imádkozni. Sorbaveszem a szent olvasókat, a rózsafüzéreket: 1. Szentháromság olvasója, 2. Szentlélek Isten olvasója, 3. Angyalok olvasója, 4. Mindenszentek olvasója, 5. A legszentebb Szív Asszonya olvasója, 6. Purgatóriomban szenvedők olvasója, 7. Megholtak olvasója, 8. Szent Ferenc olvasója, 9. Pádúai Szent Antal olvasója, 10. Szent József olvasója, 11. Mária Magdolna olvasója, 12. Szent Vendel olvasója, 13. Szent Erzsébet olvasója, 14. Az örvendetes olvasó, 15. A fájdalmas olvasó, 16. A dicsőséges olvasó, 17. A hétfájdalmas olvasó, 18. A hétörömes olvasó, 19. A Jézus Szíve olvasója, 20. A Szűz Mária szent szíve olvasója, 21. Az Úr Jézus hétszer kiöntött vére olvasója. Ezeket majd mindennap el szoktam végezni. Van ugyan olyan nap, hogy csak a felit végzem el, ha valami közbejön, akkor elmarad belőlök. Hála Istennek és Szűz Máriának és Szent Józsefnek, minden szent angyalok és szenteknek örökkön örökké, amen. Egy szomorú emlék az 1916-ik évben, hogy a kormány és az ország nagyjai megegyeztek, hogy minden város és községben a torony harangjait le kell szedni és a háború alkalmát nézve a kitűzött helyre el kell küldeni, hogy ott szükség esetén felhasználhassák a harctéren. Csak minden községben egy harangot, vagy szükség esetén két harangot vittek meg. Fájdalom, innét Jászládányról is 5 harangot vittek el, csak két alpárit hagytak meg a toronyban. Az az hármat a toronyból, kettőt pedig a temetőből valót vittek el. Augusztus 19-én szombati napon szedték le és 23-dikán délután vitték az állomásra nagy pompával, búcsújárással, kereszt lobogók mellett. A harangok fel

voltak koszorúzva, kocsira feltéve, kántor, pap és sok nép kíséretével vitték ki az állomásra. Fehérbe öltözött lányok lámpával mentek a kocsi előtt. Mikor az állomásra kiértek, a nagyságos plébános úr Pászthy Gyula szívreható szép beszédet tartott a harangok felett, úgy hogy a nép sírásra fakadt. Sok könnyeket hullajtottak, azután búcsújárással visszajöttek a templomba, befejezték.

Harangoktól búcsúzás.

Dallam: *óh fájdalmas Szűzanya.*

Óh buzgó keresztények
Fáj a szívünk, lelkünk,
Hogyha arra gondolunk,
Mi lesz majd mivelünk.
Mily nagy csapás érte
Most szegény hazánkat,
Mitőlünk is elvitték
Szép harangjainkat.

Rettenetes nagy csapás
Ez minden községre,
Harangok vigasztaltak
Keserűségünkbe,
Midőn gyermekeink
Harcéren elháltak,
Értek szent mise alatt
Oly búsan szólottak.

Óh már ők is elmentek
Tőlünk a harctérre,
Hogy ők is segítsenek,
Vigasztalják őket.

Ne sajnáljuk tőlök
E kis ajándékunk,
Segélje Isten őket,
Azért imádkozunk.

Szomorú bánatos nők,
Kiknek a harctéren
Odavan kedves párjok
A csata mezején,
Jaj nincs reménységtek,
Hogy még meglássátok.
Értek az Úr Jézushoz
Óh imádkozzatok.

Zokognak, siránkoznak
Az elmaradt árvák,
Jaj mert édesatyjokat
Többet nem láthatják.
Óh szép Szűz Mária
Vigasztald meg őket,
Töröld le szemeikről
A bánatos könnyet.

Isten hozzátok vándor
 Kedves harangjaink,
 A harctérre vigyétek
 Jókivánataink.
 Mondjátok meg a mi
 Kedves fiainknak,
 Segélje meg az Isten,
 Hogy haza jussanak.
 Legjobb egészségben
 Őket megláthassuk,
 Egymásnak karjaiban
 Együtt vígadhassunk. Amen.

1916. augusztus 23. Orosz Istványtól.

A jászladányi harangokat ebből a járásból, vagyis kerületből már a 84-dik vagonnyal vitte. Sok összeszedetett az országban az egész kerületekből. Sok ágyú és saprel lett abból. Bizony sok ember életét kioltotta. Már ebben az 1900-dik évben másodszer szedték össze a harangokat. 48-ban is Világos és Verbács csata háború alkalmával. Óh szegény kis magyar haza, nagy csuda, hogy össze nem roskadtál már annyi vihar és nagy küzdés alatt. És tudod-e kedves magyar népem, hogy mi őrzött meg, tartott meg annyi vész alatt majd két ezredév óta? Nem más, mint a Boldogságos Szűz Mária esedezése. Hiszen ő a Magyarország védasszonya. Szent István királyunk néki ajánlotta fel országunkat és mindnyájunkat. Tehát ez az ország Mária országa. Ne félj hát te magyar testvérem, megsegít Szűz Mária, a magyarok asszonya, királynéja. Csak te el ne hagyj ötöt, légy halálig a legbuzgóbb hív tisztelője. Áldd és magasztald ötöt, mondván: szeretlek Szűzanyám Mária most és halálom óráján. Úgy legyen, amen.

Egy örömhír,

mely az 1915-dik, augusztus 6-dikán érte Jászladány város nagyérdemű plébánosát, Pászthy Gyula főurat 77 éves korában: ökszelenciája az egri érsek, Mrecsány György⁵⁴ kanonoknak, nagyságos úrnak kinevezte és őfelsége mostani uralkodó királyunk helybenhagyta és megerősítette. Megérdemli Pászthy Gyula a nagyságos nevet, mert sok jót tett már életében. A mi egyházunk, a templomunk is csak általa díszlik a szépségben. De hát ki tudná azt megmondani, hogy mennyi jót tett már ő egyesekkel ig. Csak a jó Isten tudja, mert úgy volt, hogy amit a jobb kezével tett, a balkezével eltakarta, hogy senki ne tudja, hogy ötet senki ne dicsérje. Mert csak az Istent illeti dicséret. Mi hívei, Jászladány lakosai szívünk s lelkünkben örvendezünk az ő nagy kitüntetésének. A legmélyebb alázatossággal kérjük a jó Istent, hogy a mi kedves főurunkat, Pászthy Gyulát a jó Isten még igen-igen sokáig éltesse a mi örömeinkre a legjobb erőben és egészségben. Amidőn pedig bevégezi földi papi pályáját, adja meg neki a dicsőség koronáját, hogy mi vele együtt örvendezhessünk a Jézus szent színe látásában, a mennyei boldogságban, engedje Isten, úgy legyen, amen. Orosz István.

Az 1917-dik évben ismét nagy csapás érte városunkat Jászladányt, mert november hó végén ismét elvitték harangjainkat, 8-at, azaz hármat. Egy volt 550 kilós, akit az Isten dicsőségére öntetett Jászladány város katolikus összes népe, lakosai az 1875-dik évben. Öntötte Hirber Ignác Bécsújhelyt, készítette új mozgása szerint. Felszerelte Pozderka József Budapest. A másik harang temetőbe valót öntötte és felszerelte Fluny J. és Fia Budapesten 1881-dik évben. Az Isten dicsőségére állította maga Polnik Erzsébet, boldogult férje Tolvaj János, jelenlegi férje Pomázi József, a dabi temetőbe helyezve. A súlya

csak 116 kilós volt. A harmadik harang szinte a temetői, a fellegi temetőben. Ezt készítette Bíró Terézia, Donkó Andrásné az Isten dicsőségére, a megholtak lelke üdvére, a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére az 1878. esztendőben. Öntötte Hirber Ignác és Péter Bécsújhelyi új mozgás szerint. Felszerelte Pozderka József Budapesten, 1878-dik évben. A harang súlya csak 114 kilós. Most már nem maradt csak egy kis harang a toronyban, azzal harangoztak szentmisére elsőt is, másodikat is, harmadikat is, mise alatt is, halottnak, vagy lélekváltásnak. Szóval az az egy kis harang járja mindenre. Egész nap mindig szól, azt sem tudja az ember sokszor, hogy mire harangoznak. Ha az ember rágondol arra a sok szép harangokra, elszomorodik a szíve s lelke, fájdalmában könnyek tolnak szeméibe. Kénytelen sírni, hogy mire jutottunk. Kedves gyermekeinkkel oda vannak harangjaink is a harctéren. Sohasem látjuk többé kedves gyermekeinket, csak majd utolsó ítélet napján fogjuk őket meglátni. Addig pedig imádkozunk értek, hogy nyugodjanak a Jézus nevében, amen.

Az 1915-dik évben november 8-án temettük nyugalomra Brösszel Gábor káplányt. Mint papi ember, igen dicséretreméltó, jólelkű és tisztaszívű ember volt. Ha jól emlékszem rá, talán 4 évig volt Jászladányban káplány. Igen szerette a nép, mert mindenkit szeretett ő is, szegényt és boldogot, nem tett választást. Kitűnő prédikáló pap volt, szóval nagyon finom papi ember volt. Engem, Orosz Istvánt is nagyon szeretett. Történt, hogy az 1914-dik évben elvitték a kántorunkat a harctérre. Kántor nélkül maradt a város. A főurunk, Pászthy Gyula plébános urunk felkért engem, hogy a kántori hivatalt fogadjam el. Igen ám, de már 77 éves voltam, nem vállaltam el csak úgy, hogy egy tanító, Erdei, ő a szentmise és litániákat elvállalta én pedig a temetéseket. Így tehát én jártam te-

metni Brösszel Gábor káplány úrral vagy 4 hónapig, még a kántor úr a harctérről haza nem jött. De a temetés alkalmával sokat voltam úgy, hogy nagyon megfáztam, vagy sár volt, nem tudtam jól menni, káplány úr megfogta a karomat, úgy vezetett, sőt az is megtörtént, hogy a temetőbe már ki sem mentem, ő maga végzett el helyettem minden éneket. Igen, mert ősszel volt az idő és én megfáztam. Úgy szeretett engem, hogy az édesapját sem szerette jobban. De azután ő is megfázott-e, vagy mi, megkapta a bélhurtyot és belehalt. De nem is feledkezem róla, mindennap elmondok érte egy Miatyánkot és egy Üdvözetet, hogy nyugodjon a Jézus nevében, adja meg neki Jézus az ő színe látását és az örök életet. Amen.

Az 1917-dik, március hó 24-dikén Fekete Gábor leköszönt a Mária pénztárnokságáról, újra nekem ismét át kellett vennem a társulatot 80 éves koromban és kezelttem a társulatot. Minden hónapban magam fizettem be a szentmiséket, a cédula váltásón⁵⁵ mindég jelen voltam és én kezdettem meg az ájtatosságot. Fekete Gábor az segített, vagy Pomázi Gábor, de ha azok nem voltak jelen, magam is elvégeztem. De bizony már terhemre volt, elfáradtam, mivel már 1918-dik évben 81 éves voltam.

Az 1918-dik évben június hóban ismét egy csapás érte városunkat. A templomunkban nagyon szép orgonánk van és annak felséges nagy és ékes rézsípjai voltak. A kormány-hadbizottság azt is lefoglalta, leszedték mind a sípokot, csak aki nélkül nem lehetett meg az orgona, azt hagyták meg. Bizony nem is úgy szól már az orgona, mint annakelőtte. De bele kell nyugodnunk, ha az Isten így rendelte. De talán még ha a háború meg nem szűnik, megérjük, hogy a toronyból is mind leszedik még a rezeket is. Adja a jó Isten, hogy már a háború megszűnjék.

A legnagyobb szent békét adja meg minden nemzetek között. A fejedelmek megbékülvén egymással, örömmel adhassunk hálát Istennek. Úgy légyen. Amen. Kelt Jászladány, 1918. Orosz István, 81 éves.

Emlékezés.

Én Orosz István a Mária Társulatát kezeltem, 45 évig pénztáros és jegyzője, szóval mindene voltam. Csak 1916-dik évben adtam át Fekete Gábornak, de elégtelen volt hozzá, újra el kellett vállalnom. Azóta én intéztem, de már nem tudtam tovább vinni. Nagyon elgyengültem, a 83-dik év már sok. Így le kellett róla köszönni. A férfiaknak egyiknek is, másiknak is ajánlottam, de nem talákozott, aki elvállalta volna. Így kénytelen voltunk nő-előljárót választani. Így az 1919-dik év március hó 13-dikán a választmányi gyűlést megtartottuk és 18-dikán az iskola nagytermében a közgyűlést, 180 tag jelenlétében. Leszámoltam Mannó János tisztelendő káplány úr jelenlétében. Ember nem találkozott előljárónak, így egyhangúlag Lázár Józsefné, Szalóki Erzgebetet választották meg pénztárnoknak, Mária társulata vezetőjének. Március 20-dikán saját házánál átszámoltam neki két tanú előtt, ő fogja majd vezetni. Szomorú dolog, van vagy 85 esztendeje, hogy a Mária Társulata Jászladányban megalakult és mindég ember volt az előljárója és most egy nő kezébe adatott. Istenem, Istenem, mit kell érnünk. A férfiakból kihál a buzgóság, a Mária tisztelete, csak a nők szívében van az isteni szeretet és Mária tisztelete. Maholnap megérjük, hogy nem lesz vallásosság, nem hisznek Istent sem. Megromlik az egész világ, már közeledünk hozzá, kitől Isten mentsen meg. Kérjük Istent, hogy mentsen meg, adjon tiszta szívet s lelket mindnyájunknak, hogy csak őt imádjuk. Adja meg az örök boldogságot, az ő szent színe látását.

Úgy legyen. Amen. Kelt Jászladány, 1919. március 20.
Orosz Istvány.

Nem dicsekedem, sőt szívem s lelkem mélyéből mondom, hogy eddig is keveset adtam a világra, örültem, ha a buzgó népet szép ima és énekekkel örvendeztethettem. De már most csak magamat örvendeztetem. Valaki azt kérdezi, hogy mivel. A legszentebb, legszebb rózsafüzérekkel, melyeket naponta a legnagyobb örömmel végzek, mindég többet, többet végzek. De vagyunk néha hárman is, mert Jézus maga mondta, hogy ha valahol három van az én nevemben, amit kérnek szent Atyámtól, megadja nekik. Én tehát elkezdem a rózsafüzérjeimet. Meghívom Jézust és Máriát, így vagyunk hárman és amit kérünk Istentől, megadja nekünk. Hála Istennek van olyan napom, hogy 40, azaz negyven olvasót is elmondok. Mind mind más rózsafüzér. Ebben van minden örömem, gyönyörűségem és boldogságom. Várom a boldog órát, melyben majd szólít az én jó Istenem. Arra készülök minden percben. Többször elmondom: Uram Jézus jöjj el, Uram Jézus jöjj el, hozd el nekem a boldog órát, fogadj be szent színed látására a mennyei boldogságba, hol Téged leborulva imádjalak az én Szűzanyámmal, a Boldogságos Szűz Máriával és minden szentekkel együtt. Engedd úgy legyen, amen.

Jászladány, 1919. május 28-án.

*Orosz István.*⁵⁶

JEGYZETEK.

¹ A bevezetés a gyermeteg dicsekvésnek, az ébredező egyéniség kifejezésének sajátos példája, ami egyébként minden naiv költészetben megtalálható. Gondoljunk Homeros hőseire, gondoljunk a magyar ősköltészet (v. ö. *Jakubovich Emil: Honfoglalási hősi énekeink előadás for májához.* Magyar Nyelv, 1931: 265. és *Deér József: Pogány magyarság, keresztény magyarság.* Budapest, 1938., 19.), magyar népköltészet első személyes megnyilatkozásaira (kurucköltészet, betyárdalok), amelyek eredeti jellegük szerint önvallomások voltak.

² Az ének már meglévő szövegnek, valószínűleg koldus-imádságnak utánérzése. Mint a Bevezetésben is rámutattunk, egy egy népszerű, közkedvelt, jámbor szöveget számtalanszor újraköltenek. Ilyen ez is: számos pr-ózai és verses változatát ismerjük. Néhány könnyebben hozzáférhető variáns *Kálmány Lajos: Szeged, népe.* III., 145. és 299., *Bálint Sándor: Népünk ünnepei.* Budapest, 1938., 81.

³ *Sarlós Boldogasszony,* mintegy a bőség, termékenység égi pártfogója: a jászoknak különösen kedvelt templomdedikációja. Hogy tisztelete mennyire belegyökerezett a jászladányiak lelkébe, sajátosan mutatja a következő helyi történet. Amikor Sarlós Boldogasszony napja megszűnt parancsolt ünnep lenni, az akkori bíró, Cs. J. azzal a kérelemmel fordult az egri érsekhez, hogy az aratási munkára való tekintettel a búcsút ne napján, ha az hétköznapra esnék, hanem a rákövetkező vasárnap tartsák meg. Az érsek ebbe bele is ment. Nem sokkal később Cs. J. megzavarodott, sok csapás érte az egész családot azután is. A nép között még most is él az a hit, hogy ezeknek a megpróbáltatásoknak oka az, hogy a család őse a búcsút eltétette eredeti napjáról, nem ülik meg olyan fénnel Sarlós Boldogasszony ünnepét, mint azt valamikor tették. Ez a néphit olyan hatással volt a család élő tagjaira, hogy nemrég-

ben az érek az ő kérelmükre helyezte vissza a búcsú napját július 2-ára.

Sarlós Boldogasszony népi kultuszára egyébként: v. ö. *Bálint Sándor: Népünk ünnepei*: Sarlós Boldogasszony.

⁴ *Máriabesnyő* a Mátravidék, Jászság és Pestkörnyék kedvelt búcsújárhelye.

⁵ Általános szokás volt még a XIX. században is, hogy azok, akik búcsúra készültek, ünnepélyesen megkövették hozzátartozóikat, ha valamiért titokban neheztelnének rájuk. Hasonlóan fölkeresték nyílt haragosaikat is, hogy könnyű lélekkel induljanak útjukra.

⁶ A *búcsújárás* közösségi megnyilatkozás és bizonyos ünnepélyes keretek, megszentelt hagyományok között zajlik le. A folyamatot itt csak nagy általánosságban rajzoljuk meg. A búcsúsok rendszeren reggel gyülekeznek szülőföldjük templomában, ahol misét hallgatnak, majd papjuk áldásában részesülnek. Az otthonmaradtak a pappal együtt elkísérik őket a falu határáig, itt elbúcsúznak. Utközben iparkodnak méltóképpen viselkedni, hiszen nemcsak magukért, hanem otthoni hozzátartozóikért, az egész közösség testi-lelki javáért mennek könyörögni. Minden útbaeső templomot, kápolnát, szent szobrot, útszéli keresztet megköszöntének. Minden búcsús seregnek megvan a maga hagyományos útiránya. Néhány szekér is követni szokta őket, erre rakják föl ünneplő ruhájukat, élelmüket. Ha valami faluba érnek, rendszeren harangszóval üdvözlik őket, hasonlóképp akkor is, ha távoznak. Ha alkalom nyílik rá, mindennap misét hallgatnak, de legalább is kikérik a pap szentségi áldását minden templomban, amely útjukba esik.

Ezt a búcsús közösséget a *búcsúvezér*, *búcsúelöljáró* kormányozza, mindenki készségesen engedelmeskedik neki. Ő már tudja, hol vannak jó emberek, akik hajlandók szállást adni. Vigyáz arra, hogy a férfiak és nők külön térjenek álmra. Ő szabja meg a pihenés idejét. Ő irányítja a búcsús ájzatosságokat, fönntartja a hagyományos imádságrendet (v. ö. *Bálint Sándor: Népünk imádságai*. Regnum 1937.). ő szabja meg a közös vezeklés külső formáit (pl. térdencsúszást a búcsúskereszt körül), a szófogadatlanokat, rendbontókat megint, sőt ki is zárhatja a búcsújárásból.

Amikor a kegy hely tornyát meglátják, letérdpelnek és hálát adnak, hogy eljutottak ideig. Majd a társzekerekhez mennek és ünneplőbe öltöznek, hogy illendően üdvözöljék Máriát.

A b'«isvwxető a kegykép előtt énekkel és imádsággal kösximU be a híveket: elragadtatott pillanatok ezek. Utána megpihennek, közben a legtöbb kegyhelye» található szent kx'it vizében megmosakodnak. Ennek a tisztálkodásnak kultikus jellege van. Meggyónnak, majd a stációkat járják, a gyepen *bokrot* (kisebb csoportot) alkotva énekelnek, *keresztbúcsút* és egyéb ájtatosságokat végeznek. Éjszaka virrasztani szoktak.

A búcsú reggelén a kegykép előtt mindegyik *kereszt* (= egy falu búcsúsközössége) külön misét mondat, amelyen meg is áldoznak. A mise árát a búcsúsok adják, esetleg kéregetik össze. Az ünnepélyes körmenet után, amelyen minden kereszt föl-vonul, elköszönnek a kegyképtől és indulnak hazafelé. Ezt az utat gyorsabban teszik meg, hogy a nyert kegyelmeket bűn nélkül sikerüljön hazavinniök. A falu határában már várják öket. Osszecsókolóznak, amivel a búcsúsok mintegy átadják a malasztokat az otthoniaknak is efféle szavakkal: búcsújár-sunkban részesüljön az is, aki ott nem volt!

A búcsújárás néprajzáról egyébként nagyobb munkánk készül.

⁷ *Offfine Lénárd* (1648—1711) német premontrei szerzetes, híres barokk hitbuzgalmi író. Legjelentősebb műve a *Handyostille*, amelyben az ünnepi szentlecke- és evangéliumszövegeket kérdés és felelet alakjában dolgozta föl. Munkáját a legtöbb európai nyelvre, így a magyarra is sokszor lefordították. «Főtisztelendő Groffine úrnak, apostoli és evangyeliomi tudományra oktató könyvének» I. részét 1790., II. részét pedig 1793. fordította le *Csánki Gábor* és *Trattner* adta ki Pesten. A III. imádságokat tartalmazó rész Kolozsvárt 1798-ban jelent meg. A munka Trattnernél az 1822—23. évben második kiadásban is megjelent. Újabb kiadását pázmánita papnövendékek gondozták, ezt a Szent István-Társulat adta ki 1852-ben két kötetben. Ennek a fordításnak immáron negyedik kiadása 1928. jelent meg *Nyisztor Zoltán* átdolgozásában. A sok kiadás a munka nagy magyar népszerűségét bizonyítja. Ez nem is csoda, mert Groffine szelleme, hangja a magyar licentiátus rend lelki feladatainak különösen megfelelt.

⁸ Hogy a régi licentiátusi hagyományok még a XIX. században sem sorvadtak el, szépen mutatja Orosz István tiszabalai működése. A filia népére több új ájtatos kezdeményezéssel jelentős hatást gyakorolt, amit a plébános is elismer.

⁹ A *keresztbúcsú* a népi ájtatosságnak sajátos megnyilat-

kozása. Este a búcsúvezető a kegyhelyen megáll egy nagyobb üres térségen. Tőle megfelelő távolságban négy búcsús állapodik meg a keresztfa négy ágának irányában. A többi búcsúsok kezükben égő gyertyával, keresztalakban kerülgetik őket. Közös éneklésüket, imádságukat a középen álló búcsúvezető irányítja.

¹⁰ *Hanyi-pusztá* (Heves vm.) *Szent Sylvia*-kápolnája az erdőtelki plébániához tartozik. Szent Anna tiszteletére az 1719. évben kis kápolnát emeltek a *Butler-grófok*. a pusztaság közepén. Az alapítók intenciója értelmében az uradalom népe a kereszt járó napoktól kezdve egészen Szent Anna napjáig minden kedden ünnepélyes körmenetben zarándokolt ide és misét hallgatott. A szokás ma is él, de a búcsúnap már régen messze túlhaladta a helyi kultusz kereteit és nagy vidékek parasztsága zarándokol Szent Annához. Különös, hogy Szent Anna tisztelete milyen mély gyökeret eresztett a magyar néplélekbe. Szűz Mária édesanyja, Jézus Krisztus öreganyja úgy él benne, mint a virágzó termékeny, diadalmas életnek a forrása és jelképe. Mintegy égi matriárka ő, aki megáldja paraszti híveit gyermekekkel, gondoskodik a jószágról és a föld terméséről, vigyáz a családra és a háztájékra, közbejár érettünk unokájánál, Krisztusnál. Népünk Szent Anna-kultuszára v. ö. *Népünk ünnepei*, 263. Maga Orosz István is több éneket, sőt füzetet szerzett Szent Anna tiszteletére.

A népi hagyomány szerint valamikor régen, itt ezen a pusztán élt egy néma pásztorfiú, akinek legeltetés közben megjelent Szűz Mária és visszaadta a szólását. Amikor az uraság ezt megtudta, kápolnát emeltetett a csoda színhelyére. A mellette folydogáló erescskéről azt tartja a legenda, hogy úgy keletkezett, hogy nyáridőn Szent Vendel járt erre, megsajnálta a tikkadt juhokat, leszúrta botját és forrás csörgedezett a helyén.

¹¹ A *Szent Rózsafüzér*-, vagy *Olvasás-Társulat* egyike a legnépszerűbb vallásos közösségeknek. Az ájtatosság elterjedéséhez az Egyház ajánlása, a dominikánus rend buzgólkodása mellett különösen az járult hozzá, hogy írástudatlan hívek is könnyen végezhetik. Sajnos, a magyar olvasókultusz történetéről még elég keveset tudunk. V. ö. *Harsányt András: A domonkosrend Magyarországon a reformáció előtt*. Debrecen, 1938., 313., *Beissel, Stephan: Geschichte der Verehrung Marias in Deutschland während des Mittelalters*. Freiburg, 1909. U. Ö: *Geschichte der Verehrung Marias im XVI. und XVII. Jahrhundert*. Frei-

burg, 1913., passim. Régi magyar olvasós társulatokról *Balogh, Augustus Florianus: Beatissima Virgo Maria.* Agriae, 1872., 342. Magyar olvasószövegek *Jáky Ferenc: Szent rózsafüzérek könyve, azaz 50 különféle szent rózsafüzér elmondására vezérlő útmutatások.* Budapest, 1869 1909 között hét kiadás. *Bálint Sándor: Népünk imádságai.* Regnum, 1937. Maga Orosz István is készített újszerű olvasószövegeket, nimt az Önéletrajz több helye is igazolja.

¹² *Jézus Szent Szíve* tiszteletének terjesztésén különösen a jezsuiták buzgólkodnak. A kultusz hazánkban az utóbbi évtizedekben nagy arányokban bontakozott ki. V. ö. *Tóth Mike S. J.: Hajdan és most Jézus szent Szívének tisztelete Magyarországon.* Budapest, 1898. *Hajnal Mátyás: Az Jesus Szívét szerető szíveknek ájtatosságára . . . megmagyaráztatott könyvecske.* Bécs, 1629. (Új kiadása: Magyar Irodalmi Ritkaságok. 17.) Maga Orosz István is számos éneket szerzett Jézus szent Szíve tiszteletére.

¹² A *Legszentebb Szív Asszonyának* tisztelete 1864. Franciaországból indult ki. A Jézus Legszentebb Szívéről elnevezett missziós papi kongregáció alapította. Az anyatársulat székhelye Róma, a Legszentebb Szív Asszonyának temploma. Főcélja: Szűz Mária tisztelete és segítségül hívása az Egyház nagy küzdelmeiben és megpróbáltatásaiban. Gazdag búcsúi vannak. V. ö. *Schütz: Summa Mariana.* IV. Paderborn, 1921., 320.

¹³ Az *Angyalok Királynéjának Társulata* szintén Franciaországban született: 1871. IX. Pius főtársulattá szervezte, 1875. gyökeret vert a Monarchiában is. A társulat, úgy látszik, franciskánus ösztönzésre keletkezett, mert főünnepei Porziuncula és Szent Mihály napja. Célja: Szűz Mária erényeinek, főleg a tisztaságnak követése. V. ö. *Schütz: Summa Mariana.* IV. 322.

¹⁴ Az Egyházban több *örökös miseszövetség* van (v. ö. Buchberger: *Lexikon für Theologie und Kirche.* Freiburg, 1935., VII., 115.). Tagjainak kötelessége, hogy bizonyos meghatározott lelki célra misét mondjanak, mondassanak, illetőleg azon résztvegyenek. Orosz István a Proposta Prowidenziale nevű miseszövetségre céloz, amely Genuában alakult IX. Pius jóváhagyásával.

¹⁵ A *Lorettoi Szent Ház Egyetemes Társulatát* XIII. Leo erősítette meg, Loretto püspökének előterjesztésére. A társulat-

nak igen sok lelki kiváltsága van. A magyar Loretto-kultuszra v. ö. *Mohi Adolf: A lorettói szűz Mária tisztelete hazánkban.* Győr, 1935. A magyar vonatkozások tisztázása különben még jórészt a jövő kutatás feladata.

¹⁶ *Szent József* tisztelete különösen 1870 óta terjed a hívek között, amikor IX. Pius az egyetemes Egyház égi pártfogójává nyilvánította. Hogy Jászladányon éppen a temetkezési egyletet nevezték el az ő nevééről, annak oka az, hogy Szent Józsefet a *jó halál* patronusául is szokták tisztelni.

¹⁷ *Szentkereszt* (hivatalosan *Pélföldszentkereszt*) Esztergom megyében, Nyergesújfalú közelében fekszik. A középkorban a *templomosoknak* volt itt kolostoruk. Nem lehetetlen, hogy maguk a templomos lovagok hozták a Szentföldről ereklyéket, amelyekhez korán megindulhatott a búcsújárás. A templomban most is van egy Szent Kereszt-partikula. A kultusz a török időkben sem szűnt meg, legföljebb lappangott, mert a XVIII. században a nazarénusok szerzetesrendjének irányításával újjászületett. Napjainkban is látogatott kegyhely, most szaléziánusok gondozzák.

¹⁸ A halotti búcsúztatót jász vidékeken *kikérésnek* nevezik.

¹⁹ *Sasvár* (Schossberg, Sastyn) hazánk északnyugati vidékeinek, továbbá Alsó-Ausztriának és Morvaországnak egyik legkedveltebb búcsújáróhelye. Eredete a magyar Czobor-családdal kapcsolatos. V. ö. *Magyarországnak jeles tündökléssel feltetszett új csillaga... a nagy csudákkal tündöklő sasvári boldogságos Szűz Mária.* . . Nagyszombat, 1751. Továbbá *A sasvári három százados nagy búcsújárat.* Nagyszombat, 1864. Egyébként a Sasvárral foglalkozó magyar, német, latin, tót nyelvű jámbor művek száma temérdek.

²⁰ A római zarándoklatnak érdekes, bár néprajzi szempontból jellegetlen terméke Donkó Menyhért jászladányi gazdálkodó műve: *Útlairása az 1893-ik évi február hó 16-án Budapestről XIII. Leó pápa öszentségének 50 éves jubileumára utazó első magyar zarándoklatnak.* Budapest, 1894. 32 lap.

²¹ A *terzatói* búcsújáróhely Fiume közelében fekszik. A magyar arisztokrácia (Prangepánok, Zrínyiek, Erdődyek) mindig kitűnt a terzatói kultusz ápolásával. Terzato magyar vonatkozásainak földolgozása még a jövő feladata.

²² A *Havi Boldogasszony* (S. Maria Maggiore) római temploma egyike az Egyház legnagyobb hatású kegyhelyeinek. Híres kegyképe másolatokban az egész világon, így hazánkban is

elterjedt. A kultusz hazai hatásával és a magyarság egyéb külföldi kultikus kapcsolataival készülő munkámban fogok részletesen foglalkozni.

²³ A felsorolt magyar kegyhelyek jórészenek rövid történetét legcélszerűbben *Jordánszky Elek: Magyarországon s az ahhoz tartozó részeken lévő Boldogságos Szűz Mária kegyelmeképeinek rövid leírása* etc. ponyvára is eljutott munkájában, továbbá *Balogh Flórián* id. művében, azonkívül *Schaff er Jakab S. J. A Boldogságos Szűz Mária kegyhelyei Magyarországon*, Budapest, 1897., *Paulovits Sándor: Magyarország kegyhelyei és azok csodái*. Budapest, 1930., *Révay József—Lepold Antal: Zarándokút a szent helyekre*. Budapest, 1928. című munkákban találni meg.

²¹ A keresztvetés mint az ördögűzés jele és eszköze, a vallásos néphiedelmekben nagyon gyakori: keresztet vetnek a betegre, fekvőhelyre, ételre, vetőmagra stb.

²⁵ *Badna* egyike a legnagyobb hatású magyar kegyhelyeknek. Történetére nézve v. ö. *Világos Berkeshegy*. Temesvár, 1773. *Magyary Pál: Mária-Radna és a Boldogságos Szent Szűz kegyelmes képének története*. Temesvár, 1902. Kultikus jelentőségének rövid jellemzése *tőlem: Mária-Radna*. Jelenkor, 1940. 15. sz. A radnai esemény megértéséhez utalunk a bevezetésnek a kultikus orvoslásról szóló részére.

²⁶ *Mátraverébély* (Nógrád) Orosz Istvánnak talán legkedveltebb búcsújáróhelye. Itt fordul meg legtöbbször, legtöbb énekét a Verebelyi Szűz tiszteletére szerzi. A verebelyi kultusz a XVIII. század folyamán bontakozott ki hatalmas arányokban. Hatása ma is tart, sőt mintha növekedőben lenne. V. ö. *Szentmihályi Mihály; Folyóvízzé nevelkedett kis kút*. . . Pest, 1797. *Chinorányi Ede: Mátraverébélyi Szentkút-kegyhely története*. Vác, 1931. *Zadravecz István: Mátraverébélyi Szentkút*. Szentkút, 1934.

²⁷ *Nogáll János* c. püspök (1820—1899) híres hitbuzgalmi író. Említett könyveinek teljesebb címe: 1. *Kempis Tamás négy könyve Krisztus követéséről*. Magyarrá tette N. J., Eger, 1881. 2. *Boldogasszony követéséről*. Pest, 1867. 3. *Szeráfhangok Szent Teréziától*. Budapest, 1882. 4. *Tisztelendő Skupuli Lőrinc Lelkiharca*. Eger, 1880. 5. *Szentséglátogatásról* szóló munkát *Szinnyei* szerint *Nogáll* nem írt. Ez valószínűleg más szerző műve. 6. *Lilioszálak a Boldogságos Szűz tiszteletére*. Eger, 1871,

7. *Lifjuori Szent Alfonz három könyve az Oltáriszentségről*. Pest, 1866. 8. A *Jézus Szíve követése* is más szerző munkája lehet.

²⁸ *Mária-Pócs* (Szabolcs) görögkatolikus jellegű kegyhely. Mária-képe 1696-ban könnyezett. Ezt a képet I. Lipót nagy ünnepélyességgel a bécsi Szent István-templomba vitette. Most is ott van. Másolata Pócson maradt. Ez 1715-ben és 1906-ban szintén könnyezett. A kegykép másolatait a jezsuiták az egész habsburgi monarchiában elterjesztették. A pócsi kegyhely hatása kezdettől fogva messze túlterjedt történelmi hazánk határain. V. ö. *Heylsamer Gnaden-Brunn* . . . Wien, 1703. *Igaz beszéd a második pócsi Szűz Szent Mária képének sírása és könyvezése felől*, . . . Kassa, 1715. *Adatok a Boldogságos Szűzanya máriapócsi kegyképének 1905. évi december havában történt könyvezéséről*. Ungvár, 1906. Tölem: *Máriapócs*. Korunk Szava, 1937: 661.

A szövegben említett kicsiny római katolikus templom a görögkatolikus kegytemplom és a bazilita kolostor közelében van. A temetői processzió ma is élő bvicús szokás.

²⁹ A búcsúsoknak egyik legkedveltebb vezeklő éneke ez. Mutatóul két versszakát közöljük:

Könyörülj Istenem én bűnös lelkemen,
Szánakodjál immár szomorú szívemen.
Haragodnak mennykövet, éles s hegyes törét,
Vedd vissza vétkeink büntető eszközét.

Vigasztald meg kérlek c hív seregedet,
Köztük töredelmes és bűnös lelkemet,
Építsd meg falait te szentegyháznak,
Melyben igazsággal tenéked áldoznak.

³⁰ Laikusnak a katolikus előírások szerint tilos szentbeszédet mondani, azonban a régi licentiatusi hagyomány olykor erősebbnek bizonyult a hivatalos tilalmaknál. Orosz Istvánnak is nyomtatásban fennmaradt néhány ilyen, katolikus szempontból egyébként kifogástalan szövege.

³¹ A *Szentkereszt Hadserege* «a keresztény érület megszilárdítására és terjesztésére és Megváltásunk helyeinek visszacszerzésére, fenntartására és méltó tiszteletének emelésére» alakult a múlt század végén. Tagjai imádsággal, alamizsnával járulnak hozzá a munka sikeréhez, amiért búcsúikiváltásokok-

ban részesülnek. A mozgalom a szentföldi franciskanusoktól indult ki.

³² *Szent Vendel* a pásztorok, földművesek védőszentje. Hazai tiszteletéről néhány adat tölem: *Népünk ünnepei*, Budapest, 1938. 292.

³³ A *Katolikus Népszövetség* 1908-ban alakult. Célja a katolikus társadalmi rend támogatása, a katolikus eszméknek a köz- és magánéletben való érvényesítése és a vallás- és államellenes törekvések visszaverése (Révai-lexikon).

³⁴ A *halottak miséjéről* a magyar néphagyomány ország-szerzte tud. *Hároniszéki* hiedelem szerint egy szentgyörgyi asszony este korábban lefeküdt, hogy hajnalban *rórátéra* mehessen. Egyszer mintha beharangoznának. Felül az ágyában és gondolja: ejnye de jó, hogy felébredtem. Elment a templomba, ahol szokatlan világosságot pillantott meg. Furcsállotta azt is, hogy az asszonyoknak mind fehér keszkenő van a fején. Beült a padba, szétnézett, de ismerőst nem látott. Ahogy a mellette ülő asszonyt jobban szemügyre vette, lát ő rég meghalt komaasszonyát ismerte föl benne. A halott azt mondta neki: ne féljen kend komámasszony, csak menjen ki szépen (Ethnographia, 1901: 315.). A felvidéki *Hosszúfalun* az a hiedelem, hogy halottak napján a megholtak éjjel misére gyűlnek a templomba. Mindegyiken fehér lepedő van, amely földig ér. A misézőket megnézni nem szabad, mert aki ezt megteszi, egy év múlva ő is közöttük lesz. (Ethnographia, 1895: 417.). *Budnón* (Túróc) van egy fatemplom, mellette temető. Éjfélkor mindig harangozás, orgonálás, éneklés hangzott benne. A templomot szétbontották és más helyen építették fel. Másnap azonban megint csak a régi helyén volt és tovább folyt a csudálatos éjféli templomozás. Egyszer egy öregasszony ment késő éjjel haza a szomszéd faluból. Messziről hallotta az éneklést. Odaérve bement a kivilágított templomba. Hát látja, hogy a halottak templomoznak. Ráestek, letépték a ruháját, aztán azt mondták, hogy menjen haza, de ne nézzen hátra. Hazaérve ájultan rogyott össze (Ethnographia, 1895: 230.). A halottak miséjéről egyébként az ország más vidékein is tudnak. Így a pozsonyi ferencesek templomához az a helybeli német hiedelem fűződik, hogy éjféli mise előtt az elhalt barátok fölkelnek sírboltjukból és öröme-éneket zengenek a kis Jézus tiszteletére, mert eljött az emberiség megváltására (*Benyovszky, Kari: Sagenhaftes aus Alt-Pressburg*. Leipzig, 1930., 3á.). A hiedelem bizonyára a közép-

kori folklórebán gyökerezik, eredete, kapcsolatai azonban egyelőre ismeretlenek.

³⁵ *Kőre, Dátán és Abiron* lázadását és pusztulását *Mózes* (IV., 16.) mondja el.

³⁶ A *ferencszállási-szentkút* Kiskunfélégyháza közelében fekszik, lelki gondozását legújabban a pálosok vették át. V. ö. tőlem: *A Ferencszállási Szentkút*. Fehér Barát, 1940., 2. szám.

³⁷ A *malackai* (Pozsony) *szent garádics* a római *S cala Santa* mása. Ilyen van még tudunkra *Kassán, Eperjesen, Selmecbányán*. A kultusz terjesztésén főleg a barokk *Agónia-társulatok* buzgólkodtak, amelyeket jezsuiták irányítottak.

³⁸ A vallásos néphit szerint a koldusok képében maga Isten zörget az emberek ajtaján és szívében. Ez a felfogás az Újszövetség ismeretes előadásában gyökerezik (Máté, 25., 34–46.) > a koldust tehát nem utasítják el, imádságát igen fogadosnak tartják. V. ö. *Népünk ünnepei*, 81.

³⁹ Az *imádkozó házak* kisebb vallásos népközösségek. Rendszeresen a szomszédok szoktak összegyülekezni közös ájtatosságra valamelyik buzgóbb énekesasszony vagy szentember hajlékában munka után, különösen télen, továbbá szombaton, áteaz Mária napján, újhold vasárnapján. Sokszor tartanak kedveltebb szentek, így többek között *Nepomuki Szent János, Szent Anna, Szent Mihály, Szent Vendel, Lorettói Boldogasszony* (dec. 10.), *Szűz Mária eljegyzése* (jan. 23.) és a *Lourdesi Jelenés* (febr. 11.) ünnepe előtt kilencedet is.

³⁹ Orosz István itt tévedett, mert az 1875. évi jubileumi búcsút nem XIII. Leó, hanem IX. Pius hirdette ki.

⁴⁰ *Campo Cava*Wo-kegyhelyre vonatkozólag v. ö. *Mészáros Kálmán: A Fájdalmas Szűz csodái Kanipokavallóban (Loretta mellett)*. Budapest, 1904. A könyv magyarokon esett csodákat is közöl, egyebek között *Schuster Konstantin* váci püspök gyógyulását.

⁴¹ *Velikopola* helység *Felsőelefánt* (Nyílrá) közelébe Vi területén. Itt valamikor pálos-kolostor virágzott.

⁴² *Porziuncula* (= S. Maria degli Angeli-templom, Assisi mellett) tudvalevőleg a franciskánus-rend bölcsője, amely már igen korán különleges búcsúkiváltságokban részesült. Ezeket a kiváltságokat Porciuncula ünnepén (aug. 2.) a világ összes ferences templomaira kiterjesztették. Augusztus 1. déltől másnap alkonyatig az előírt feltételek (gyónás, áldozás, meghatározott imádság) mellett teljes búcsút lehet bennük nyerni. Az

imádságok megismétlésével a búcsú kegyelmét a tisztítóhelyen szenvedő lelkekért is föl lehet ajánlani. A Porciunkula-búcsú minden franciskánus templomot mintegy kegyelmi központtá tett. Ez a búcsú is egyik főtényezője a Ferenc-rend hatalmas népi közösség-képző hatásának. A barátok temploma mindenfelé a messze környék helységeiben élő harmadrendieknek lelki-szellemi centruma, ahova Porciunkula ünnepén mindnyájan elzarándokolnak, a világból mintegy hazatérnek a kolostorba, hogy a Szeráfi Szent szellemével közvetlenül töltekezzenek. Ilyenkor avatják az új tagokat is. Sajnos, Szent Ferenc harmadrendjének, továbbá a Porciunkula-kultusznak magyar története, népi hatása és jelentősége még földolgozatlan.

Ez a harmadrend a maga falujának templomában is iparkodik a rendi szentek (főleg Szent Ferenc, Szent Antal, Szent Erzsébet), továbbá a rend-kezdeményezte kultuszok (Szent Anna, keresztút, Betlehem) oltárának, illetőleg képmásának föllállításával franciskánus légkört teremteni. Ha ma már egyes helyeken nincs is kordás társulat, harmadrend, hatásuk a ferences ihletésű jámborságban most is él. Ennek részletes kifejtése azonban messzire vezetne bennünket.

⁴³ *Máriacell*, másképpen *Öreg-Máriacell* Középeurópának, tehát a magyarságnak is egyik legnagyobb hatású kegyhelye. A magyarok celli búcsújárása királyoktól parasztokig, a középkortól napjainkig szakadatlanul tart. Megfordulnak és ájtatoskodnak Máriacellben Nagy Lajos, a Habsburg-királyok, Erzsébet királyné. A zarándoklatok közül csak kettőt emelünk ki. Az egyiket *Esterházy Pál* nádor (1691), a másikat *Scitovszky János* bíboros (1858) vezette ragyogó külsőségek között. A Dunántúl nyugati részének parasztsága már ősidőktől fogva gyalogszerrel szokta fölkeresni a kegyhelyet egészen a legutóbbi időkig. A vasúti közlekedés hazánk távolabbi vidékeit is bekapcsolta a celli kultuszba. A máriacelli kegytemplom kincstára tele van magyar emlékekkel.

A kegyszobor másolatai sok hazai templomunkba is elkerültek és máig nagy tiszteletben részesülnek. Kettő körül jelentős búcsújáró kultusz bontakozott ki. Az egyikben, a *celldömölki* bencés apátság templomában ma is virágzik. A másikban, *Kiscellben* (Óbudán) a trinitárius rend eltörlésével azonban el-sorvadt. A kiscelli kegyszobor most az óbudai plébánia-templom egyik mellékoltárán látható. Celldömölkre v. ö. *Pausz Amand; Kis Czei Szarándok*. Győr, 1834.; Óbudára nézve *Flores Mariani*

Budae, 1777. Az Eszterházy-csaiád alapította pápai ferences templom és kolostor védőszentje a Celli Szűzanya. Egyébként a magyarság és Máriacell szellemtörténeti kapcsolatának beható elemzése még a jövő feladata. Itt csak a következő munkákra utalunk: *Elővizeknek Kúttya A vagy A Stáír-országi havasokon az ő kedves Czéllájában tsudákkal tündöklő Mária*. Steyr, 1753. *Máriacelli Útitárs*. Pest, 1857. *Máriacelli Liliomok*. Pest, 1858.

Orosz István máriacelli zarándoklatával kapcsolatban a következőkre utalunk: a belvárosi főplébánia-templom egyik mellékoltára a Celli Szűzanya képét ábrázolja. A búcsúsok itt gyülekeztek. A bécsi Szent István-templomban bizonyára tisztelegtek az első pócsi kegykép előtt is. Az önéletrajzban említett helyek rendre Sankt Polten, Vinshan (?), Wilhelmburg, Lilienfeld, Türnitz, Annaberg, Joachimsberg, Mitterbach.

⁴⁴ Ismeretes, hogy a nép nem a testi, hanem a lelki születésnapot, azaz a névnapot, a védőszent ünnepét szokta megülni.

⁴⁵ Orosz István könyvtárát halála előtt szétajándékozta lelki barátainak, jóismerőseinek. Könyveit, sajnos, lehetetlen fölkeresni, összegyűjteni. Néhányát leányának nagylelkűségéből én is örözöm.

⁴⁶ Ez a fénykép látható könyvünk elején.

⁴⁷ Ismeretes, hogy Szent Antalhoz nemkatolikusok is azért szoktak folyamodni, hogy az elveszett dolgok megkerüljenek.

⁴⁸ *Szűz Mária hét örömeinek* tisztelete már a középkorban virágzott, v. ö. *Beissel: Geschichte der Verehrung Marias in Deutschland während des Mittelalters* 630. A kultusz a nép körében lappangva fennmaradt egészen napjainkig.

⁴⁹ *Fájdalmas Szűz* tiszteletét bizonyos előzmények után a *szerviták* népszerűsítik a katolikus világban, v. ö. *Schütz: Summa Mariana* IV., 394. skk. A Mária anyai fájdalmában megnyilatkozó örök emberi a kultuszt páratlan arányokban és gazdag változatokban tette kedvelté. Népünknek mai napig is leginkább szívéhez nőtt ájtatossága.

⁵⁰ Szent István király és mártír Orosz István védőszentje, ezért imádkozik hozzájuk.

⁵¹ Orosz István olvasói közül a jászladányi templom Szent Ferenc- és Szent Antal-szobrára akasztottak egyet-egyet.

⁵² Az önéletrajz vége felé sokszor előfordul Szent József neve. Sírházhoz közeledő hősrünk mind többet gondol rá, mint a jó halál védőszentjére.

⁵³ A *Bartalits Imre-cég Bagó Márton, Bucsánszky Alajos*, illetőleg *Rózsa Kálmán* és neje, továbbá a szegedi *Grünn Orbán* és az *Egri Nyomda* mellett a vallásos népiratok legismertebb kiadója. Tudomásunk szerint már nem működik. Bartalitsnak legjövendmezőbb szerzője kétségtelenül Orosz István volt, akinek legtöbb füzeté nála jelent meg, egyiket-másikat olykor ötször is utána kellett nyomtatni. Nem tudjuk biztosan, hogy az önéletrajz miért nem jelent meg. Valószínűleg a világháború és a szerző betegsége húzta keresztül a tervet.

⁵⁴ Orosz István az egri érsek *Lajos-nevét* a híres néppárti képviselő *György* nevével cserélte össze.

⁵⁵ Az Olvasós Társulat tagjai sokszor alkotnak *élő rózsafüzért*, azaz mindegyik tag kötelezi magát egy-egy hittitok otthoni elvégzésére. A *cédulaváltáskor* a tagok rendszerint a templomban kicserélik egymás között az olvasónak valamelyik elvégzett titkát. A titkot emlékeztetésül szentképen is szokták ábrázolni.

⁵⁶ Ezzel végeszakad Orosz István Önéletrajzának. Leányának előadása szerint 1919 őszén az átvonuló román katonák nagy tisztelettel bántak vele: kint a kertben egy almafa alatt körülülték az olvasóját imádkozgató aggastyánt, simogatták, csókolgatták, ahol érték. Életének utolsó három évét szélütés következtében ágyban töltötte. Betegségét nagy türelemmel viselte, sohasem panaszkodott, még ő vizsgálgatta környezetét. Havonta egyszer meggyónt, valószínűleg többször is áldozott. Betegségében egyedül szeretett lenni, mert folyton imádkozott. A lelki magány óráiban leánya szerint látomása is voltak. Egy héttel a halála előtt nagy fényességben üdvözüli lelkeket vélt látni, mennyei éneket hallani. Mintha ezt énekeltek volna: *Ez nagy szentség valóban*. Emlékeztet ez az élmény a Jelenések Könyvére, a Bárány imadására. Váltig csodálkozott, hogy mellette tartózkodó családja nem tapasztalt semmit. Máskor meg úgy tetszett neki, meghalt énekes ember-barátai jöttek el látogatására. Közeledő halála nagy örömmel törölte el. A halálba az 1922. évben, Szeptőlten Fogantatás napján tért meg. Teste szülőfalujának temetőjében porladozik, sírját kívánsága szerint igénytelen fakereszt jelöli.